

Incipit defensorium iuris.

Via bone rei dare

consiliu[m] 7 presentis habet vite subsidium 7 eterne remunerationis cernitur expectare premium. xv. q. ij. c. bone rei. Ideo ego Jo. monach[us] cisterciens[is] ordinis videns reos propter malicia[m] actoru[m] fatigari laborib[us] 7 exp[er]...

Præfens opusculu[m] de corpore canonu[m] decretaliu[m] ac legu[m] collegi potui iuris defensoriu[m] illud denotans. eo q[uo]d reus per eius doctrinam contra actorem tueri se valeat exceptiones rei vtilles in eo ponens. Nam exceptiones rei dicuntur. ff. de excep. l. ij. Si enim veritas non defensatur opprimitur. Rogo ergo omnes huius opusculi lectoris ut deum pro me deprecet loquor enim nunc pro tpe quo loqui non possum. Unde petitio mea est pro lege habenda. ut i. aug. de nup. xxij. q. iij. c. vnusquisq[ue] vbi petit. Am b[er]to. Et sit petitio tua lex. Nam naturali equitate tenetur quilibet de bono faciendo ei qui sibi bonu[m] fecit. ff. de petitio[n]e heredi. l. 3. 7 si. S. consuluit. P[re]fens opusculu[m] ergo per. xix. titulos distinguit vt facilius in eo q[uo]d querit inueniat. Et ponit primo regisrum.

Tituli istius libri.

- De rescriptis. De iudicibus. De arbitris. Contra actorem. Contra procuratorem. Contra procuratorium. Contra aduocatum. Contra libellum. Contra testes. Contra interrogatoria. Contra instrumenta. Contra privilegia. Contra testamentum. Contra positiones. Contra sententiam. Contra appellationem. Contra electione[m] prelatoru[m]. Contra prescriptione[m] 7 usurpatione[m].

Quibus modis iudiciu[m]

videamus. Iudices alij sunt ordinarij qui ab ap[osto]lico. vt ecclesiastici. vel ab imperatore. vt pote seculares legitima accipiunt potestate. alij sunt arbitri qui nulla potestate habent s[ed] cu[m] consensu litigantiu[m] in iudices eliguntur. in quos promittunt vt eoru[m] sententie stent. ij. q. vj. a iudicibus. 7 spe. de arbi. Alij sunt iudices delegati qui bus audientia per rescripta seu alia auctoritate a superiorib[us] delegatur. extra de offi. 7 po. iudi. dele. per totum. Unde de exce p[ro]nibus contra rescriptum primo videamus.

Contra rescriptum.

Rescriptus diligenter

est inspiciendum 7 considerandus. vtru[m] per sup[er]sionem veri 7 falsi suggestio[n]es fuerit impetratu[m] 7 intellige tale veritate[m] 7 falsitate[m] qua[m] si superior scilicet non dedisset litteras. Et dicendum q[uo]d tale rescriptu[m] seu autenticu[m] non valet. na[m] per exceptione[m] elidit[ur]. It[em] non valet si contra ius diuini impetratu[m] fuerit. xv. q. j. sunt quida[m]. It[em] non valet si contra ius naturale vel positiuu[m] vel contra fidei vel vtilitate[m] publicam fuerit impetratu[m]. xvj. q. vj. placuit. C. vñ vi. l. auctoritate. C. li. xj. de nauib[us] no[n] execu. l. multi. 7. xv. q. ij. id. Et hoc ver[um] est nisi de illo canone fecerit mentione[m] vel app[re]sionem de no[n] obstanti tali lege vel canone. alias contra ius scriptu[m] non valet impetratu[m]. nisi forte pro sit impetratu[m] 7 nulli noceat ibidem. xv. que. ij. c. rescripta. It[em] si rescriptu[m] papale fuerit impetratu[m] sup[er] re que foris seculare contingit non valet cu[m] effectu. na[m] per exceptione[m] elidit[ur]. extra de fo. co[m]pe. ex tenore. 7. c. ex parte. sic 7 de appel. sup[er] duob[us]. 7 hoc intellige si sup[er] proprietate rei fuerit impetratu[m]. Secus si sup[er] possessione. q[uo]d sup[er] possessione pot[est] cora[m] iudice sp[irit]uali ca[m] vtilitate[m] r[ati]o extra de fo. co[m]pe. ex parte. B. de iudi. ceterum. Quidam tamen intelligunt hoc cora[m] ordinario 7 no[n] cora[m] delegato. It[em] si papa mandat aliquib[us] iudicibus q[uo]d exco[m]municatu[m] absoluant. 7 de sufficiente cautione prestada q[uo]d parcat mandatis ecclesie no[n] fecerit mentione[m] no[n] valet. extra de sequel. posses. c. ad hec in fine. q[uo]d sufficiens cautio debet prestari. vt lite no[n] pressa. qm. S. in alijs. It[em] rescriptu[m] elidit si tepus daru[m] diligenter attendat. extra eo. ti. ea te. ff. de prec. imper. offe. l. j. 7 l. vniuersis. Et intellige si pro alio impetratu[m] pro se eni[m] valet. Id[em] dicit[ur] de quolibet regulari nisi p[ro] monasterio suo impetratu[m]. Abbate nullo minus impetratu[m]. extra de postu. c. ex parte. ne cle. vel mo. in rubro. It[em] rescriptu[m] seculo modo impetratu[m] no[n] valet cu[m] effectu. nisi de primo faciat mentione[m]. extra de rescrip. ceteru[m]. extra de offi. iudi. dele. sanc. 7

et ex litteris. hoc intellige q[uo]d ambo rescripta ad diuersos iudices diriguntur. secus q[uo]d ad eod[em]. vt in dicto. c. sane. eo. ti. c. j. extra de appel. significauit. Si vero in posteriori rescripto fuerit expressa mentio de p[ri]mo tunc ipso iure no[n] valet p[ri]mu[m]. extra de sen. 7 re iudi. iter monasteriu[m]. It[em] rescriptu[m] no[n] valet si in alio cuius iniuria vel p[re]iudiciu[m] fuerit. Et hoc intellige si magna sit iniuria. Nam parua tolerat. xv. q. ij. nec dānosa. extra de auc. 7 vsu. pal. ex tenore 7 de offi. iudi. ordi. licet. Et hoc intellige nisi princeps illud rescriptu[m] tanq[uam] ex certa scientia alicui duxerit concedendu[m]. It[em] rescriptu[m] de diuersis manibus scriptu[m] no[n] valet. extra de cri. fal. licet. It[em] si falsitas ibi fuerit no[n] valet. extra eod[em] titulo ad audientia[m]. contrariu[m] habes de fide instrum[en]t. ex parte. It[em] si carta rasa fuerit 7 postea ibid[em] fuerit scriptu[m]. Vel si fuerit scriptura linearis. no[n] valet cu[m] effectu extra de cri. fal. licet. de reli. do. cu[m] venerabilis. de fide instrum[en]t. inter dilectos. It[em] si generale sit rescriptu[m] per speciale derogetur eid[em]. extra eo. c. j. de offi. lega. studu[m] i. It[em] si rescriptum sit re iudicata terminatu[m] no[n] valet nisi de illa fecerit mentione[m]. vel nisi de illa s[er]ua s[er]ua decediu[m] fuerit p[ro]uocatu[m] extra de sen. 7 re iudi. iter monasteriu[m]. de fide instrum[en]t. inter dilectos. It[em] si rescriptum clerico no[n] tonso[r]ato fuerit impetratu[m] no[n] valet nisi post datu[m] tonsure. extra de trasac. ex litteris. It[em] si exco[m]municatus sup[er] pluribus articulis rescriptu[m] absolutionis generalis indistincte scilicet impetrauerit. no[n] valet nisi exp[re]sse de quolibet articulo fecerit mentione[m] extra de of. iudi. ordi. ex parte. 7 de sen. ex. cu[m] pro ea. non tam[en] tot sunt necessarie absolutiones quot fuerit exco[m]municaciones. vt ibi in glo. si. prope si. It[em] si rescripta seu instrumenta sibi inuicem contradicant no[n] valet. extra de proba. post cessione[m] de si. instrum[en]t. scriptura. It[em] si impetrans nome[n] suu[m] tacuerit. extra. e. t. ad aures. It[em] si in scripto no[n] fiat mentio de p[re]cessu vel serie negocij. It[em] si aliquis processus est factus p[ri]us coram alio iudice no[n] valet. extra de sen. 7 re iudi. iter monasteriu[m]. 7 de cohabi. cleri. 7 mulie. super eod[em] 7 eo. ti. dilectus. It[em] si rescriptu[m] fuerit impetratu[m] contra aliqua privilegia vel contra p[ri]uilegiatas personas. no[n] valet nisi de p[ri]uilegijs fecerit mentione[m]. extra. eo. ti. cu[m] ordinem. de sen. 7 re iudi. iter monasteriu[m]. It[em] si rescriptu[m] fuerit impetratu[m] ad quoscunq[ue] iudices nullo notato vel super oibus causis nulla expressa non valet extra. e. ti. non nulli. It[em] si quis regularis vel monachus rescriptu[m] impetratu[m] super administratione perpetua da. non valet. extra de confir. vi. vñ. ponecta. It[em] dignior persona q[uam] est notata in litteris no[n] potest citari per litteras sedis apostolice. It[em] si quis vocetur super maior[em] q[uam] in litteris continet non tenetur r[ati]d[er]e ibidem. It[em] si maior negociu[m] vel maior persona i[n] litteris habeat vt possit interpretas defendere. ad minores tenetur quis r[ati]d[er]e donec illud negociu[m] maior vel maior p[er]sona p[re]citata fuerit in iudicio vel ventilatu[m] ibidem. It[em] rescriptu[m] in quo decime assensu confirmatur non valet. xvj. q. ij. S. prescriptionu[m]. It[em] si impetratu[m] fuerit per possessores super proprietate no[n] valet. de sequel. posses. c. j. de iudi. significauerunt. It[em] rescriptu[m] non valet nisi illa clausula ibi contineatur. q[uo]d si ita est. eo. ti. sedes. xv. q. ij. dicenti. It[em] rescriptu[m] non valet q[uo]d p[re]cipit aliquid fieri. l[ite]ra parte absente no[n] per contumacia[m] extra de maio. 7 obe. inter. quatuor. It[em] rescriptum no[n] valet si dioc. de q[ui]bus reus 7 actor existant ibid[em] non nominent. eo. ti. significante. It[em] si papa mandat vt Joanes recipiat in ecclesia[m] tale[m] 7 p[ri]mo mandauit q[uo]d henricus ibidem accipiat. no[n] valet nisi secunde littere de p[ri]mis fecerint mentione[m]. 7 mandatu[m] hoc intellige si idem papa hoc mandasset. Secus si alius papa. eo. ti. ex litteris. It[em] habens beneficiu[m] quous modicu[m] nisi de ipso fecerit mentione[m] rescriptum de alio obtinendo no[n] valet. eo. ti. si opponente. 7 multe alie conditiones subintelligunt. sine quibus littere no[n] valet. puta si non est clericus. extra de trasac. ex litteris. It[em] si vult in ecclesia residere. extra de cle. non resi. relatu[m]. It[em] vt sit dignus eo. ti. cu[m] adeo. It[em] si in ecclesia tot sustinere possent. de vi. 7 hone. cle. qm. It[em] si archiepiscopus vel epus exeat sua dioc. 7 exiens contra dioc. delegat aliqua[m] cam no[n] valet. ff. de iur. ordi. iudi. l. extra. It[em] si habet iusta[m] causam excusationis. eo. ti. si qm. It[em] si papa loquit[ur] in rescripto vni persone in plurali non valet. quantecunq[ue] ille cui loquit[ur] sit dignitatis. extra de crimi. fal. q[uo]d graue. It[em] si rescriptu[m] fuerit impetratu[m] sine speciali mandato non valet. eo. ti. nonnulli. nisi impetras sit de illis personis a quibus mandatu[m] no[n] extat ibid[em]. 7 hec persone sunt paretes. affines. 7 liberi. ff. de procu. Et hec exceptio hodie locum habet in audientia litteraru[m] non in negotio iudiciu[m]. It[em] si quis trahatur ad iudiciu[m] extra dioc[esim] vltra vna[m] dictam no[n] valet. eo.

Rescriptum p[ro] fidei
p[ro]prietate p[ro] alijs

It[em] si papa loquit[ur] in rescripto vni persone in plurali non valet.

si. Statutum. li. vi. nisi littere de coi consentu partiu fuerint impe-
trate. vel nisi de hac constitutiōe expressaz fecerit mētionē. eo. ti.
nōnulli. Itē p illā clausulā quidā alij nō dēt vltra quattuor cō
ueniri. extra de rescrip. cū in multis. li. vi. 7 ille p sone que noiate
sunt in rescripto debēt pmo conueniri 7 alij quattuor in citato
rio poni. Itē littera tacita veritate multis modis ipetrat. s3 nō
valet. scilz dum ipetrator tacuit seriē facti extra de choa. cle. 7
mu. sup eo. Itē si tacuit bñficiū minus. eo. ti. postu. Itē si tacuit
iuramentū. eo. ti. cōstituius. Itē si tacuit statutū numerum ca
nonicorū. extra de prebē. pro illorū. Itē si tacuit q̄ prebēda non
vacaret. extra de concess. pben. cū nostris. Itē si tacuit excoica
tionē. extra de pcura. in nostra p̄sentia. Itē si tacuit appellatio
nē ad sedē ap̄licas factā. extra de cofir. vii. 7 inuti. memorie. Itē
si dicit se habere monitorias cū non haberet 7 ipetravit execu
torias non valet. e. ti. ex insinuatōe. Itē si dicit se dioce. cū sit de
ciuitate tali vel ecōtra nō valet. eo. ti. rudolphus. 7 ca. significā
te. Et hec de rescriptis sufficiant causa breuitatis.

Contra Iudices.

¶ Via plures esse iudi

ces appetūt qui tñ de iure esse nō possunt. Accir
co cōtra exceptiōes iterlerere hic placuit. Excōi
catus iudex esse nō pōt extra de sen. 7 re iudi. ad
pbandū. 7 de excepti. dilecti filij. 7. c. cū iter priorem. 7. c. exce
ptiōn. 7 de of. iudi. dele. prudētis. Itē si iudex suspectus fuerit
poterit recusari. ij. q. v. c. vlti. extra de excep. inter priore de ap
pel. postremo 7. c. pposuit. Et itellige si sit suspect⁹ ex causa rō
nabili. puta q̄ est cōsanguineus partis aduerse. Et hoc itellige
fm ius canonicuz tam de iudice ordinario q̄ delegato. Dicit
narius enī recusari pōt. extra de fo. cōpe. s3 de appel. cum spālī.
Itē si h3 cām cōsimilē pōt vt suspectus recusari. extra de iudi.
cām. Itē si aduersario multū familiaris. extra de of. dele. inu
nuante. 7 de purga. can. cū imminente. Itē si sit socius vel cano
nicus eius. extra de of. dele. Itē si sit dñs ipetrantis. eo. ti. cām
que. ij. q. v. accusatores. xj. q. ij. quattuor. Itē si sit vasallus ipe
trātis. xxi. q. v. de forma. extra vt lit. cōtest. accedēs. Itē si sit mi
micus eius extra de excep. cū inter priores. 7 fere in oibus. c. su
pra allegatis. Item si iudex est cōsanguineus inimici mei. extra
vt lit. nō contest. accedēs. Itē si iudex habet cām cū altera par
tium pōt vt suspect⁹ recusari. extra de of. dele. cū super abba
tia. de pur. can. cū in iuuentute. Itē si actor est de familia iudi. ex
tra vt lit. non cōtesta. accedēs 7. ff. de iur. om. iudi. l. qui iurisdī
tionē. vbi dicitur. qui iurisdītiōi p̄est neq; sibi ius dicere debet
neq; vxori. neq; liberis. neq; ceteris quos secū habet. Itē si ac
tor est iudex illius iudicis talis iudex pōt haberi vt suspect⁹. Ta
les enī iudices possunt refutari. C. de iudi. l. properandaz. No
ta q̄ secus est de iure ciuili. Et sec⁹ est de iure canonico oportet
enī vt causa suspitionis alleget corā iudice. vt p̄bet corā arbi
tro electo a partib⁹. extra de appel. cum spālī. e. ti. secūdo requi
ris. Itē de iure vero ciuili nō oportet cāz suspitionis allegare nec
p̄bare. s3 sufficit dicere habeo te suspectū. eo. ti. secūdo regis
in glo. Itē si iudex est oriūduus de terra impetrantis pōt ab illa
parte vt suspect⁹ haberi. vt lit. nō contesta. accedēs. s3 illa exce
ptio sola nō sufficit s3 bene valet cū alijs vt no. in dicto ca. Item
si seruus iudex esse nō pōt. ij. q. vii. ifanis. Itē q̄ minor. xvij.
annis iudex esse nequeat etiā de cōsensu partiu. nullus enī de
legare pōt cām minor. xvij. annis. nisi solus p̄nceps. extra de
of. dele. cū vice simū. 7 hoc est verū in delegato. Ordinari⁹ enī
nō pōt esse iudex nisi. xxv. annū atigerit. ibidē. 7 extra de elec.
cū inter. Itē si in vna causa fuit aduocatus vel pcurator postea
nō pōt esse iudex in eadē. ij. q. vi. statutū. ff. de iurisdī. om. iudi. l.
p̄tor. Itē laycus nō pōt esse iudex in re ecclīastica extra de iudi.
decernim⁹. 7. c. at si cleri. xj. q. j. placuit. Iudex delegat⁹ ex quo
iniam bñ vel male tulit postea de illa cā se intrōmittere non d3.
extra de of. iudi. dele. querenti. 7. c. venerabilis 7. c. i litteris.
Sec⁹ est de ordi. qui sup accessor. pōt exp̄sse cognoscere. ff. de
re iudi. l. paulus. Itē delegatus iudex 7 recusat⁹ p̄bata cā sus
pitionis pōt alicui nō suspecto cāz subdelegare. extra de appel.
cuz spālī. 7. c. ad hoc. 7. c. cū cessante. in fi. Notandū q̄ si iurisdī
ctio ad tēpus data fuerit eo transacto expirat iurisdīctio nisi de
cōsensu partiu fuerit prorogata extra de of. iudi. dele. de causis
In vltra marina dilatiōe iudex vltra nouē mēses dare nō pōt
etiā cōsentientibus partibus. ij. q. ij. §. spaciū. c. indutie. Itē si
propriū nomē mulieris fuerat expressuz post mortē eius nō pōt

Laycus nō pot
esse iudex in
re Ecclīastica

nocere de cā. eo. ti. cuz olim. Itē archiep̄us de cā sui suffraga
nei intrōmittere se nō debet nisi per appel. cā ad ipsum fuerit de
uoluta. extra de of. dele. cū non ignores. de of. iudi. ordi. pasto
ralis. nisi ep̄us fuerit negligens. vel iusticiāz neglexerit facere.
Itē per mortē mādatoris aduere integra. extra de of. dele.
grasā. 7. c. relatiū 7. c. licet. Itē iudex delegatus post annū pōt
soluere que ligauit. e. t. querētī. Itē si fuerint plures iudices vn⁹
citare non pōt sine alijs. nec in cā pcedere nisi in cōmissiōe di
ctum fuerit q̄ si nō oēs interesse poterint. Et hoc verū est nisi
iudex absens per certū nunciū vel litteras ostēderit se interesse
nō posse extra. eo. ti. prudētis. 7. c. cāz matrimonij. Itē surdus
lunaticus. 7 p̄petue furiosus non pōt esse iudex. nec mut⁹. ff. de
iudi. l. cū p̄tor. ver. est aut. Itē mulier non pōt esse iudex. ij. q.
vii. l. tria. cā. infamis. xv. q. v. c. mulieres. ff. de re. iu. l. ij. Si
cōtrariū inuenitur intelligit⁹ de cōsuetudine approbata. extra
de arbi. dilecti filij. vel a p̄ncipe interpretat⁹. ij. q. v. nemine. Itē
nemo pōt esse iudex ecclīasticus nisi habeat aliquā dignitatē
vel nisi sit in ecclēsia collegiata canonicus. nec cā d3 vētilari ni
si in ciuitatib⁹ vel in locis insignibus vbi inuenitur copia perito
rū. nec etiā de cōsensu partiu. vt in ti. de rescrip. c. statutus. li. vi.
7 est conciliū Lugdunū. Itē si causa est cōmissa pluribus iudi
cibus tūc vno decedēte alij nō possunt pcedere nisi in cōmissiō
ne contineat⁹. extra de of. iudi. delega. c. vno delegato. Itē si cā
fuerit alteri cōmissa per mandatū faciens mentionē de prior
prior iudex nō pōt postea cognoscere de illa cā extra de of. de
le. pastoralis. Itē hereticus iudex vel testis esse nō pōt extra de
hereti. excoicatus. Itē si causa in aliquo tangit iudicē pōt tangē
suspect⁹ recusari. ij. q. v. c. vlti. Item si sit subdelegatus ab ali
quo delegato nisi delegato p̄ncipis nō valet. extra de app. cuz
cām. 7 de of. iudi. deleg. super questionū. Itē si sit delegatus
in cā criminali fm leges nō valet nisi a p̄ncipe delegetur. ix. q.
ij. saluo. ff. de of. procon. l. solent. Secus est s3 canones. extra
de of. iudi. dele. super questionū. Itē subdelegatus esse nō pōt
si causa sibi cōmissa nō pertinet ad iurisdīctiōnez delegātis. ex
tra de rescrip. super litteris. de pe. 7 re. qui autē. Itē q̄ sit co
ram non cōpetenti iudice nō valet. extra de iudi. at si clerici. 7
de cōsue. ad nostrā. Item si iudex cōtra formā rescripti aut iu
risdīctiōne aliquid egerit. non valet. extra de rescrip. cum dile
ctis. Itē cui delegata est inquisitio vel q̄ p̄uideat alicui ecclēsie
de prelato altero subdelegare nō pōt etiā de cōsensu partiu
extra de of. dele. c. vlti. 7 de rescrip. cū dilecta. Nota iudex de
legatus non pōt mādare alterutri partiu corā ipso p̄sonaliter
cōparere nisi in cā criminali. vel pro veritate dicēda vel pro iu
ramēto calūnie prestando. vel nisi fuerit specialiter demanda
tum. extra de iudi. iuris esse ambiguū. 7 est cōfirmatio conciliū
Lugdunē. li. vi. hec locū habet in causis p̄uatorū. secus in cā
collegij vel vniuersitatis. extra de p̄cu. c. j. 7. c. q̄ in causis. Itē
cui mandatur aliq̄s negociū p̄sonaliter exequi subdelegare
non pōt. nisi de cōsensu partium in quibusdaz casibus. extra
de rescrip. cū dilecta. 7 de of. iudi. dele. c. vlt. Item post appel
rite factā iudex a quo est appellat⁹ cognoscere non pōt de cā.
extra de appel. c. j. directe. Itē monachus vel canonicus in cā
seculari non potest esse iudex extra ne cleri. vel mo. s3 nec. 7. c.
clericis. Itē si maior iudex negociū reuocauerit minor postea
de illo cognoscere nō pōt. extra de ele. in causis. ff. de iudi. l. iu
diciū. Itē iudex debet quasi mediator esse inter actorē 7 reum
xxx. q. vlt. c. vlti. aliter posset vt suspectus recusari. Nota caute
lam debes adhibere vt exceptiones non simul p̄feratur. s3
singule in singulis. vt si cadas ab vna procedas ad aliaz.

Contra arbitros.

¶ Noniam arbitria ad

instar iudiciorū sunt redacta. ff. de recep. ar. l. j.
Ideo post tractatū cōtra iudices aliqd cōtra ar
bitros 7 in quos est compromissim audiamus.
Seruus non pōt esse arbiter. ff. de arbitris. l. prodius. §. in ser
uū. Itē pupillus. furiosus. mutus. vel surdus. non pōt esse arbi
ter. ij. q. vii. §. tria. ff. de arbi. l. s3 si in seruū. Itē nec minor. xxv.
annis ibidē. l. si in seruū. 7. ff. de recep. ar. l. cū lege. Item in re
pp̄ta nullus pōt esse arbiter. ff. de arbi. l. penul. nā arbiter cog
noscit ad modū iudicis. Et sentētie arbitri standuz est. siue sit
equa siue iniqua 7 sibi imputet qui eum elegit. ff. de arbi. l. diē
§. stari. Et si ille inique p̄cedit reducitur ad arbitriū boni vi
ri. ff. pro socio. l. si societatem. Itē mulier nō pōt esse arbiter. ff.
de re. iu.

De re. iur. l. femine. itellige nisi sit femina excellēs. vel de cōsue-
tudinē approbata. extra de arbi. dilecti filij. Itē si iudex fuerit
ordinarius alicui rei in cū cōpromittit nō pōt. ff. de arbi. l. sed si
in seruis. §. ii. hoc itellige sū leges. Nam sū canones taz in
delegatū q̄ in ordinariū cōpromittit pōt. extra de arbi. cū tpe. c.
cū olim. 7 de elec. cām. Itē in cā criminali vel liberali nō tenet
arbitriū extra de testi. c. de testi. de iure iurā. c. penult. nec i pu-
pillari actione nec in matrimoniali. ff. eo. ti. l. nō distinguemus.
Itē si de causis restitutionū agi debet ibidē. l. vlt. nisi quādo in
cidētaliter illa cā mouet. ff. de iudi. l. quoniam. Itē infamis nō
pōt esse arbiter. iij. q. viij. §. tria. 7. ff. e. ti. pedi. Itē si quis cōpro-
mittit noie alieno nō valet. ff. eo. ti. l. nō distinguemus. Itē si cō-
promissus sit per pupillū sine tutorū auctoritate nō valet. ff. e. al.
l. si pupillus. Itē si sine pena fuerit cōpromissus vel sine eo qd
obinet vice pene nō valet cū effectu. qz partes non tenent ser-
uare sūam arbitriū nisi velint si pena non fuerit apposta. C. de
arbi. l. j. vel iuramentū sū canones. extra eo. ti. cū ipse. Tamē
bene valebit pena non sit apposta si partes post sūaz tacitū
nitate cōfirmauerunt. 7 tñ actori dabitur actio 7 reo exceptio.
extra eo. ti. per tuas. C. eo. ti. l. penult. §. j. 2. Itē si cōpromissio
elaudicat. ff. eo. ti. die. §. penult. Itē si pñciatio arbitrii instrumē-
to non sit collecta vel in arbitriū terciū nulla psona expressa sit
cōpromissum nō valet. extra eo. ti. innotuit. 7. ff. eo. ti. l. itē si vñ.
§. si in duos. Contrariū tñ videt extra de app. cū spali. Solutio
in cā recusationis a iure cōceditur assumi tertius arbiter. qz
illi arbitri nō dicuntur veri arbitri. s3 quasi iudicis vice sapit. ex-
tra de offi. dele. suspitionis. Itē si dies apposta est i cōpromissio.
ea transacta q̄quid dicit arbiter nō valet. extra de offi. iudi. de
le. de causis. Itē si die seriata pñciatū fuerit cū altera parte
absente nō valet. extra de for. ca. vlti. ff. e. ti. l. die. §. si quis. Itē
res ecclesiastica in laycū cōpromitti nō pōt. extra eo. ti. contigit. 7
de iudi. decernimus. Itē pōt obijci cōpromissio q̄ solutum sit.
Solutū enī pluribus modis puta die. morte. ac stipulatione. iudi-
cio pacto satisfactio. ff. eo. ti. nō distinguemus. §. cōpromissio. Itē
pōt obijci q̄ in se nō suscipit arbitriū. ff. eo. ti. l. in §. j. Itē coraz
arbitro nō habet locū reconuētio. extra e. ti. cū dilecti. Itē cō-
promissus nō extēditur ad cōpromittētis heredes si de eis non
caueat. ibidē. ff. eo. ti. l. diem. §. j. Itē si plures arbitri fuerūt
oēs interesse debēt arbitrio. ff. eo. ti. sicuti. nisi aliud dicitur sit i cō-
promissio. ff. eo. ti. l. nō distinguemus. §. cū ne plures. Itē pōt ob-
ijci q̄ arbiter nō iussit sūam in scriptis qd debet facere. C. eo. ti.
cū in arbitrio. §. ij. nisi aliud dicitur sit in cōpromissio. ff. de iudi. l.
ij. Itē arbiter non pōt punire cōtumacē nisi exp̄sum fuerit in
cōpromissio ibidē. §. vlti. Nota ea sola veniūt in arbitrio de quī-
bus tactum est vt veniant. ff. eo. ti. l. si cum dies. §. j. extra eo. ti.
cum dilectus. Et tantum de isto.

Contra actorem.

Tunc contra actores

videamus. Actor excōicatus non pōt stare in iu-
dicio nec tenet ei reus rīdere. extra de of. dele.
pudētā. 7 extra de excep. dilecti. 7. c. cū inter po-
rē. 7. c. pia. Et de reo excōicato idē dicendū est qz actor nō pōt
recouēniri. extra de excep. cū inter priorē. vbi 7 exceptio excōi-
cationis taz cōtra iudicē q̄ cōtra actore q̄ etiam cōtra reū sem-
per pōt opponi tam ante lit. cōtest. q̄ post. extra de excep. §. Me-
quis excōicato cōicare cogat. c. exceptionē. Itē reus actori nō
debet rīdere si plures habeat psonales actiones cōtra eundē
cozā diuersis iudicijs. extra de rescrip. ex tenore. 7. eo. ti. dispē-
dia. l. vj. qd est cōcessū Lugdunū. Itē si reus cōtra actore agere
voluerit oportet ipm sub actoris iudice litigare in modū reco-
uentionis. Actorē enī ad aliū iudicē trahere nō pōt ibidē. Itē
monachus sine licētā abbatis cōuenire vel cōueniri nō pōt. ex-
tra de iudi. cām. x. j. di. placuit. Itē dicitur de abbate q̄ sine lit-
teris capituli sui admitti nō dz nisi bona fuerit diuisa. extra de
rescrip. edoceri. 7 de reli. do. cū dilectus. Si tñ monachus fue-
rū in scolis cā studij vel alia iusta de causa de licētā sui abbatis
agere pōt 7 rīdere. extra de accu. ex parte. Et si percussus fue-
rit extra enī intra claustrū ipse non agat s3 monasteriū vel syndi-
cus monasterij nec pōt tūc remittere iniuriā sibi factā. extra de
senē. ex com. parochianos in gl. Itē monachus abbatē in ius
trahere nō pōt nisi fuerit a principe ipetratū. C. de in ius vocā.
l. i. ij. 7. ij. Itē filius sine licētā patris agere non pōt. extra de
procu. c. j. Et fallit in causis castrensis peculij. instu. de pa. po.

ius qd consistit. Itē si alq̄ petat debitū vel aliud psonale. 7 p
.xx. annos non petierat ei pōt obijci rescriptio. C. de anna. ex-
cep. 7 p̄scrip. l. j. §. ad hec. Itē ab aduersario si tuero spoliatus
sibi nō tenet rīdere quousq̄ tuero restituit. extra de ordi. co-
gul. sup. polatiōe. de resti. spo. c. j. 7. l. ij. q. j. per totū Itē si in bo-
ncltus vel nō securus locus alicui fuerit assignatus. nec tenet
rīdere negz tenetur cōparere. extra vt lit. nō contest. accedēs.
Itē clericus non pōt cōuenire in iudicē non suū nisi duo cōcur-
rant. scilz q̄ iudex sit persona ecclesiastica. 7 volūtas diocef. sui
accedat. extra de so. cōpe. si diligenti. Itē in cā criminali non te-
net in quadagesima rīdere. C. de feri. l. quadraginta. Itud
propter cōtrariā cōsuetudinē hodie nō seruat. Itē actor mior
xxv. annis nō pōt agere in iudicio sine auctoritate tutoris. C. q̄
legi. perso. stan. habet in iudi. l. j. 7. ij. Nota tñ casus in quibus mi-
nor pōt agere sine auctoritate tutoris. Primus est in voto. xx.
q. ij. c. j. 7. ij. Secūs cū agit de thoro violato. ff. de adul. l. si ma-
ritus. §. lex. Tercio cū mortē patris exequit vel cū agit de te-
stamento patris. xv. q. ij. de crimine. Quarto cū agit de recupe-
rāda possessione. C. quile. p̄o. habet stan. in iudi. l. vlti. Quinto
cū ipetratū veniā etatis. C. de his qui ve. eta. l. ij. Sextus cum
agit de libero hōie exhibēdo. ff. de li. homi. exbi. l. ij. Septim^o
cū agit negocia alterius. ff. de mino. xxv. an. l. cū mandato. Qu-
rtus in cā matrimoniali. extra de resti. spo. c. ex parte. Et in q̄-
busdā casib^{us} quinq̄notant. ij. q. vij. querit. Itē periurus vel ali-
infamis pōt accusare. Primo in crimine symonie extra de sy-
mo. tāta est labes. Secūdo in crimine lese maiestatis. xv. q. ij.
c. penult. extra de confes. c. j. Tercio cū suā velluozū iniurias
psequit. iij. q. vj. oibus Quarto in crimine hereleos. ij. q. vij.
sacerdotes. Itē si filius agit cōtra parētes vel contra eos sub
quozū potestate est. audiri nō dz. C. de pa. po. cōgruenti. Et in
telligit nisi in castre si peculio vel quasi castre si. ff. de iudi. l. iulia-
nus. Idē dicit de filijs emancipatis nisi venia ipetratur. insti. de
pena te. l. §. vlti. Itē libertus cōtra patronū agere non pōt nisi
pitis venia ipetrata. l. ij. C. de in ius vocā. Idē dico de libertis
7 liberis cōtra parentē patronūve agentibus. insti. de pena te-
liti. in fine. Itē eiusdē litis cōtors si voluerit agere p cōsorte sine
mandato audiri non dz. Etā prestita cantione nisi post lit. con-
test. C. de cōlor. eiusdē litis. l. j. Itē si actor petit fundū nō dz rī-
deri nisi fundo qui petit ostēdo. extra de libelli obla. c. ij. 7 dz
exp̄sum nomē fundi 7 nomē vicini fundi. ff. de cens. l. forma.
Itē videas quā actionē actor intēdat. vtrū sit tpalis vel perpe-
tua. Sitētpalis est 7 tēpus sit trāfactū itra qd debuisset egisse
amodo agere nō pōt cū effectu. Nota qualiter tēpus cur-
rat cōtra aliquē. Excē dies currunt cōtra nō appellante. extra
de appel. si tibi. 7 de elec. cū dilectus. Itē quantum tēpus currat
contra electū petentē cōsecrationē. c. di. qm̄ quidā. Itē sex mē-
sum currit in beneficiōū collatione. nā postea collatio deuol-
uitur ad superiorē extra de pben. de multa. Itē tēpus currit cō-
tra electū ad platurā qui infra sex mēses dz petere cōfirmatio-
nē. extra vt lit. nō cōtest. qm̄. Itē tēpus vnius anni currit cōtra
volentē agere actione iniuriarū. qz iniuria post annū intentari
non pōt. C. de iniurijs. l. si nō cōuicij. Itē tēpus currit cōtra re-
scriptus papale itellige si ipetrās eo vñus non fuerit dū tamen
copiā iudicis habere potuit. Et cū aduersarius rescriptū impe-
travit. extra de rescrip. c. si aut. Itē tēpus currit in quibusdā casu-
bus qui notant extra. vt lit. nō cōtesta. qm̄ frequēter. De hac
materia dicā plenius infra in titu. de rescrip. Itē qui constituit
pcuratorē ad totā cām postea non pōt illū reuocare nisi ex iu-
sta cā aut integra adhuc existere cā. ff. de procura. l. ante lit. 7
l. se. Itē actor qui fecit citari ad aliquē terminū aduersariū ve-
niente reo si non venit actor condēnet in expēsis extra de do.
7 comu. actor. l. vj. Itē si mulier velit agere noie filij vel alteri-
us audiri nō dz nisi sit tutrix de reg. iur. l. femine. Excipiuntur
quidā casus. ff. de procura. l. femine. Itē laycus non pōt clericū
accusare. etiā in cā criminali. nisi suā vel suozū iniuriā. psequa-
tur. extra de testi. de cetero. Itē cōspiratores 7 inimici capita-
les in nulla causa ad accusatōnē admittuntur. extra de symo.
licet. ij. q. j. conspirationum. Et tantum de isto.

Contra procuratorem.

Aperius contra

actores
dixim^{us}
sed qz actor per procuratorē sepe experitur. ideo
nūc cōtra procuratorē videam^{us}. C. Primo qz
sit pcurator. quis yconomus. syndicus vel actor
a a ij

*Cheritus in iudicē
seculari nō pot
consentire nisi sit
persona ecclesiastica*

*Appellatus
Electi
Athorū in iuri
Contra s. papa
Actoris
Conspiratores
Inimici*

Procurator est qui aliena negocia mandato dñi gratuite admittit. ff. de procu. l. j. yconomus cui res ecclesiastica gubernanda mandatur. lxxix. di. q. in quibusdā. Syndicus dicitur defensor cleri vel collegij. ff. q. cuiusq. vniuersi. l. j. Actor dicitur similiter qui ab vniuersitate constituitur. vt in. l. pallegata. Itē iure canonico sepe vnus p. alio ponitur. j. q. ij. saluator. extra de p. cu. q. in causis. Si aliq. procurator fuerit excoicatus nō valet. extra de proba. post cessi. de offi. iudi. dele. prudentia. Itē si sit constitutus ab excoicato pōt repelli. extra de p. cu. c. vlt. Itē nisi procurator habeat vbi cōtineat expressa illa clausula de ratibabitio ne. quibus habeat litteras procuratorias generales pōt repelli. extra de procu. c. j. de reli. do. c. dilectus. de offi. iudi. dele. coram. Et hoc intellige nisi vellet dare cautionē fideiussois. Itē procurator quōq. habet mandatū spāle. extra de arbi. per tuas. Itē solutionē debiti recipere nō pōt nisi ad hoc habeat mandatū. ff. de solu. l. vero. et hoc intellige nisi ei sit madata oīum bonorū administratio generalis. in. l. de rerū diu. s. nihil. Itē nō pōt liberare debitore absq. mandato speciali. ff. de accep. l. ij. Itē iuramentū deferre nō pōt nec offerre sine spāli mandato nisi fuerit generalis procurator. ff. de iureiu. l. iurandus. Itē oportet q. ipetrans in litteris papalib. habeat mandatū spāle. extra de rescrip. nōnulli. Itē si prepositus abbas vel quilibet p. latus ecclesie constituit procuratorē sine cōsensu conuentus sui vel capituli nō valet. extra de arbi. per tuas. et extra de rescrip. edoceri. Et intellige cū ista distinctione. q. aut bona sunt distincta tūc valet. aut nō tunc nō valet. vt in p. dicto. c. edoceri. de rescrip. Itē mulier procuratrix esse nō pōt. ij. q. vj. s. tria. ff. de re. iu. l. femine. Excipiuntur tñ casus in quibus mulier procuratrix esse pōt. Primus ratione administrationis si forte est abbatissa. extra de cōfir. vii. c. dilectus. Secundus q. constituta est in re suam. c. de p. cura. l. q. absente in fi. Tertius q. madata vel concessa sunt sibi actiones. c. de p. cura. l. q. absente. Quartus q. mulier officio tutoris fungi pōt. ix. q. j. c. penul. Quintus. q. feminis pro parātib. languētib. agere permittit. ff. de p. cu. l. femine. Sextus licitū est matrē pro filij libertate litigare. ff. de lib. ea. l. amplius. Itē minor. xv. annis procurator esse nō pōt. ff. de procu. l. minor. Itē si constitutus sit minor nō valet procuratio sine auctoritate tutoris. c. e. l. neq. Exceptis casib. notatis supra cōtra actorē. Itē si sit alicui obiectum crimē criminaliter procurator esse nō pōt. quousq. innocentes se ostendat. vel post annū obiecti criminis. c. eo. l. reū criminis. extra de ac. cu. epus. c. cū. p. manconella. Itē in cā criminali cū agitur criminaliter procurator constitui nō pōt. v. q. ij. in criminalibus. extra de accusa. venies. Et amē in quibusdā casibus constituitur procurator ad excipiendū. Itē miles nō pōt constitui procurator. c. de procu. l. militē. et l. q. stipēdia. Itē intellige nisi in rez suā. Et intellige de militibus qui de publico salariū accipiunt et qui iurant cōicare re pro republica. vt in. l. qui stipēdia. Itē si procurator a procuratore fuerit substitutus. nō valet nisi post lit. cōtest. ab eo qui habet mandatū ad totā cām. c. de procu. l. nulla in fi. extra de rescrip. ex parte decani in fi. et in gl. circa finē. Et hoc verū est nisi fuerit matri sue datus. c. de dona. l. illa. Itē si procurator actoris voluerit cauere de rato defendēdo si reconueniatur pōt repelli quibus habeat mandatū vel litteras. ff. de procu. l. nō solū. hoc verū est nisi sit procurator ex cā non lucrativa vel necessitate et nō fraudis. ff. de procu. l. nō solū. Itē maritus si habeat litteras p. cu. ab vxore nō debet admitti in alijs. q. qd. in vno permittit in alijs prohibet. c. e. l. maritus. Itē si duo procuratores dati sunt diuersis t. p. b. primus non valet ex tra eo. t. nō iniuste. Itē procurator in cā populari interueniēte nō pōt nisi quantū tangit priuatū cōmodum. hoc verū est ex parte actoris. Secus in reo qui pōt procuratores constituere. ff. de popu. acri. qui populari. Itē si procurator ad vnam spēm constitutus transgreditur mandatū. audiri nō dz. extra de offi. iudi. dele. cum olim. c. de trasac. l. trasactionis. Itē in litteris procuratoris contineri debet ad qd. procurator sit constitutus. puta ad agendū vel defendendū. extra de p. cu. constitutus. Itē monachus. canonicus regularis. et oēs ad sacros ordines promoti et qui de ecclesiasticis beneficijs sustentant prohibent esse procuratores vel aduocati nisi in casib. extra de pollu. per totū. extra de re. vel mo. per totū. xvj. q. j. placuit. In casib. enī istis bene possunt. scilz. pro miserabilib. personis. pro ecclesijs suis. p. p. nōis coniunctis. cū necessitas iminet. ij. q. vj. s. tria. Similiter monach. pōt esse procurator in causis monasterij. abbate imperiāte. extra de trasac. contingat. Itē prelati depositi procurator pōt esse. ij. q. vj. s. tria. Itē procurator satisfacere debet

nisi dñs fideiussoz existat indicatū solui sub ypost. eca rerū suarum. ff. eo. t. l. si procurator. Itē procurator nō valet vbi dñs morianur re integra. extra de c. ff. dele. gratū et relatū. Itē nota sit pra tituli contra actorē de fillofa. Item si duo procuratores simul dati nisi dentur in solidū alter sine altero agere nō pōt nec defendere. Itē procurator hereditatis ob iudicari nō pōt. ff. de acqui. her. l. Paulus. Itē infamis nō pōt esse procurator. ij. q. vj. c. infamis extra de iudi. c. cū deputari. Item si obicit procuratori q. recepit pecuniam pro procuratioe nō tangit locator qui locauit operas suas. ff. man. l. j. et ij. vbi dicit. Et mandatum vero receperis gratiū tangit procurator recipere nō debet. ibidem in gl. sed nō iure. Itē ingratus prohibet esse procurator. q. q. prohibetur. Contra yconomū dici pōt q. dz constitutus auctoritate epi vel prelati. q. ij. cū simus. extra de syndico. c. vnico. et dz esse clericus in spūalibus. in tēporalibus aut pōt esse laycus. lxxv. di. in singulis. Itē yconomus dz esse de gremio illius ecclesie a qua constituitur alter nō valet. xvj. q. vlt. qm. lxxix. di. q. Item syndicus et yconomus repellit nō possunt nisi a tota vniuersitate cū a duabus partibus fuerint constituti. ff. q. cuiusq. vniuersi. l. nulli. et l. ij. Item nisi constituitur ad p. sentes lites non valet ibidem vnde versus. Est procurator syndicus actor tutor et ycos.

Contra procuratorium.

De tractatus contra

procuratorem modo cōtra procuratorium videamus. Si quis dicit se esse latorē p. r. de qua littera facit mentionē nō erit procurator talis. q. in re propria nemo testis ydonens reperitur. ij. q. ij. c. j. ff. de test. l. auto. l. duo sunt. Non enī est credendus ei qui se asseuerat eū de quo littera facit mentionē. q. quilibet cōtra se testimonij ferre pōt pro se vero nunq. xij. q. ij. c. ij. Item nō potest constitui procurator nisi dñs iurauerit de calūnia. c. de iureiurā. p. p. calūdan. l. ij. s. in act. Cū ergo dñs nō iurauerit de calūnia. non valet procuratorium. Itē cōtra instrumentū obicitur q. illi littere nō est credendū nisi intra territorij eiusdē iudicis a quo emanauit. q. extra territorij ius dicitur ipone nō paratur. ff. de iuris. om. n. l. vlti. Itē iudicij nō est credendū nec ipse admittet ad testimonij vt testis. nisi tangit p. rata p. sona. ergo nec eius instrumentū erit credendū. q. si principale nō valet nec accessorius de fide instru. inter dilectos. Itē in libris eandē vim obtinent instrumenta et depositiones testij. c. de fide instru. l. in exercendis. s. testimonio illius nō creditur. ergo nec eius instrumentū. Itē obicitur sibi cautio que loquitur indistincte. q. non dicit cui promissit. virū et a quo littere emanauerit. vel parti aduersae vel ei ad quē veniūt sic cautio indistincte loquēs nullus est mome. et ergo nec illa valet. ff. de p. ba. l. qui. Itē si dicit q. promissit procuratori. promissio est nullius valoris neq. sōm. effectū. q. nō sequitur datio. et sic est nuda. s. ex nudo pacto nō fit actio. ergo nulla est p. missio. ff. de pac. l. iur. gentiū. s. s. cū. Itē si dedit ei potestatem iurādi de calūnia nō valet. q. principalis est persona. de iudi. p. sta. Itē si dat ei potestatem procuratores substituendi cōstat q. ante lit. contest. non pōt. q. nō est dñs litis ergo si pōt constituere constituat post lit. contest. s. tūc posset facere sine madata. ergo superflue ponit hec clausula procuratorij. Itē dñs nō pōt constituere nisi certū procuratorē. ff. de p. cura. l. ij. s. neq. mo pōt plus iuris in aliū q. ipse habet extra de iure pa. c. iura. ff. de re. iur. l. nemo. ergo nec procurator pōt procuratorē in incertū constituere. Itē dat ei potestatem faciendi oia que ipse faceret si presens esset. s. dñs pōt constituere procuratorē ante lit. cōtest. ergo et procurator. qd. est falsum. ergo inepte ponit hec clausula. Item procurator promittit dñm luū ratum habiturū ergo promittit falsum et alienū qd. nō pōt q. iura hec verat. ff. de ver. obli. l. stipulationū. Itē si ponitur hec clausula ratū habiturū quequid pro dño dixerit procurator. nō valet ad faciendum. q. constituitur ad dictum. et ita iudicij claudicat. qd. nō debet. extra de excep. cū inter porē. Et tantū de procuratorio.

Contra aduocatos.

Via aliquando ad causas aduocati iuris esse prohibentur. Ideo cōtra aduocatos nūc videam. Et primo qd. sit aduocare siue

Sive postulare. Est enim desiderium fratri vel amico in re apud eum qui iurisdictioni preest exponere vel alterius desiderio contradicere. ij. q. vij. c. infames. Surdus cecus mutus sive pperuo furiosus. minor. xvj. annis non possunt esse aduocati. ibidez. 7. ff. de postu. l. j. Item hereticus. iudeus. vel alius infidelis contra christianum non potest aduocare. extra ne cle. vel mo. quasi per totum. de postu. ex parte. 7. intellige nisi in casibus de quibus supra. c. contra procuratores. In sacris vel minoribus ordinibus constitutus dummodo beneficio ecclesiastico sustentetur de aduocatione coram iudice seculari potest repelli. presbyter etiam coram iudice ecclesiastico nisi pro seipso vel etiam pro miserabilibus personis. extra de postu. c. j. 7. y. 7. ij. q. vij. c. infames. vbi plene dicitur que persone possunt procurare 7. que non. Item nullus clericus debet aduocare coram iudice seculari. extra ne cle. vel mo. per totum. 7. intellige maxime in causis criminalibus 7. in causis sanguinis. Item procacibus. l. garrulis 7. improbis prohibitus est aduocare. C. de postula. l. quisquis 7. C. de assess. lo. l. vlt. Item infamis non potest aduocare. ij. q. vij. infamis. S. tria. exceptis his que hic enumerantur. Item excommunicatus aduocare non potest extra de here. excommunicamus. Item nec publice pugnantes. ij. q. vij. infames. S. item. Item mulier aduocare non potest. ij. q. vij. S. tria 7. illud vide. Item aduocatus stare debet tempore aduocationis. C. de postu. l. quisquis in fi. 7. non debet iterare quod semel fuit peroratus. de appel. l. vlt. Item si quis aduocatus admonitus a iudice ut alicui persone prestet patrocinium 7. non obtemperat potest repelli nisi se rationabili causa excusauerit. ij. q. vij. infamis. S. tria. Item nullus debet esse aduocatus nisi peritiam habeat litteralem. C. de aduo. diue. l. nemini. 7. l. iij. benuis. 7. C. de postu. l. ij. Item tabellio vel seruus non debet aduocationis officium exercere. C. de postu. l. nec ceterorum. C. de tabellio. l. generaliter. Et hec de aduocatis sufficiunt.

Contra libellum.

Am ad actoris peti

tionem cognoscendam in iudicio libellus offeratur. quandoque obicere. quandoque inepte. Ideo videndum est quid sit libellus. 7. ad quid offeratur

Libellus est enim petitio actoris scripta continens nomen iudicis. actoris. 7. rei. 7. rem que petitur. 7. causam petendi. extra de libel. ob. c. ij. 7. ij. Libellus offertur ad hoc ut reus valeat delibere vtrum velit contedere vel liti cedere. ff. de eden. l. j. in pn. Ideo reo. xx. dierum inducitur ad deliberandum post libelli obligationem conceduntur. ij. q. iij. S. spacium. Libello potest quis obicere quod non tenetur respondere nisi nomen iudicis 7. actoris 7. rei. 7. res que petitur contineatur. ff. de rei vend. l. si in rez 7. ibi debet contineri dies mensis 7. annus dati libelli. ij. q. iij. S. spacium. Et hoc intellige in causis criminalibus. Item si libellus obscurus fuerit non debes ei respondere. extra de testi. cum clamor de dila. cum littere. Item si non contineat causam vel actionem petendam non valet. extra eo. ti. c. ij. 7. ij. Item libellus generalis reprobat. ff. de iure fil. l. ita. quod generalitas petit obscuritatez. ff. de pac. l. veterani. 7. de solu. l. cum sibus. Item in actione reall reprobat nisi proprium nomen fundi exprimat vel nisi actio ad oculum ostendatur. Et si nomen proprium non habet duo proximi nominentur. extra eo. ti. c. ij. Item si petitur aurum vel argentum debet exprimi materia 7. pondus. Si seruus debet exprimi nomen eius. Si pannus color debet exprimi. Si animal debet exprimi asinus vel bos. 7. vtrum sit albus vel niger. Si aliqua res mensurabilis petitur vt vinum debet exprimi quot mensuris petantur. Item si petitur cyphus vel aliud vas debet exprimi forma vtrum sit rotundum vel quadratum. vel cum sculptura. ff. de rei ven. l. si in rem. Item si libellus ineptus fuerit potest reprobari 7. actor non debet admitti. extra de iudi. examinatum. Item libellus reprobat nisi per eum reus certificari possit quo iure actor agere velit. ff. de ede. l. j. Nota si libellus offeratur ante lit. contest. non valet. ij. q. iij. S. spacium. Exciuntur quidam casus in quibus libellus non offertur. Primus est vilius personarum. Secundus est cum episcopus inter suos subditos cognoscit. Tertius in casu ambiguitatis. C. de ambig. l. j. Quartus in suspecto tutore. Quintus in criminibus notorijs extra de accu. c. euidentis. Sextus in leuibus criminibus. ff. de accu. l. leuia. Septimus in carta falsa coram iudice producta 7. teste falso. C. de proba. l. vlti. Queritur vtrum libellus consensu partium potest remitti. dico quod non. quod est de substantia iudicij idem de lit. con.

test. Ideo remitti non potest extra de ferijs. c. vlt. ij. q. v. accu. satoribus. Item si petis aliquid a me actione ex stipulato. non tenor libello respondere nisi in eo ponitur causa stipulationum. nam stipulatio non valet nisi causa subsit. ff. de condi. sine causa. l. qui sine ca. Nota stipulatio est solennis promissio quando precessit interrogatio 7. subsecuta est responsio. Item in causa criminali non valet si actor se non obligat ad rationem. ij. q. vj. c. j. 7. v. q. vj. c. ij. Item si non continet nomen iudicis. ij. q. vj. S. vlti. Item si agit in modum accusationis post electionem confirmataz non valet nisi se obligat ad penam. extra de accu. super bis. Item si est denunciatio 7. non ponitur in libello quod te charitable amonuerim non valet. extra de symo. licet hely. extra de iudi. nov. vit. Item si agatur per modum inquisitionis vt quod prelati ex officio suo procedit in causa non datur libellus sed capitula super quibus clamor precessit dicenda sunt tibi. vt habeas copiam defendendi te 7. debes esse preiens cum sit inquisitio. nam 7. absenti inquisitionem suam ferre non potest nisi contumaciter se absentauerit. extra de accu. qualiter 7. quando. extra de symo. licet hely. Item si agitur de crimine ciuilitate debet poni in libello iniuria quam fecisti in aliquo loco vel in membro. aliter non valet. de pe. di. j. aut facta. Et nota diligenter quando libellum recipis debes protestari quod illum recipis saluis exceptionibus tibi de iure competentibus tam contra rescriptum quam contra iudicium. tam contra actorem quam contra libellum. extra. c. ti. c. vj. ti. si non fuerit protestatum tunc nocebit. xxj. que. ij. lotarius. vnde versus. Conueni nomen 7. nomen conuenientis. Iudicis 7. mensis rem quam scribere debes.

Contra testes.

Via ad claritatem

veritatis necessarij sunt testes plures tamen ad standum producantur qui de iure repellere possunt.

Item contra testes aliquid videamus. Testis

domesticus a testimonio repellitur extra de testi. in litteris. Domesticus autem dicitur omnes qui sunt de familia huius. dicto. ca. in litteris. Item parentes omnes propinqui. familiares. liberi. 7. serui. nurus. C. de ver. sig. l. vlti. Item omnes familiares quibus producendum potest imperare ratione patrie potestatis obedientia. vel iurisdictionem. ff. de testi. l. in lege. ij. q. v. accusatores. Item affinis reputatur domesticus. ij. q. ix. S. absens. ij. Item mercenarius. C. de quest. l. seruos. ff. de penis. l. respiciendus. S. furta. Item consanguineus. ij. q. v. ca. j. Item vir 7. vxor. alter pro altero habetur pro domestico. ff. de iudi. l. interdum. Item pueri. gna 7. nurus. insti. de nup. S. affinitatis. Item pater filio 7. filius patri. insti. de testi. S. in testi. Item coloni vel ascripticij 7. dicuntur domesticij. C. de quest. pridem. Item si testis est infamis repellitur potest. vt quilibet nocentium fecerit ipse 7. questus causa est iamnis cum alijs multis. ff. de his qui no. infam. l. i. Et iter illas ponit ioculator 7. omnis leuis persona que frequentat tabernam. extra de accu. si constiterit. Item de facientibus villa officia. vt in gl. l. j. S. caupones. ff. nau. caupo. sta. lufor. extra de excel. prela. inter dilectos. Item villis officij. vt qui mundant latrinas 7. balneatores. ij. q. iij. S. in primis. extra. eo. ti. c. j. 7. meretricis. ff. de testi. l. ij. 7. ij. Infames tamen in enormi crimine possunt testari. de symo. licet hely. 7. c. tanta. Item raptor latro 7. quilibet infamis. eo. ti. ex parte. 7. periturus. eo. ti. sub nobis. 7. plures modi infamie Reperiunt. vj. q. j. infames. Item si testis est inimicus repellitur. extra de accu. c. cum oporteat. ij. q. v. ca. ij. S. que inimicie repellantur relinquuntur arbitrio iudicantis. ff. de quest. l. j. Nota tamen conspiratores 7. capitales inimici in nullo casu ad accusationem testium admittuntur. de symo. per tuas. Item nisi testis iuratus deponat eius testimonium non valet. extra de testi. nuper. Item testes non plene probant nisi de certo tempore fecerint mentionem. extra de fi. instru. c. jo. extra de proba. in presentia. Item testimonium excommunicati non valet. extra. e. ti. veniens. Item pater non potest testificare contra filium nec pro filio. nec contra filium pro patre aut contra patrem. ij. q. ij. c. si testes. In tribus tamen casibus pater potest esse testis pro filio. Primo in testamento filij testantis de castrensi peculio. ff. de testa. l. qui testa. S. j. Secundo ad probandum genus vel originem extra qui si. sint legit. transmissio. Tertio in causis matrimonialibus. extra de sen. 7. re iudi. tenor. Frater tamen pro fratre 7. contra fratrem potest testari. nisi habeat omnia bona in communi quod tunc intelligeretur suam causam agere. ff. de testi. l.

.j. Et in re propria nullus e ydoneus testis. iij. q. ij. §. item in
 lus. Sed viri socius cum socio potest ferre testimonium. distin-
 gue. an sentit lucrum ad damnum. si testis sentit damnum potest
 ff. quando. appel. sit. l. eade. Item generaliter in omni causa mi-
 nor. xlv. annis non potest esse testis. iij. q. ij. §. nota. extra. eo. c. j.
 Quod factus pubes potest ferre testimonium de his que vidit
 impubes. xxxv. distinctio. c. relatum. Servus autem factus
 liber potest ferre testimonium de his que vidit in servitute. ff.
 de verbo. signi. l. notionem. Item prohibentur omnes crimino-
 si extra de testi. sup. es. hoc habet locum preterquam in criminibus ex-
 cep. extra de symo. licet hely. vt. s. paruit. Item per canones mu-
 lier in causa criminali ad testimonium non admittitur. sed per le-
 ges non prohibetur. xxx. q. v. mulieres. extra de ver. sig. forus.
 Item in testamentis mulier non potest esse testis. insti. de testa. §.
 testes. Et in alijs causis non prohibetur. extra de testi. quonia
 aliqua. Item testimonium unius non valet. extra. eo. ti. licet. 7. iij.
 q. ij. item in criminali. Nota tamen casus in quibus unico testi
 creditur. Primus est cum dubitatur an ecclesia sit consecrata de
 consecra. di. iij. parvulus. et generaliter ubi nulli nocetur ibi cre-
 ditur unico testi. Item monachus testis esse non potest. extra ne
 cle. vel mo. per totum. q. monachus funestam vocem habet. C. de
 his qui accu. non pos. l. si quis. ubi dicitur funestam vocem iudi-
 cari potius oportet quam audiri. Et intellige nisi pro sua ecclesia. ex-
 tra. e. ti. in super. et extra de iure in. nisi. Item socius criminis non
 admittitur ad testimonium. extra eo. ti. veniens. nisi in criminibus
 exceptis. Item servus non admittitur. extra de ver. sig. forus. iij.
 q. v. nullus servus. Item libertus contra patronum non potest testa-
 ri. iij. q. ij. §. item le. iulia. et si fecerit redigitur ad servitutes. ex-
 tra de servis non ordi. de famulis tamen per alios et contra alios
 potest testari. C. de post. l. nec ceterorum. et si contra patronum
 accusator vel testis fuerit ante lris exordium capite puniendus
 est. xij. q. ij. qui manumittit. nisi in criminibus exceptis. et in cri-
 mine fraudati census. xij. q. ij. Item testimonium conducti et loca-
 ti testis non valet ubi scilicet aliquid accepit pro testimonio ferendo
 vel non ferendo. vel ubi aliquid sibi promissum fuerit et ob
 hoc testimonium obrulerit. extra de tes. c. j. et c. sicut. et extra de
 proba. licet. iij. q. ij. §. item in criminali. Item si testis obscure
 vel confuse loquitur non valet nisi iterum deponat. extra. eo. t. cu
 elamoz. Item testis non valet nisi ad eius receptionem vel de-
 positionem pars aduersa fuerit evocata. extra. eo. ti. c. ij. Item in-
 fideles contra fideles non possunt ferre testimonium. eo. t. licet
 vniuersis. c. iudei. Item testis non valet nisi de visu et auditu de-
 ponat. eo. ti. preterea. et c. cum cam. Item testes de alijs causis
 et negocijs testimonium dicere non debent nisi de his que sub
 eorum presentia facta esse noscuntur. iij. q. ix. testes. Item testis non
 valet nisi reddat causam dicti. eo. ti. cum causam. extra de sen. et
 re in. sicut. intellige si de sua sententia interrogetur. Item gener-
 pro socio et contra testes esse non possunt. iij. q. ij. §. ite. Item
 nota contra testes potest obijci quod non valeat eorum testimonium
 nisi habeant. Laureos in bonis. nam aliter propter paupertatem
 suspectus est. ij. q. j. in primis circa medium. et iij. q. ij. §. ite
 in criminali. Et intellige de non voluntaria paupertate. Item tes-
 tis non valet ubi receptus fuerit in quarta productione nisi ac-
 cusetur et nec ipse nec advocatus eius testari docuerunt nec
 testimonia aliorum perscrutari nec propter dolum aut aliquam ma-
 liciam quartam productionem petiuit. extra. eo. ti. c. ultra terri-
 am. et c. in causis. Item potius est credendum bonis hominibus vel
 dignioribus quam alijs. extra. eo. ti. in nostra. iij. q. ij. §. item. Item
 potius credendum est in aliculo quam femine extra de ver. sig. forus.
 iij. q. ij. §. item. Item magis creditur diviti quam pauperi. ibidem
 Item nota multitudo testium non est attendenda vel acceptan-
 da in depositionibus testium sed qualitas. extra. eo. t. in nostra. et
 c. licet. iij. q. ij. §. item. Et vide. iij. q. ij. c. j. usque ad fine. Nota
 quando exceptionem coram iudice proposuisti debes prote-
 stari et dicere has alternatim propono et eos sic admitti peto. pro-
 testor etiam quod non obligor pucise ad comprobandum omnes et
 singulas exceptiones quas proposui sed solum ad eas que in iu-
 re iufficiunt ad victoriam. Item nota quod quis regulariter sit verus
 et in omni causa duo testes probate vite et conversationis ho-
 neste sufficiunt. extra. eo. ti. licet vniuersis. et c. omni negotio.
 Excipiuntur tamen casus in quibus plures testes exiguntur.
 Primus ubi quis accusatur enormiter. ij. q. ij. presul. ubi dicitur
 Presul non dānetur nisi cum. lxxij. testibus. Presbyter autem
 cardinalis nisi cum. lxxij. testibus. Diaconus vero cardinalis
 nisi cum. xxvij. Subdiaconus accollitus exorcista. lector. hostia-
 rius. nisi cum septem testibus. condemnatur. Item in testamento

septem testes sunt necessarij per leges. C. de testam. l. hac con-
 sultissima. Sed per canones sufficiunt duo vel tres in testame-
 to coram presbytero suo ad hoc ordinato. extra. eo. ti. c. cum ef-
 ses. et c. relatum. et in testamento nisi fuerint specialiter rogati
 non valet. ff. de testa. l. heredes. §. in testamentis. Item in codi-
 cillis quinque sunt testes necessarij per leges. C. de codicillis. l.
 vltima. Item numerus testium requiritur in donatione facta
 causa mortis. C. de dona. cau. mor. l. vlti. Item numerus req-
 ritur ad probandum solutionem debiti in scriptis contentam. C.
 de testi. l. testium. Item numerus requiritur quando aliquis
 dat seruo suo libertatem per litteras suas. extra de fide instru-
 cum. Joā. in glo. versi. si queris. In depositione etiam alicuius
 rei requiruntur testes. extra de fide instru. c. si quis. Et hoc
 intellige quando depositum excedit aurum libram. C. si ag. embli-
 pe. l. vlti. Nota versus in quibus continentur exceptiones
 contra testes. Conditio sexus etas discretio forma. Et fortuna
 fides in testibus illa requiritur. Et consanguinei pariterque do-
 mestica turba. Et clerus laycum a se fugat et viceversa. Res
 persona gradus locus his sunt consona tempus.

Contra interrogatoria.

Quoniam aliquando

testes minus vera deponunt et exemplo Danie-
 lis prophete iudices interrogationibus falsitate
 deprehendunt. Ideo postquam dictum est contra te-
 stes subiungamus nunc qualiter advocatus rei formare debet
 interrogatoria contra testes. Scribitur ergo sic. Dne iudex que-
 ratis a testibus partis aduersae et ab unoquoque singulariter sur-
 p quolibet articulo de dicti sui causa de loco de finibus loci de tempo-
 re de auditu de visu de scientia de fama de omnibus circum-
 stantijs que possunt et debent animum vestrum ad sententiandum
 inclinare. et que iura dicunt et que decernuntur esse querenda
 a testibus. Et descendatis sic ad specie. Si testis dicit quod Elisa-
 beth contraxit matrimonium cum Jo. queratis super illo ar-
 ticulo quomodo sciat de visu et auditu. Et si dixerit de visu quod
 ratis quo loco viderit vtrum in domo vel extra domum. Si di-
 xerit in domo petri. queratis in qua parte domus. Item que-
 ratis si domus illa sit lignea vel lapidea. Item queratis qui fue-
 rit presens et vtrum etiam alij quam per eum nominentur. Item
 queratis vtrum dicti contrabentes stabant vel sedebant. Item
 quibus vestibus erant tunc induti. Item queratis per que ver-
 ba contraxerunt. et vtrum vir vel mulier contractus prius po-
 ssulauerat. Item queratis an animo contrabendi vel ludo di-
 xerit illud. Item queratis si aliquis metus interuenerit vel ali-
 qua coactio contrabendi vel sponte contraxerint. Item quera-
 tis quantum tempus sit elapsus quo hoc factum fuerit et quo
 anno et qua parte anni. quo mense. qua die qua septimana. qua
 hora diei. an aura fuit serena vel nebulosa. Item queratis quis
 tunc erat episcopus iudex vel rector loci illius. Item queratis
 an fuit rogatus venire ad videndum hoc quod fiebat. vel si spo-
 te venisset. Item vtrum ipse sciebat vel scit aliquod impedime-
 tum. Item queratis si promissum fuit ei aliquid vel datum sit
 ut sic deponat. et si sperat damnum vel lucrum de causa illa. Item
 queratis vtrum sit inimicus illius contra quem inducitur vel
 specialis amicus inducentis. Si autem dixerit quod extra domum
 fuerit contractum matrimonium queratis an in vinea vel in via.
 Si in via queratis in qua et queratis de circumstantijs illius vie.
 Si dixerit in campo queratis cuius erat ille campus. et sic de
 alijs. Si dixerit quod audiuit queratis a quo vel a quibus. et facia-
 tis specificare nomina eorum. Si tunc testes varij fuerint et
 vacillauerint in testimonio non valet. iij. q. ix. pura. iij. q. ij. §. ite
 in criminali. Item iudex habet interrogare an amore timore.
 odio. commodo vel promisso. aut quomodo et qualiter. extra
 de testi. l. quotiens. iij. q. ij. §. item. Item si testis in eadem causa
 sit iudex vel advocatus non valet. extra de testi. dilectus. et ca.
 romana. li. vj. Item qui fuerit procurator vel executor pro Joā-
 ne contra B. postea in eadem causa pro Joāne contra B. non
 potest esse testis. ibidem. c. romana. lib. vj. Sed credo quod pro B. po-
 test testificari. quod hoc non inuenio prohibitum. Item si causam
 habeat contra quem producitur qua videtur suspectus potest
 repelli. extra de pur. ca. cum in iuventute extra de iudi. causam
 que. Item si quis in causa criminali semel tulerit testimonium
 contra aliquem et postea iterum venit in aliqua alia causa con-
 tra eundem testificari non potest. quod presumitur esse inimicus.
 extra de

extra de accu. meminimus. Item si testis voluerit conigere dictum suum non potest nisi in continenti antequam a presentia iudicis recedat extra de testi. preterea cum. Item testis titubans pro ignorante est habendus. ideo repellitur extra de penis. sup. his. Item nisi testes de tempore et loco et personis conveniant. non valent. extra de testi. cum causam. ij. q. ix. nihilominus. Item testes contrarii non valent extra de testi. in nostra. Item si crimine obijciatur testi. quod tangit causam de qua agitur repellitur et puniatur. extra de excep. ca. j. Item si testes non fuerint recepti sigillatim non valet. extra de elec. q. propter. de accu. inquisitionis. Nota accusatus pendente accusatione non potest ferre testimonium. ij. q. vij. testes extra de excep. deniq. Item nota laicus in causa criminali dum agitur criminaliter non potest esse testis contra clericum. extra de testi. de cetero nisi in criminibus exceptis. extra de symo. tanta. Item si testis in loquitur de auditu alieno. ut si dixerit. ego audivi ab illo qui dixit se audivisse ab alio. non valet nisi in causis inquisitionis. sed contra. videtur de testi. preterea solutio illud est speciale. quia loquitur de presumptione violenta ex infamia. Nota ergo casus in quibus testimonium valeat de auditu alicuius. Primus in matrimonio et consanguinitate. xxv. q. vj. de parentela sedens in solutione debiti. ij. q. ix. §. testes. Secundus in consecratione ecclesie. de conse. dist. j. de ecclesiarum consecrationibus. Item si testis receptus fuerit ante lit. contestat. non valet nisi in exceptis casibus. Nota casus in quibus testes lit. non contestantur. Primus quando timetur de morte testium. Secundus quando timetur de absentia diuturna. quia forte volunt peregrinare. Tertius si cognoscat de electione alicuius confirmanda. Quartus si agitur de matrimonio. et qui conveniendus est malitiose se absentat. quia tunc contumax est. Quintus si ageretur in modum inquisitionis de crimine alicuius. Hos casus quinque habes. ut lit. non contestat. quia si requenter. Sextus cum recipiuntur testes ad memorias preteritorum conservanda. extra de testi. significavit. Septimus est coram iudice appellationis quia ibi possunt testes induci lit. non contestat. extra de procu. in nostra. Octavus propter actoris seu contumaciam absentis reus testes adducere potest. lit. non contestat. extra de do. et contu. causam. xij. q. ij. placuit. §. potest. Nonus cum actor non potest agere propter iuramentum interpositum precedens. extra de iureiura. ad nostram. Decimus ubique iudicis officium expetit extra de spon. preterea. Undecimus cum spiritualis causa tractatur post mortem alicuius. scilicet cuius in morte reliquit bona sua ecclesie post mortem lit. non contestat. possunt recipi testes et testantur tunc etiam excommunicati. xij. q. ij. sane. Duodecimus ubique offenditur publicum commodum. ij. q. ij. q. i. Decimus tertius si agitur de statu et libertate ecclesie. extra de testi. cum oliz. Si dixerit de fama. queratis que sit fama et a quibus illa fama ortum habuit. et utrum illi erant maliuoli vel honesti. Similiter queratis utrum illi a quibus audivit ea erant bone fame vel male. et utrum erant graues persone vel leues. Item queratis quotiens audivit hoc. utrum semel vel pluries. Sed quia plura sunt talia negocia que sunt vocabula. ff. de prescrip. ver. l. natura. ideo multa talia deficient.

Contra instrumentum.

Noniam eandem vim

depositiones testium et instrumenta obtinent. Item circa postquam contra testes egimus. nunc contra instrumenta videamus. Instrumentum est scriptura facta ad assertionem alicuius rei. Dicitur autem instrumentum quasi instruens mentem. Instrumentorum due sunt species. Aliud est enim instrumentum privatum quod est sigillatum sigillo private persone tale in iudicio non valet nisi habeat inscriptionem trium testium adhuc viventium. extra de fide instru. c. ij. Instrumentum publicum dicitur quod habet publicam auctoritatem. cuius plures sunt species. Primo dicitur publicum quod per manum publicas scilicet tabellionum in formam publicam est redactum extra de fi. in scriptura. Secundo dicitur publicum quod sigillo autentico est sigillatum. ibidem. Tertio est instrumentum personarum auctoritate authenticatum. extra de confir. vii. vel inuti. cum dilecta. Quarto quod in iudicio scribitur. extra de fi. instru. scriptura. et tantum de illo. Primo ergo vide corpus scripture et considera utrum ibi sit natura vel in-

novationis prioris figure. maxime in loco suspecto. quoniam sic repelli potest. extra de cri. fal. c. licet. Item si caret sigillo autentice persone aut subscriptione non caret vicio. extra de fide instru. c. ij. Item nisi sint duo testes scripti preter tabellionem non valet. ibidem. Item si ibi sit persona tabellionis suspecta non valet. extra de instru. cum Jo. Item vide diligenter quis contraxerit. quis stipulatus fuerit et cui. Item si agit vel convenitur qualiter in his procedere debeas. vide eo. ij. §. si quis alteri stipulari potest. Si ostenderit exemplum vel rescriptum non est fides adhibenda. extra de fide instru. c. j. ubi dicit. si scripturam autentice non videmus ad exemplaria nihil facere possumus. Item opponitur instrumento quod non valet nisi ponatur in eo causa debedi. scilicet ex mutuo deposito vel alia de causa. extra de fi. instru. si cautio. Et hec sufficiunt de instrumento.

Contra privilegium.

In iudicio produci

tur scriptura que dicitur privilegium. vide de verbo ad verbum de eo sicut est dictum de instrumento. Item vide bullam an sit papalis. quod cognoscit in pictis in barba petri. et pauli. in filo. et in filo scilicet et in alijs forma stili. et quantitate carte. extra de cri. fal. licet. Item si papa vult loqui vobis vel pluribus tibi. non valet. extra de cri. fal. quam graul. unde verius. Forma. stilius. filum. rafa. membrana sigillum. Hec sex falsata dant scripta valere pusillum. Item an privilegium sit donativum vel confirmativum non valet nisi ostendatur principalis concessio. quia ubi principale non tenet. nec accessorium. extra de fi. instru. inter dilectos. et ibi vide formam reprehendendi privilegium. Si vero principalis concessio appareret cum bulla vel cum sigillo non vituperato. considera diligenter utrum concedens poterat concedere vel non. et impugna ne transeat in rem iudicatam. extra de sen. et re iu. inter monasterium. Item si privilegium concessum est sibi ius commune. dicitur quod non est privilegium cum nihil privatum offert. extra de ver. sig. abbate. ij. di. privilegia. xxv. q. j. §. Item octava die. Item si preter ius commune detur. extra de consue. cum dilectus. Item si datum est contra ius commune. vide an illi contra que datum est aliqua lesio inferatur. que si enormis est non tenet. extra de ver. sig. quid per novale nisi de lege vel canone contra quem datum est fecerit expressam mentionem. Et intellige si est privilegium Imperatoris. quod ad leges. vel Papam quod ad canones. Item si suppressione veri aut suggestione falsi fuerit impetratum. non tenet. quia mendax peccator carere debet penitus impetratis. extra de rescrip. sedes. in fi. Item si contra ius vel utilitatem publicam vel contra prescriptionem. ibidem. Item si est contra ius naturale non valet. si concedens habet ius tollendi illud. Casus. ff. ne quid in lo. pu. fi. l. ij. §. si quis. Si vero dicitur in genere non obstante aliqua lege vel canone non valet. quia nulla lex etiam scripta vel etiam canon ius naturale tollit. ff. de regu. lu. l. privilegia. Nota magna est differentia inter privilegium datum persone et datum loco. si est persone non transcendit vitam persone. extra de re. iur. privilegia. libro. vj. si datum est loco. perpetuum. ut di. ij. quis filius. si vero dubium recurrendum est ad personam concedentem. extra de iudi. cum venisset. Si tamen dator vel conditor haberi non potest statui privilegio. nisi aduersarius contrarium per testes ostendat. ar. extra de fi. instru. cum Jo. Et vide si agatur reali vel personali actione. extra de lit. non contestat. quoniam si requenter. Item si datum sit ad tempus. utrum tempus sit finitum. xxv. q. ij. §. si. Item vide si aliqua conditio sit annexa que non sit impleta. quia tunc non valet. extra de condi. appo. veru. vide si satisfecit quod promissit. quia alias non valet. de condi. appo. sup. eo. Et nota differentiam inter donationem sub conditione et donationem sub modo. Donatio sub conditione non tenet nisi adveniente conditione sue ea completa. ut ff. de conditio. et dem. l. qui here. §. vlti. Donatio sub modo est de tibi mansurum ut me pascas quod diu vixero. hec donatio statim tenet et non revocatur quod diu modus servatur. extra de condi. appo. veruz in glo. unde nota differentiam sepe tamen vni ponitur pro alio ibidem. Nota. vij. casus in quibus donatio facta ecclesie non valet. nec revocari potest. Primo si sub modo facta est et conditio deficit. ut iam dictum est. Secundo propter turpe factum appositum. extra de symo. c. de regularibus et c. veniens. Tertio propter datum enormitatem. xij. q. ij. si quis trascitur. Quarto

propter sequentem procuracionem. xvij. q. iij. quieting. Quin-
to propter recipientium fraudem. xvij. q. vlti. constituit. Sexto
propter donantis impotentiam. extra de testa. filius noster. Se-
ptimo propter cause defectum. extra de renunc. c. ex transmissi-
la. Octavo propter doni immensitatem. xij. q. ij. si quos de ser-
uis. Item nota quinq; vel sex casus in quibus donatio faci-
ta alteri potest de rigore iuris reuocari. Primus si donatarius
in donatores manus impias iniecerit. Secundus si atrocis in-
iurias ei infert. Tercius si in graue rerum suarum ei damnus
intulerit. Quartus si graue vite periculū ei inferre presumpsit.
Hos quattuor casus habes extra de dona. c. vlti. Quintus pro-
pter ingratitudinem. Sextus si conditionem sibi appositas nō
seruauit. ibidem. et c. de reuocā. dona. l. vlti. Item donatio fa-
cta a matre si transeat ad secundas nuptias. ex tribus casibus
potest reuocari. Primus si filius vite sue insidiatus est. Secū-
dus si atrocis manus in eam iniecerit. Tercius si tocius sub-
stantie molitus est tacturam. in aut. de nup. §. mater. Et intelli-
ge q; hec dictio atrocis tribus causis consideratur. in sti. de inu-
s. atrocis unde versus. His tribus ex causis iniuria dicitur atrocis
facti persone vel loci de ratione. Item vide si priuilegium est
concessum ob causam vtrum causa subsit vel non. et vtrum sit
causa impulsua. xix. q. ij. que sunt. Item vide si renunciauerit
facto vel verbo. dicitur q; non valet. extra de priuile. Item si
abusus fuerit priuilegio non valet. extra de priuile. vt priuilegia
et de re. iur. priuilegium. li. vj. Item considera diligenter an pro-
pter delictum fecerit se indignum. extra de priuile. tuarum. Item
si fecerit contra priuilegium ibidem. Item vide si sit generale
vel spāle vel vnū generale et aliud spāle. q; generi per spēm de
rogat vt extra de re. iur. generi species li. vj. Item si priuilegiū
sit alicui dānosum non valet. extra de deci. suggestum. Nota
ta versus de casibus quibus perditur priuilegium. Si facis cō-
tra. si negligo propter abusum. Delictum damnū pariter q;
concessa potestas. Item priuilegium non valet in quo continet-
tur q; aliquis ab omnibus sit immunis. idē dicit de qualibet scri-
ptura. c. de decurionibus. l. exemplo. et l. vacantis. et vt breui-
ter me expedias vide. c. ex ore de priuilegijs. et de sen. et re iudi-
citer monasteriū et de fide instr. inter dilectos. et lxxij. di. p. totū.

Contra testamentum.

De faciendum testamēta. Sci-
endum q; testa-
mentum est voluntas solēnis qua protestat q;
de rebus suis post mortem suam et c. xij. q. ij. pla-
cuit. An testamentum valeat prius considera q;
fecit testamentum. Et an fm regulas iuris testat^r sit de nume-
ro testium. et q; rogati debent esse. dixi supra in titu. de testibus.
Testamentum nisi sit vltimū non valet. extra de celebra. mis.
cum martbe. Item vide vtrum illa vltima voluntas sit per ali-
am posteriorem immutata. et dic q; non valet. vt xij. q. vlti. Item
testamentū non valet nisi heres fuerit institutus. ff. de his que
in testa. l. vlti. Item si testator fuerit furiosus testamentum non
valet. c. qui testa. fa. non possunt. l. furiosum. Item masculus
qui quattuordecim annos non compleuit et femina duodecim
non possunt testamentum facere. ff. de testa. l. qua etate. Item
nec mutus nec surdus potest testari. c. qui testa. fa. non possunt
l. discretis. Et intellige de surdo a natura q; si a morbo et sciat
scribere bene potest. ibidem. Item filiū familias non potest eti-
am de voluntate patris nisi de castrensi peculio. c. de inoffi. te-
sta. l. penul. Item infamis ob crimen famosū. l. is cui. ff. de te-
sta. extra de hereti. excommunicamus. Item captus apud ho-
stes si faciat testamentum nō valet. In illis quibus non ē permis-
sum facere testamentū. §. vlti. vbi pene omnes predicti casus
sunt in glo. si. Item si pater petit filij in testamento non valet
ff. de iustis iupto et irrito testamento. l. nam et si. Item si ex-
heredauit sine causa expressa et vera ac a iure concessa non va-
let. c. de postu. l. non licet. Calus autē in quibus filius po-
test exheredari habes de iure iuran. et in aut. vt cu. de appel.
cong. §. causas. col. viij. Item si testamentum fuerit rasum seu
viciatū in loco suspecto non valet. extra de cri. fal. licet. de fide
instr. inter dilectos. Nota mulier non potest esse testis in
testamento. ff. de testa. l. qui testamentū. vbi dicitur mulier in
testamento testimoniū dicere non potest. Item nemo ex illis
in potestate testatoris potest esse testis. ff. eo. ti. qui testa. l. j. Item
q; omnes testes sint liberi et puberes alias non valet. in sti. c. si.
§. sed cum aliquis. et §. testes. et supra. c. contra testes. Item nō

si testes in fine testamenti se subscripserint. non valet. ff. eo. ti. l.
heredes. et illa omnia que dicta sunt debent in testamento solē-
nitate. Et h; leges quando pater testatur inter liberos et nepo-
tes tūc non est necesse q; tanta solemnitas adhibeatur. c. eo. t.
l. hac consultissima. Sed sufficit tunc q; adhibeantur duo te-
stes. Similiter miles potest suum testamentum facere coram
duobus testibus. ff. de testa. mi. l. diuus. Nota nullus potest
facere testamentum qui seculo renunciavit et aliquam religio-
nem intrauit. et si testamentum fecerit non valet. xix. que. vlti.
q; in predientibus. Nota si quis dixerit committo tibi vlti-
mam voluntatem siue dispositionē ego Jo. et heredes que tu
volueris. Si postea testamētū scū fuerit nō valet h; leges. Se-
cus ē de benignitate cano. iij. q. ij. vbi dicit q; extremā voluntatē
in alterius dispositionē comittit non videtur decedere testat^r.
Item si aliquid in testamento tibi fuerit legatum. caue ne testa-
mentum impugnes quia legato priuaberis. c. de codicil. l. vl.
quia nemo debet habere subsidium ab eo quod impugnat.
extra de cens. cū olim. Et hec de testamento sufficiunt.

Contra positiones.

Positiones sunt inuē-

te vt releuentur partes ab onere probandi pre-
sertim per testes facilius enim sunt confessōes
q; productiones testium cum testes ydonei vir-
tutentur et cum labore et expensis producantur. iij. que. iij.
§. item in criminali. Nota sex modis actor ab actu iudiciali re-
mouetur per positiones minus legitimas. Primus modus. si
positio fuerit negatiua probari non potest. Sed qui potest necesse
se h; pbare qd posuit. ff. de pba. l. ij. Nota q; negatiua est tri-
plex facti iuris. et q; iuris. Negatiua facti est duplex pura et sim-
plex q; nō habet determinationē loci vel tēporis vel alicuius
rei. et hoc probari non potest directe vel indirecte. vt si quis di-
cat se nunq; citatum fuisse. extra de elec. bone. j. Si autem adij-
ciat tps vel loc^o vel aliqd simile. tūc potest probari indirecte. extra
de testi. ex tenore et c. series. Item negatiua facti probat^r cum
habeat affirmatiuam implicitam. vt si dicat coactus renunciā-
ui. hoc debet probari. extra de renuncia. super hoc. Negatiua
iuris bene probatur vt si negas emancipationem recte factā
hoc debes probare. ff. de proba. l. ab ea parte. §. idem respon-
deo. si quis negat aliquid iuste factū debet illud probare. Ne-
gatiua qualitatis. vt si diceret. ille nō est ydoneus vel legitim^o
vel non soluendo fidelis. hoc debet probare qui hoc dicit. q;
quilibet presumitur bonus et ydoneus nisi probetur contrariū
extra de presum. dudum. et de scri. in ordi. fac. c. vnico. Item om-
nis negatiua que includit in se affirmationem appellatur nega-
tiua pregnans. et talis negatiua probatur propter inclusionem
affirmationis. extra de proba. qm. de testi. ex tenore. Secundus
modus est si positio non facit ad causam vel non est facta lup-
re de qua agitur in libello non valet. verbi gratia. Si agitur de
rei vendicatione et actor petitionem facit super mutuo depōsi-
to. talis positio non valet. Tercius modus est. si positio non re-
leuat ponentē vel non prodest petenti. talis positio non debet
admitti. extra de excep. dilecti filij. Nota differentiam inter se-
cundum et tertium modum. In secundo licet positio super re
de qua agitur non sit probata. tamen monstrat intentionē po-
nentis. In tertio autē nihil facit ad negociū. de quo agitur.
Quartus modus si est positio pendens ab alia positione que
negata est. talis positio nō valet. verbi gratia. Actor dicit. Do-
no q; A. tradidit mibi fundum. reus negat hoc. Actor postea
producit aliam positionē dicens. pono q; A. tradidit mibi fun-
dum talem. hec positio non est admittenda propter duo. Pri-
mo. q; non releuat ponentem. q; nuda traditio non trāfert do-
minium. ff. de acqui. re. do. l. traditio. Secundo q; pendet ab
alia que fuit negata. Unde si reus ad istam que ad negatam
dependet responderet posset de facili periuriū incurrere. Et
iudex debet caute precauere ne det viā periurijs. extra de iu-
rciur. a. si vero. Quintus modus si positio est implicata que fit
quando aduocatus duas positiones format sub vna interro-
gatione sic q; altera pars est vera et altera falsa. et is qui inter-
rogatur credit posse simpliciter respondere. Exemplum. Do-
no te comedisse in ecclesia. comedisti et ecclesiam non intrasti.
non potes respondere q; sic. quia hodie ecclesiam non intrasti.
nec potes dicere q; nō. q; alias nō comedisset. Est ergo regula.
sicut

sicut res certum habet dare responsum. ita actor certam debet facere positionem. Si vero positio obscura vel cavillosa fuerit. reus respondere non tenetur. in specu. tit. de posi. §. septimo. vers. tertio quoque et ver. xliij. q. super re incerta non potest ferri sententia. xj. q. iij. graue. nec licet aliquem fratrem suum recedere uenire circumscriptione verborum. xxij. q. iij. vnusquisque dicat ergo vel positionem facias declarari vel te non admitto. et si sint positiones due vel vna implicata de illa vnam partem diuisim proponat. vt pono te hodie comedisse. ad illam respondeat reus. credo vel non credo. postea procedat ad alias et dicat. pono te hodie intrasse ecclesiam. ad illam positionem potest respondere non intravi. Item aliud exemplum. Pono q. possides ecclesiam sancti vni pertinentem ad monasterium sancti Petri ibi implicat duo. vnum q. reus possideat ecclesiam sancti Petri. et q. ecclesia beati Petri pertineat ad monasterium sancti Petri. ideo debent fieri due positiones. Sextus gradus est si sit positio super articulo procedente de eadez re. quod non est ponendum. Nam tunc fortasse negauit quod modo confitetur. tangit nauta nauigans contra ventum non est audiendus. in aut. de his qui ingre. ad appel. §. j. coll. ij. Nota i causa civili debet respondere reus positionibus fm credulitatem. q. in talibus prestatur iuramentum calunie quod est fm credulitatem. Et in causis debet respondere ex certa scientia. q. in talibus prestatur iuramentum de veritate dicenda extra de iura. calu. statum. l. vj. Nota confessio semper rationi naturali debet conuenire. vnde si aliquem dico filium meum et etas non patitur non valet confessio. ff. de interrog. actio. l. confessionibus. §. et si. Item si formidine tormentorum fateatur aliquis contra melius confessio mibi non preiudicat. nisi postea tormento liberatus in eade confessione persistat. ff. de questio. l. j. §. si quis. Item queritur vsq. quo in causa positiones fieri possent et debent. respondere quousq. renunctatus fuerit testibus probationibus et instrumentis. Et hec de positionibus sufficiant.

Contra sententiam.

Entētia est definitio

iudicialis que controuersis finem imponit pronuntiatione iudicis condēnationem vel absolutionem continens. vt si dicat iudex visis et auditis confessionibus et allegationibus vtriusq. partis. nec non attentionibus ab actore et reo productis diligenter inuestigatis et intellectis consilio habito iuris peritorum. tales cōdemno et absoluo etc. vt patet. j. q. j. in primis. et extra de sequel. posses. c. j. i. spe. ti. de sen. §. vt aut. ver. nos itaq. Qm autem sententie diuerse a iudicibus proferuntur. quarum alique ipso iure sunt nulle aliq. per restitutionem in integrum. aliq. per appellationem interpositam. aliq. per supplicationem retractantur. Ideo contra sententias aliquid videamus. Et primo cōtra illas que sunt ipso iure nulle a quibus non valet appellari. extra de vi. et hone. cle. cuz ab omni. Item sententia lata die dnica vel alio tempore feriatō non valet. etiam partibus consentientibus. extra de ser. c. vlt. ff. de feri. l. si feriatō. Item si tpe messiu vel vindemiaru cōpelatur q. litigare exceptione prius posita si infra lata fuerit ibidē. Item infra lata cōtra absentē non cōtumacē non valet. iij. q. ix. caueat. Pro illo nota quinq. genera absentiarum. Prima est absentia probabilis necessaria. vt inimicia. Secūda est probabilis tm. vt in studio. Tercia necessaria tm. vt in relegato. Quarta est voluntaria. vt in mercatore. Quinta est per contumaciaz. Hec quinq. habes. ff. de in inte. res. l. vlt. In prima restituntur ad totam causam. C. de procu. l. quia absente. In secunda si non fuerit defensio appellans auditur. C. quomodo et quando iudex. l. ab eo. In tertia cognita causa subuenit. In quarta non restituitur sed leditur per sententiam de re iudi. l. de vnoquoq. Item quinto non auditur appellans nisi veniat iudice adhuc sedente pro tribunali. ff. de in inte. res. l. penul. Alios casus absentie et cōtumacie habes. extra vt lit. nō cōtess. quoniam frequenter. Item nulla est sententia si duo vel plures sint iudices et vnus sine altero procedit nisi in delegatione contineatur q. alter sine altero procedat sine mandato coniudicis absentis. extra de offi. iudi. dele. prudentiam. Item si duo iudices diuersas proferunt sententias tenet pro reo. non pro actore nisi in causa fauorabili vt in matrimonio vel testamento. hoc est verum si ex ordinaria iurisdictione procedit. Si vero ex delegata. ex vtroq. sententia pendet in arbitrio delegantis. et si ex com

promisso neutra debet habere vigorem. extra de sentē. et re iudi. duobus. Item nulla est sententia si certum terminum superior assignauerit infra quem debet sententiarē. et iudex post datum terminum sententiauerit nisi terminus de consensu partium prorogetur extra de offi. dele. de causis. Item nulla est sententia nisi pars contra quam lata est tribus edictis vel vno peremptorio fuerit reuocata. xliij. q. iij. de illicita. et c. de excom. nūc. et si non inuenitur citandus nihilominus ad suā domum debet citatio dari. et sui amici requirendi sunt an sit aliquis qui velit eum defendere aliter infra non valet. extra de do. et cōtu. causamq. et ibi in glo. et c. si. Item nulla est sententia in qua mortuus cōdemnatur. ff. de sen. que sine appel. rescin. pos. l. penul. intellige nisi in casibus exceptis. vt in crimine heres. xliij. q. ij. sane. Item nulla est sententia que continet preceptum impossibile. q. nemo ad impossibile obligatur. in regula nemo. extra de re. iur. l. vj. Item sententia lata ab excommunicato non valet. extra de senten. et re iudi. ad probandum. Item sententia nulla est quando libellus non est oblatus. extra de libel. ob. c. j. ij. et ij. intellige nisi sint breuissime lites et maxime villius per sonarum. Item nulla est que cum falso procuratore est lata. extra de do. et cōtu. in nostra. Tenet tamen sententia quousq. falsitas fuerit detecta. vt ibidem et extra de rescrip. ex parte. Item sententia lata contra furiosum non valet. ff. de re iudi. l. furioso. Item sententia nulla est nisi lata fuerit super certa quantitate. intellige quando agitur sub certa specie. in l. de ac. §. curare. Item nulla est quando iudex ad certā rem datus de alio pronuntiat. extra de offi. iudi. dele. ex literis. Item nulla est si per surreptionem lata est. xxxv. q. ix. veniaz. extra de rescrip. ad audientiam. ij. in glo. ver. in irritum. Item nulla est contra fiscus absente eius aduocato. ff. de iure fisci. l. si fisci. secus si contra priuatum lata. Item nulla sententia est contra manifeste absentes cuius aduocato vel procuratori vel eius aduersario datur pecunia vt se vinci patiatur. C. de aduo. diuer. iud. l. j. Item nulla est infra iudicis delegati qui non est. xvij. an. extra de offi. dele. cum vicesimum. intellige nisi princeps ex certa scientia causam minori committat. Item si ordinarius. xxv. annum non attingat ibidē. Quandoq. sententia est aliqua quādoq. retractatur per appellationem etc. Quando dies est assignata ad sententiandum si iudex alio die sententiauerit partibus ignorantibus vel etiam vna parte per appellationē retractatur. ff. de ri. nup. l. palam. Item si locus est assignatus et iudex alio loco sententiauerit. C. de sen. et interlo. om. iudi. l. si per errorem. Item sententia lata de nocte potest retractari. extra de offi. iudi. dele. cōsuluit. Item sententia de conditione de futuro ferri non debet lata non tenet. sed per appellationem quādoq. retractatur. extra de ap. preterea requisisti. et extra de sen. ex com. a nobis. ij. q. vj. biduum. Item sententia illa retractatur si iuramentum calunie exactum in causa fuerit et non prestitum. C. de iur. calu. l. ij. Item sententia lata pro vel contra filiūsa. existentem in iudicio sine consensu patris potest retractari per appellationem. ff. de iudi. l. licet. et l. si debitor. Item sententia nulla est ipso iure si iudex eam non sedendo tulerit. iij. q. ij. §. spacium. Item nisi sententia lata fuerit in scriptis nulla erit. ij. q. j. in primis. extra de probati. qm contra falsam. Istud fallit in casibus. Primus est in villibus per sonis. Secundus est in leuibus criminibus. ff. de accu. l. leuia. Tertius i causa matrimoniali. extra de res. Albericus et alij quidam dicunt q. sententia potest ferri sine scriptis in omni causa de consensu partium. sed hoc relinquo disputatio ni. Item si episcopus inter subditos suos cognoscit non est necesse sententiam ferri in scriptis. xj. q. j. si quilibet. nisi causa sit criminalis. ibidē. Item sententia nulla est licet scripta sit a iudice non tamē recitata. C. de sen. excō. ex periculis recitata. l. j. imo nulla est si causa iudex non per se sed per alium recitauerit ibidem. l. vlt. et extra de consue. ad nostram. Item nulla est sententia lata contra minorem. xxv. annis sine curatoris auctoritate. C. de his quile. perso. in iudi. stan. non habent. l. j. ij. et ij. nisi in causis spiritalibus pura matrimoniali quam minor per se potest tractare. extra de rescrip. ex parte. Sententia autem pro eis lata tenet. C. de procura. l. eo non minus. Item sententia a non suo iudice lata non valet. extra de consue. ad nostras. et de iudi. si cleri. Item si seruus sententiam tulerit ipso iure nulla est ij. q. vj. c. j. et extra de rescrip. sciscitatus. Item nulla est sententia per mulierem lata. ibidem et ff. de re. iur. l. ij. aut nisi consuetudine approbata. vt extra de arbi. dilecti filij. aut a principe. ij. q. v. in om. nes. Item sententia ab heretico iudeo vel alio fidei inimico non valet contra christianos. extra de here. excom. nūc.

camus. Item nulla est sententia ex parte iudicis qui iudex est in
 genus vel seruus et non potest militare vel habet centum au
 reos. C. de peditibus. l. i. ff. de arbi. l. non distinguemus. Item
 nulla est sententia si iudex secularis super re ecclesiastica iudica
 bit. extra de fo. co. pe. si dist. genti. Item sententia lata post aliam
 diffinitivam per appellationem non suspensam est ipso iure nulla
 ij. q. vj. §. diffinitiva. Excipiuntur quidam casus ab hac regula
 quos require de sen. et re iud. c. inter monasterium. et extra de re
 si. in inte. cu. ex litteris. Sunt etiam sententie que sine appella
 tione rescinduntur. ut in causa matrimoniali que non transit in re
 iudicatam. extra de senten. et re iud. lator. Quandoque est nulla
 ratioe loci in bono est in quo lata est sententia. extra de appel. qua
 fronte. Item ratione ordinis non servari. quia iudex debuit con
 demnare procuratorem et condemnauit dominum. C. de sen. et interlo. om.
 iudi. l. j. Nota tamen in criminibus condemnatur dominus non
 procurator. C. de iureiura. l. vlt. Quandoque condemnatur pro
 curator non dominus. extra de proba. licet causa. extra de fide iustu.
 inter dilectos. Item nulla est sententia si aliquid de septem tra
 mitibus iudicij obmittatur vel peruertatur. Primus trames
 vel libellus detur. extra de libelli obla. c. j. et ij. Secundus est li
 tis contest. extra de lit. contest. c. vnico. Tertius ut de calunia iu
 retur et de veritate dicenda in causis spiritualibus. extra de elec
 ctione. dudum. Quartus ut depositiones testium scribantur.
 extra de proba. quonia contra falsam. C. de sen. et interlo. om.
 iu. l. prolata. Quintus ut publicentur. ut in dicta. l. prolata. 3.
 Sextus ut sententia feratur in scriptis. ij. q. j. in primis. et c. lon
 gam. Septimus ut sententia feratur a iudice sedente pro tribu
 nali. C. de sen. ex periculo recitan. l. j. et ij. Item nulla est senten
 tia si contra ius est prolata. ij. q. vj. §. diffinitiva. extra de sen. et re
 iud. c. j. Item nulla est sententia nisi prius lis fuerit contestata
 extra ut lit. non contesta. per totum. Et sex casibus exceptis de
 quibus valet sententia lit. non contesta. Primus si agitur de
 electione prelati confirmanda vel cassanda. Secundus si agit
 de matrimonio criminaliter et is qui conuenitur maliciose se ab
 sentauerit et contumax sit. Tertius si agitur de crimine per mo
 dum inquisitionis. Hos tres casus habes. extra ut lit. non con
 test. quonia frequenter. et de accu. qualiter et quando. Quartus
 habet extra de iureiura. ad nostras. Quintus est actor per con
 tumacias absente reo presente et petere se absolui. extra de do.
 et contu. Sextus habes de sen. exc. a nobis. vbi dicit absolui
 potest post mortem penitentia non peracta si penitentie signa ap
 paruerint in eo viuente. Item nulla est sententia si lit. non con
 testa. testes fuerint recepti nisi in casibus. Primus si timeatur
 de morte testium. Secundus est de absentia diuturna. Tertius
 si cognoscitur de electione prelati. Quartus si per appellationem
 sententia potuit retractari. ff. ad trebel. l. saluo. Item sententia
 lata per falsos testes vel per falsa instrumenta quandoque retra
 ctatur per appellationem quandoque per integrum restituit. ff.
 de re iud. l. diuus. et C. de tempore. in inte. l. est. l. superuacua. ex
 tra de proba. licet. et de procu. in nostra. C. ad le. cor. de sal. Que
 rela. Item si ex falsis allegationibus sit lata. ff. de iudi. l. si pro
 tor. Tales autem sententie valent quousque falsitas fuerit reue
 lata. extra de procu. in nostra. Nota sententia contra abien
 tem lata si abiens per breue tempus iusta causam absentie sue
 probauerit ipsa sententia per restitutionem in integrum potest
 retractari. extra de resti. in integrum. ex litteris. extra de sen. et
 re iud. cu. bertoldus. C. de procu. l. qui absente. et ff. de adu. l.
 tu. l. scire oportet. §. sufficit. vbi dicitur. si quis propter egritudi
 nem vel aliam necessitatem. pura maris vel byemis vel incur
 sum latronum aut similem causam in constituto tempore veni
 re non potest. ei est ignoscendum. quoniam sententia retractat in cau
 sa criminali. vide. l. ij. q. v. §. quis de do. et contu. veritatis. Nota
 iudices penam pro sententia pecuniaria que multa vocatur
 possunt remittere ratione paupertatis. C. de modo mul. l. col.
 Et hec causa breuitatis sufficiunt.

Contra appellationem.

Noniam contra sententias
 appella
 tiones quandoque frustratorie fiunt. ideo post tra
 ctatus de sententis de appellationibus videam.
 Appellatio est a minori iudicio ad maius tribu
 nal prouocatio iniqui grauaminis vel inique sine querela con
 titiens. ff. e. ti. l. j. Si appellatur a iudice principali vel a cur. no
 valet. l. q. ij. c. ipsi sunt. et c. patet. Item a senatu principis appe
 latio non potest. ff. a quibus appellari non licet. l. j. Item a senten
 tia papali. quia ecclesia comparatur senatui. Item appellatio facta
 a sententia arbitri non valet. ij. q. vj. a iudicibus. et c. de arbi. l.
 j. et ff. de arbi. l. non distinguemus. Item contumacia appella
 tio non valet extra. eo. ti. per tuas. nisi venerit ad iudice pro
 tribunali sedente. ff. de in. inte. resti. l. diuus. Item quando appel
 latur a grauamine appellatio non valet nisi coram iudice gra
 uaminis causa probabilis pretendatur. extra de ap. cord. l. vj.
 Appellatio extra iudicij infra. x. dies a tempore cognitionis gra
 uaminis in scriptis fieri potest. Intellige nisi appelleretur iudice
 adhuc sedente pro tribunali tunc sufficit viua voce appellare
 ab iniqua sententia. ff. eo. ti. l. ij. Item appellatio non valet facta
 ab illo qui sub notorie crimine conuictus ad penam condema
 tur. extra eo. ti. romana. l. vj. Nota differentiam inter penam
 et multam. pena statuitur a lege. sed multa infligitur ab arbi
 trio iudicis. Item appellatio non valet quando appellans con
 sentit post appellationem coram illo iudice a quo appellauit li
 tigare vel aliud facere. extra de offi. iudi. dele. gratum. Item ap
 pellatio non valet nisi appellans infra annum vel ex causa ras
 tionabili infra biennium fuerit eam prosecutus. extra eo. ti. cu. sit
 romana et c. oblatos. aug. el. qui. C. de tempore. ap. Et intellige nisi
 iudex largius tempus fuerit moderatus. ibidem. et intellige in
 fra indictum terminum ap. debet prosecui. c. oblate. ver. pars
 appellata. Item appellatio debet fieri gradatim de minore iu
 dice ad maiorem. aliter non valet. extra eo. ti. dilecti filij. tamen
 appellatur ad papam ommissis medijs. eo. ti. si duobus. et c. ro
 mana. l. vj. Tamen secundum leges si appellatur ad principem omisa
 sis medijs princeps remittit appellationem ad quem debuit ap
 pellare. ff. eo. ti. l. Imperatores. Item appellatio non valet nisi
 fiat infra. x. dies a tempore date sententie. ij. q. vj. anterioris. ex
 tra de testi. significauerunt. Et dies in quo sententiatum est con
 numeratur. eo. ti. ij. q. vj. anterioris. in glo. ij. Item si tertio a dif
 finitiua fuerit appellatum. illa appellatio non valet. ij. q. vj. si qd
 extra eo. ti. c. directe. sed contra videtur. ij. q. vj. quotiens vbi di
 citur quotiens se putauerit quis grauari appellatur. Solutio il
 lud quotiens exponitur ibi secundo a diffinitiva vel quotiens
 grauatur interlocutoria. totiens appellatur secundum canones non secundum
 leges. Nota si persona regularis appellat ne corrigatur non
 valet appellatio extra eo. ti. ad nostram. hoc nisi corrigens mor
 dum excedat eodem. ti. de prior. et c. cum speciali. Item appella
 tio non valet quando est facta contra ordinationem ecclesie.
 puta ne fiat electio. vel ne procuretur aliqua euides utilitas eccle
 sie. Intellige nisi assignata fuerit aliqua iusta causa appella
 tionis. extra de his que fiunt a ma. par. c. ex ore. et extra de elec.
 cum nobis. Item ab excommunicatione non appellatur. extra
 de sen. et re iud. q. ad consultationem et extra eo. ti. nouit. Item a
 mero executori non appellatur. a mixto aut appellatur nisi ad
 mittat legitimam exceptionem. et hoc si partes grauauerit ex
 tra eo. ti. dilecto. et c. ut debitus honor. Nota merus execu
 tor dicitur quando sententia lata est ab aliquo iudice ordinario
 et ille iudex mandat alteri ut illam sententiam exequatur. talis
 executor dicitur merus. Ille non debet audire aliquas exceptio
 nes. nec de sententia se aliquid intronittere nisi sciret sententiam
 esse malam puta per falsos testes. et per falsa instrumenta lata
 tunc enim si excipitur coram eo debet superiori referre extra de
 sen. et re iud. de cetero. et de cris. sal. super eo. Adixit autem dicit
 qui habet aliquam negocij executionem annexam. ut cum iudex
 ordinarius mandat alicui dari beneficium dat super illo negotio
 exequatore coram tali proponi possunt exceptiones et appellare
 ab ipso quantumcumque absolute scribat a papa. xv. q. ij. c. dicit
 ti. §. et si non cognitio. extra de rescri. cu. adeo. Nota quibus
 regula iuris sit quod a mero exequatore appellari non potest. Excipi
 untur tamen octo casus. Primus si modum excedit in exequen
 do. extra eo. ti. nouit extra de offi. iud. dele. super questionibus. Se
 cundus quoniam partem iudicis vult assumere extra de offi. iud. de
 le. pastoralis. Tertius si dolo aliquid faciat. ff. de negli. l. ij. §.
 si executor. Quartus quoniam executori opponitur excommunicatio.
 et q. ij. excommunicatos. et c. excommunicato. Quintus quoniam facta
 est inuocatio super eo de quo agitur nam tunc ordo mutatur. ff. de
 re iud. l. ij. Sextus si exequatur tempus quadrimestre preuenit
 at executor. C. de execu. rei iud. l. vlti. Septimus si executor ma
 le interpretatur sententiam. ff. de appel. l. ab exequatore. Octauus quoniam
 exceptio per tota opponitur per quam sententia nulla esse dicit si ea
 executor admittere noluerit. Et de ab ipso appellat. C. de p.
 cu. l. licet. quia audire debet se non cognoscere de causa sed debet
 referri superiori. extra de offi. dele. pastoralis. Item appellatio
 facta

lari non potest. ff. a quibus appellari non licet. l. j. Item a senten
 tia papali. quia ecclesia comparatur senatui. Item appellatio facta
 a sententia arbitri non valet. ij. q. vj. a iudicibus. et c. de arbi. l.
 j. et ff. de arbi. l. non distinguemus. Item contumacia appella
 tio non valet extra. eo. ti. per tuas. nisi venerit ad iudice pro
 tribunali sedente. ff. de in. inte. resti. l. diuus. Item quando appel
 latur a grauamine appellatio non valet nisi coram iudice gra
 uaminis causa probabilis pretendatur. extra de ap. cord. l. vj.
 Appellatio extra iudicij infra. x. dies a tempore cognitionis gra
 uaminis in scriptis fieri potest. Intellige nisi appelleretur iudice
 adhuc sedente pro tribunali tunc sufficit viua voce appellare
 ab iniqua sententia. ff. eo. ti. l. ij. Item appellatio non valet facta
 ab illo qui sub notorie crimine conuictus ad penam condema
 tur. extra eo. ti. romana. l. vj. Nota differentiam inter penam
 et multam. pena statuitur a lege. sed multa infligitur ab arbi
 trio iudicis. Item appellatio non valet quando appellans con
 sentit post appellationem coram illo iudice a quo appellauit li
 tigare vel aliud facere. extra de offi. iudi. dele. gratum. Item ap
 pellatio non valet nisi appellans infra annum vel ex causa ras
 tionabili infra biennium fuerit eam prosecutus. extra eo. ti. cu. sit
 romana et c. oblatos. aug. el. qui. C. de tempore. ap. Et intellige nisi
 iudex largius tempus fuerit moderatus. ibidem. et intellige in
 fra indictum terminum ap. debet prosecui. c. oblate. ver. pars
 appellata. Item appellatio debet fieri gradatim de minore iu
 dice ad maiorem. aliter non valet. extra eo. ti. dilecti filij. tamen
 appellatur ad papam ommissis medijs. eo. ti. si duobus. et c. ro
 mana. l. vj. Tamen secundum leges si appellatur ad principem omisa
 sis medijs princeps remittit appellationem ad quem debuit ap
 pellare. ff. eo. ti. l. Imperatores. Item appellatio non valet nisi
 fiat infra. x. dies a tempore date sententie. ij. q. vj. anterioris. ex
 tra de testi. significauerunt. Et dies in quo sententiatum est con
 numeratur. eo. ti. ij. q. vj. anterioris. in glo. ij. Item si tertio a dif
 finitiua fuerit appellatum. illa appellatio non valet. ij. q. vj. si qd
 extra eo. ti. c. directe. sed contra videtur. ij. q. vj. quotiens vbi di
 citur quotiens se putauerit quis grauari appellatur. Solutio il
 lud quotiens exponitur ibi secundo a diffinitiva vel quotiens
 grauatur interlocutoria. totiens appellatur secundum canones non secundum
 leges. Nota si persona regularis appellat ne corrigatur non
 valet appellatio extra eo. ti. ad nostram. hoc nisi corrigens mor
 dum excedat eodem. ti. de prior. et c. cum speciali. Item appella
 tio non valet quando est facta contra ordinationem ecclesie.
 puta ne fiat electio. vel ne procuretur aliqua euides utilitas eccle
 sie. Intellige nisi assignata fuerit aliqua iusta causa appella
 tionis. extra de his que fiunt a ma. par. c. ex ore. et extra de elec.
 cum nobis. Item ab excommunicatione non appellatur. extra
 de sen. et re iud. q. ad consultationem et extra eo. ti. nouit. Item a
 mero executori non appellatur. a mixto aut appellatur nisi ad
 mittat legitimam exceptionem. et hoc si partes grauauerit ex
 tra eo. ti. dilecto. et c. ut debitus honor. Nota merus execu
 tor dicitur quando sententia lata est ab aliquo iudice ordinario
 et ille iudex mandat alteri ut illam sententiam exequatur. talis
 executor dicitur merus. Ille non debet audire aliquas exceptio
 nes. nec de sententia se aliquid intronittere nisi sciret sententiam
 esse malam puta per falsos testes. et per falsa instrumenta lata
 tunc enim si excipitur coram eo debet superiori referre extra de
 sen. et re iud. de cetero. et de cris. sal. super eo. Adixit autem dicit
 qui habet aliquam negocij executionem annexam. ut cum iudex
 ordinarius mandat alicui dari beneficium dat super illo negotio
 exequatore coram tali proponi possunt exceptiones et appellare
 ab ipso quantumcumque absolute scribat a papa. xv. q. ij. c. dicit
 ti. §. et si non cognitio. extra de rescri. cu. adeo. Nota quibus
 regula iuris sit quod a mero exequatore appellari non potest. Excipi
 untur tamen octo casus. Primus si modum excedit in exequen
 do. extra eo. ti. nouit extra de offi. iud. dele. super questionibus. Se
 cundus quoniam partem iudicis vult assumere extra de offi. iud. de
 le. pastoralis. Tertius si dolo aliquid faciat. ff. de negli. l. ij. §.
 si executor. Quartus quoniam executori opponitur excommunicatio.
 et q. ij. excommunicatos. et c. excommunicato. Quintus quoniam facta
 est inuocatio super eo de quo agitur nam tunc ordo mutatur. ff. de
 re iud. l. ij. Sextus si exequatur tempus quadrimestre preuenit
 at executor. C. de execu. rei iud. l. vlti. Septimus si executor ma
 le interpretatur sententiam. ff. de appel. l. ab exequatore. Octauus quoniam
 exceptio per tota opponitur per quam sententia nulla esse dicit si ea
 executor admittere noluerit. Et de ab ipso appellat. C. de p.
 cu. l. licet. quia audire debet se non cognoscere de causa sed debet
 referri superiori. extra de offi. dele. pastoralis. Item appellatio
 facta

facta ne scilicet publici seu notorii puniat non valet. extra eo. ti. cu sit romana. extra de usu. q. perniciosus. Notorii dicitur quod patet per sententiam aut confessionem in iure factam aut rei evidentiis extra de coha. cler. et mu. quesitum et c. vestra. Item appellatio non valet si pactum fuerit factum inter partes ne ab altera appelletur. ij. q. vij. si autem. Item si appelletur ne excoicatus absoluat. non valet appellatio extra. eo. ti. qua fratre. Item appellatio generalis non valet. eo. ti. consuluit. quandoque tamen generali appellationi deservit. eo. ti. cu sit romana. in gl. super sumpro vocabulo. Item de fallia moneta condennatus non potest appellare. extra de iureiur. qua to. in gl. circa prin. Item si appellatur a gravamine et iudex illud reuocat seu reuocare velit. non valet appellatio extra eo. ti. cum cessante. Item si quis appellat super eo quod fieri procurauit. non valet. ij. q. vij. si autem. Item si quis in vna causa tertio appellauit non valet. ibi dem. C. ne liceat in vna. per totum. Item appellatio facta ab officiali ad episcopum. non valet quod eorum coicisionum idem dicitur. extra. eo. ti. cum dilecti filij. c. romana li. vij. Item appellatio non valet nisi appellas exprimat nomen iudicis et nomen iudicis a quo appellauit. et nomen dignitatis vtriusque et causam quare appellauit. et ibi videtur de formam appellationis concipiende. Et hec de appellationibus dicta sufficiunt.

Contra electionem prelatorum.

Noniam pluries in

electionibus prelatorum tam minoris quam maioris minus canonice et perperam procedit. propter quod ecclesie dei sepius graue dispendium patitur et non modicum incurrunt lesionem. ut cum his oporteat ad appellationis subsidium conuolare. Ideo de electione prelatorum aliquid videamus. Nota ergo. xliij. articulos quibus electio videtur. Primum si fiat electio post appellationem legitime interpositam. extra de elec. et elec. po. consideramus. Secundus si fiat electio ab excommunicato. eo. ti. venerabile. Tertius si fiat a suspeso. non valet eo. ti. cu inter et extra de consue. cu dilectus. Quartus si fiat per abusum secularis potestatis. eo. ti. quisquis. Quintus si fiat a minore parte capituli. c. et l. romana. Sextus si non fiat a maiori vel saniori parte capituli. c. congregatio. Septimus si electus preter assensum electioni sue antequam eligatur. eo. ti. cu post petita. Octauus si electio fiat per laycos. eo. ti. c. quisquis et c. massana. Nonus si fiat ad clamorem populi. eo. ti. querela. Decimus si fiat electio corpore prelati mortui nondum tradito sepulture. eo. ti. bone memorie. Undecimus si fiat electio clandestina. eo. ti. q. propter. Duodecimus si electus habeat duo beneficia curam animarum habentia sine dispensatione. eo. t. dudum. ij. Tredecimus si fiat post tempus trium mensium in ecclesia cathedrali. eo. ti. innotuit. Decimusquartus si fiat electio de pdeota. eo. ti. quoniam quidem. Decimus quintus si fiat de illo qui est leuis vite eo. ti. cu in cunctis. Decimus sextus si fiat contra formam traditam eis. eo. ti. cum dilectus. Decimusseptimus si fiat electio habito consilio et colloquio cum eligendo vel cum amicis suis eo. ti. nostri. Decimusoctauus si fiat electio de minoribus. xx. annis eo. ti. cu in cunctis. Decimusnonus si electus ingerat se administrationi ante confirmationem. eo. ti. no stri. et c. qualiter. Vicesimus si post publicationem votorum non sequatur electio eo. ti. in genesi. Vicesimusprimus si commissa est symonia etiam electo ignorate. eo. ti. si alicuius. Vicesimussecundus si metropolitanus non examinat personam electi et formam electionis eo. c. cu ecclesia. Vicesimustertius si electus patitur defectum in ordinibus. eo. ti. c. dudum. Et si electus fuerit intrusus. e. ti. quisquis. Vicesimusquartus si eligatur qui postulari debet. e. ti. innotuit. et de postu. c. vlti. Vicesimusquintus si electionem vel postulationem volunt inouare post cessationem extra de postu. gratum Vicesimus sextus si compromittitur in septem et tres eligant vnum de illis et alij tres extraneum electioni. Prima valet dum ipse consentiat. eo. ti. cu in iure. Vicesimusseptimus si proceditur ad secundam electionem prima non cassata non valet. eo. ti. consideramus et c. audis et intellec. Vicesimus octauus si fiat per surreptionem eo. ti. cu dilectus. Vicesimusnonus si fiat aliquo contempto. e. t. bone memorie. ij. vbi dicitur. contemptus vni plus nocet quam contradicatio multorum. Tricesimus. si peccat in numero. e. t. cum ana. et c. i. gene si. Tricesimusprimus si madat quod electio fiat de consilio aliquorum. et sic illis irregulis non valet. e. t. cu i veteri. Tricesimussecundus si fiat electio per formas traditas. eo. t. q. pp. Tricesimus tertius si indignus eligitur electio non valet. et eligentes puenit parte eligendi illa vice. e. t. scriptum. e. t. cu iter canonicos et c. cu innotuit. Tri-

cesimusquartus si non fiat electio in ecclesia cathedrali. videtur. s. ij. illud est de honestate et consilio. non precepto. eo. ti. cu terra. Tricesimus quintus si non est monachus eligatur in abbate. e. t. cu ad nostram. Tricesimus sextus si non presbiterus eligatur in abbate. e. t. magister stru et c. cu casus. Tricesimusseptimus si fiat electio conditionalis. puta eligi decanum si vlt. vel sub alia conditione. e. ti. li. vj. c. in electione. Tricesimus octauus si electio fiat sub alternatione et distinctione. ut eligi illum non valet ibidem. Quadragesimus si electio fiat de plona scerta. puta eligi quem cantor eligat ibidem. Quadragesimusprimus si illi quibus interdictum est ne eligatur sine licentia superioris si elegerit. non valet electio. e. t. eis quibus. Quadragesimussecundus si aliqui iter sint electio qui non sunt de capitulo nisi dicant causam quare debeant interesse electioni. non valet. e. ti. q. propter.

Contra prescriptionem et usurpationem.

Via reus per prescri

ptionem vel usurpationem iustitiam actoris scipius elidit. id de eis nunc dicendum est. primo quod sit et quot species habeat in quibus differat et quoniam non procedat. Due sunt species prescriptionis vna longi temporis. vt. x. annorum inter presentes vel xx. inter absentes. Alia longissimi temporis vt. xxx. vel xl. annorum. Prescriptio est xl. annorum necessaria pro ecclesiis etiam si vna ecclesia prescribat contra aliam. xvj. q. ij. quoniam. et s. quas actiones. extra de prescrip. de quarta et c. ad aures. Ab hac regula excipitur prima ecclesia contra quam non currit prescriptio nisi spatium centum annorum. xvj. q. ij. nemo extra eo. t. ad audientiam. Prescriptio proprie locum habet in mobilibus. Usucapio vero in immobilibus. Item vsucapio completur triennio. prescriptio vero non. Et nota. xxx. casus in quibus non currit prescriptio. Seruus contra obedientiam. e. t. cu non liceat de consue. cu venerabilis. Scelus contra purificationem que datur ratione visitationis. extra. e. c. cu ex offi. v. nos ergo. non tamen ex officio. s. bona ratione institutionis vel consuetudinis. xvij. q. ij. serui eius. Tertius si laycus possideat decimas quas de iure detinere non potest eas nulla valet prescribere ratione. Ille casus est grauissimus punctus contra nos qui est in tota theologia. cu nullus dat decimas cui debet dare. et tamen oportet quod decime dentur. vt extra de decimis. c. j. et c. quibus. et c. vlt. xvj. q. ij. placuit. Quartus pro primo nullo illicite factum est de plan. et affi. non debet. Quintus pro votum extra de regula. sic. Sextus in publicis successioibus et in agrorum possessioibus quo ad colonum. nec contra boles liberum. xvj. q. ij. s. eps. Septimus tempore vacationis ecclesie. e. ti. c. j. et ij. et c. cu nobis. Octauus tempore hostilitatis publice. e. ti. extra missa. xvj. q. ij. c. prima actioe et c. pono. Nonus contra neruum ecclesiastice discipline extra de consue. cu iter vos. extra de ele. cu casus. Decimus super limites dyocesis vel parochiarum. e. t. q. iudicate. xvj. q. ij. s. et tamen limes prediorum prescribi potest. e. t. scorum. xvj. q. ij. volumus. Undecimus in rebus que de iure communi possideri non possunt. xij. di. illud et c. dis. contra morem. Duodecimus in iure spirituali iniusto titulo acquisito. extra de transac. preterea. Tredecimus contra viam publicam. ff. de via pub. l. via. Decimusquartus contra rem arrestatam. in si. de vsuca. s. j. et s. res fisci. Decimusquintus pro optis publicis. C. de operi. pub. l. prescriptio. Decimus sextus contra rem prescriptam traditam contra legem repedendam. ff. ad. l. iul. repetit. l. q. contra. Decimusseptimus contra rem pupilli non veniunt prescriptio. C. in quibus causis in iure. resti. l. vlti. et l. adolecentie. Decimus octauus contra fundum dotalem. ff. de fundo. l. si fundus. Decimusnonus pro vxore pro dote de necessitate matrimonij nisi maritus vget ad inopiam extra de em. et ved. puenit. i. gl. circa pn. Vicesimus in rebus que sub certa die vel conditione debent nisi a tempore die vel conditione. C. de prescrip. xxx. annorum. l. cu notissimi. Vicesimusprimus contra ecclesiam tempore suspensionis prelati. extra de coecl. pbe. c. q. diuersitate. Vicesimussecundus contra filios familias quod diu sunt in parte patris. C. de amia. ex. ceptio. l. j. s. vlti. Vicesimus tertius si ipsi prelati male alienant. xvj. q. ij. c. si sa. Vicesimusquartus quod diu prelati hereticus extra. e. ti. c. j. Vicesimus quintus. ex tempore quo quis causa iusta ipeditus non potest agere de excep. de appel. ex ratione. et de elec. ne pro defectu. extra Vicesimus sextus de rebus furtiuis vel alio modo viciosis possessis eo. ti. vigilanti. et c. vlti. Vicesimusseptimus contra iura ciuitatis. C. de aqua ducet. l. diligenter in si. Vicesimus octauus. res filij a pre alienata non prescribitur spacio. xxx. annorum. C. de anna. excep. l. j. s. vlti. Vicesimusnonus prescribere non potest colonus. conductor. inglu nus. usufructuarius. xvj. q. ij. clerici. et c. se. extra. e. t. si diligenti. Vicesimus. nullus prescribit quod noie alio possidet. extra de re. iu. sine possessione li. pro nec creditor prescribit pignus. ff. de vsu. l. no

Volu. C. No. pscriptio no v3 nisi p possidetez fuerit opposita e...

Abultis modis pit istatia iudicij vt tm ca no pdatur. Duo li qs septa pponit petitione cadit ab...

Querit an iudex delegat si sit monach pcedere possit. pr distingu. vll s fuerit cora eo prestata an religiois...

Contra litteras et sigilla. De legalibus exceptionibus. De exceptionibus contra iudicem. De exceptionibus...

Spales. de rescip. c. j. Itē si suggestioe falsi vel suppositioe vi sine... rit ipetrare. de rescip. sup lris. Itē si papa appellat p archa vl...

De legalibus exceptionibus. Canonu exceptiones pocas legales exce... ptiones ista duxim serendas. Idōr igit...

¶ Item potest obijci instrumento quod continet in se duo repugnancia ut non adhibeat fides. ff. de reg. iur. l. nisi aliter in rescripto.
¶ Item potest obijci instrumento quod non sit autenticum sed rel exemplum. aug. de fide instr. par. q. si q. i. aliquo. **¶** Item quod non est numerus testium adhibitus qui in publico instrumento debet adhiberi. ut in aug. de fide instr. par. q. si q. i. aliquo. Item si non est a tabellione publico consecutum. ut si pro priuata persona habeatur cui non adhibetur fides. vt. C. de pba. l. instrumenta. **¶** Item quod a partibus non est subscriptum et subnotatum quod tamen esse debet. ut eod. l. i. scilicet. **¶** Item potest obijci instrumento ut reddatur suspectum si quod appareat unde test. q. continetur in instrumento contradicere vt. ff. quod admodum testa. aperi. l. i. in fi. **¶** Item obijci instrumento ut habeat suspectum si non appareat propria forma si sit in aliquo abolitum vel abrasum vel cancellatum. C. de edic. diu. l. adri. tol. l. i. ff. de pba. l. si citographum. **¶** Item si absolum p. nullo habeat. vt. C. ibidem. **¶** Item potest obijci litteris papae vel quibuscumque rescriptis quod p. surreptione veritatis vel etiam suggestionem falsitatis sunt ipestrate. ut. C. si quis ius vel vt. pub. l. v. sed expectabile secunda iussio. vt in aug. de manda. pn. pag. si q. aut. et in aug. ut nul. iudi. pag. hoc non. Item si secunde non faciunt mentionem ve pmissi. vel si falsa gramatica est ibi. vt de rescript. ad audientiam. Sed suspedeat prioribus per annum etiam si non fecerint mentionem de ill. coualescunt vt de rescript. plerumque. **¶** Item sciendum quod vetustas et consuetudo muris vel aliorum verum non obijciuntur instrumento vel litteris papae. ut. ff. de pos. bo. fm. ta. B. in glo. vlt. **¶** Item aliud sciendum quod obijciuntur instrumentum suspectum est incubitur pbatio producenti. alioquin punitur vt falsarius. vt. C. de eden. q. accusat. cu. ciuilitur agit. de falso. si criminaliter incubitur pbatio ei q. dicat. ut. C. ad. l. cor. de fal. l. ij. et. C. de aboli. l. fallaciter. in fine.

¶ De exceptionibus contra iudicem.

Excipitur si sit ordinarius non debet se introuenire de causa commissa a papa pendente iudicio de pur. ca. cu. dilect. Item si sit legitime appellatum ad superiores de appel. significauit. nisi appellatori renouauit tacite vel expresse. de offi. dele. grati. **¶** Item si sit excoicatus. de re iudi. ad pbandu. **¶** Item si sit consanguineus aduersarij vel fuerit aduocat. in ead. ca. de ap. postro. **¶** Item si sit laycus iudex et res sit ecclesiastica vel de foro ecclesiastico. vel si reus sit clericus de iudi. quato. et. c. at si clerici. **¶** Item si sit laycus non debet iudicare de rebus ecclesiasticis. de iur. pa. q. d. aut. **¶** Item si coram non suo iudice confessus vel conuentus fuerit non nocet. de iudi. at si clerici. **¶** Item si non sit de eodem foro. vt puta si non habet domicilium in territorio vel ratione officij vel delicti conueniat. nec confessus est tacite vel expresse. q. q. sortitur. foru. alius cuius pro illa. de fo. cope. l. nec conuenitur ille rone delicti nec rone rei ille enim debet iudicare de re puta. in cuius territorio est res actoris enim debet sequi foru. rei. de fo. cope. cu. sit. **¶** Item si resculatus sit iudex debet causam alicui persone idonee de consensu partium delegare. de appel. cu. speciali. **¶** Item si per se vel p. alium functus sit officio semel amplius non potest cognoscere. de offi. dele. in litteris. **¶** Item si ad certum tempus sit data iurisdicchio nisi de consensu partium proget. et hoc ante lapsus tempus de offi. dele. de causis. **¶** Item si fuerit archiepiscopus non debet iudicare de causis suorum suffraganeorum nisi p. appellatorem hoc habeat. de offi. dele. cu. non ignozes. **¶** Item si proprium nomen iudicis fuerit expressus eo mortuo. successor non potest cognoscere. de offi. dele. decesserit re integra nisi facta citatione non potest cognoscere. de offi. dele. inuante. **¶** Item si presumat quod iudex fecerit iniuriam ad voluntatem alterius. de eo q. mit. in pos. cu. sunt. **¶** Item si sit delegatus post annum a tempore late sine que ligauit non potest absolvere. de offi. dele. q. renu. **¶** Item si sit comenialis aduersarij vel sit natus de terra sua vel sit in districtu vel potestate sua vel si non audeat ad iudicem accedere sine piculo mortis habeat litteras de conducto. vt lit. non contest. accedes. **¶** Item si super priuilegijs papae causa vertat non potest alius de causa illa cognoscere. de iud. cu. conuenisset. **¶** Item si altero iudice consule citatus fuerit reus non tenetur rindere. de offi. dele. prudentia. et. c. cum cam. **¶** Item si a iudice super aliquo certo articulo appellauerit ad papam potest ipse habere suspectum de appel. ad hoc. **¶** Item si plures vel per nuncium non excusauit se interesse non posse vel non velle. de offi. dele. prudentia. **¶** Item si non est articulus expressus. de rescript. pastoralis in fi. non potest cognoscere de illo articulo. de offi. dele. cu. olim. **¶** Item si iudices filis causa contingat. iudex potest haberi suspectus. de iudi. cam. q. **¶** Item si sit iudex socius aduersarij.

de offi. iud. dele. inuante quod ibi erat familiaris aduersarij. **¶** Item si aduocat. sit clericus iudicis potest recusari ne preter foueat eius cuius clericus procurator est. de appel. inuante. **¶** Item clericus non comenialis potest esse aduocat. de offi. iud. c. i. **¶** Item si non sint persone secure i aduendo iudicio eundo vel redeundo. ij. q. ix. hortamur. ut lit. non contest. accedens. de appel. ex pre. **¶** Item si contra iusticiam iurisdicchioz velit differre. ff. de iur. om. iud. l. ex territorio.

¶ De exceptionibus contra assessorem.

Si grauauerit alteram partem si mandati si. excedit potest appellari ab eius grauamie. de priuileg. ex pre. q. loq. de iudicib. **¶** Item si non habeat personam standi in iudicio. vt si sit excoicatus vel interdicitus vel suspensus vel suspectus. ut dictum est de iudice.

¶ De exceptionibus contra auditorem.

Si grauauerit alteram partem si mandati si. excedit merito suspectus est de offi. dele. sup. q. d. nota quod in omnibus casibus potest excipi auditor quos supra diximus non tamen recusari valz q. de consensu partium admittitur nisi in supradictis casibus.

¶ De exceptionibus contra locum.

Si ultra duas dietas citetur ex provincia potest excipere. de rescript. nonnulli. et. c. ex parte. **¶** Item si non sit tutus venire ad locum assignatum partibus venire non tenet. de appel. ex parte. **¶** Item si sit locus imminutus nec sit ibi iuris peritoz copia vt. R. eo. ii. statutum. li. vi.

¶ De exceptionibus contra citationem.

Si sit dies feriata vel diuina vel festum solene. non valet si fiat citatio in diebus festiuis. fm. q. notauit Bo. tien. de ser. coquestus. **¶** Item si sit tres rustica conuenus. ff. de feri. l. solet. **¶** Item si dilator vel ipse non habuerit. xx. diez. li. q. ij. offeratur. hoc tamen intelligas hodie esse in arbitrio iudicis de ap. psonas. et. c. se. de hoc notat. **¶** Item si validudine vel tepore state fuerit speditus vel in flumine. ff. si q. cau. l. non exigimus. S. si q. d. **¶** Item si vocatus fuerit ad maius tribunal. ff. et. l. si offerat. **¶** Item si ante restitutionem fuerit citatus non tenet rindere. de ordi. cogni. cu. dilect. **¶** Item si fuerit vespere citatus non tenetur rindere. de offi. dele. s. iulit. **¶** Item si prima citatio fuerit per emptoria. de dila. dilecti. et.

¶ De exceptionibus contra excusatores.

Si sit simplex nuncius non valet. extra. de priuileg. ex pre. si cur mittit excusator sic potest mitti procurator. de do. et. cotu. cu. dilectus. Et hoc intellige fm. q. d. de pec. q. rela. **¶** Item si non expresse causam absentie que excusat. de offi. dele. si pro debilitate.

¶ De exceptionibus contra actorem.

Si actor est piurus non potest habere rez illam quam petit nec ipam petere. de iure iur. q. rela. **¶** Item si perpetuo renouauit rei petite. de rescript. ex parte. **¶** Item si retro actitata non fuerint in scriptis redacta de pba. qm. d. **¶** Item excoicatus de offi. deleg. prudentia. §. sexta. et de excep. a nobis. **¶** Item si excoicatus non pstat cautorem stare mandatis ecclesie absolui non debet. de sen. exc. q. in dubijs. **¶** Item si aliquis fuerit excoicatus et litteras spales ad aliquos iudices delegatos vel testes sue absolutioe non habuerit. de sen. ex. sicut nobis. **¶** Item si sit absolutus et non ab eo a quo debet absolui. de offi. ord. prudentia. §. sexta. Si plibus causis fuerit excoicatus. et ab omnibus non fuerit absolutus de sen. ex. cu. p. causa. et. c. officij. **¶** Item si sit libertus vel seruus. de ser. no. or. de famul. ff. de in ius vo. l. ij. **¶** Item si non fuerit persecutus appellatorem sua infra terminum competente valet iniuria p. ipm. lata. extra. de appel. romana. et. c. psonas. **¶** Item si fuerit abbas vel prior non audiet sine litteris capli. de transla. coningit de rell. do. cu. dilectus de re iud. cu. ei. vbi dicit quod moachi non audiant sine consensu sui abbatis. **¶** Item si pactum vel transactio iteruenerit spe sy monte l. scilicet non fuerit. ij. q. ij. p. pio. **¶** Item si de re sacra vel ecclesiastica fuerit transactio facta de transac. ex litteris. **¶** Item si fuerit restitutus o. q. d. zelo bono expedit de res. i. in te. c. i. **¶** Item si iudex in propria causa. C. ne q. in sua ca. l. j. **¶** Item si causa sit criminalis et iures de calumnia. c. i. de iura. calu. **¶** Item si post acceptatorem litterum res translata fuerit. et q. possidet maliciose se absentauerit. de alie. iud. mu. cau. fac. c. i. **¶** Item si fuerit patrocinatus alicui supra quam petit sibi sit iudicium. de transac. ex litteris. **¶** Item si de consensu partium iudicel fuerit ipestrati non potest postea recusari. de ca. bb

pos. r. ppi. cu olim. Itē si fuerit clericus ordinatus nō dicitur iurare de calūnia sine cōsensu sui plati. s. in. calū. c. i. Itē si potuit dicitur et nō dicitur post nō audit extra q. ma. ac. p. i. t. cū in tua. de iurepa. ex litteris. Itē si potuerit excipere et nō excepit. fit ei p̄iudiciū de p̄iud. q. de iurepa. ex litteris. Itē si excipit do cōfessus fuit intentionē aduersarij de transac. p̄trea. Itē si reus sit eger nō tenet venire. de p̄cu. q̄relā. v. q. iij. si egrotans Itē si nō habuit. xx. dieruz iducias. iij. q. iij. offerat. Itē si nō dat cautiones sufficientē q̄ p̄sequat litē. aut si nō potuit statuat certā penā quaz se passurū p̄mittat ut. c. ti. c. offerat. S3 hodie nō dat ista cautio pp̄ p̄tiaz consuetudines. Itē frustra petit debitū q̄ id qd petit non sp̄dit. de vsur. michael. S3 distingue q̄ si reus statz p̄p̄ta petitione actoris vult p̄ponere petitio. nē suaz nec differre vsqz post litē cōtestatā nec actor tenet p̄io r̄ndere super petitioe rei. sic intelligit de or. cog. cū dilect. Et stellige q̄ cōuentio et recōuentio vna s̄nta terminant. et incōtinenti vna vertit post aliā Si autē reus differat p̄p̄tē petitio nes suā vsqz post litē cōtestatā. postea nō audit donec p̄sū cā fuerit determinata. Et sic intelligit. C. de sen. et terlo. om. iud. l. q̄nt. et in tali casu dicitur fieri recōuentio corā eodē iudice. Itē si nō per se. p̄p̄tē factū suū sed per aduocatū nō audit de iud. p̄a storalis. Itē si non fuerit requisitus ante ingressuz cause. de testi. spo. cū venissent. et ca. se. Itē si de possessioe et p̄p̄tate agit iudex de vtroqz cognoscere dicitur de cā pos. et p̄p̄t. c. vlt. Itē p̄p̄tē maliciā viri nō dicitur mulier manere indorata. de plg. ex litteris. imo creditoribus p̄ferit de iure in dote sua. Itē actor nō dicitur venire contra iuramentum suum. extra de iurei. si quis.

De exceptionibus contra procuratorem.

Si fuerit excoicatus q̄n incepit p̄curare de p̄ba. post cessioez. Itē si sit p̄curator abbatia sine capituli legitimis assertionibz nō audit de trasac. cōtingit. Itē si nō sit legaliter missus de p̄cu. c. i. legaliter. Intelligit sic q̄ dicitur hēre litteras de rata continētes nomen aduersarij nomen p̄curatoris nomē dñi q̄ quez et in qua cā et nomē iudicis corā q̄ litigat ratū hēre dñm qd qd cū eo actum fuerit. ff. de p̄cu. vbi exp̄sse bec iterponit. Itē nisi p̄tineat in litteris p̄curationū articulo cōuentiois rei de q̄ agit non p̄t cōstitui p̄curator per eas de offi. dele. c. cū olim. Itē si sit canonicus regularis sine assensu maioris sui audit nō dicitur in cā p̄p̄ta. de postu. ex parte. Itē si sit p̄curator in cā criminali de p̄cura. tue. qd nō p̄t esse. de accu. veniens. Itē si nō habeat mādātū de rato. de offi. dele. corā. Itē si nō pbauerit se innocentes de obiectis criminalibus. C. de p̄cu. reum criminalis.

De exceptionibus contra aduocatos.

Si sit monachus vel canonicus regularis de postu. ex parte. nisi in causis p̄p̄tē et cōsensu capituli et abbatia. vt vbi. Itē si sit clericus cuiuscūqz ordiis non auditur in foro seculari. de postu. c. i. nisi cā p̄p̄ta vel pro miserabili p̄sona. Itē si sit infamis q̄cunqz infamia iuris vel facti ut illi. de excep. s. vlt. De exceptionibus contra libellum.

Si sit obsecratus q̄ p̄ eo nihil reputat dicere. ff. de iterro. act. l. de etate. s. Si q̄s. vbi dicit q̄ nihil iterest. aut neget aut taceat q̄ interrogat obsecratus r̄ndeat aut incertū relinquat litigatore ad idēz. ff. de confess. l. Certū. Itē si articulo super q̄ cōuenit non exprimat nō tenet r̄ndere de offi. dele. Cū olim. Itē si non cōtineat in libello p̄sona iudicis nomē actoris et id qd petit. ij. q. vlt. libellorū. Itē si p̄curator vel syndicus petit rez ecclesie. vt. C. de epi. et de. aug. s3 hodie. et ibi noie suo si p̄t petere cū habeat potestatem auctoritatez et vtilitatez non dicitur r̄ctā. indecent enim est q̄ non p̄t d̄recte possit deducere in iudicium. ff. de iu. delibe. aut p̄tor.

De exceptionibus contra testes.

Si testis sit excoicatus. de testi. veniens. si nō fuit p̄sū et vocatus testificat se vidisse. ij. q. iij. s. de his. de sp̄o. ex pte. Itē si actor et cōsiliator in eadē cā. de testi. in sup. Itē si nō fuerit p̄sū q̄n testes iurauerunt q̄ que fertur testimoniu. Itē si sit laycus clericus in cā criminali de testi. cetero. Itē si sit solus testis. de testi. l. s. Itē si sit eodēz crie l. factus. de testi. p̄sonas. et c. veniens. Itē si sit p̄ur. de testibus sic nobis. Itē si nō pbate vte et bōe cōuersatiois et fidel. Itē si nō valuerit testimoniu qd prius dixit. Itē si sibi inuicem dicit. aut si sint seculares et clericus. de elec. bōe. de pb. l. s. Itē si post publicatas attestatioes deposuerit. de testi. c. cū venisset. Itē si testi crimen obijcit nō admittit quousqz pbauerit se innocentes. de testi. fraternitatis. et c. testimoniu. fallit tñ i crimine se le maieftatis symonie et heresis. Itē si sit criminosus vel leuis opinionis de pb. l. s. Itē si in q̄rta p̄ductioe nō

bil. sit solēnter adhibitu als fieret p̄tus. de testi. in causa. Itē si fuit renunciatus p̄ductioe testiū nō debent ampli p̄duci nisi super nouis articulis. de testibus. fraternitatis. et c. itaqz. et c. cū venisset et c. ex tenore. etia si itez iurer. de testi. fraternitatis et c. litimauit. Itē q̄n testimoniu fuerit publicatu valz reprobatio testiū. de testi. ex pte. Itē si sit infamis suspectus vel aliq̄ macula manifesta respertus. vel si opponit crimen de q̄ confessus vel cōuictus est. de excep. deniqz. de p̄sum. dudū. de offi. dele. prudentia. s. sexta. Et si sit p̄cio cōductus. vel nō sit p̄done vel mutus. de testi. placuit. Itē si sit de familia illius q̄ p̄duxit. de testi. in litteris. Itē si aliquis de suo addit mendaciū torā serie rei decolorat. ij. q. ix. p̄ta. et c. simplex.

De exceptionibus contra diffinitiuam sententiam.

Si sit lata ab eo q̄ nō habuit iurisdictionē de cōsue. ad nostrā. Itē si sit lata i scriptis. ij. q. i. in p̄mis. Itē si sit lata nō p̄missio ordine iuris. ij. q. vi. s. diffinitiuā. C. de sen. et interlo. om. iud. Itē si sit lata p̄tus. de re iud. c. l. Itē si sit lata p̄tus nō p̄tibus. ij. q. ix. caueant. Itē si sit lata die feriata. de feriis cōquestus. Itē si sint plures iudices et vnus sententiāuit et alter nō. l. d. q̄ diffinitiuā. Itē si sententia non cōtinet absolutionē vel cōdēnationē. C. de sen. et interlo. om. iud. l. p̄tes. ij. q. viij. diffinitiuā. Itē si sit lata a iudice nō sedenti p̄ tribunali in loco cōiuncto vbi solet ius reddi. q. l. i. p̄mis. Itē si iudex i sine platiōis non exprimat petitionē actoris et obligatiōē ratiōe rei et eius exceptioes. Bz eni bec oia et qd qd petitū vel obligatū fuerit sub bre uislogo. p̄ferre. Itē si iudex sit excoicatus. de re iud. ad p̄bandū. Itē iudex si sententiā dicit et p̄ aliū legat. C. de sen. ex p̄iculo r̄ctāda. l. ij. et c.

Finis huius tractatus.

Incipit tractatus prescriptioū cōpositus per dñm Bonum de magistro legum doctorem.

Prescriptio. xx. horarum.

Stabiliter collige qd

prescriptioes q̄ sparsim sunt posite in corpore iuris sū marie et dilucide ac distincte p̄t cōprehēdi. Notandū in p̄mis est p̄scriptio horarū. xx. l. de viro

q̄ dicitur adulterū de p̄henzuz cū vxore. ut. ff. d. adu. l. capite. Prescriptio vnus diei.

Est prescriptio vnus diei q̄ vna voce nō luit appellare dissoluta sū gura iudicij si nō ilico appellauit nō postea audit sine libello. ut. C. de appel. l. litigatoribz. vbi talis casus. s. lata s̄nta vn̄ ex litigatoibus vult appellare. si appellat statū valet tunc et sine libello. si ex interuallo tūc nō valet eius appellatio nisi det̄ in scrip̄tis. ut dicta. l. Est et alia scz iudicis q̄ s̄ntam tulit. q̄ eo die quo diffiniuit poterit supplere si qd erratū est. ut ecce debebat absoluerē cōdēnauit. vel cōdēnare debebat aduersariū meū centū et duobz assibus et cōdēnauit tñ centū tñ. vel q̄ debebat absolue cōdēnauit vel ecōtra ut. ff. de re iud. l. Paulus Prescriptio duoz dierum.

Prescriptio duoz dierū est q̄ obijctur ei q̄ ornatū iumentū vendidit. vbi si nō aū biduū emptor ornatū petit postea nō habebit vt. ff. de edil. edic. l. ediles. s. vidēdū. ut ecce habebat vnū equū vel iumentū et volebat eū vendere ita q̄ ip̄m ornatū vltra q̄ fuerit cōsuetū. licitum est emptori infra duos dies opponere exceptionem.

Prescriptio trium dierum.

Est prescriptio triuz diez vt in aduocato. cui l3 infra tridū congerere errozes sū ut. C. de erro. aduo. l. vi. vbi dicit q̄ error aduocati litigatoribz obesse nō p̄t. ut aduocatus debebat p̄p̄tē vnā actioez et p̄ponit aliā tunc l3 aduocato infra tridū congerere errozes suū. ut dicta. le. Itē recusanti iudicēz ut suspectū. ut le. vl. C. de iud. Itē legenti fructus propriū arborū in agro aliēo ut. ff. de glan. le. l. i.

Prescriptio quinqz dierum.

Est prescriptio quinqz dierum. s. illius q̄ p̄mis sit hōiem sistere in iudicio certo die. et post dies quinqz vel it exhibere non potest. ut. ff. si q̄s. cau. l. si post tres.

Prescriptio nouem dierum.

Est p̄scriptio

Est prescriptio noue dieru vt no coueniat
dies p morte dies conumerandos. ut. C. de sepul. viola. l. cu sit
linuillu in aug. sibi posita. vbi dicitur. sed nec ante noue dies
ab obitu conumerandos.

Prescriptio decem dierum.

Est prescriptio decem dieru. C. de appel. aug.
hodie. vbi dicit in glo. ipsius
q si reus fuerit codenatus a tpe sine. vt qz erat absens hz spa
ciu decem dieru ad appellandū. 7 hoc intellige vbi pcurator fuit
pns. vel no soluendo vel ca istus codenati fuit pbabilis. vt in p
alle. aug. in glo. 7. C. de iud. l. pperadu. 7. C. de fru. 7 lit. exp.
. l. iij. 7. C. quo 7 qn iud. l. ab eo. 7 hoc si no fuit defensio a p
curatore 7 no appellauit pcura. Ad qrit an audiat dñs ad
appelladū. 7 dic q no. C. de pecu. l. qz absente. 7. C. de iud. l.
pperandū. §. si. 7 dic ut ibi. 7 idez est i snia arbitri. ut. C. de ar
bi. l. pe. §. sin aut. in glo. Est 7 alia ut. ff. de edil. edic. l. q si nolit
§. si qd. ubi talis potest casus. ego emia te vnare isto pacto q si
mibi displicuerit sit inepta. quā tunc debeo ei reddere ifra .x.
dies si res no placuerit mibi. alias no audiat elapsis .x. diebus
vt dicta. l. q si nolit.

Prescriptio xv. dierum.

Est et prescriptio alia xv. dieru. ut. C.
de test. l. si qm. vbi dicit
q testes pducti de alia puincia ciuitate vel loco cogunt ibide
stare vbi sunt pducti p xv. dies infra quos iurati dnt deponē
7 fideiussores dare de no recedēdo 7 si dare no poterint corū
comittat iuramento 7 hoc expēsis pducens. sed vltra illos. xv.
dies spectare no coguntur adeo q siue iurauerint 7 deposuerint
infra illos. xv. dies siue no vltius no cogunt. vt dicta lege.

Prescriptio xx. dierum.

Est alia prescriptio. xx. dieru vt. C. de lit. cōte. aug. offer
rat. de eo q vult lites prestare. vbi dicit q obla
to libello ei q ad iudiciū vocadus est dat spaciu. xx. dieru in qd
deliberet an cedat vel pcedat. vt in palle. aug. vbi dicit exinde p
baptian. in aug. ibi posita. vbi dicit q si cōuentus corā iudice de
le. hz ipm suspectū pōt ipm accusare infra. xx. dies. diebus. xx.
elapsis no audiat. vt p dicta aug. Est 7 alia q datur iudici q dpo
sito officio defuit de ca corā eo subota terminada siue crimsa
lis fuerit siue ciuil. et. C. vt oēs iudices tā ciuiles q milli. l. i. dy.

Prescriptio xxx. dierum.

Est prescriptio xxx. dieru. vt. C. de no nu.
pe. l. in pntib. §. sup cert.
vbi dicit q si creditor fuerit cōfessus sibi solutū esse qd non erat
vel reddidit instrum q tūc p debitorē cōpetit exceptio. xxx. die
rū 7 elapsis. xxx. diebus tūc agē si poterit. Est 7 alia q vectigal
no soluit. ut. ff. de publi. l. impatores 7. l. iterdū. 7. §. si sup dy.
Est 7 alia prescriptio. q vsus est via. vt. ff. de itine. actus. p. l. i. §.
hoc aut. Est 7 alia prescriptio. saluus q vult seuire p nam in su s
codenatis. vt. C. de pe. l. si vindicari. Est 7 alia de eo q dz suū
inuētariū ichoare postq nouit apturā. ut. C. de iud. deli. l. scim.
§. sin aut pio. vbi dicit q si qs de iure hereditas defuncti dubi
tat an debeat adire nec ne. no est necesse deliberare. sed tmmō
facē inuētariū 7 hēditatē adire. qz recepto inuētariū 7 adita
hēditate incipit currere dictū tps. ut in pal. l. dy. Est 7 alia q in
cipit currere dānū passo ex certo capite. l. aq. l. ut. ff. ad. l. aq. 7 l
stie. §. illud. vbi dicit q si aliqs interfecit suū q infra. xxx. dies no
solū possuz extigē ab eo pcurz sui sed etiā id quo dānificat suz
vt qz suus meus erat instruit hēs 7 ipe non poterat adire si
ne iussu meo ita q fuit interfecit anqz adeat. ego p interfecto
rez agere possum. no solū ad serui extimationez sed et ad exti
mationez hēditatē. vt in di. l. dy. Est 7 alia. vt. ff. de accu. l. iij. §.
si. vbi dicit q si qs accusauerit 7 accusator mortuus fuerit vel im
pedit agere q tūc reus pōt agere p euz vel eius hēdes ad in
tegrā satisfactōez. Est 7 alia. ut aug. de iro. 7 exhibere. §. i. q da
tur ei q reducend est ad cōponendū res suas 7 ad cōponendū
mestros penates corā iudice loci vel corā magistratibus.

Prescriptio l. dierum.

Est et alia prescriptio. l. dieru ut instr. de execu. §. q
vbi dicit q si qs dat in tutores alicui pu
illi vel curatore alicuius adulti 7 velit se excusare no refert si
no appellat statū cū possit se excusare spacio. l. dieru. vt dicto §.
d. Est 7 alia q iudex depositus ab officio suo dz i e adē puicia
vel ciuitate cōmorari. l. dieb. vt. C. vt oēs tam ciu. q milli. l. i.

Prescriptio duorum mensium.

Est et alia prescriptio duoz mensū. vt. C. de lit. cō.
aug. libellū. vbi actor j. duos mēses cāe

lit. cōtestare dz. aliqui expēsas in dupluz cogit restituē pūcto.
lz hoc hodie de cōsuetudine si fuer de iure tū ē ita. Est 7 alia
prescriptio. ut. C. de adul. l. si. q dat ad suos torquēdos p missio
nē repudiij. Est 7 alia vt. C. de iud. deli. l. scim. §. sin aut. vbi dicit
q icepto iuentario dz terminari. j. duos mēses ut i pdic. §. Est
7 alia de debitoze filci q vult dila. ipetrare in minorib sumis 7
causis. ut. ff. de iure filci. l. delator. §. in fiscalib. q cāe dicat mi
nozes distinguit. ut. C. de defen. ci. l. i. vbi dicit q minor cā ē legil
Est 7 alia fisco opponēti cōpensatōez. vt. ff. de iud. filci. l. auferē
§. cōpensatōne. vbi dicit q si qs velit fisco cōpensā. opponē dz di
cere sibi debē ifra duos mēses. Pā duob mēsi b elapsis no
audiat. vt. d. l. Itē iudici cognoscēti de cā ciuili. ut in aug. ut cle
rici apud ppos epōs cōte. §. si tñ. de decurionib. col. vi. Itē vt
ris religiosis vl clerics psonat bñtib. phisicā vel leges audie
tib. vt ex ne cle. vel mo. c. non magnope. 7 eo. ti. c. sup specula
Est 7 alia si ancilla vendita fuerit 7 māumittat si tñ pñens fuit
vt. ff. de his q sine ma. ad li. pue. l. si. §. §. Est 7 alia de eo q fi
deiusit sine scriptura sui ad ips i causis pnaq seu publicis. Est
7 alia de epibiteotā ut possit vendē possessioez pue denūcia
tiōe a dño scā. ex de iure emphi. c. potuit. 7. C. diure emphi. l.
vl. §. sin aut. vbi dicit q si aliqd instrū inf dñz 7 emphiteotā iter
uenit tūc id qd in dicto instrū pñer seruari dz sin aut nullū pa
ciū fuerit subaudi de alienādo vel vendēdo 7 tunc pio 7 pñci
palle dz dño suo denūciare 7 expectare ipz p duos mēses. duo
bus mēsi b elapsis poterit vendē melioratōes suas cuiungz
vt. d. l. Est 7 alia vt cū actor pmisit se exhibē in iudicio tpe no
adlecto elapsis duob mēsi b tal fideiussor vltius no tenet
7 est rō. q actor vī a lite discedē velle cū pmittit litē se cōtesta
tur. j. duos mēses a die dati libelli 7 non sec. ut. C. de iur. deli.
l. scimus. §. igitur.

Prescriptio lx. dierum.

Est et alia. lx. dieru ut. C. ad. l. iul. de adu. l. iure mariti.
vbi dicit q si marit vult accusare adulterū vro.
q si ipe accusat infra. lx. dies bñ pē 7 computat a die cōmissi
adulterij. vt ibi dicit. Itē no cogit se subscribere ad penā taliois
nec pūit vt calūniator si no pbauerit infra dictos. lx. dies. vt. ff.
eo. l. quis indubitati 7. l. si is cui. Est 7 alia q dat noie onamū
toruz no pstitoz reddibedū vt. ff. de edil. edic. §. sin aut. Est 7
alia ut. C. de lit. cōte. l. i. 7 aug. libellū. vbi dicit q si actor pōrecto
libello prestat no fuit litē corā iudice q elapsis duobus mēsi
bus no audiat. vt ibi de hoc. Est 7 alia. vt. C. de cpi. 7 cle. aug.
cleric. 7. l. oēs q. §. in b aut. vbi dicit q si iudex iudicauerit in ciui
li q sibi cōpetit prescriptio infra duos mēses. vt i pdictis. l. Est 7
alia ut. C. de i. instrū. l. lancim. q obijcit ei q pmisit pñare p
sonā alteri sine scriptis hz tñ nudis vdis. vt i. d. l. Est 7 alia vt
cuz qs sic emittē vt si displicuerit sit tempta. tūc suandū ē tps
de quo est actū. si vō nil de tpe actū est lex statuit spaciu. lx. die
ruz infra qz dz emptoz rē restituere. 7 pñci hēre. vltra no audi
tur nisi cū cāe cognitiōe. versat autē cāe cognitiō. vt si iudex q
aliq iusta cā emptoz fuerit tpe dicit decerneret ut no restitueret
si res sibi displicebat nec et vltra illud tps audiat emptoz vt di
ctis iuribus. l. q si nolit. ff. de edil. edic.

Prescriptio centum dierum.

Est prescriptio centū dieru ut. C. q admitt. ad bo. pos. pñt. l. i. 7
instr. de bo. pos. §. liberis itaq. vbi dicit q aliqs pñat sibi
cōpetere bo. pos. iure cōsanguinitatē q a die mortis defuncti hz
spaciu centuz dieruz qbus elapsis no audiat postea. ut ibi dy.

Prescriptio trium mensium.

Est prescriptio triū mensū ut qñ hēs dicebat se repudiatur
necesse expectabat per spaciu triū mensū. C. de iud. d
li. l. scim. §. cū igit. Est 7 alia p. ripo q obijctur ei q no p hē
de habet ut. C. de iur. deli. l. si. Est 7 alia ad inuētariū faciēdū.
p dant. xxx. dies ad incipiendū q currūt sibi a tpe q scuit sibi
hēditatē delatā ex testō vel ab iust. postea dant. lx. dies ad cō
plendū. 7 sici vniuerso sunt tres mēses. 7 si oia bona sunt i
eodē loco. Si vō absint ab eo loco hz hēs spaciu anni ad inuē
tariū faciēdū 7 cōplēdū. ut. d. l. scim. C. de iur. deli. Est 7 alia
vt de decurionū origine disputat. ut. C. de decu. l. gnāli. Zilla
est q cōpetit marito qñ cōfessus fuit se recepisse dotē quā in vī
tate non recepit. ut in aug. de tēpore no so. dotē. l. pel. §. ergo i
fi. 7 aug. q locū. C. de coll. Est 7 alia. ut i aug. cū de ap. cogno.
§. iij. Est 7 alia si obijct q vnus ex litigatoibus renunciat te
stib seu testō. 7 all. in. d. aug. Est 7 alia si nouuz op. fuerit nun
ciatur 7 reuz satisficare no est actuz. ut. C. de no. opis nun. l. i. 7.
C. de edifi. p. l. vl. Zilla ē q cōpetit creditori hēditatē o. hēdē.
vt. C. de iur. deli. l. si. Zilla est de eo qui no dz morari i sua pñi
cia. ut. C. de iust. l. iij. Zilla ē de eo q dilatorē petit neqz testes
neqz instra pduxit. ut. C. de dila. l. i. dy. Zilla est cū m. f. moniū
bbj

duravit p^o duob^o annis & minus decennio. q^o dant tres men-
ses & ulterius nō audit. Alia est q^o dat^o parti q^o vult cōcludere
in cā. ut. C. de iud. aut. iubemus. & in aug. vt. cū. de appel. cog.

Prescriptio. iij. mensium.
Est et p^oscriptio q^otuor mensū. vt. post lata sententia iudi-
cā. vt. C. de vfu. rei iud. l. ij. Alia est q^o
dat^o socio q^o ipedit iter sectionē si pot^o nolit p^oferre. ut. C. de edi-
p. l. si ut. p^oponis & ff. p^o socio. l. si frēs. §. idē rēdit. Alia est q^o da-
tur p^o tutorē vel curatorē q^o cām restitutionis non peregerit. ut
ff. de ex. tu. l. q^o bona gratia. dy.

Prescriptio. v. mensium.
Alia est p^oscriptio q^oq^o mensū q^o eadez p^ovincia te-
stes vel infra p^oducunt. Alia ē p^oscriptio q^o
q^o mēsiū 8 eo q^o p^o redimē ab ēptore. vt. ff. d^o redi. l. sciēdū. §. si.

Prescriptio. vi. mensium.
Est prescriptio sex mensū sex in redibitoria. vt. C. de
edi. ed. l. ij. Alia est sex de eo cui ab hēde scri-
pto manente i eadē p^ovincia q^orela ioffi. testa. p^oparat. ut. C. de i
offi. test. l. pe. in fi. all. §. sanctim^o vbi expeditū est. Est & alia q^o i
petrauit dilatoz. ut. de dila. l. l. Est & alia de eo q^o māumisit ancil-
lā. ut. insti. q^o ex q^obus cau. ma. §. iuste. nisi fuerit iusta cā ipediēt
vt. C. de ma. Est & alia de eo q^o vult redimere mācipiū. vt. ff. de
edi. edic. l. sciēdū. Est & alia q^o cōpetit p^o relic. sub condi. ut. C.
vti possi. l. l. Est & alia in bñficiis cōcedendis. vt. ex de cōcel. p^o
ben. c. nulla. Est & alia q^o dat^o p^o accusatorē mulieris de adulte-
rio q^o p^o lapsuz sex mensū remouet ab actōe & cōputant isti sex
mēses viles a die diuoz. ut. ff. ad turpil. l. l. §. accusationē dy.

Prescriptio. ix. mensium.
Est et alia p^oscriptio. ix. mensū sex cū. de vltra marinis
p^oribus testes p^oducunt. ut. C. de dila. l. l. Est &
alia q^o aliq^o p^o dilatoz repetit dilatoz ut. C. de iure deli. l. fi.

Prescriptio decem mensium.
Est prescriptio decem mensū vt in aug.
vt. liti. i. & dy.

Prescriptio vnius anni.
Est prescriptio vnius anni q^o admittit descendētē
ad petēdū bo. poss. & si vltra. Est & alia q^onto
mino. ut. ff. de edi. edic. l. sciēdū. §. fi. C. eo. l. ij. in q^o d^o q^o re-
dibitoria & quāto minoris distulit emptor cōquerens de moz
bo vel vicio vltorius nō audit. Est & alia p^oscriptio de suo q^o cū
subtrahit infcio dño infra annū tenet in quadruplū post annū
in simpli. vt. C. vi bo. rap. l. si res. Est & alia q^o dat^o ad bo. pa. C.
vñ libet. le. fi. Est & alia de eo q^o absuit cā republice vel alia iu-
sta cā. ut. C. in q^obus ca. i. inter. rest. nō est ne. l. i. ff. ex q^o cau. ma.
l. pe. & C. eo. l. vlt. Est & alia de eo q^o alienat cā iudiciū mutari
di ut ipse postea hēret. vt. ff. de alie. iu. mu. cā fac. p^oto. Est & alia
q^o dat^o p^o homine mortuo de eo q^o defectū erat ut. ff. de his q^o
deie. vel effu. §. hec actio. §. si libero boi. Est & alia de seruo int
empto & retro cōputatōe facta. ut. ff. ad le. acq. l. vl. §. si ita. Est
& alia vt si q^o pecūiā recepit vt negociū aliq^o faceret. ut. C. all.
ff. de cal. l. l. Est & alia vt si q^o cōiūciū faceret. ut. C. de iur. l.
l. & l. si nō cōiūciū. Est & alia vt si q^o p^o metū vēdidit. ut. ff. q^o me.
cā. l. si cū exceptōe. §. ij. Est & alia vt p^oscriptū hēdez adeat hē-
ditas ut. C. de insti. & sub. l. iij. in fi. dy. Est & alia q^o dat^o p^o noie
peculij. ut. C. ad mace. l. macedoniū. Est & alia cū seruo cū pe-
culio p^ocio peculij statuto vendite. ut. ff. de pecu. l. & acilla. §. ij.

Est & alia de eo q^o in fraudē creditoris alienauit oīa bōa sua vt
C. de reuo. bis q^o in frau. cre. l. vlt. Est & alia vt fiat inventariū
de rebus existētibus alibi. vt. C. de in. deli. l. scimus. §. si autez
Est & alia de p^oclamat. i libertatē si citatus nō venit. vt. C. de af-
fer. tol. l. i. §. si in vō. Est & alia vt hēs soluat legata & fideicomis-
sa. ut. in aug. de hered. ab itest. §. illud dy. Est & alia de credito-
re qui rapuit res obligatas. ut. C. vi bo. rap. l. ij. Est & alia de
eo q^o vocauit in iudiciū illū quez vocare nō debuit. vt. ff. de ius
vo. l. pe. Est & alia de accusato q^o petebat honorē. ut. C. d^o mu.
& bo. l. reus dol. dy. Est & alia si q^o expulsus vi est. vt. C. de iu-
di. l. ij. Est & alia vt ep^o extra dyoce. ex nō p^o sua eccl^oz nō stet.
vt. in aug. de sanc. ep^o. §. §. Est & alia de eo cui iminebat tutoris
petitio. vt. aug. sicur. C. de leg. in. Est & alia de eo q^o vocat^o ad iu-
diciū nō venit. vt. C. de regr. l. l. Alia est in cā appellatiōis ut. C.
de tem. appel. aut. ei q^o. Est & alia de dote solūda soluro matri-
monio. C. de rei vxo. act. §. ex act. Alia ē si q^o sus dicēti nō ob-
tēperauerit vt. ff. si q^o sus dī. nō ob. l. i. §. si dy. Alia est q^o obijci-
tur filijs emācipat nō petentib^o bo. pos. vt. insti. de bo. pos. §. si
beris itaq^o. Alia est q^o obijciē extraneis hēditib^o. C. de in. deli. l.
cū annozibus. Alia est q^o obijciē postulantī sibi adijci de reb^o
venditis creditoribus. vt. C. de iud. deli. l. vlt. Alia est q^o obijci-

tur dominis quando quis de nouo est fact^o seruus. vt in aug.
de san. ep^oscopis. Est & alia vt si cū relicto est vt nubat seruo
Est & alia q^o remouent suspecti officiales cū officij recte non
administrāt. vt. C. de suspect. tuto. l. l. Alia est q^o obijciē minorī
§. de dote nō numerata. ut in aug. de tēpo. nō sol. pe. §. genera-
li. Alia est si maritus scripsit se dotē recepisse quā nō recepit &
sit mortu^o infra biennū post annū solvere compellit. vt. de nō
nu. pe. l. l. Alia est. q^o sine cōmeatu de castris recessit si redire no-
luerit. ut. C. de coll. l. vlt. Alia est q^o remouēt fouissimi milites
si annonā nō petant. ut. C. de mili. an. l. l. Est & alia q^o obijciē va-
lallo inuestiturā nō petenti. vt. r. coll. quo tpe missi inuesti. pe. de.
§. i. Est & alia. q^o interfecit suū vel pecudē. vt. ff. ad. l. acq. l. ij.

Prescriptio duorum annorum.
Est prescriptio duorū annorū q^o dat^o debitori negati
sibi pecuniā mutuata. de ver. ob. p^o totū. Est
& alia de dolo. vt. C. de dolo. l. fi. vbi dat^o biennū cōtinuū actō
nem de dolo moneri posse siue p^onti siue abfenti. & cōputat^o nō
a die scie h^o a die cōmissi doli. Et nota q^o nō p^opetuat^o hec actio
lit. nō cōtestat. nec est repire in alia actōe. q^o est notandū. Est &
alia de patrimōio fabricēsi ut. C. de fabul. l. xi. Est & alia de loca-
tiōe honeozū. ut. ff. loca. l. cū dñi. Est & alia de muliere p^ofecte
etatis q^o pignus dedit vel locauit. ut. C. ad vell. l. si mulier. Est
& alia de emphiteōta q^o si alienat eo noie. vt in aug. de nō alie. §.
ij. Est & alia vt cā incipit. ut. C. vt intra certū tps cri. quest. ter.
l. vlt. Est & alia de cri. deser. p^o dij. C. de agri. & cen. Lagrie. Est
& alia de submerf. C. de naufra. l. pe. Alia est de do. fisci. & de
senfiois ciuitat. C. de aduo. diuer. iudi. l. sanctim^o. Est & alia d^o
mortuo i terra trāsmarina legat^o ut. de leg. l. l. Alia ē de domi-
ente creditoze. ut. C. de bo. au. iudi. po. l. l. Alia ē de pignore de-
bitoris. ut. C. de iu. do. l. pe. §. fi. Alia est de nō numerata pecu-
nia vt. C. de nō nu. pe. l. vl.

Prescriptio trium annorum.
Est et alia p^oscriptio triuz annorū vt in rebus mobili-
bus ut. insti. de vfu. & C. & ff. per totū. Alia ē triē-
nalis q^o cōpetit mulieribus pro dote sua vel exactōe dotis ānua
bina trina die. in p^oio anno vna ps in fo alia pars. in tertio āno
tertia ps q^o sublata est p^o aut. dotis ex stipulatu p^o quā videntur
oīa imobilia statim redire & mobilia infra annum. ut. C. de rei
vxo. act. §. cū autez. Alia est cū q^o emerit ancillā vt eam ma-
numitteret & nō adiecto tpe ut. ff. q^o ad lib. si. ma. pne. l. vl. Alia
est si diuertat vxor a viro si eam cogere non potest ut in aug. de
nup. §. circa & ff. de diuoz. & re. l. vxoris. Alia est ut lis nō p^otra-
bat^o. ut. C. de iudi. p^operandū. §. i. Alia est de emphi. C. de iure
emphi. l. ij. §. si in aut. Alia est de aleatore q^o ludit ad tabulas ut
in aug. de san. ep^o. §. i. Alia est vt seru^o stet in monasterio ut. C.
de ep^o. & cle. ang. dz. Alia est ut mulier alat filiū. ut. C. de pa. pos-
testa. l. nec filium. in glo.

Prescriptio quattuor annorum.
Est et alia p^oscriptio quattuor annorū. Et illa prio est du-
plex. vna q^o cōpetit ei q^o vi possidet bona vacantia
postq^o su. runt fisco denunciata p^oscribit enī quadriēnio etiā si nō
habeat titulū vel bonā fidē. q^o est mirabile & hoc ē speciale p^o
pter negligentia fisci q^o negligit petere bona denunciata. ut. ff.
de iure fisci. l. i. §. diuus pius. Est & alia q^o cōpetit q^o fiscus ven-
didit rē alienā singularez vel quocūq^o titulo alienauit. dñs ei^o
rei nō cōuēlet enī cū res est aliena sed fiscū p^o extimatiōe rei po-
stea vero nō audit. ut. insti. de vfuca. in fine. C. de q^o dri. p^oto
tū. Est & alia de restitutōe hereditariū. ut. C. de tempo. in iute. l.
fi. Alia ē de creditorib^o vñ petat^o ut. C. de bo. au. iu. poss. l. vl.

Prescriptio quinq^o annorum.
Est prescriptio quinq^o annorū ut ne de statu desuetoz
q^orat. ut. C. ne de sta. defun. l. is que. vbi d^o q^o
si aliq^o decessit & quinquēniū transiit post mortē ei^o stat^o q^o vl-
tra moueri nō p^ot. Est & alia vt q^orela ioffi. testa. vt. C. de ioffi. te-
sta. l. p^o maiores. p^o quinquēniū repellit volēs agē. Alia ē de ca-
pto ab hostib^o ut. ff. d^o rap. & possi. reuer. Alia ē de nauicularij^o
& mercatorib^o. ut. C. de naufra. le. naue. Alia ē de accusato ex
adul. vt. ff. de adul. l. quinquēniū. Alia est de hēditate adita ut
separatō fiat. ut. ff. de separa. l. i. §. q^o aut. Alia ē de filio p^o patre
excluso q^o tacuit vel repudiavit. ut. C. de ioffi. testa. l. i. §. in fi-
ne. Alia est de morato in libertate post manumissionem ut. C.
ad maced. l. ex eo. Alia est de iterfecto a familia. ff. ad silley.
l. in congruione. Alia est que fisco obijctur iure vectigali ut
C. de vecti. l. ij. Alia est de collusionē detegenda ut. C. de col-
lu. dere. l. ij. Alia que obijctur heredi minorī de dote non cō-
petenti. ut. C. de tempo. in integr. restitū. aug. si minor. Alia est
que obijctur facto maiorī petenti rem quam vere vendi-
dit quando

Est qm minor erat. vt. C. si ma. fac. l. si. Alia est de redimendo ab hostib. vt. C. de postlimi. reuer. l. vi. Est et alia de cubicularijs reuocadis q seru dicuntur. vt. C. de prepo. sa. cu. l. i. li. xij.

Est prescriptio .vij. annorum de pupillo in futuro in heredem vtrum habeat effectum. vt. C. de iu. delibe. l. si infant.

Est prescriptio nouem annorum vt prescribentur alimenta simpliciter relicta vt. ff. de alimen. le. l. vlti.

Est prescriptio .x. ano. q obijci pot si aduersari pbauerit post lata sententia que id dedisse vel iudice accepisse. vt in au. vt litigates iur. s. si vero. Est et alia q locu hz in rebus mobilib iter presentes. Est et alia q locu hz iter absentes. de quib duab satis dcm est. insti. de vltica. p totu. C. et ff. eodez. Est prescriptio de seruo plagiu comittente. Est et alia de dano sine tpe vt. ff. de pecu. le. l. si pmo. Est et alia prescriptio de debitore fisci q seruū māu misit vt. ff. qui et a qbus. l. si cu. s. ij. Est et alia q iter presentes bona fide obtinet vt. C. de prescrip. xxx. ano. l. si q emptioes. Est et alia q fecerit tē et nihil ondit. vt. C. de testamē. l. scim. Est et alia q eū q usufru. vt fuitute nō ē vsus vt. C. de ser. et aq. l. vi.

Est prescriptio .xij. anno. q refert quo ad infimoniū cotrahendū et testimoniū ferendū in cā ciuili et etiā testm faciendū. vt insti. de nup. in pn. et ff. de test. l. iij. et insti. qui non est permis. sa. testamen. s. preterea. Est et alia de dote non soluta vt. C. de tempo. in iure. resti. aug. si minor.

Est prescriptio .xij. anno. q dat decurioni bus vt. C. de sena. l. ij.

Est prescriptio .xij. anno. q dat masculo testari volenti si sui iheres et ad infimoniū pbandū et testimoniū ferendū in cā ciuili. vt. C. q testa. sa. pnt. l. seniu. et l. si frater. et ff. e. l. vi. i. aug. vt spolar. s. ij.

Est prescriptio .xv. annorum vt postulare q possit. vt i aug. de tem. nū solu. pecu. sup dote. s. gnaliter. col. vij. Est et alia de māuisione facta a minore pro procura. habendo. vt insti. quibus ex causis ma. s. eadem. l. Est et alia vt clericus non ordinet. vt in aug. de san. epi. s. presbyter.

Est prescriptio .xvij. annorum vt cū que ritur quis postulare possit et adoptare. vt. ff. de postul. l. j. s. pueritiā. et insti. e. s. minorem.

Est prescriptio .xvij. annorum scilz in muliere cuz queritur quis posset ad ipetrationez venie. vt. C. de his qui ve. eta. impetra. l. y. s. feminas. Est et alia in arrogatore. vt. ff. de adop. l. arrogato.

Est prescriptio .xx. annorum scilz in masculo q pēniā etatis ipetrauit ad vendendū vt. C. de his q ve. eta. impetra. l. ij. in pn. Est et alia de eo q rez alienā i absentia dñi possidet vt. C. de prescrip. xxx. ano. l. si q. Est et alia de eo qui bona fide in possessioe stetit vt. C. de lon. tempo. prescrip. l. pstat. Est et alia q de his bonis i cura aduocatoz regrēdoz p fiscū obfual. vt. ff. de iure fisci. l. j. s. j. et h post q scit se posse occupare. vt. ff. de acq. re do. l. ij. Est et alia vt qrela falsi. vt de fal. l. qrela et l. cū moza. Est et alia q milite a milita dimisso. vt. C. qn puo. non est ne. l. veteranis.

Est prescriptio .xxv. ano. scilz cū qris esse sine tutoris auctoritate. et dicit q sic. si prescrip. tps. xxv. annoru. ante do nō sine curatore vt. C. de aucto. p. l. clarū. Est et alia an q sit legitie etatis. et videt q vbiq sit mentio de legitia etate intelligit. xxv. annoru. nisi aliter dcm sit in cotrarij. vt. l. all. et l. si. C. de his q ve. eta. impetra. Est et alia de eo q nō dedit vt. ff. de mu. et bo. l. ad rē. et ff. de eden. le. j. Est et alia de muliere q peccauit in corpus suū. vt in aug. de appel. s. si p

net. col. ij. Est et alia de eo q mentu est in etate. vt. C. de his q ve. eta. impetra. l. si. Est et alia de eo qui hz annos. xx. et filios qui qz quorum quilibet pro vno anno reputatur. vt. ff. de mi. l. ij. Et nota q omnes supradicte non vere prescripiones dicuntur sed potius exceptiones.

Est prescriptio .xxvij. ano. q iuuat is q que mior i iure restitui possit.

Est prescriptio .xxx. annorum qn possideo re alienā sine titulo et mala fide vel ecotra si res fuerit viciosa. nō tñ si res fuerit religiosa sacra vel publica cōi vsui vel publico deputata. tales eni nō p scribunt vt. C. de prescrip. xxx. vel. xl. annoru in rubro et nigro. Alia est de ecclesia regia vel honorabili loco. vt in aug. de. alie. emphi. s. non est. Alia est de sacrosan. eccle. aug. quas actioes.

Est prescriptio .xl. annorum q hz locū in ypothecaria qn creditor aliquis re debitoris possidet q est ei obligata. tūc eni. xl. annorum spacio prescribit nō minoz. l. extraneus breuior tpe prescribat scilz spacio. xxx. anno. vt. C. de prescrip. xxx. vel. xl. anno. l. cū nouissim.

Est prescriptio .xl. annis. secus si alio mō esset interrupta vt qz desinit possidere. vt. C. e. l. vlt. de quo dic vt. s. no. Itē in rebus eccliasicis nō sacris et immobilib hz locū hec prescriptio. xl. ano. C. de sacrosan. aug. quas actioes.

Est prescriptio .l. ano. vt non ordinetur dyaconissa. vt. C. de epico. et cleri. aug. dyaconissa. Alia est in aug. habita. C. ne si. pro patre.

Est prescriptio .l. anno. scilz de eo q arrogat p pncepez. vt. ff. de adop. l. ij.

Est prescriptio .lxx. ano. que excusat a tutelis et honoribus vocatos. ff. de iur. iun. l. maiores. lxx. annis a tutelis et muneribus vacat. s. qui ingressus est. lxx. annum nō dū egressus hac vacatione nō vetet. qz nō videt maior. lxx. annis qui agt. lxx. annis.

Est prescriptio centū annorum que cōpetit solū rome ciuitati et ecclesie. vt. C. de sacrosan. ec. l. vt inter diuini. et aug. quas actiones.

Perpetua prescriptio sine tpe p finitoe. scilz in feudis. in cōsi. feudoru. l. ipertuales decet solertiaz. et c.

Tractatus prescriptionum explicat.

Incipit tractatus breuis de arbitris et arbitratoribus.

Tractatus breuis de arbitris et arbitratoribus.

Tractatus breuis de arbitris et arbitratoribus.
Arbitrorū notādū q arbitrorū quidā est elect^o cū pena vel cū aliquo alio loco pene vt p stipulationē vel cū pignozib^o qd habet loco pene. vt. ff. de arbitris. l. i. lxx. gatores. s. q ait proz. et l. die pferre. in si. cū le. i. Arbitrator etiā eligi^o vt p via iudiciorū cognoscat et iudicat. de tali arbitrio dicit q arbitria ad instar iudiciorū sunt redacta. vt. ff. de arbitris. l. j. p dicitur arbiter phibet eligi cū iuramento et pena vel aliquo qd sit loco pene. fm. l. aug. decernim^o. C. de arbitris. Nec v3 rōne pene. vti le per inutile nō viciet. s. de iure canonico nō d3 dici inutile ppter iuramentū. qz oē iuramentū seruandū est. extra de iure iur. cū cōtingat. Idē ergo est dicendū de iure ciuili. qz lex ciuili qn q succūbit canonū. vt. C. de sacrosan. eccle. l. pnuilegia. vbi tāgt salutē aie. Juxta illud qd notat. ff. de offi. pfi. l. illud. Item p dicitur arbiter post q susceptū in se arbitriū cogit cognoscere et suam pferre. vt. ff. de arbi. l. ij. s. j. Itē si male iudicat facit iudicis. vt. C. de pac. si quis in cōscribēdo. in si. et insti. de obli. q ex quasi delict. in pn. Itē ab eius iura nō appellat. C. eo. l. j. Item si corā tali arbitro cū pena vel cū aliquo qd sit loco pene electo iudiciorū cognoscatē aliquid actū fuerit qd factū qstione

recipit confessus vel testibus depositum seu testificatum, partes postea poterunt illis uti et valebunt coram iudicibus ordinariis, puta habet. C. de arbitris l. cum antea. §. si de testibus l. si. Et hoc est verum si hec predicta rite facta sunt coram arbitrio. Si enim testes iurauerunt die feriata in honore dei non valebunt depositio nec. vt. C. de feriis l. oēs. 7. l. si. 7. ff. de arbi. si feriatas. Idem si iurauerunt parte absente non per contumacia. vt. C. de testib. l. si. 7. l. si quando. in fine. Idem si iurauerunt coram arbitro. vt notatur de iudi. C. de iuramen. calū. aug. pncipales. Item a sententia talis arbitri non recurritur ad arbitrium boni viri. et sic intelligit. ff. de arbi. l. diez proferre. §. si. l. in cōpromissis. 7. ff. pro socio. l. si societate. §. arbitrorū. Licet alteri partium displiceat sententia soluat penam vel interesse si pena ibi non fuit s; aliquid loco pene et erit libera. et sic intelligitur. ff. de arbi. l. diez proferre. §. si. ad penam aut vel interesse si petatur potest opponi exceptio. Primum si iura fuerit contra legē. vel si non fuerit solemniter vel rite lata. vt notatur in §. si. l. iij. C. de eo. l. iij. Item si sententia fuerit penalis. vt notatur. ff. eodē. l. ita demū. 7. C. qm̄ p̄uoc. non est necesse. l. penales. Item si arbiter factus est inimicus cum diceretur ne ultra procederet et nihilominus sententiam tulit vt. ff. eo. l. distinguemus. §. cum quidez. Item si in integrum restitutio vendicat sibi locum. C. ex quibus cau. mafo. l. ij. Arbitrorum quidem alter est sine pena et sine aliquo loco pene s; ex nudo pacto electus vt more iudiciorum procedat siue cognoscat et iudicet. habetur. C. de arbi. l. euz antea. predictus arbiter non debet cogi arbitrari. q; partes inuicem non sunt astrictae stare eius sententiae. ar. ff. eo. l. litigatores. §. j. 7. l. non distinguemus. §. j. Item si talis arbiter cognouerit et sententiam tulerit rite et legitime et alter infra decem dies contradicit pro nihilo erit sententia. si autē partes emolgentur contradictionis expresse vel tacite per silentium decem dierum tunc orietur actio et exceptio ex illa sententia vt. C. eo. l. ne in arbitris. in fi. 7. l. sequenti. Recte dicitur q; pacto nudo electus fuerit talis arbiter q; alias non orietur actio nec exceptio. iuxta illud qd notatur. C. eo. l. cū antea. super verbo. nostro noie. vt. ff. de re iudi. l. a dno pio. in pn. sup verbo. arbitror 7 no. 7. l. iij. in de excep. rei iudi. Item predictus arbiter si male iudicet non credo q; facit litem suā. q; sententia pro nihilo est et alter contradicat q; sibi licitum est contradicere. j. x. dies vt dictum est. Item ab eo non appellatur vt apparet per supradicta. 7. C. e. l. j. Item illud qd dicitur est supra de cōpromissario cū pena electo et more iudiciorum cognoscere scilicet q; actitata coram eo rite et legitime habita valeant coram iudice ordinario. Idem potest dici de isto arbitro ex nudo pacto electo vt more iudiciorum cognoscat et procedat cum eadē sit ratio. C. de arbi. l. cum antea. in fi. de testi. l. si. verbū. Cōpromissarius large debet intelligi siue cōpromissam fuerat cū pena vel cum alio loco pene. siue cum pacto nudo dum tamen more iudiciorum cognoscat. s; tunc improprie ibi ponatur verbum cōpromissarius. Item a tali arbitro nudo pacto electo seu ab eius sententia non recurritur ad arbitrium boni viri. vt satis apparet ex p̄dice. Item arbitrorum quidam electus est a partibus non vt more iudiciorum cognoscat s; vt quis amicus inter partes ordinet et disponat. et ille dicitur arbitrator. vt. ff. pro socio. l. societates. §. arbitrorū duo sunt genera. et etiā dicitur amicus cōmunis. vt. ea. l. in pn. et talis vulgariter vocatur arbitrator seu amicabilis cōpositor. ff. pro socio. l. ij. 7. l. societates cū quatuor legibus se. C. de cōtrahē. emp. l. si. 7. ff. eo. l. bec venditio. in pn. Item de isto arbitro seu amico electo non habetur mentio. ff. de arbi. nisi tantū in l. idē pomponius. §. recepit. sed in glo. eiusdem tituli habetur de eo mentio in dicto. §. 7. in l. pedius. §. j. in l. si in seruū. §. si quis iudex. 7. l. in cōpromisso. 7. l. penulti. Item de tali arbitro seu arbitratore scias q; arbitrator potest eligi de iure et cū sacramento. C. de secū. nōp. l. hac edictali. §. his illud adiungimus. Item predictus arbitrator potest cogi arbitrari postq; in se suscepit arbitrium si tamen cum pena sit electus vel cū aliquo alio qd sit loco pene. vt no. C. de cōtrahē. emp. l. in fi. Idē credere q; cogere arbitrarī si arbitrium suscepit. etiā si non esset ibi aliqua pena si arbitrator in tali re fuit electus in qua platio suo arbitrio statim orietur actio et exceptio vt verbi gratia in predicta. et q; postq; consensus interuenit inter partes q; certa res emptā est. sed precium fuit collatum in arbitrium alterius. certe illo arbitrate de p̄cio orietur actio ex empto et vendito. vt ibi et in l. de emp. et ven. §. 3. nostra. et sic debet cogi talis arbiter seu cōmunis amicus electus. q; eius dictū seu arbitrium. seu edictū non erit delusoriū nec superuacū. licet binde nulla

pena pmissa fuerat. nec aliqd loco pene interuenit. Item talis arbitrator si male iudicat non facit litem suam. q; more iudiciorum non cognoscit. et q; plus vel minus potest dari alteri q; forte de iure dari d; vt no. ff. de arbi. l. 3. et si in seruū. §. si quis iudex. Item nec a tali arbitro appellatur cū nec ab alijs duobus supradictis arbitris appellet de quibus magis videret. Item dico q; attestaciones habite coram tali arbitratore qui more iudiciorum non cognoscit non valebunt coram iudice ordinario cū nec aliqua lex hoc dicit nec ratio iuris hoc dicat. q; talis arbiter more iudiciorum non procedit s; vt communis amicus partes ad concordiam reducit et etiam die feriata in honore dei potest hoc facere. et super hoc multi dicunt et credunt contra et male. Item a tali arbitro si iniquum videtur potest recurri ad arbitrium boni viri. vt. ff. pro socio. l. vnde. 7. l. iij. re. et bonus vir dicitur iudex vt. ff. de verbo. obli. l. continuus. §. ita cū. et d; fieri recursus ope exceptionis vel replicationis. ut apparet manifeste. ff. pro socio. l. vnde si nerue. ubi dicitur iniquum arbitrium corrigitur per bone fidei iudicium. qd debet ibi intelligi per modum exceptionis vel replicationis in iudicio actionis pro socio ut faciat ibi ad titulum et ut ad proxima fiat relatio. q; in l. proxima fit mentio de accusatione pro socio. ut si res credat se grauatum ex arbitrio seu dicto arbitratorum taceat. et quando agatur contra eum potest excipiendo conqueri de iniquitate arbitratorum. et sic corriget eius iniquitas. Item si actor credit se grauatum agat sua actione si quam habet ac si arbiter ille non pronunciat. Et tunc si reus excipiat de arbitrio actor poterit replicare eius iniquitatem et sic poterit quilibet eorum recurrere ad arbitrium boni viri infra tempus infra quod potest quis excipere et replicare ad arbitrium boni viri nec obstat. ff. de arbi. non distinguemus. §. cū quidam. ubi videtur q; recursus est quedā species appellandi. et sic videretur q; solum infra decem dies deberet recurri. sic alias infra decem dies debet appellari. vt. C. de appel. aut. hodie. sed dico q; ille §. nō loquitur de arbitratore s; de arbitro qui more iudiciorum cognoscit a cuius sententia non recurritur ad arbitrium boni viri. ut dictum est. Item ibi non loquitur de recursu sed de exceptione doli que opponitur contra agentem et penam que exceptio doli licet ibi dicatur uelut species appellandi non est tamen appellatio cum ipsa perpetuo durat. ut. ff. de excep. doli. l. pure. §. si. Sic ergo et in recursu si fiat per exceptionem durabit perpetuo si per modum replicationis tunc durabit qd dicitur illa accusatio iuxta quam fit replicatio. nec obstat etiam. C. de arbi. l. euz antea. ubi dicitur q; silentium decem dierum inducit actionem. videtur ergo debere recurri. s; dico q; ibi cognouit more iudiciorum et ex nudo pacto arbiter ibi fuit electus a quo non recurritur ad arbitrium boni viri. vt dictum est. imo infra decem dies sufficeret contradicere illi scilicet sententiae et tunc pro nihilo est lata. Item est notandum q; qui recurrit non propterea in penam incidit. ar. ff. de ope. lib. l. si libertus ita iurauerit. recurrit enim. l. permittente. et sic penam non debet habere. ut. C. de adul. l. gratus et facit lex locati. l. quero. §. iter locutorē et de v. obli. l. quidam cum filium. §. in eo autē. Sed an futuro recurri sui possit renunciari. s; anteq; competat. dico q; nō. q; iuri quod nondū competit simpliciter renunciari non potest. ff. de success. fo. edicto. l. j. §. decretalis. et de le. l. si ita sit rescrip. §. j. Sed an per pactum videtur q; non possit renunciari. q; propter iniquitatem recurritur. dolo autem futuro etiam per pactum renunciari non potest. ut. ff. de pac. l. si vnus. §. illud sed ar. cōtra. C. de tempo. appel. l. si. §. j. Sed dicit potest q; pactus non ualet si fiat expresse ne recurratur ad dolum arbitratorum ad bonum virum. sed si fiat pactum generaliter ne recurratur ual. tale generale pactum. ut. ff. de pac. l. iuris gē. §. sed et si quis pactus sit et. l. si vnus. §. illud. ar. cōtra. C. de arbi. l. cum antea. circa pn. ubi dicitur q; si quis emologauerit sententiam arbitri postq; lata est non solum exceptio dabitur sed et actio quasi dicat q; emologatio facta ante sententiam nihil operetur. q; qui de vno dicit de alio negat. ar. ff. soluto matr. l. cum dotem. in principio. s; dico q; ibi loquitur de arbitro qui nudo pacto electus per viam iudiciorum cognoscit cuius sententia ad hoc q; teneat oportet q; fuerit emologata tacite vel expresse. Postq; lata fuerit. anteq; ei lata sit emologari non potest. q; ibi ille arbiter ex nudo pacto fuit electus. et si pactum emologatum esset nudū tunc tam sententia esset nuda q; pacta. et sic non posset se iuuare nec vnū vestiri ab alio de iure ciuili. Item si idem pactum emologatum foret ibi per stipulationem ante latam sententiam per arbitrum talem nudo pacto electum tunc recte res iransiret in naturam

naturā arbitri eum pena electa & emologatio nō haberet locū
lata sententia nec etiā recursus sic haberet locum. ff. de arbi.
.l. diem proferre. §. hāri. q. tūc nec daretur actio nec exceptio
ex sententia. sed ageretur solum vigore stipulationis ad inter-
esse. ea. l. in fi. 2. l. sequē. vel forte vt credo posset dici probabi-
liter q. si renunciatum fuit per pactū generaliter futuro recur-
sui. q. valet pactū in illis in quibus ille arbiter seu cōmunis ami-
cus arbitratus fuit male ex culpa iperitie. Vel alio quoq. mō
excepto dolo. s. si ex dolo arbitratus fuerit male pactū in hoc
non modo tenet quin propter dolum illum & solum propter do-
lum possit recurri ad bonū virum. dolosa enim sub generalita-
te pacti non videtur contineri nec esse permisa. ar. ff. de pac. l.
tres fratres. 2. C. de trasfac. l. iij. licet illa lex loquatur de dolo
preterito. sed eadē ratio & maior videtur in futuro ne quis irri-
tetur ad malum. & fm hoc in sūma simpliciter recursui futuro
renunciari non valet. Sitamen generaliter fiat super recursu
futuro pactū scilz ne recurraat valebit in his in quibus inique
arbitratus fuerit. nec obstat pactū quin possit recurri q. ruz ad
dolum tm modo. **¶** Item est notandū q. sententia arbitrorū
est quedam transactio. vt no. in aut. vt disse. iudi. §. si vero con-
tigerit. col. ix. Et ita in die dñica potest talis arbitrator cogno-
scere & arbitrari. vt. §. de ferijs. l. fi. 2. de die vel de nocte vt. C.
de trasfac. l. non minore. Et sic de pluribus alijs solēnitatibus
iuris. que licite fiunt in sententijs iudicū & per consequēs in sen-
tentijs arbitrorum que ad instar iudiciorum sunt redacta. l. j.
ff. de arbi. necessario obseruantur. & locuz habent in istis arbi-
tris. Nam in his qui vt arbitros & vt cōmunes amici electi
sunt illa non sunt necessario obseruanda. & sup hoc multi errāt
& vtuntur quandoq. verbis superfluis iudicando arbitria rē.

Explicit tractatus domini Petri iacobi doctoris legum mō/
te pesselano.

Incipiunt differentie legum & canonum domini Saluani
de Bononia.

Secundus canones

ante sententias potest appellari. fm leges nō
nisi in certis casibus de appel. super eo. Et vt
plus liqueat dic q. fm canones potest appel-
lari ante sententiam a grauamine etiā si non
est expressus in iure. vbi proceditur sine clau-
sula appellatione remota. sed fm leges solum vbi est expressus
Et sic intellige. c. non solent. ij. q. vj. 2. vide de appel. pastoralis.
super verbo expresso. Iudex appellationis fm leges nō potest
causam delegare secus fm canones. de offi. dele. super questio-
num. §. intentionis in gl. in fi. c. de offi. or. pastoralis. 2. eo. t. c. vt
litigantes. l. vj. Iudex coram eo facit lit. contestari. vt per se se-
rat sententiam. mediuz tm cōmittit fm leges fm canones om-
nia cōmittit & principuz tm & finem tm. vt in eo. c. super que-
stionum in glo. illud oportet.
¶ Scdm leges cōmittit examinationes consiliarijs. fm cano-
nes cuiusq. vult. vt in c. pastoralis supra dicto.
¶ Scdm leges testis repellitur a testimonio si est dñarius de
aliquo scilz crimine. fm canones repellitur siue sit damnatus
per sententiam siue alias prohibeatur. de testi. super eo. in glo.
¶ Scdm leges actio est preponenda fm canones non. de iu-
di. dilecti. 2. dic vt ibi in glo. sic patet.
¶ Scdm leges locū hz rigor legis. vt in. l. si quis in tantaz. C.
vñ vi. fm canones nō nisi i reb. eccliarū. de do. 2. cotu. c. j. gl.
¶ Scdm leges missus in possessionē propter cōrumacia. Ita-
tm est verus possessor. fm canones mittitur in possessionē cau-
sa rei seruande. vt de do. 2. cotu. c. j. in glo.
¶ Scdm leges filius retinet tm vnā falcidia fm canones re-
tinet duas. s. debitam iure nature & trebellianicam. de testa. r.
nucius. in gl. retinebunt.
¶ Scdm leges testamentū non valet nisi habeat subscriptio-
nem septē testium. fm canones sufficit si coram presbytero &
alijs testibus duobus aut tribus fiat. vt de testa. c. cū eiles.
¶ Scdm leges si testator legauerit rem alienā heres cogitur
soluere fm canones secus de testa. filius. in gl. ij.
¶ Scdm leges nō tenet heres de delicto defuncti nisi in p̄tū
ad ipsam puenit de ipso delicto. fm cano. tenetur. s. nil ad ipsuz
puenit etiā q. uis lis non fuerit contest. de sepul. c. fi.
¶ Scdm leges qui non habent continuā cam ad prescriben-

dum requirunt duplicatum tempus. fm canones secus. vt de
causa pos. 2. propri. cum ecclesi. in glo. cir. pn.
¶ Scdm leges presumit q. mulier meuz habitans sit mea
vxo. secus fm canones de presum. c. illud in glo. sed queritur.
¶ Scdm leges iudex dat. vt cognoscat de pprietate nō pōt
cognoscere de possessio. C. si a nō cōpe. iu. l. si pprietate. fm
canones cognoscit etiā de illa. de cā pos. pastoralis. in gl. ij. 2. an
tepenul. de seq. stratione. c. ij. Et itellige vt no. ibidē p. Ber. vel
dic si hoc nō placet q. puatorum consensus possunt cōstituere
quem alias aliquem iudicem qui presit iurisdictioni. fm cano-
nes non nisi de consensu sui epi. de so. compe. c. significasti.
¶ Scdm leges qui offert se liti condemnatur ac si possideret.
fm canones non vt lit. pē. c. ecclesia. j. in glo. fi.
¶ Scdm leges in causa appellationis noui testes super eiusdē
capitulo recipi possunt fm cano. de testi. fraternitatem in gl.
penul. 2. eo. ti. in cle. de testibus.
¶ Scdm leges non admittitur quis ad possessionem nisi ex
toto renūciauerit iudicio proprietatis. fm canones secus de te-
sti. significauerunt 2. de causa pos. passo.
¶ Scdm leges bonum est aliquid facere ad ostensionem vt
rium. secus fm canones de torne. c. j.
¶ Scdm leges nō pōt cōmitti q. sunt meri iperij. secus fm can. de
offi. or. q. se. de ap. in glo. penul. de rap. in archiep. in glo. fi.
¶ Scdm leges possessor malefidei spacio trium vel quattuor
annorum prescribit. secus fm canones. de prescrip. vigilanti. in
j. glo. de re iudi. possessor. l. vj.
¶ Scdm leges instantia iudicij perit lapsu triennij. secus fm
canones. de iudi. c. penultimo.
¶ Scdm leges ad imperatorem non potest appellari omisso
medio. fm canones secus de appel. si duobus in glo.
¶ Scdm leges differentia est inter yconomum procuratorē
& syndicum. fm canones omnes hi comprehenduntur sub pro-
curatore. de procu. petitioni. in glo. ij.
¶ Scdm leges concipitur sententia in personam procurato-
ris. q. nō in personaz dñi vel contra eum qui pducit. secus fm
canones. de proba. l. 3. in glo. penul. de elec. querelam. in glo. iij.
¶ Scdm leges p̄e volēte tenetur filia recipere maritū. nisi ei
dare p̄ voluerit turpē moribus suis indignū. secus fm can. q. a
fm eos eam cōpellere non pōt de spon. impu. c. j. in gl. j.
¶ Scdm leges mulier admittitur in testimonij in causa cri-
minali. fm canones nō de ver. sig. c. forus. in glo. bec intellige.
¶ Scdm leges arre dantur pro sponsalibus perficiendis. s. 3
canones nō. de spon. gemme. j. glo. fi.
¶ Scdm leges testes inuiti sunt cogendi. fm ca. nō. nisi sit ti-
more partis aduerse. vt si se odio gratia vel timore subtraxerit.
de testi. cogen. c. super eo. in fi. 2. c. penulti.
¶ Scdm leges si vnus p̄mo percussit & vulnerauerit & alter
occiderit p̄mus nō tenet nisi de p̄cussione & vulnere sedus te-
net de occisione. secus fm can. de homi. significasti. ij. i gl. rādē.
¶ Scdm leges lata iterlocutoria sup exceptioe poterit appel-
lari. fm canones poterit appellationi deferri vsq. ad euentuz ne-
gocij principalis. de appel. in. c. fi. in glo. perempt. in cle.
¶ Scdm leges in ordinariū non pōt cōpromitti secus fm cano-
nes de arbi. cum tempore. ij. q. vj. §. quod de arbi. in gl. ij.
¶ Scdm leges cū agitur de cōpuratione graduum in linea
equali. quoto gradu quis distat a stipite toto duplicato distat
inter se. & sibi attinent. fm canones simpliciter & non duplica-
to. vt in arbore consanguinitatis. ver. nunc videndum est.
¶ Scdm leges in linea equali quot sunt persone de pto stipli-
te tot sunt gradus. fm canones vero quoto gradu. remotior
distat a communi stipite toto distat inter se vt in eadem arbo-
re ver. nunc videndum est.
¶ Scdm leges affinitas cōtrahitur ex legitimis nuptijs. fm
canones. ex oi coytu. vt in arbore cōsanguinitatis. in prin. 2. idē
est de consanguinitate. de proba. c. per tuas.
¶ Scdm leges nō pōt fieri denominatio siue denunciatio ni-
si super quibusdā criminibus. vt no. in gl. iij. c. vt nostrum ti. vt
ecclesiastica bñficia. fm canones super oibus criminibus. ij. q.
ij. si peccauerit. d. iudi. noui. iij. q. iij. §. aliqui. Est & lex de testi.
.c. fi. super verbo accusatore. vel sic appellans frustratorie puni-
tur in duabus libris argenti in ciuilibus. fm canones in expē.
ij. q. vj. omnimodo. in gl. j. 2. C. quozū appell. non recipi. l. ab
executore. & extra co. reprehensibilis.
¶ Scdm leges non valet cūatio nisi assignetur terminus. ff.
de ver. obli. l. ita stipulans. fm petrum de bella pertica. fm ca-
nones secus de app. cum parati. in fine.

¶ Scdm leges nō oīa crimina sunt publica. s; que publicam infamiam irrogāt sicut adulteria homicidia et similia. s; canones omne crimen cēsetur publicum. de collusionē detegenda. c. j. in glo. penul. ij. q. ij. in l. omnibus de iudi. nouit.

¶ Scdm leges mulier si infra tempus luctus nupserit. incurrit infamiam. s; ca. nō de secun. nup. c. fi.

¶ Scdm leges cā religiōis debet cōiugia dissolui. s; ca. nō de secun. nup. c. fi.

¶ Scdm canones nō pōt parentes denegare spuris alimēta. secus s; leges vt qui filij sunt legitimi. per venerabiles in fi. et de eo qui dur. in mari. cum haberet in gl.

¶ Scdm leges infamis potest esse procurator. s; canones non de iura. calum. imperator. in gl.

¶ Scdm leges vsure permittunt. s; ca. nō. de vsur. c. ij.

¶ Scdm leges raptor cum rapta matrimonium contrahere non potest. s; canones contrahere potest. de rap. c. vlti. bere. cum s; leges gl. ij. vj.

¶ Stuprans virginem relegatur et verberatur. si tamen per vim hoc facit capite punitur s; leges.

¶ Scdm canones recipiet in vxorem eam aut verberetur et postea detrugetur excommunicatus in mōasteriū. de adulte. c. ij.

¶ Scdm leges concubitus est licitus. s; canones nō. xxij. q. iij. nemo. in gl. fi. de ap. c. de prior.

¶ Scdm leges delegatus ab ordinario nō potest in iaz executioni denādere secus s; canones de fo. cō. si quis in gl. penul.

¶ Scdm leges iurisdicō nō perpetuatur nisi per lit. contest. s; canones per solā citationē. de offi. dele. gratū et c. relatum.

¶ Scdm leges arbiter qui cognouit de causis suspicionis illa probata etiam cognoscit de causa principali. secus s; canones de offi. dele. suspicionis.

¶ Scdm leges mulier audir cōtra alienationē rei dotalis etiā iurata. s; canones nō de iureiur. contingat. ij. gl. ij.

¶ Scdm leges filius non conqueritur de patre in causa criminali vel ciuili nisi de castrensi peculio. s; canones conqueritur de vtraq; ij. q. vij. queritur.

¶ Scdm leges ludere cā cōtūij possumus s; canones nō. de excels. p. i. c. i. in glo. iij. et xx. dist. in. comestationes. et c. non debet.

¶ Scdm leges inducie dilatorie. xxx. dieruz dari dnt. ij. q. iij. offeratur. s; canones ē arbitrarū de procu. dilect. in glo. fi.

¶ Scdm leges delegatus habet spouulas. s; duos aureos in piln. et duos in fi s; canones nihil datur. de rescrip. statutum li. vj. de vi. et ho. cle. cum ab omni.

¶ Scdm leges femina nō potest arbitra. s; canones potest hoc verum si est consuetudo. de arbi. c. dilect. et c.

¶ Scdm le. epālis dignitas tm liberat a patria pāte. s; ca. nō. tūc etiā subdiaconatus liberat. de eta. et quali. iudiciorū. q. iij. sunt legitimi. per venerabiles. circa p. n. de sen. excom. cū voluntate.

¶ Scdm leges heres filius non ante impubes hereditatis patris pūuatus reseruatur sibi legitima portio. s; canones nō reseruatur de testa. si heredes.

¶ Scdm leges mulier non potest esse procuratrix. s; canones potest de confir. vti. vel inuti. cum dilecta. in glo. sic agitur.

¶ Scdm leges si tres sunt arbitri et tertius legitime requisitus nō curauit interesse alij nō possit diffinire. s; ca. nō. de arbi. c. fi. li. vj.

¶ Scdm le. pena mortis vel sanguinis infligit s; ca. nō. de rap. c. archiepā. et ibi textus inuenies. s; morte moriantur. de fur. c. j. et de homici. c. j. Expone moriantur. i. excoicentur. nec obstat ver. de latronibus. q; mors alia spāalia. vt in criminalis. alia ciuilis. vt contra seculares. alia affectualis. alia naturalis. alia eternalis. per archi. iij. q. vij. placuit.

¶ Scdm qd sic mors et quomodo infligitur mors. Est eni mors alia acerba. alia matura. alia imatura vide. c. p. senti. de preben. s; archi. et p. Jo. an. in nonel. li. vj. et de pe. dist. ij. valida. p. archi.

¶ Scdm ca. nō. absens ex iusta cā auditur et retractat quicqd cōtra eū factum est. s; le. vero distinguendum est an ex causa necessaria et probabili simul. an ex causa necessaria tm. aut probabili tm. vide. ij. q. vj. biduum in glo. et c.

¶ Scdm le. extinguit pūciatū p appellationē. s; ca. suspēdit.

¶ Scdm leges. posteriores reuocant primas leges non sic in diuina. de conse. di. ij. celebritatem. in gl. in legibus. sed nō est propria differentia a quo ad canones imo idē de cōti. c. j. li. vj.

¶ Scdm le. non est infamis qui mortale peccatū cōmittit. s; ca. nō. sic in prealle. c. celebritatem. et hoc intellige. vt no. in. c. omnes et c. illi qui. vj. questione. ij.

¶ Scdm leges si qs conuincat q; occulte deposuit libellū fa mole decapitatur. et s; ca. nō. verberib; subijcitur. vj. q. j. i. lum.

¶ Scdm le. impubes non iurat. q; non pōt peierare. ij. q. iij. teles. s; canones potest. de delict. pu. c. j.

¶ Scdm canones longa et longissima prescriptio non differunt. s; bene s; leges de deci. dudum in glo. aperte. xvj. q. iij. in sum. et sane itellige p. c. j. de p. scrip. li. vj. et qd no. de p. sue. c. fi.

¶ Scdm canones quis obligatur ex nudo pacto. xij. q. ij. qui cunq; suffragio de pa. c. j. secus s; leges.

¶ Scdm canones. quis alteri stipulatur. secus s; le. j. q. vij. quotiens. vide contrariam glo. ibidem.

¶ Scdm canones per iurium furtū et similia solo animo committuntur. s; le. non. xxij. q. ij. qui viderit.

¶ Scdm le. bona hereticorum deuoluntur ad heredes. secus s; canones de here. vergentur in gl. penul.

¶ Scdm le. existētes in potestate patris nō obligantur aliquo voto. sec. xxij. q. ij. mulier. Et de vot. scripture ibi hoc scripsi.

¶ Scdm leges. non tenetur quis denunciare. s; canones sic no. ar. ij. q. vij. qua propter. super glo. hic habet quod no. j. q. vij. ex his. de accu. ex parte.

¶ Scdm le. adultera licite occidit per maritum. secus s; ca. nam sic amittit dotem vtri. no. glo. xxij. q. ij. inter.

¶ Scdm leges qui preest collegio compellitur agere vel iurare de calūnia. s; ca. non de iura. calum. imperator. super gl. j. et adde de testi. presentium li. vj.

¶ Scdm leges iudex incidentur potest cognoscere de causa maiorē quā competit sue iurisdicōi. secus s; canones quo ad causas spirituales. de or. cog. c. penul. in glo. fi.

¶ Scdm le. exceptio adulterij non prodest vxori cum accusatur ad penam ciuilem. secus s; canones si agatur in foro ecclesiastico ad separationem thori. de ordi. cog. c. ij. in glo. penul. i. adde quod no. de procu. tue.

¶ Scdm leges mulier in paucis casibus admittitur ad accusandum. in multis vero ad testimonium. s; canones est aliud vt no. iij. questione. iij. in sum.

¶ Scdm leges. venditor precise non tenetur dare rez venditam. s; sufficit q; det interesse secus s; canones q; precise s; hosti. de fide instru. cum iohannes in glo. p. i.

¶ Maxima media et minima capitis diminutio aliter accipiuntur s; leges. et aliter s; ca. nō. de accu. qualiter eni de pig. c. fi.

¶ Scdm leges interlocutoria que precipit aliquid dari vel restitu. vel non dari vel nō restitu. reuocari nō potest alie interlocutorie possunt reuocari ex cā de appel. cum cessante.

¶ Scdm le. spurij non repelluntur a dignitatibus. secus s; ca. nō. de fi. p. c. ij. in glo. antepenul. li. vj. vel verbū secularib; additum dignitatibus tollit differentiam vnde potest aliam recipere. per no. per me de appel. pastoralis super glo.

¶ Matrimonij nō est inter seruos sed cōtubernij s; leges secus s; canones de coniugio ser. c. j. de iudice dele. alias differentias etiaz recipere potes. de his que no. de offi. dele. sup que stionem. s. p. o. in glo.

¶ Scdm leges nunq; proceditur super crimen contra absentem lit. non cōtesta. nisi contra apparitorem. secus s; canones no. de do. et contu. veritatis in glo. hic enim patet.

¶ Scdm le. arbitrarū est tēpus in personali pūm actiōi est necesse interuenire post decretū pūm ante concessionem s; canones aliter si tenes opinionēz Inno. de qua vt lit. nō cōtest. quoniam in fine

¶ Scdm leges oīs periurus nō est infamis. s; ca. nō. sic de test. testamentum et c. q. to in glo. fi. vj. q. j. quicunq;. Ad hoc q; prescriptio longi tēporis locum habeat requiritur et sufficit bona fides tradentis et accipientis. s; canones cū bona fide semper requiritur longissima temporis prescrip. de prescrip. si diligenti. in glo. illud de re iudi. abbate. in glo. ij. li. vj. Et potest etiam recipi alia s; canones. ex glo. predicta. de libello alternatiuo qd non approbo. alij recipiunt etiam aliam de petitione generali ex superueniente causa vt. e. c.

¶ Scdm leges laicus in criminali potest laicum iudicē substituere secus s; canones s; opinionēz Bull. de foro compe. si diligenti. iuxta fi. j. glo.

¶ Secundum leges in prescripōne habere conscientiaz dubiam de bona fide dicitur habere bonā fidem. secus s; canones. de prescri. si diligenti. in glo. vlti. in fi. s; hostien. super ipsa glo.

¶ Secundum leges iudex si differt causam fingens se dubitare vbi dubitandum non est infamis est. et in. xxx. libris auri punitur. sed s; canones aliter punitur. vt de re iudi. c. j. li. vj. et no. de app. intimasti. super glo.

¶ Scdm leges clericus potest re et patriā cū armis defendere s; canones

fm can. no. de homi. susceptum. glo. i. et significasti. iuxta fi. glo. 2. c. petitio. Et ista differentia plus est i psonis qz in rebus. Scdm le. puni q dat cam abortioni etia si no erat fetus vi uificatus. de homi. sicut. ij. in glo. i. Scdm le. ad superiozem pscie deuoluit. pscie ecclesie cum patronus laycus pntat indi gnus. fm cano. non ita pscie. de offi. ord. c. cuz phas. in fi. glo. ij. Scdm le. legatus pncipis cu mittitur ad puincia dz viuere de rebus fisci vel iperatonis. fm can. legati pape aliter recipiuntur. de offi. ord. inter. i. glo. fi. Scdm le. ordo no liberat a criminali fortuna. secus fm canones. l. iij. dist. si seruus sciete. in glo. qd. Scdm le. iuris debitoze solu psciderat membri i pedimentu in vlu non defectus vel augmentu. secus fm can. de cor. vici. c. ij. super glo. fi. Scdm cano. marit? accusans vxore etia de iure suo se inscribit. de pecu. tue. secus fm le. hoc no. Bar. bix. ij. q. viij. in publico. et p Host. de accu. sup. his. super glo. ij. Et pot vna differentia hri per lbi notata sup. glo. ij. hoc gnale et alia. co. ti. ad petitiodes. in prin. magne additionis et alia in. c. qliter eni de accu. ibidez est de captis diminutione. Scdm le. i libello accusatorio ponit nota iperatonis et consu lum et fm can. loco illoru ponuntur nota pape et epi. ij. q. viij. l. belloru. et ibi no. in glo. i. per archid. Scdm le. ppones plu res actoes in libello si sunt diuerse tuc certas de iure suo elige re dz secus fm can. fm quos plures admittit de elec. qrelaz sup. glo. ij. Differentia sumit per no. de adul. c. pe. super gl. pe. Et de vsu. cuz tu. in glo. l. z. Alia per notata de fontile. c. i. Item alia per no. de male. c. ij. in glo. i. Alia per no. de excessi. pla. cle ricin glo. fi. Alia p no. vij. q. xi. sacrilegiu. c. q. g. s. et de penis. se licis. in nouella. l. vi. Alia per no. de iudi. c. fi. in nouella. Alia de penis. c. de infra. Alia de sen. excos. c. iij. super glo. nuq. Alia p no. xvi. q. iij. placuit. in glo. iij. Alia p no. de sen. excos. si vo tur piter. Alia p no. de spo. in pntia super glo. ij. Alia per no. de re sti. in inte. c. ij. super glo. et sic v. Alia de hereti. c. extraneus. Scdm credetes. super vbo accedat. Alia de pigno. c. ij. in glo. ij. Alia de dona. c. fi. et p no. iij. q. vi. Alia de iure patro. no. b. sup. glo. no videt. Alia per no. de despo. ipu. puberes. super glo. ij. ad. fi. et. ca. se. super glo. iij. Alia de diuoz. c. i. et de dona. inter. vi. et vxo. c. pe. super gl. pe. Has differentias inter leges et caones me ti comendes. et l. ples alie pnt referri tu bis ego gallan? con tetus ppter multos q vno collirio oim oculos volunt curare sp pro solutione dicetes. Aliud est de iure canonico. aliud de iure ciuili. vel aliud de iure antiquo et aliud de nouo. vt no. xix. dist. c. fi. in glo. pe. vel aliud in vltimis voluntatibus vt not. de concef. pben. c. i. in glo. cois. l. sexto. q. salti recurrere pnt ad spe cu. de dispu. et alle. §. post hoc. p to. et maxie doctores vtriusqz iuris verius nullius. de qbus mirabile modu illuiois audiu qno per sophisticas rones simplices et nouos scolares subtili tatibus legalibus inientes arguere omisso canonis textu pol licitatur et nouo genere mercuria. iij. et valeat videri rabbi. ibi allegare sataqut tantumodo canones vbi sunt periti in iure ci uili et ecouerso. Et ut sic scolares ipi quos a vitatis vta auer tunt et ad fabulas conertunt sp sunt addiscetes et nuq ad ve ritate scie peruenientes. ut. xxvi. q. v. nec miru. vbi hoc pacto i opinionibus in qbus pnt et debeant imitari canones sunt legi ste ut no. q filij sunt legitimi. per venerabile v. roibus. Et q inu tuntur equitatis regularis discipline legis rigori subijcunt de calu. c. i. de re iudi. abba. iuxta fi. l. i. Obsecro igit? et anq itelligat precor dei et primi dilectoe primiqz parentis amore. ut ista lege tes homm q vera sunt pncipes existant pntis opusculi collectio nem diligat. de pe. dis. ij. charitas. v. proximos. et anq itelligat no coprehendat. xi. q. iij. eozu saltez inuidiaqz dyaboli viciu est. xxiij. q. iij. q magnus. Nec dicat q habita vna pna gl. habea tur et alia ac ipius glo. sol. Et hoc inueniunt i multis proculdu bio falsum fore. recipiant ergo gratater pns opusculu quod iu sticie et libramini ronis subiectu. vij. q. i. §. cu ergo v. somari. d sen. et re iu. in cle. pastoralis. v. verum. Et satis sit q in paucis p labore amicis consule. ff. de adm. tut. tutores. §. q sut. in fi. et. c. de nego. gest. tuto. de homi. super rubro in vli. opi. in nouella per hos aut. et in alio laboris scia in hoc seculo acgratur. vt re gnus celeste tribuat. quod nobis pscare dignet ipe oipotens de. Am ex ipso sut oia ipi honoz et glia i secula seculoz ame.

Differetie legu et canonu dñi Saluani de bononia explicat.

Que continentur in hoc tractatu.

- Quis possit creare tabelliones.
- An aliqu inferior a pncipe possit creare notarios.

- Qualiter probetur quem esse notarium si neget.
- An requiratur signum notarij in fine instrumenti.
- Quale sit officium tabellionis.
- An tabellio possit conficere instrumentu super facto pprio.
- An notarius creatus a papa possit coficere instrumetum in terris iperij et ecouerso.
- Quo iure agitur contra notarium nolentem exhibere instrumentum.
- An notarius teneatur dare instrumentu sine pecunia.
- Quis contrahentium debeat. soluere mercedem notario.
- An quid cogat notarius corrigere instrumentu defectiu.
- Atqz possint cogi partes vt tradant instrumentu notario q aliquid addat vel minuat.
- An notarius possit corrigere errorem sui instrumti. et quot et qbus modis committatur error i instrumeto.
- Utrum requiratur citatio in traditoe instrumti ut corrigat.
- Quis etatis debeat esse notarius.
- An quis infra pps pubertatis possit creari notarius.
- An tabellio excommunicatus possit coficere instrumta.
- An tabellio infamis possit conficere instrumenta.
- Si tabellio excommunicatus vel infamis stetit in possessioe tabellionatus an valeant instrumenta per eum facta.
- An tabellio ppter delictum perdat officium.
- An pater tabellio possit conficere instrumenta pro filio et econtra filius tabellio pro patre.
- An frater possit conficere instrumentum pro fratre.

Incipit tractatus de tabellionibus per dominum Bar. compilatus nouiter qz repertus.

Tractatus de tabel

lionibus quozu officium frequentatur ta in iudicialibus q extrajudicialibus. Ideo super hoc aliqd et profecto vtile dicere instituius. Et pno qro quis possit creare tabelliones. et videt q nemo possit nisi pnceps qz per tabellionem alteri acq ritur. l. non aliter. ff. de adop. ergo oportet q a pncipe fiat. sicut dz de illo q abilitat ad postulandu na fm ius coe alteri per al terum non acqritur. l. stipulatio ista. §. alteri. de v. ob. Ergo p3 q vt per tabellione alteri acquirat est contra ius coe. sed infe rior a pncipe no potest tollere ius coe. l. ille a quo. ff. ad trebel. §. tepestiuu et. l. na magistratus. ff. de arbi. et videt casus i. l. actuarios. C. de actua. et muni. l. xij. Et h tenuit Inno. in. c. pe. in pnci. de fi. instru. et ibi dz q nemo subditus pape vel iperato ris pot creare tabellione sed ipi soli hoc pnt. mouebat tali roe Na constat q officiu tabellionis est cōtra ius coe naturale et diuiniuz q carte siue corio mortui animalis credat siue aliquo adminiculo ut no. de fide instru. c. fi. sed p ius nale nouum vel vetus testamentu venire ppria auctoritate non lz nisi soli pnci pi. l. pnceps. ff. de legi. c. ppositi. de concef. pb. Sed hoc fallit fm eum si pnceps consuetudo vel lex hanc potestate alicui co cederet. qz tunc pnt qcuqz hnt talez potestate creare tabellio nem ar. l. C. de emā. liber. l. fi. et. c. accedentibus. de excess. pla. Tre fallit in regibus habentibus meru et supremu iperiuuz h3 eundē Inno. Sed Jaco. de bel. in aug. de tabel. tenet cōtrariu. videt q quilibet supior possit creare tabellione suum subditu. allegat hoc in arg. eo. t. §. intantū hanc opi. tenet Guil. de susa. et Bar. in. l. nec tm. §. fi. ff. de adop. et allegat tale roem nam si solus pnceps crearet tabellione ipe solus ab officio amoueret et no alius. qz illius est puatio culus est coeessio. ut in aug. de de sen. ciui. §. inter du. col. iij. sed raru est q iudices inferiores a pn cipe pntant tabellioes ppter delicta. ut in aug. de armis. §. fi. col. vi. et in aug. de defen. ciui. §. seu. v. sic iubemus. et. l. quibus de aure. l. xij. igit? et. Item pro ista opinione videtur casus in aug. de defen. ciui. §. idem. C. de fal. mo. l. ex puinciali et i aug. de iudi. §. vnoquoqz. col. vj. C. de offi. comi. sacra. lar. l. i. §. Idē omnes. C. de fal. mo. l. opus et. l. opis de ope. pub. l. antiocesi um. ff. de priu. cre. Et sic adduco et dico q inferiores a pncipi pe sunt in potestate circa ea que tanq generalia dicuntur vale re per totum orbē. l. leges. C. de leg. Sed constat q priuilegiu tabellionatus est quid generale qz eozum instrumenta fidem faciunt generalem per totum orbem ergo inferiores a pncipe cum sint in potestate circa ea que generaliter dicuntur valere non possunt hoc concedere. Secudo probat in quibusda facta est cum inferioribus communicatio. quia postq popul? ro manus omne imperium et omne potestatem transiit in prin

cap. l. ij. nouissimo. ff. de orig. iuris. l. i. ff. de pñ. pecti. Inde princeps qdaz cōcauit cum inferioribus ut in. l. i. ff. per totum de peda. iudi. Quedaz cōcauit cum maioribus. l. i. §. vicarij. ff. de offi. pñ. vrb. l. i. l. i. §. q. vniuersal. de offi. pñ. l. i. ex omnibus de offi. eius idē tenet princeps. Quedā idem cum nemine cōcauit. et hoc tm̄ sibi intelligit̄ reseruaſſe. l. ij. in fi. de na. resti. l. vectigalia. l. §. publicā. l. i. neminē. C. de re milit. l. ij. Sed nō apparet qd princeps hanc potestātē creādi tabelliones comunicauerit cum maioribus vel minoribus. ergo tm̄ intelligit̄ reseruaſſe sibi. et per cōsequēs nullus pñcipi subdit̄ potest tabelliones creare s; ipse solus tm̄. l. i. §. de q. ff. de postu. Non ob. §. vt tm̄. in aug. de tabel. l. §. ex pñcipal. in aug. de de fen. ciui. et oia alia iura supra allegata. qd dico qd cōitates et alij inferiores pñt deputare quē ad aliquod officij publicū exercē dum. Et ita loquunt̄ oia ista iura. S; qd pñt cōcedere officij tabellionatus et potestātē cōficiendi infra publica hoc nō probant. Nō obstat rō qua dicit̄ qd si solus princeps crearet tabelliones ipse solus priuaret ipos qd dico qd tunc non priuaret tabellio p̄ n̄lego tabellionatus iudicis potestate sed legis iponentis talē penā pro talibus delictis. adeo qd iudex p̄ illud delictū nō posset priuare tabellionem p̄uilegio tabellionatus nisi lex scripta vel princeps propter illud delictū iponeret et penā priuationis et ita loq̄. §. si. cū si. in aug. de armis. Sed cōcedo qd poterit iudex tabellionē deputatū ad aliquod certū officij puare illū sed illud p̄ delictū. licet lex nō iponat sp̄aliter illā penā et ita intelligo. l. si aliqd. C. de suscep. arch. l. i. x. Et non est mirū qd potest eū deputare ad certū officij. ¶ Sed quero nūquid consuetudo possit iducere qd inferior a pñcipe possit creare tabellionē. Rūdeo sic. fm̄ Inno. in. c. fi. de fi. instru. et est rō s; eū qd ad hoc vt valeat consuetudo req̄rit̄ tacitus consensus vel expressus superioris seu pñcipis. vt no. ipse de cōsue. in rubrica qd pñces approbat ipse facere videtur. C. de ve. iu. enu. l. i. §. qm̄ igit̄. et in aug. de desen. ciui. §. sed iterim. In cōtrarium videtur quod ista qd pcedunt a pari potentia paria sunt effectus. l. de quibus. ff. de leg. C. de nup. l. si liberos. Sed consuetudo ciuitatis vel statutū ab eadē potentia pcedunt. l. de consensu populi. l. sed et hoc. ff. de leg. insti. de iu. na. §. ex nō scripto. igit̄ et cetera tacitū et expressū equant̄. l. qui ad certuz. ff. loca. l. i. §. cōditio. ff. de ad. le. qd aut̄ statutū et consuetudo equi parent̄ pbatur per legē magistratus. ff. ad municipales. l. si §. legit̄ de iure imu. isti. de iure na. §. cōstat. et §. ex nō scripto ¶ Ego hoc nō obstante teneo opinionē Inno. videlicet p̄uetudo qd inducta est consensu superioris et ex consensu tacito expresso vel p̄sumpto est potēs creandi tabellioſel. ¶ Ad cōtrarium rūdeo dum dicit̄ ea qd pcedunt a pari potētia et cetera sciē dum est qd consuetudo vel statutū que nō remāet in pura et vera conscia consuetudinis vel statutū qd non est ut caplat vires a tacito vel exp̄sso consensu populi sed si suos fines egredunt̄ non pcedere a pari potentia. cū in potestate reseruata statuz n̄ potest. l. i. de iudi. an. au. et est dictū in precedenti qōne. Sed consuetudo qd inducta est de cōsensu pñcipis p̄sumpto vel expresso differt a pñcipis reseruatōe ar. l. i. C. de can. la. l. i. x. Et de exp̄sso consensu clarū ē vt supra dictuz est de p̄sumpto. Est dicēdū idem de eo qui inducit̄ per patientiā tantū tps̄ i cuius cōtrariū memoria hominū non existit. ar. l. i. §. si. et le. p̄ncipi. de aqua plu. ar. et l. hoc iure. §. ductus aq̄. et aqua quoti. et est. l. i. C. de emāci. libe. et l. pbatozial. C. de diuer. offi. l. ij. vbi pbatur qd consuetudo inducta in cuius p̄rium memoria hominū nō existit. tantū operatur q̄tum p̄uilegiū p̄ncipis. In alijs aut̄ que non sunt solū p̄ncipi reseruata idē operatur consuetudo quod statutū. Et in tali cōsuetudine pcedunt rōes facte in oppositū. Et n̄ est attendendū qd tabelliones creati vigore tal consuetudinis non possunt cōficere instrumenta extra territorium illius ciuitatis in qua ē inducta cōsuetudo cū non habent potestātē sicut quando creant̄ ab habentibus p̄uilegiuz a pñcipe. sed tantū iuris h; q̄tum ipa consuetudo tribuit vt in ipa ciuitate tantū possint exercere publicū officij notariat̄ vt est de mente pñcipis. ut in. d. c. si extra. de fi. instru. et no. Bull. in. l. non aliter. de adop. ¶ Tertio quero quid si ille qd cōfecit instrumentum negatur fuisse notarius quis probet ipm̄ fuisse notarium. Inno. in. c. fi. de fi. instru. parum post p̄in. dicit̄ qd pbatur per p̄uilegiū seu auctoritatē per testes seu per publicū instrumentum sufficit tm̄ si per testes probatur. qd publice sungebatur officio tabellionatus et plura alia instrumenta fecit de alijs personis. Ad hoc facit aug. de non alie. §. non igit̄. Hoc etiam tenet Ia. de bel. et Sui. de cu. et Bar. in. l. barbarius. de offi. pñ. et tamen non sufficit illum qui prohibet̄

est esse tabellio dū fuisse in quāsi possessione tabellionatus ad hoc vt valeant eius instrumenta. l. in his. C. de diuer. offi. l. ij. Et hec opinio mihi videtur vera pro qua videtur melior casus in. l. generaliter. §. si quis de tabel. l. i. x. iō si contra instrumenta opponatur qd ille qui scripsit non erat tabellio. Caut̄ aduocatus ponit qd tempore confecti instrumenti iste qui scripsit erat tabellio in quasi possessione officij et pro tali habebatur et rep̄tabatur ab omnibus cognoscentibus eū. et qd erat hō liber et talis conditionis qd nō prohibebatur esse tabellio. Non tamē sufficeret articulari ista tria sola p̄ora quia hec talis quasi possessio non sufficit in his que sunt prohibita. ut in alle. l. generaliter. Et de probata tali quasi possessione non concluderent esse tabellionem.

¶ Quarto quero nūquid instrumentū debeat habere isigne signū notarij dic̄ qd sic. nisi cōsuetudo aliter se habeat. nec p̄t postea tabellio signū solitū mutare. l. si. circa mediu. C. de al. lessio. et ponit spe. in. d. de instru. ed. §. i.

¶ Quinto quero quale sit officij tabellionatus Rūdet̄ fm̄ Inno. in. c. i. de fi. instru. qd est publicū et cōe. et iō creditur eius scripture tanq̄ publice sine aliquo adminiculo dūmodo in instrumento cōfecto extra iudicium sit descriptus numerus testium debitus vt in. c. cum. Jo. de fi. instru. In his vero qd sunt in iudicio soli scripture credit̄ tabellionis deputati ad scribēdū etiam sine testibus. c. qm̄ contra. de pbat. Et ponit Inno. in. d. c. i. de fi. instru. Item alteri p̄t stipulari. ff. rem pup. sal. fo. l. ij.

¶ Sexto quero nūquid tabellio de facto proprio possit conficere instrumentū et videtur qd sic. in. l. si cōsul. et l. se. de adop. Hanc q̄stionē format̄ Bull. de cu. in. di. l. si cōsul. vbi determinat cōtrariū. videlicet qd nō possit. Et mouet̄. qd cum tractat̄ de cōmodo pecuniario qd nō p̄t esse auctor in facto proprio. l. qd dicim̄. ff. de auc. tu. et l. i. §. fuit q̄stū. ff. ad trebel. et per hoc rūdetur ad. l. si cōsul. cū si. quia loquuntur qm̄ nō tractatur de cōmodo pecuniario quo casu qd potest esse auctor in facto proprio nam differunt. l. i. C. de test. et l. qui testamenta. §. i. ff. de testa. ¶ Dietera tabellio habet̄ loco testis. l. domicus labeo. de test. et ad eum recurritur si est dubium. de fi. instru. l. si qd decurio. C. de fal. sed qd non potest esse testis in re sua. l. omnibus. C. de testa. et l. nullum. ff. eo. ti. Et hoc videtur expresse de his qd se scribunt. l. diuus. §. i. et l. si quis legatum. ff. de sal. ubi dicit̄ qd tabellio qui scribit falsum instrumentū punitur de falso. Casus est in. l. rōnes. C. de proba. Dicit̄ tamen Bull. qd tali instrumento creditur in q̄tum facit̄ p̄ ipm̄ sed pro ipso non. l. non putauit. §. si quis. de contra. tab. et l. aurelio. §. idē. de lib. leg. Idē tenet Dy. in. l. si ipuberes. §. si. de fal. et l. publi. ff. de depo. Sed p̄rium tenet qdam glo. parua que dicit̄ qd aduersarius non p̄t approbare instrumentum in quantum solum facit̄ pro se et re probare in quantum facit̄ contra se. Sed Bar. in. d. l. si cōsul dicit̄ qd dicta glo. loquitur in priuata scriptura hic i publica. facit̄ qd no. C. de dōa. ante nup. l. i. et l. ij. C. de confess.

¶ Septimo quero nūquid tabellio creatus a papa possit cōficere instrumentum in terris iperij. et sic econtra ponit spe. in. d. de instru. ed. §. sed nūquid tenendum. vbi dicit̄ qd sic quod credo verum ratione. quia quilibet hīs merum imperium p̄t extra suum territorium exercere iurisdictionem voluntariam s; non contentiosam. l. ij. de offi. procon. Sed concedere potestatem cōficiendi publica instrumenta est de voluntaria iurisdictione. ideo pro hoc facit̄ in simpli. c. per venerabilem. post p̄n. qui filij sint legitimi.

¶ Octauo quero. quid si tabellio non vult contrahentibus vel alteri exhibere instrumentū quo iure agatur contra eum. Glo. i. l. argentarius. ff. de edē. dicit̄ qd officio iudicis. Est et verum in actis et instrumentis que fiunt inter viuos. Sed si eēt instrumentum p̄inēs ad vltimas voluntates tunc agitur per titulum quēadmodum testa. ape. vel per interdictū. de tabel. exhi. l. i. et ibi glo. ff. de tab. exhi.

¶ Nono quero. nūquid notarius teneat̄ dare instrumentū partibus siue contrahentibus sine pecunia. Glo. in verbo argentarius in p̄in. in ver. assimilēs. ff. de eden. dicit̄. qd non. In cōtrarium facit̄ lex. i. §. illud quoq; de ordina. et extraor. cog. Et gull. in. di. l. argentarius. dicit̄ qd notarius p̄t capere dupli cem mercedem pro instrumentis confectis. Etiam pro abbze ulatura. aliam pro extensione. Pro hoc allegant̄ casum singularem in. l. si. post medium. C. de pñci. agē. in rebus. l. ij. fact. l. in sacris in fi. C. de prox. sacro. scri. ¶ Est tamen aduertē dum fm̄ eundem Bull. qd notarius potest implozare officium iudicis vt sibi ista duo salaria prebeantur pro scriptura per leges supra allegatas. Nec obstat. l. i. §. illud quoq; qd loquitur in salario

in salario p̄stando de publico quod non potest statui notarijs sic nec alijs personis. vt no in. l. i. in p̄n. ff. de var. 7 extraor. co. Istud non videtur verū. qz leges quas allegat Duil. loquunt̄ in notarijs qui scribunt acta iudicialia. Quo casu concedo q̄ ad officium iudicis coras quo gesta sunt ea que notarius scrip̄ sit pertinet sibi dare salarium. Et ita intelligo allegatū. §. illud quoqz. qui loquitur indistincte tā de salario p̄bēdo d̄ publico. q̄ de p̄iuato. Ad ergo poterit notarius q̄ scripsit extra iudiciuz instrumentum ip̄lorare officiu iudicis vt sibi p̄beas salarium Sed bene cōstat illud verum q̄ non potest cogi dare insim̄ contrahentibus sine mercede. Et hoc est mens. d. l. argentarius. Bar. tñ ibi 7 in. l. i. ff. de var. 7 extraor. cog. dicit q̄ i hoc spectetur consuetudo que est q̄ notario detur merces de scriptura instrumenti. cū contrahentes 7 notarius videant̄ tacite agere de mercede p̄standa s̄m consuetudinem. ar. l. accepto. C. loca. 7. l. dñi p̄diorum. de agri. 7 censi. libro. xij. vnde s̄m eum notarius poterit agere ad mercedē v̄lli ex locato. Item sequitur ex hoc textu q̄ contrahentes poterunt agere v̄lli ex conducto cōtra notarium vt exhibeat instrumentuz modo d̄i ctarū legum. quod etiam no. in. l. mutatio 7 suppletio ad illam glo. l. argentarius.

Decimo quero qz contrahentium debeat solvere notario die ut per Cy. in. l. eos. C. de v̄suris. 7 ibi plene dixi.

Undecimo quero. notarius dedit partibus instrumentuz defectuum nunq̄ potest agi vt perfectum tradat. Rñdeo poterit officio iudicis agi vt perficiat 7 interesse tradat ea rōne q̄ cogeretur a p̄ncipio vt totū traderet. qz non videtur dedisse q̄ totum non dedit ut. l. vbi exigitur. §. si dolo. ff. de eden.

Duodecimo q̄ro. notarius dedit partibus defectuum instrumentum petit vt reddat sibi vt possit addere vel detrabē nunquid cōtrahentes aut aliquis eorum teneat sibi tradere instrumentum. Bar. format istam questionē in. l. i. ff. de tab. ex. bi. 7 Ray. de foeli. cōsuluit vt ip̄e no. in. l. i. perator. ff. de sta. ho. Ego aut̄ dico q̄ si notarius reddat instrumentū defectuz legitime cāe de equitate potest agere actione in factuz ut instrumentū sibi reddatur ut sic suppleat vel detrahatur ar. l. iij. ff. ad exhiben. 7 eius quod no. glo. in. l. q̄dā. in p̄n. de eden. Que autem sunt legitime cause defectus instrumenti. Rñdeo si notarius perdidit protocolū in remotis locis vel partibus tempore quo fecit instrumentū. ut. l. si quis ex argentarijs. ff. de edēdo.

Tridecimo quero. nunq̄ notarius possit corrigere errozē instrumenti sui. Et videtur q̄ sic. qz erroz notarij nō nocet contrahentibus. l. si liberarius. ff. de regu. iu. l. i. perator. de sta. ho. Sui. de cu. format istā questionē in. d. l. i. perator. 7 spe. de instru. edi. §. instrumenti. v̄. n̄siquid si conficit. 7 Bar. in. d. l. si librarius. Ego aut̄ ad declaratiōem p̄ntis questionis p̄mitto q̄ erroz in instrumento multis modis p̄t cōmitti. Vno modo circa formam instrumenti. Secōdo modo circa errozē ordinis instrumenti. Tertio modo circa solemnitate formale ipsius cōtractus. Quarto modo circa latinatē. Quando cōmittitur circa solemnitate formalem. ut qz deficit inditio in instrumento vel anni domini vel mensis 7 dies. defectus enim horum viciat instrumentū vt in aut. vt p̄ponat no. imp. in p̄n. 7 in aut. qui. mo. na. eff. sui. §. sed q̄tū. extra de fi. instru. inter dilectos 7 no. Bar. in. d. l. general. vel in instrumento deficit qz notarij fuit rogatus vel equipollens. ut i aut. de tabel. §. i. col. iij. 7 p̄ Bar. in. l. sciendū. de ver. obli. Sed nunq̄d possit errozē corrigere. dico q̄ si est erratum in cōmittendo si cōstat i quo est erroz notarius p̄t corrigere errozē suum. ar. l. erroze. C. de testa. 7. l. si in nose. ff. de ver. oblig. Si autem non cōstat in quo vt ga fuit omissa dies rogationis vel negatio a partibus facta. Istō casu si notarius dicit se recordari d̄ ei credi quia officiali publico creditur de officio sibi cōmisso. C. de fac. rab. l. imperator. li. xij. 7. l. si qz decurio. C. de fal. 7. l. magis puto. §. non quis. ff. de rebus eorum 7. l. i. §. cura carnis. de offi. p̄fec. vr. Si vero est erratum in ponendo. Istō casu siquidem erroz cōstat ex inspectione instrumenti. vt qz posuit vnum mensem vel diem cum debuisset ponere alium. Et isto casu non potest notarius suum errozē corrigere nisi de erroze constat per testes v̄l alio modo. l. quicquid astringende. de verborū obli.

Tertio rñdeo s̄m lecturam. Bar. 7 est ratio inter hunc casum 7 p̄cedentem. qz quando notarius omittit inditionē diē vel rogatum nondum finitum est officium suum. ar. l. qualem. ff. de arbi. ideo potest corrigere errozē suum. Sed quando ponit inditionem mensem vel rogatum tunc est functus officio suo siue bene siue male. l. iudex de re iud. Ideo non potest errozē suum corrigere. si non est dies. vt patet ex instrumenti in

spectione. ut qz anni domini non concordent in inditione cum viruz sit positum in instrumento. Istō casu glo. Bar. que ē inter dilectos de fi. instru. in ver. inditionem. tenet q̄ instrumentum reddatur falsum. Dynus consoluendo in quodam consilio determinat q̄ licet omisso inditionis viciet instrumentum vt. s̄. tamen si apponatur non viciat instrumentum. licet non concordet cum annis dñi. ar. le. quotiens. §. si vero de here. in si. pro quo facit quod no. glo. in. l. si quis. in fundi vocabulo de leg. i. 7. l. i. ff. de re iud. Hec opinio est comunis. Omnia p̄dicta sunt vera quando solemnitas instrumenti fuit solēnter obseruata. sed nō fuit inscripta eo mō quo interuenit vel fuit totaliter omissa. Ceterum si non fuisset scripta nec probata tūc nō posset corrigere errozē imo esset totaliter falsus 7 notarius tanq̄ falsarius puniretur. l. iubemus. §. si. de testa.

Tertio modo q̄n fuit erratum circa solēnitatem formales contractus. Dico q̄ si erroz fuit commissus a contrahentibus talis erroz viciat contractum. ideo tunc notarius talem errozē non potest corrigere. l. i. in p̄n. 7. l. q̄quid astringende. de v̄. obli. Sed si fuisset ommissus a notario in scriptura vt ga fuit tunc obseruata illa solēntas sed notarius hoc nō scripsit cum talis erroz non viciat instrumentorum quare p̄sumitur hec solēntas interuenisse. ideo notarius potest hunc errozē corrigere insi. de inutili stipu. §. si scriptū. ff. de ver. ob. l. sciendum.

Quarto modo quando est erratum circa solēnitatem intrinsecam conuentionalem contractus. dico q̄ si erroz est ommissus a contrahentibus tunc talis erroz viciat contractum ideo notarius non potest corrigere. l. i. §. nec emp. l. in emptiōe. ff. de contrahen. emp. Si vero erroz fuisset ommissus per notarium si constat de erroze per testes vel alio modo potest corrigere errozē. alias non qz talis solēntas non p̄sumitur isti. de emp. 7 vend. §. p̄cium.

Quinto modo quando est erratum circa solēnitatem extrinsecam contractus si est erratum a contrahentibus viciatur contractus ideo notarius non potest corrigere. l. i. C. de fide instr. 7 de iure baste. ph. li. x. l. si extra p̄dium. de pac. cōuen. Idē est si est erratum a notario. nam non potest corrigere hūc errozē nisi constet per testes vel alio modo. l. quicquid. ff. de publica. Et est ratio qz solēntas extrinseca nunq̄ p̄sumitur nisi notarius faciat mentionem de ea in instrumento vt no. glo. l. i. C. de fi. instru. 7. l. i. C. de cōtrahen. stipu.

Sexto mō scilicet q̄n est erroz circa scripturā instrumenti scribēdo verba obscura. si sint oīo obscura 7 nō itelligibilia tūc viciatur instrumentū. Ideo notarius nō poterit corrigere hūc errozē dicta. le. quicquid. s̄m vnam lecturaz. 7 ibi Bar. Si autem non sunt oīo obscura tunc potest corrigere declarando 7 interpretando verba per eum scripta. l. si quis decurio in fi. C. de fal. 7 in aut. de fi. instru. §. si moriantur oēs. col. vi. Et tūmo mō si erroz fuit circa incongruā latinatē scripture tūc non viciatur instrumentum. l. imperator de sta. ho. l. si librarius. ff. de re. iur. Ideo notarius poterit hunc errozē corrigere. l. actorum verba de re iud. Est tñ sciendum q̄ in omnib⁹ casibus in quibus dixi notarium posse corrigere errozē debet hoc facere auctoritate superioris 7 non aliter. ut in aut. de eq. do. §. p̄mū gradum. col. vij. 7 ibi tenet Ja. de bel. Item ē sciendum q̄ in casibus in quibus non potest notarius corrigere errozē suum tenet parte lesi ad interesse. l. i. in fi. si messor sal. mo. dix. 7. l. i. C. de mag. conuen. Item p̄dicta locum habent quando notarius tradidit parti instrumentum in forma publica. qz iam cum sit functus suo officio non potest suum errozē corrigere nisi vt p̄ordinatum est ut. l. iudex de re iud. Ceterum si non tradidisset partibus instrumentum tunc p̄t errozē per ip̄m cōmissum corrigere cum non sit functus officio suo. le. q̄lem. ff. de arbi. Qualiter autem probetur erroz instrumenti plene probatur in dicta. l. si librarius. circa finem. ff. de re. iu.

Quero xij. an quando notarius tradit instrumentum debeant citari illi quorum interest vel qui ex illo instrumento lesi possunt. Bar. format istam questionem in. l. i. ff. de tabul. exbi. 7 Cy. in. l. nam ita. ff. de adop. in suis additiōib⁹ Ego autem dico q̄ quando tractatur de prima editione instrumenti. Istō casu. si quidem est cōtentio inter notarium 7 illum qui petit instrumentum non pertinere ad petentem. vel dicit illuz contractum esse invalidum 7 sic publicari non debere sic oēs qui ledi p̄t ex instrumento isto citari debent. ar. l. i. §. si autē 7. l. si. de tabul. exbi. 7. l. de vno quoqz de re iudi. l. nam ita d̄i v̄. ff. de adop. Si vero nulla est contentio inter notarium 7 petentem sibi tradit. ut quia notarius dicit instrumentum sibi

debet tradere et tunc non est necessaria citatio. Quandoque tractatur de secunda editione. ut quod iste cui fuit traditum primo instrumentum dicit se amisisse et ex alia causa iusta dicit iterum sibi traditum et illo casu indistincte debent citari illi quorum interest et quod ledi possunt ex dicta editione quia talis editio debet fieri cum causa cognitione. l. si quis ex argentiariis. §. finali. ff. de eden. In autem quoniam oriuntur tales contentiones inter notarium et partem debet adhiberi plena cognitio vel semiplena. no. per. Bar. in. d. l. i. in fi. de tabul. exbi.

Quero quinquagesimo octavo etatis debeat esse tabellio. Et videtur quod pupillus possit esse tabellio ut. l. i. puberem. in principio. ff. de falsa doctrina. ut refert Bar. ubi tenet quod tabellio debet esse maior pupillo. Quia officium tabellionatus est officium publicum. l. generali. C. de tabellionibus. li. x. Sed pupillus non admittitur ad officia publica. l. pupillus. ff. de iust. et iur. ergo non ob. d. l. impuberem. quod loquitur in illo qui admittitur ad scribendum. Nam ad scribendum tantum potest adhiberi servus ut. l. servus. ff. de testa. di. l. impuberem. §. non tamen. ff. de sal.

Sedecimo quero nunquid aliquis possit creari tabellio infra tempora pubertatis. et post pubertatem conficiat instrumenta et exerceat officium. Bar. in allegata. l. impuberem. in principio. et non quod ibi qui eliguntur ad aliquod officium publicum dicit esse idonei eo tempore quo eliguntur. l. examinantis. §. i. ff. de ac. tu.

Quero xvij. nunquid tabellio excommunicatus possit conficere instrumenta publica. Bar. in. l. eadem. §. i. ad. l. iul. repetitum. Et est casus in aug. de pa. et consu. p. ducere. col. ij. et in aug. credentes. C. de here.

Quero xvij. nunquid tabellio infamis possit conficere instrumenta. Et videtur quod non. quod habetur loco testis. l. domicus. ff. de testa. sed infamis non potest esse testis. l. eadem. ff. ad. l. iul. repetitum. l. ij. §. lege. ff. de testi. **Priore** quod infamis non potest exercere aliquod officium publicum. sed officium tabellionatus est officium publicum ut dicta. l. generali. ergo etc.

Priore quod infamis repellitur ab omni dignitate. l. ij. C. de dignita. Sed officium tabellionis est dignitas. l. i. C. de manda. p. inci. ergo etc. Et ista partem tenet Inno. in ca. fraternitatis. in glo. in verbo deponitur extra de testi. Bar. in dicta. l. eadem. §. i. ff. ad. l. iul. repetitum. tenet contrarium scilicet quod infamis possit conficere. movetur quia officium tabellionatus non est dignitas sed est munus. ut notat glo. in. l. i. in fine. C. qui in. non pos. libro. xij.

Constat autem quod infames non excluduntur a muneribus. C. de his qui non imple. li. x. et l. i. C. de infami. Item infamis potest esse procurator in iudicio. ff. de exec. §. finali. Item potest esse arbiter. l. pedius. ff. de arb. Item potest esse tutor et curator. ut no. in summa tritu. libro. i. in ti. de infami. li. x. et est casus in. l. iij. §. est equis simus. ff. de postu. Item nec obstat si in eum. l. p. de ma. p. n. quod loquitur in notario principis assumpto ad scribendum negocia ipsius. Nam illud officium ad quod eligitur per principem est dignitas. ut ibi. Ideo infamis non potest illud exercere per dictam regulam. l. ij. C. de digni. Item non obstat si in eum quod no. glo. in. l. ij. §. miles de infami. quod loquitur in notario qui habet aliquod officium sibi iniunctum de publico. ut quod notarius ad bancum stipendium. sed nos loquimur de notario sumpto a partibus ad faciendum publicum instrumentum ad quod officium potest infamis assumi. sicut dicimus in iudice. nam si infamis est. et si sit datus partibus volentibus et non opponentibus de infamia valet eius iudicium vel sententia. ut no. Inno. in. c. cum super. de offi. dele. et Bar. in. l. quidam consulebant. de re iud. et spe. in ti. de iud. §. le. §. excipitur ver. item nunquid et ver. se. Item si in eum non obstat quod infamis non potest esse testis. quia testimonium producit ab altera partium tamen iniuria. et ideo non admittitur. Sed notarius qui assumitur ad scribendum instrumentum assumitur ab utroque contrahentium. ideo valet instrumentum. Ego autem teneo opinionem Inno. pro qua allego casum de probi. seu. alie. §. scriba. col. x. Non ob. rationes Bar. primo casu ubi dicit officium tabellionis est munus publicum. ut no. glo. in. l. i. §. C. qui mili. non pos. quod dico illam falsam et contra casum. l. generali. in fi. C. de tabul. li. x. ad quam Bar. ibi non respondet. Nam ibi expresse dicitur quod sit officium publicum. et quod sit officium publicum tenet Inno. in. c. i. extra de h. instru. quod autem non sit in utile munus publicum patet evidenter ex eius diffinitione. Nam dicitur ipsum publicum quod in administranda re publica sumpto siue titulo dignitatis subimus. que diffinitio habetur ad litteram in. l. honore. de mune. et hono. Item non obstat de tutore et procuratore et arbitro quod sunt perione que non habent of-

ficium publicum. Item non ob. de iudice quod si non opponitur quod sit infamis valet sententia per eum lata que est aliud iudice delegato infame quod iudicium et sententia valet propter auctoritatem delegantis si litigatores non opponunt notam infamie que ratio cessat in tabellionibus.

Quero xix. si tabellio excommunicatus vel infamis stetit in possessione tabellionatus vel bene fame. non obstante infamia vel excommunicatione an valeant instrumenta facta per eum. Bar. videtur sibi contrarius in. l. eam. §. i. ff. ad. l. iul. repetitum. ubi tenet quod sic per. l. barbarus de offi. presi. et l. ij. de sena. §. Cui. quem Bar. sequitur in dicta. l. barbarus. tenet contrarium. quod licet diu fuerit in possessione tabellionatus tamen non tenet instrumenta per eum confecta. et secunda opinio verior est. pro qua est casus in di. l. generali. Nec ob. di. l. barbarus. si in Cui. quod ibi peccatum erat in materia tamen. nam ibi intervenerat coram eorum et auctoritas eius qui poterat creare tabellionem. et peccatum forme est plus quam peccatum materie. l. p. §. eius. de consil. pe. cu. et l. cum vtil. in prin. de accep. Item non ob. l. ij. C. de sena. quod loquitur in libertis qui poterat esse iudex eo tempore quo iudicavit licet postea fuit reuocatus in servitutem ex causa ingratitudinis vel alia causa.

Quero xx. an tabellio propter delictum perdat officium et an instrumenta teneat per eum facta. Cui. in hoc li. de tabul. circa fi. tenet quod non. Tu dic quod aut in totum privatur officio tabellionatus aut non in totum. ut quod de falso datur vel deponatur. et sic efficitur servus pene. et illo casu instrumenta postea facta viciantur. l. fi. C. de sen. pa. et l. si aliquid. C. de suscep. Archi. li. x. Facta vero an remaneant valida ar. quod sic. in. l. ex falsis. C. de transac. et ibi no. et l. si quis ex argentiariis. ff. de ede. sed si tabellio aliquo officio privatur ad quod erat deputatus et postea privatur tunc instrumenta postea facta valent. ut in aug. de tabul. §. fi. C. de mu. et actu. li. x. in. l. ij.

Quero xxi. nunquid pater tabellio possit instrumenta conficere pro filio. et videtur quod non quod tabellio est loco testis. l. domicus. ff. de testa. sed pater non potest testificari pro filio. l. parentes. ff. de testi. ergo nec instrumenta pro filio conficere pro hoc allego di. l. si parentes. priore pater pro filio etiam non potest te conficere potest de castre. pecul. per di. l. si parentes. Sed an possit conficere instrumentum pro filio in potestate de pertinentibus ad peculium adventitium. Bar. in. l. i. puberem. §. i. ff. de sal. tenet et bene quod si pater conficiat instrumentum respectu filii et ista nec tunc valet etiam respectu proprietatis nec respectu usufructus. l. si filius. §. se. et ff. de sal.

Quero xxij. quod econtra an filius tabellio possit conficere instrumentum pro patre. Bynus tractat hanc questionem in. l. si vno. ff. de auct. tu. et l. quod dicimus. §. i. eo. tit. Bar. in. l. paf. de sal. et le. qui testameta. §. i. de testa. Veritas est quod filius emancipatus potest. l. filius emancipatus. in pn. ff. de sal. Filius autem in potestate patris non potest. l. de eo in pn. ff. eode.

Quero ultimo nunquid frater possit conficere instrumentum pro fratre. Rideo si sunt ambo in potestate eiusdem patris non potest de re que patri queritur. l. de proprio in pn. ff. de sal. sed si sunt emancipati potest ar. l. impuberem. §. primo. de sal.

Explicit tractatus do. Bartholi de tabellionibus noniter ad lucem produci. Absolutum per Bernardinum de Tridino de morte ferrato summa cura ac diligentissimo studio. Anno. dccc. lxxxvi. die. ix. february.

Veneris.

Ham 15601.

Ecclesia sancte marie

magnum materiam sibi ad aptabilem que ex infra dicendis aptare
parebit difficilima et valde plura existit. Et conabor hic inferre
tractatu per doctores iuris viri utiq; huius et divini varis et di-
versis locis. **C. An et quoniam lex imperialis vel inferioris aliquo modo**
incluclit ecclesias et ecclesiasticas personas vel earum bona et sup qui
bus hinc pratem statuendi pertinentibus quoquomodo ecclesia
et ecclesiasticas personas et ipsarum bona. Et solet hoc capim sic
sumari. **C. Cause ecclesiarum per constitutiones laycorum diffiniri**
non debet. Ego sumo hinc intellectum que infra tenebo. **C. Statu-**
turum generale laycorum ecclesias vel ecclesiasticas personas vel
earum bona in earum preiudicium non comprehendit. Nec ipse est eo-
rum comodum et favorem percrnat. h. d. Libbas sic. **C. Dividit in**
duas pres pmo ponit motum diffinitionis scdo diffinitio duplex ro-
ne assignedo. Quaz scdas exeplo corroborat scda ro ibi a qd
3° ibi vii. scda pars pncipalis ibi qd a senatore. **C. Et h debes**
scire qd hoc. c. 7. j. vt lite pen. ecclesia sancte marie. j. 7. q. ponit
evident casum et figurabo cam vt attinet daturat ad. c. nostru
et p vt colligit ex glo. prealle. c. ecclesia. j. vt lite pen. **C. Eccle-**
sia sancte marie in via lata movit qonem p. Jo. de arbeya sup
quibusdam possessionibus coram iudice seculari qui dms Jo-
annes possessiones illas omis transulit in monasteriu sancti sil-
vestri demu dictus senator occasione cuiusdam statuti quo ca-
uebatur q si quis rem litigiosam transferrer in alium lite pen.
possessio auferatur ab eo possessore et detur petitori. spoliavit
monasteriu non vocatum et conuictum nec confesum posses-
sionibus illis et eas restituit ecclesie sancte marie demu mona-
sterium egit coram papa petedo se restitui ad illas possessiones
qs senatoro vigoze statuti sibi abstulerat. papa sententialiter ma-
dat reuocari gestum p senatore ac easdem possessiones resti-
tuit monasterio sancti silvestri diffinitio reddet pncipalit duas
rationes al duplicem ronem assignando q statutum laycoru
ex defectu pte non comprehendebat ecclesias vel ecclesiasticas
personas q generaliter loquat. 2° q si motu proprio aliquid
statuunt layci etiam in fauore ecclesie illud statutum non t3 ex defe-
ctu pte si fuit per romanu pontifice approbatum et hoc pro-
bat exemplo basilij. multo fortius hoc casu statutum vale non
d3 qd non auferbat comodum s3 potius preiudicium scdo factu
senatori tacite improbat ex defectu ordinis iudicarij q monaste-
rium in iudicium non fuit vocatum nec conuictus nec confesus
Et sic fuit lata sententia sine cause cognitione. **Alie lego litteram qua**
lecta colligo notabilia. **C. Et pmo nota hinc pdictu casum et ca-**
sus positione tex. apertum coram opp. bar. in. l. cunctos ppos. C.
de sum. trim. vbi dicit statutum generale laycorum disponens
super contractibus vel delictis fuadu in vtroq; foro. Etiam ptra
ecclesias et ecclesiasticas personas dumodo sit honestu et non
sit contra ea que sunt ecclesijs in pnuilegium coesse. h eniz sta-
tutum erat generale. Nec continebat penam sed solu intende-
bat punire delictu litigiosi et q non comprehendit ecclesias nec
ecclesiasticas personas. Et hoc q statutum recipit interpretatione
iuris et ampliatur ex iurisdictione statuētis. j. de sen. excō. a no-
bis 7. c. ij. j. eo. ii. libro vi. 7. l. ff. de iurisdic. oi iudi. **C. Unde**
tu layci habeant iurisdictione in ecclesias vel clericos ad ipsos
eorum statutum non extendit. ergo non valet distinctio bar. an
statutum sit generale aut spale super ecclesijs et ecclesiasticis p-
sonis q tale statutum surgit ex defectu pte et no ex forma sta-
tuendi vel disponendi vt h expresse colligit in vtrags ratione.
quimo plus dico tale statutum generale non comprehendit ec-
clesias vel ecclesiasticas personas etiam ex mente statuētis nec
velle comprehendit non subiunctos sibi non obediētes defacto
ar. in lege finali. c. delegi. 7 in. l. j. c. de nouo co. confirmā. Et d
bac materia j. laius subciaj. **C. Secundo colligo q laycorum**

quidam se religiosi et catholice viuentes. Quidam non religiosi et
pot intelligi large et iprope istud nome religiosi et catholice vi-
uentes q dicitur religione deo deuote ipendunt sicut cui paren-
tib⁹ debet honor ita deo religio. Itē pot sumi ppale vt sonat et
stricte et tunc comprehendat laycos puerus et in vtroq; sensu vi-
ficatur h littera. **C. No. 3° ibi super ecclesijs et psonis 7c. qd p-**
sona ecclesiastice gaudent eodē pnuilegio sicut bona clericorū
et ecclesiarum sed tex. hoc non dicit sed tm facit mentione de p-
sonis. Idem t3 gl. in. c. ex litteris de pigno. reddens ronem qd
re bona clericorū sunt tacite obligata ecclesie pro mala admini-
stratione. Itē et laius no. glo. in. c. similiter. xvj. q. j. 7 glo. in. c.
finali. j. de vlti 7 ho. cle. sed nec dictum nec rō indistincte pce-
dunt. non eni per ola bona clericorū gaudent eorū pnuilegio cū
bonis ecclesie pro h gl. singularis in. c. possessiones. xvj. q. iij. qd
vult bona patrimonialia clericorū no gaudere eodē pnuilegio
quo et ecclesiarū bona qd sentit etiā hosti. in. c. sanctorū de pre-
scriptionibus et sic non requirit qdragenaria pscriptio. **C. Ad**
idem in. c. qd de censibus libro vi. vbi per archi. qui dicit non
esse vniuersaliter verū q bona clericorū gaudeant eodē pnuil-
legio cum bonis ecclesiarū. Et idē ibi glo. 7 idem dicit spe. ti. de
in. ite. resti. §. qualis v. sed nunqd clericū le sum in patrimonial-
ibus no audiri petentē integrā resti. qd sentit glo. in. cle. vnica
de in. ite. resti. 7 pnumerat casus in qbus clerici gaudēt i reb⁹
propijs pnuilegio ecclesiarū 7 spe. in. ti. de clericis cō. facit qd
dixit gl. in. c. ex litteris de pigno. que reddit rationē qre bona
plati gaudēt eodē pnuilegio sic res ecclesie qd sūt obligata si ma-
le mlti trauerit ad hoc faciat qd no. in. l. ij. §. qd s frumentaria
et qd ibi no. bar. ff. de adimni. rerū ad cui. ptenen. **C. Ita rō**
non est vera a q multi sunt clerici no hntes beneficia ex quo ser-
quatur q illorum bona q in eis cessat rō non gaudent in ali-
quo pnuilegio ecclesiarū. rō tamen in se mibi placet vt bona cle-
ricorum sint in se obligata ecclesie pro mala administratione.
Non tamē aperte probat iure sed ydemptitate ronis sicut eni
bona mariti sunt tacite obligata vxori pro dote. l. fi. C. de pacē
cōuentis tam super dote q super dona. pp nup. ita et bona cle-
rici ecclesie que dicitur eius vxor in. c. sicut. vij. q. j. Item sicut
bona tutorū sunt obligata pupillo. C. in quibus. cau. pig. ta. con-
trabi. si ma. ita et bona clericorū que pparantur tutoribus in. c.
fraternitatis de dona. vide glo. v. q. iij. qd eps. Item q bona ve-
ctigialium sunt obligata fisco. l. semp. §. diuus quoq; ff. d iuris
imu. et ecclesia in pnuilegio equipatur fisco vide gl. in. c. sicut p
allegato. ideo dico post do. anto. in. c. si diligenti de prescrip. qd
possit dici q nunq gaudēt nisi in casib⁹ a iure expressis. **C. Ad**
iura que generaliter loquunt^r Rūdeo. q gaudent eodē pnuil-
legio quo ad defensionē vt dicit spe. in. alle. §. v. sed nunqd an
aut gaudeat eodem pnuilegio ad materā huius. c. j. subiciam
****C. No. statutum laycorū motu proprio conditum etiā fauoriz-****
biliter ecclesijs non vale qd intellige qū precise disponit de ec-
clesijs secus si generaliter tunc eni valet si ponit aliqd pmo-
dum seu pnuilegium in ecclesijs vel ecclesiasticis psonis ar. c.
dilecti de fo. ppe. qd intelligendū est vt. j. subiciā. **C. No. vnu**
casum reseruatū romano pontifici. s. approbare statutū lay-
corū sup reb⁹ ecclesie editū. Et sic epi et alij prelati nequeūt ap-
probare tale statutum qd intellige in qtu3 intendit approbare
nec ligat tanq statutū laycorum q non pnt laycis hac iurisdic-
tionem demandare ar. c. decernimus. j. de iudi. **C. Illud in**
papa qui pte excoicandi pferre pot vt no. gl. singularis in. §.
vex. xxij. di. in. v. duobus et no. in. c. qto de cōsue. facit tex. i. c.
menā. ij. q. v. l. xij. dis. adrianus. Non tm possit layco demāda-
re vt coficeret corpus xpi qd solum apstis et presbyteris adeo
pmissum fuit dū ait discipulis. hoc facite in meā pmemoratio-
nem in. c. j. §. vna de sum. trimi. Et ponit glo. in. c. peruenit xv.
di. que circa hoc plura dicit. Et de ista mā per doc. in. c. qto de
plue. **C. An autē papa possit se subicere iudicio laycorū videt^r**
q sic q est super omne forum et potest destruē et addere et di-
minuere totum. q papa possit se subicere iudicio laycorū p h
.c. nos si in cōpetens. ij. q. vij. qd ad hoc solet cottidie allegari
facit. l. est receptus. ff. de iurisdic. om. iudi. Jo. an. notant t3 oppo-
situm et dicit q in prealle. c. ponit iudicium pro discretionē et sic
apte sonat q etiam iudicio mero Imperatorū se subicere non pot
ad hoc q detur honor dignitati sumi apstus. Et iniuria iro-
garētur deo vt suus vicarius possit ab alio iudicari. c. si dilige-
ti de fo. ppe. qd procedit in papa etiā. Illud autē cum est q in
foro confite papa potest se subicere iudicio sacerdos cui petā sua
confite vt notat hosti. in. sumā de peni. 7 remissi. §. cui confu-
tendūz v. cui papa. **C. No. glo. in. c. sane. ij. de offi. dele. 7 vide**
qd notauit Jo. an. in. c. significasti de fo. cōpe. 7. ix. q. ij. nemo.

Ho catholice viuentes appellari religiosi

bona patrimonialia clericorū no gaudent pnuilegio

ecclesia et clericorū

pratem excommunicandi laico in anglicis scrip. p. papa. 2

an autē papa possit se subicere iudicio laycorū

In autem in foro contentioso possit ab alio iudicari remitto
ad nota. in. c. si papa. xl. di. 7. lxx. di. c. si qd papa 7. c. si quis per
cuncta 7. ij. q. ix. aliorum 7. c. nemo 7. c. pncipale 7. c. cuncta per
mundum. 7. p archi. in. can. fidei fauores de heticis lib. vj. 7. c. si
duo. lxxix. di. 7. xj. di. nunc autem. **C** No. b. tertuz pro dicto
doctoz in. c. j. s. eo. qd causa ecclesiaru inq̄tum pncipaliter tra
ctatur coram iudice seculari non est decidenda scd̄z statutum
laycoz. **C** No. q. iudex laycus etiam incidentē cōingentibus
lite pendente non exēdit officium ad psonas ecclesiasticas qd
facit ad. no. in. l. nullū. C. de testi. 7. p. Inno. in. c. verum de foro
cōpe. vbi de crie clerici nec pncipaliter nec incidentē possit lay
cus se introumittere de quo p archi. in. c. j. de de. conuga. lib. vj.
C No. q. clericus non potest recoueniri corā iudice seculari
quo plene no. in. c. ar. si clerici. de iudi. **C** Et sic colligo cōiuncta
glo. si. non valē sniam latā in non cōiuctum vel non confessum
Et solet allegari qd nō valet snia sine iudicio probat glo. 7. no.
ster. in. c. nos queq̄. ij. q. j. in sūma. Inno. in. c. tua. de cōba.
clerico. 7. mu. 7. est huius rō q̄ inter cetera q̄ requirunt ad sen
tētiā exigūt cause cognitio et hoc est de sba iudiciarij ordinis
Et no. glo. prealle. ij. q. j. in sūma. 7. probatur in iuribus prealle. si
ergo fert snia ex corrupto nō v3 tanq̄ lata cōtra solitū ordinē
iudiciarij. ij. q. vj. s. diffinitua 7. l. prolata. C. de sen. 7. sterlo.
om. iudi. de q̄ in spe. ti. de preparatorijs iudici. in pn. **C** Inno
plus sentit bar. in. l. prolata. C. de sen. 7. sterlo. q̄ si iudex re
cipit probationes. ac tamē si ex tempis breuitate apparet q̄ sen
tētiā tulit sine cause cognitione nō valet sententia. exemplū
si apparet q̄ q̄ hūilsem acta de mane tulit sniam de sero cū cā
eēt ardua 7. valde intricata. ar. oppositū de leg. resti. c. tū ex lris
7. de pe. di. ij. h. q̄ de charitate. Reddo et aliā rōnē nullitas vbi
enī snia cōtinēt apertas 7. manifestam iniquitatem iurisdictione
non subsistit. Nec est opus appellare vt ē tex. notabilis in. c. in
ter ceteras de re iudi. 7. no. Inno. in. c. fraternitatis de frigi. 7.
archi. in. c. venerabilibus de sen. excōi. lib. vj. Sed ista snia
est lata ex corruptione hmoi lgit 7. c. 7. p has rōnes dico sniaz
esse nullas nec eā validat pars pntia. appello autem oīo tenet.
sed hic sentit Inno. domi. flo. q̄ nullitas releuat ab onē appel
landi 7. q̄ sup tenui v3 ē sentire bar. in. d. l. prolata 7. l. ex sti
pulatione pāta. eo. ti. **C** Nec oīa dico limitanda per tex. nota
bilem in. c. afferte. de presump. si in causa nihil prorsus actū est
secus si aliquid fuerit actū q̄ presumpsiue potuisset iudicis alius
informare. **C** Az ex presumptione violenta pōt iudex ferre sen
tētiā lz illam non redigeret in acta vt probat ibi tex. notabi
liter. Et facit qd no. Inno. in. c. post electionē de cōces. preben.
prope fi. 7. in. c. qm̄ cōtra falsam de proba. facit tex. cum ibi no.
in. c. causam de re iudi. **C** Et pro declaratione predictorū 7.
eorū que dicunt in glo. pe. 7. vlti. distinguendū est breuiter q̄
aut procedatur cōtra absentē non citatum vel cōiuctū nec cō
fessum. Et tunc snia est oīno nulla vt. ij. q. j. nos in queq̄ 7. c. p
mates 7. c. j. de cā poss. 7. proprie 7. c. iter quattuor de maio. 7.
obe. 7. l. prolataz. C. de sen. 7. sterlo. o. iudi. 7. ij. q. ix. c. caueāt.
7. c. absens cū similib. qd procedit fm̄ Inno. i. c. tua de cōba.
clerico. 7. mu. Et etiam in facto notorio q̄ ibi 7. si per oīa ordo
iuris non est seruandus debet tū fieri citatio. Et sic cōit tenent
glo. vbi attingunt istam mām vt in. c. ad nostrā. ij. de iureiurā.
7. de purga. cano. cum dilectus. ij. q. j. manifesta cuz similib. q̄
puto verū nisi factū sit adeo notorium qd certum sit abisti de
fensionem non cōpetere vt in. c. cū oli de re iudi. vbi cal? nota
bilis fm̄ vnū itellectū. **C** Aut snia ferat cōtra non citatum 7. non
visis actis in causa facti 7. sine cause cognitione snia eorum nō
valet vt no. ij. q. j. in sūma 7. in prealle. l. prolata 7. c. cum ber
toldus de re iudi. 7. c. tum ex litteris de in integ. resti. Idem si
perfunctorie vidit acta qd non potuit iudex plene instrui ex tē
poris ipsius breuitate fm̄ Bar. in prealle. l. prolata. **C** Quā
doq̄ fertur sententia cōtra citatum non data sibi copia de sen
dendi 7. sic prorsus exclusa est defensione 7. non v3 sentētia ē
in notorijs fm̄ Inno. in prealle. c. tua. q̄ ex hoc qd citatur dēt
audiri 7. ei? defensio non debet sibi auferri facit qd no. in gl. ij.
ques. j. in sūma 7. c. nos in queq̄. **C** Quādoq̄ dar copia parti se
sendendi 7. audiunt exceptiones sue sed iudex non vult admit
tere pbationes 7. exceptiones 7. tē dicit Inno. in pale. c. tua. q̄
v3 snia in nō notorijs ponit duas opinioēs vnā q̄ valeat. **C** Aliā
qd non. 7. hoc v3 sibi placere. **C** Calde. tenet sniam istaz esse ali
quā licet iniustaz 7. hāc opinioē ē sequit do. amo. h. q̄ lz hoc
lit de iusticia lz m̄ non de sbalibus. p hoc qd no. Spe. in ti. de
prepara. s. j. circa pn. Et b̄ puto veruz p ea que no. Inno. in. c.
post electionē de concef. pben. vbi dicit iudici tributam esse fa
cultatem repellendi exceptiones quas putat friuolas. Et ma

liciose proponi ar. l. c. interposita 7. c. vt debitis de appel. vnde
potuit non admittē ex causa. ad hāc diffinitionē pnt et debent
reduci oīa predicta. **C** In aut requiratur citatio si ps est pns vt se
defendat vide p Jo. an. in. c. si. de elec. lib. vj. in fi. vbi cōcludit
qd non. Et idem bar. in. l. plata. **C** Hys notabiliter expedis
venio ad mām diffusam. Et v3 q̄ hoc statutum dubuerit sua
ri etiam in rebus ecclesiarum 7. clericoz 7. ne dum in foro ci
vili lz in canonico vt in. c. j. de no. op. nūci. vbi p̄p̄ mādāt cāz in
ter duas ecclesias vertentē decidi fm̄ obseruantiaz canonum
7. legū 7. idē in. c. si in adiutorij. x. di. de p̄ces. preben. auctoritate
lib. vj. in fine de in integ. resti. cōstitutus. vbi specificē tangit
de statuto laycozum ad idem. c. cū venissent. de eo qui mittitur
posf. cā rei suan. 7. c. in causis de re iudi. Et p̄trario s̄b. ad luci
dandam mām hanc ipsam prosequar p duo mēbra pncipalia
fm̄ q̄ lex emanauit a pncipe scd̄z q̄o processit ab inferiori.
C Circa p̄mū duas theoricās rep̄o traditas per doc. in di
uersis locis nam in. c. si. de solu. dicunt q̄ leges ecclesijs one
rose 7. damnose nō ligant ecclesias nec ecclesiasticas personas
nisi sint p ecclesiā approbate. Si autem faueant ecclesijs vl ec
clesiasticis personis semp̄ intelliguntur approbate 7. recepte p
ecclesiam. x. di. c. j. 7. ij. 7. originaliter. **C** Nec fuit theoricā Inno.
quā ē refert 7. legi archidiaconus. x. di. lege iperatozum 7. b̄
quī lex est pncipis. Si vero ē inferioris siue p̄iudicet siue faueat
at nō valet nisi exp̄sse approbet p papā vt b̄. **C** Aliaz theoricā
ponit Jo. an. in. c. j. de no. op. nunci. ibi sic diffi. guens. aut leges
non cōtradict rōnibus 7. mixtaz allegātur in vtroq̄ foro aut
contradictur exp̄sse. Et tunc aut lex pōt seruari sine peccato
vt in numero testū in testando 7. similibus. Et tunc seruabitur
in foro suo 7. canon in foro vt notat l. c. cuz esset 7. c. relatū
de testa. 7. c. ij. de arbitris lib. vj. Si vero lex inducit peccatū
tunc indistincte in vtroq̄ foro statur canon vt in. c. si. 7. qd ibi
notat de prescri. no. glo. in regula possessor de regulis iuris lib.
vj. **C** Et hanc theoricā ponit barto. 7. ponit eam bal. in. l. p
uilegia. C. de sacro sanc. eccle. quādo casus occurrens non est
decisus sed sub disputationibus doctorū casus est positus. Et
tūc si decisio reperitur legalis est omnibus opinionibus preferē
da. Item econtra si sunt opinionēs de iure civili 7. rep̄l decisio
canonica fm̄ Jo. an. in loco prealle. **C** Ego expediam hanc
materiam vt clarius pateat qm̄ diffictio p̄lstra obscuritatem
parit. Et primo quando lex specificē disponit de ordinationibus
vel ecclesiasticis vt sunt leges que tractant de ordinationibus
7. promotionibus clericozum. C. de sūma trini. l. fi. 7. de sacro
sanc. ecclesia. l. omnes. cum similibus. Et hoc casu dicit calde.
in. c. j. de noui op. nunci. q̄ de necessitate seruatur in foro eccle
siastico. potest tamen seruari ibi si non contradicit canon fm̄
eum. decisio huius casus dependet ex quo aliqua lex in q̄cum
q̄ materia disponēs sit approbata si canon non cōtradict. ar.
c. j. de no. op. nunci. Et tunc si dictū dñi calde. procedit solū re
spectu pape 7. nō respectu inferioris tenet de necessitate illam
obseruare vt in prealle. c. j. 7. c. dignum. ij. q. ix. Si vero non
est approbata tunc non procedit q̄ ad solum papā spectat ap
probatio vt b̄. Et q̄ talis lex exp̄sse disponēs de spiritualib.
non sit approbata p̄ b̄ casus intelligendo q̄ iste basilis cuius
statutum fuit dicebatur Imp̄ator. sed in veritate non erat sed
erat senator 7. tenebat locum regis vt dicit tex in. c. bene qui
dem. xvj. di. sed nihilominus puto talem legē non tenere etiā
si canō nō cōtradicat q̄ disponit sup materia nō sibi subiectaz
nec. alēz legē papa v3 approbare. sed potias improbare quia
possent hoc alij in exēpluz assumere. Et quodāmo notatur
superioritas in sp̄ualibus 7. aperte innuit tex. in prealle. c. bene
quidem maxime in fine. **C** Unde nec de honestate talis lex ser
uanda est cū sit res mali exempli. **C** Nam qd ad religionem di
scere competit 7. cōuenit non docere quia filius ecclesie est nō
presul. vt dicit textus in. c. si iperatoz. xvj. di. 7. eo ipso v3 vsur
pare iurisdictionem alterius 7. eē ingratas beneficij recepti s̄
administratione spiritualium vt subicit tex. in prealle. c. si ip̄ra
toz. ad sacerdotēs enim voluit deus que in ecclesia sunt dispo
nenda attinere non ad sc̄li potestatem. vnde in spiritualib. re
currendum est ad ipsam. In tēporalibus vero ad imperatozē
vt in. c. cū ad verū 7. in. c. satis 7. in. c. quedam 7. in prealle. c. si
Imperatoz. xvj. dist. Et hoc aperte sentit Inno. in. c. ij. de re
bus eccle. non alie. lib. vj. 7. faciunt nota. per doc. in. c. ran. a. qui
fi. sint legi. vbi cōiter tenent legitimarj. plēn per sequēs ma
trimoniū nō obstat iure civili requirente infra dotalia. Et q̄
etiā de honestate seruari non debeat optime facit tex. in. c. sin
gula. lxxix. di. vbi plē inter cetera dicit q̄ si varietas mēbrozū
per diuersa officia 7. robur corpis seruat 7. pulchritudinem re
presentat

Laycus dicitur clericus si in
aditu d. pncipali q̄ tenet
mores.

snia lata de sero dicitur
no. valet.

Actus in iure snia no. valet

presentat ita diuersitas personarum per diuersa nihilominus di-
stributa officia et fortitudinem et venustatem sancte ecclesie dei
manifestat. Et sic indecorum est in corpore humano ut alterius
membus alterius fungat officio ita nimis turpissimum est si sin-
gula rerum ministeria personis totidem non fuerint distributa sa-
cit ter. in. c. ad hoc eadem dist. Et procedunt hec quando im-
perator facit legem motu proprio secus si ad instantiam ecclesie
xxvij. di. c. iij. et hec dicitur enim esse vera nisi lex principis esset mere pri-
uilegiativa rerum ecclesiarum seu clericorum sic intelligo. c. no-
uit de iudi. ubi allegat lex theodosij Imperatoris. Item si lex
esset inducta super ratione naturali. Nec reperitur canon contrarius
posset illa seruari in foro ecclesiastico non ratione legis principis
Sed ratione ipsius super qua fundatur ar. c. pastoralis de fide instru.
Nam deficiente canone vel lege recurrendum est ad dictam rationem
naturalem. l. scire oz. §. sufficit. ff. de excu. tuto. et in. c. secundo re-
quiris in fine de app. Mo. glo. j. di. consuetudo. ¶ Secundus casus
est quando specificiter non disponit de spiritualibus generaliter
aliquid statuit et non inducit penam et ideo vix in vtroque foro ut i. c. si. de
prescrip. et. c. literas de resti. spo. Non autem potest imperator
legem condere contra legem dei sic nec papa. xxv. q. j. sunt qdaz. ubi po-
tius conuincitur errare quam legem condere sicut dicimus. xi. q. iij. c. si
dñs et. c. iulianus. et qui resistit. et in hijs leges non dedignatur
sacros canones imitari de iudi. clerici de iura. cal. c. j. et in aug.
ut clerici apud proprios episcopos coll. vi. ¶ Tertius casus est qui
disponit generaliter nec continet penam nec contradicit canonis et tunc
seruat in vtroque foro si est lex fauens et non iudicialis et est iste
primus casus. c. j. de no. op. nunci. et iurij. similitum. Et facit. c. j.
de consue. Et notat doc. in. c. si. de solu. Sed per istum casum oritur
dubium quoniam lex dicatur preiudicialis et quoniam onerosa. Nam si quod
dam materie de quibus modice et succinte tractat in iure et in
contractibus bone fidei et stricti iuris ut comodati locati depor-
siti empti venditi de pigno. de testa. de iudi. et si. de his et et alijs
habet in iure canonico ut tamen archi. in. c. quo iure. viij. di. In
iure autem ciuili hinc tractatus et ratur diffusi et proluxi. dicemus
enim pro hijs et similibus iudicantur ar. prestisse per leges. Ex quo
deficiunt canones an debeant haberi predicta consideratione sicut
onerosae vel fauorabiles ecclesijs aut ecclesiasticis personis ut
in prealle. c. sed dñs petrus de ancha. in repe. j. de pñi. credit quod
ecclesie et persone ecclesiastice possunt in acquirendo disponendo et
retinendo de bonis temporalibus omnium predictorum titulorum sunt
capaces ut subiaceant legibus que preiudicant super talibus bonis.
acquirendis retinendis et disponendis et sicut per nostras actio-
nes et interpretationes iure consultorum debent ecclesie et cle-
rici iudicari. Nam iure consulti subtilissimo quodam modo diuino
ad istos actus puenerunt. l. si. c. de longi tempo. prescrip. Nec
talis lex potest dici ecclesijs nec clericis danosa sed clericus vel ec-
clesia. quod forte venit contra premissa quod dolus sine fraude in con-
tractu continetur vel interpretatio in se ipsa equa in damnum suum
cedit et secum trahet si per talem sibi accidit sicut in condempnare non
de claudicare contractus. Hoc sentit Joan. an. in. c. quibus
dam de fidelibus. et ibi Inno. ad si. glo. magne in si. sed in ergo
facti accidentia legalis prouisio possit esse vitiosa vel danosa ec-
clesijs vel personis earum quo casu ille qui se habet inter danum
et comodum non potest pretendere lesionem litis sed forte euenerit
ar. l. si. p. c. de inoffi. testa. quod no. glo. in. c. plerique. xiiij. q. iij. Et
no. in. c. per tuas de dote post diuor. resti. Et hoc videtur verissimum
de mente canonum et omnium canonistarum. Et aperte sentit ho-
stius in. c. ecclesia eo. li. j. ut lite. pen. sup. glo. si. hijs enim idem cano-
nes iuuant per legem ut dicit textus in prealle. c. j. de no. oper.
nunci. intelligo legem preiudicalem quoniam simpliciter infert omne per
iudicium et sine causa secus si fuit causa. iij. q. ix. dignum. Et ex his
infert dominus petrus de ancha. quod clericus institutus si non fece-
rit inventarium tenet ultra vires hereditatis iuxta. l. si. c. d. in
re deli. hoc dictum dico in dubio. procedere pura in clerico et sic ite-
ligo no. in. c. j. de solu. An autem procedat in ecclesia instituta habet
de. vel in fisco succedente alicui bal. in. l. si. prealle. dicit quod si fis-
cus occupat bona vacantia non perfecto inventario non potest tenere
ultra vires hereditatis. ff. de iure fisci. l. j. §. an bona. idem si fiscus
succedit per delictum alicuius quod non dicit tunc fiscus. sed habet sed
doc. cum succedit tempore. de integ. resti. non solu. §. si. et quicumque
quod succedit fiscus non tenet ultra vires hereditarias quod intelli-
gitur sibi delata hereditas quod non est onerosa dicto §. an bona et
l. non potest. eo. ti. Et sic ideo in ecclesia que gaudet privilegio fisci
ut no. in. c. j. de integ. resti. Et hoc legitur do. card. in. d. c. j.
de solu. que reperio apte sentiente contrarium in. c. j. de testa. §. j. in
dicto vix magis equum ut si sit privilegium ecclesie sic et fisci. et
quod no. i. gli. l. miles de re iudi. bona ecclesie alienari non debent ita

nec indirecte de re iuris. et cum quod una via libro. vi. de proci. tue.
Et idem reperio per Bar. in repe. l. j. c. de sacro sanc. eccle.
concludentem quod si ecclesia vel paupes instituantur vel sacerdo-
tes intuitu ecclesie vel quod ois debeat hereditas sine beneficio in-
uentarij quod non tenent in solutioe prima ad similitudinem fisci. l. j. §.
an bona. l. non potest. ff. de iure fisci. Item quia iura ciuilia non potest
obligare ecclesiam et pia loca ultra vires hereditatis cum tal
obligatio non sit de iure naturali. Item in extraneo. hec est ratio quod
presumit usurpare bona in aug. de hedi. et fal. §. scimus. quod ratio
cessat in ecclesia et in locis pijs. Item textus in aug. scimus. quod ratio
. C. de sacro sanc. eccle. ubi ecclesia nihil debet acquirere ex quo
obligatur et honoretur. Ex quibus inferitur quod si clericus non
implet voluntatem defuncti priuabitur hereditate. Nam priuabitur
et clericus. l. j. ff. de hijs quibus ut indignis. Item si non petit tu-
tores pupillo priuabitur successione ut legitur in. l. sciunt omnes. C. d.
legi. hedi. Item hereditatem non aditam non transmittit sic nec quis
alius. l. j. §. in nouissimo. C. de cadu. tollen. Item in casibus in quibus
plus ciuile est prouisus ut perdat possessio et clericus sicut
laycus ea potest. l. si. c. de acq. hedi. no. in. c. oli de resti. spo. et ideo
vix dicendum in casibus predictis et similibus de ecclesijs quod de cleri-
cis saluo restitutionis beneficio et alijs priuilegijs in suis casibus
facit ecclesijs faciunt ad predicta que notat doctores in. c. j. de testa-
mentis. ¶ Quartus casus est qui lex que disponit generaliter super
rebus temporalibus deulat tamen a dispone canonica ut in. c. ij. de ar-
bitris libro. vij. et. c. cum esset et. c. relatum de testa. Et tunc contra dicitur
legem seruandam fore in foro suo ut contra notat in locis pale.
nisi tempore forum sit de iurisdictione tempore ecclesie quod tunc
seruabitur canon de appella. si duobus et. c. quod clericis de fo. co-
pe. et q. si. sint le. per venerabile. hanc eodem theoricam circa ex-
tendendam legem ponunt in. c. §. in leges de hedi. libro. vij. etiam
si qui disponit de materia que principaliter pertinet ad ecclesiam tol-
lendo lucrum quod alias contulerat vel apponendo aliam penam
tunc et seruabitur lex in foro tempore quare priuatur quod beneficio quod
conuulit sed non seruetur principalis dispositio. Et ideo concludit
tur quod si raptus contrahit cum raptoe contra dispositionem legale
sed per promissionem canonicam teneat nihilominus inter mu-
lier priuabitur bonis que sibi adueniunt a raptoe sed glo. in hoc
teneat priuatur in. c. de priuilegijs al. §. quibus. xxv. q. ij. filis est quod
in habente matrimonium contra dispositionem legale. Item ipsius lucus nisi
per promissionem canonicam. an puniat penam legale de his in
. l. j. et. ij. c. de secun. nup. do. fede. de senis in vtraque quod nota et. §.
glo. in. c. prealle. cum per leges. et sequitur glo. in pale. c. de priuile-
gijs. concludit enim post multa in consilio. xxv. oem penam legalem
cessare de quibus in. l. j. et. ij. c. de se. nup. Ad hanc decisionem
mouet quod cum manifestum sit vnum esse de sacramentis ecclesie per non
iure fori sed iure poli. non per leges sed per canones regi de vix
ij. q. ij. hinc colligitur. Et in hijs omnibus spualibus potest recte lex in-
telligi quod leges non dedignant sacros canones imitari de secun-
dis nup. c. vlt. et pe. Unde quod dicant leges circa permitten-
dum vel prohibendum matrimonium non stamus illis. sed canonibus di-
centibus quod filia non potest habere sine consensu parentum. Nec rector
provincie cum non provinciali vel tutor cum pupillo non seruat. ratio est
quod iudex laycus de hmoi spualibus nec principis. nec incidet
potest se intrinsece. §. si. sint legi. c. cum lato. idem in filijs. ut per de hedi-
tatis. ut inquisitionis. §. prohibemus libro. vij. Idem in repudijs et
diuor. et impedimentis matrimonialibus itam enim canonibus
legibus quod pater et mater cum filia sua spuali non possit habere vel
cum sponsa sue consanguinitate. ut de eo quod cognos. consangu. vxor. sue
vel de eo quod dux in ma. §. pus po. p. adul. ¶ Ex hijs ergo est con-
cludendum quod matrimonia et accessoria et dependentia ab illis iur-
re canonico generaliter terminantur. sed in proposito aplos et aplice
funciones voluit quod multiplis mulier soluta a lege viri per mortem
ipsius viri licite. §. annu luctus nu. ar. j. de se. nupt. c. vlt. §. hinc
colligitur. ij. q. ij. §. quod prohibet licite penam non meret. xxij. q. ij. q. pec-
cat. i. gr. accus. C. de adul. Si enim aliter diceret ista mulier deciperet
tur cum aut. l. laqueum ei pareret quod non de. xxvij. q. ij. de viduis.
Tenendum ergo est per eum oem penam legale iposita ex eo quod nu-
bet. §. luctus est remissus et si nulla ratio huius dicitur habere per eum sus-
ficia auctoritas patrum sanctorum nam h. t. accu. i. l. j. c. de secun. nup.
in glo. Et. q. ij. in fine glo. et ultra adam et hosti. in summa de re
cu. nupt. in fine. Inno. papa. ij. et honorius q. h. dicit alios dicit
prius standum est opinioni tantorum ita concludit fede. in loco palega-
to. Per hanc federici possit allegari gl. singularis i. c. h. xxvij.
q. ij. quod filia prohibet matrimonium sine consensu patris. Et sic per dispo-
nere in legalem nihilominus tenet per eam dotare. Et sic agens per
legem potest vix beneficio legis quod appellat patrem ad dotandum filiam. l. si.
. C. de dos. promissi. de hoc per doc. in. c. j. de despo. i. pu. Et per

glo. in. c. de raptoribus. xxxvi. q. i. **B**ar. in singulariter hoc limitat in. l. obligari. ff. de acti. et obli. qm illa promissio dote sec^o si est maritata sine dote q: tunc cessat ratio q: p: pellit ad dotam dum qd satis placet. Et tunc cum teneat maritus alere. Imputa dum est sibi q: duxit mulierem sine dote. Iuxta no. i. c. p. u. as d. do te post diuor. resti. **D**e hac ma plenissime notat in palle. c. vbi Jo. an. refert no. i. dicta. l. palle. gata vbi et de h. p. bal. et ceteros opinio v. qda pene sunt q fundant sup odio secundarum nuptiarum vel festinatione transitus. Et tales pene si conecce vt in palle. c. pe. et fi. q: p: here matrimoniu no e odiosu. Nec p: h: bituz sed ab ap: s: et canonib: p: missis. Et sic fundamentu cause e sal sum et iniustu fm deu. Et in h. casu pcedit all. p. fede. q. i. vitate loge de talib: penis de hys ei loquunt. l. j. et ij. C. de fis nup. B veru nisi ex magna festinatione resularer turbatio sanguis et iceritudo prolis puta q: pepit in nono mese p: morte viri sui ita q: pot ee pmi viri q: nat: in nono mese et scdi q: in. vij. na sci pot esse pfect: vt. l. vij. mese. ff. de sta. bo. Et h. casu teneat q: mulier tenet pati oes penas vt. l. j. et ij. vt refert bal. in. l. liberoz. ff. de hys q no. infra. pandelia et raymundu cosuluisse. Is eni ap: s: dicat mortuo viro nubat in dno m d: intelligi qm no timet de turbatioe sanguis iure p: dicto et sic ius diuini disti: guat p: lus humanu et simile et in multis casib: p: tingit vt no. in. c. j. et in. c. q. in ecclesiay de p: s: i. s. id e bal. l. l. decetio. C. de his q no. infra. h. c. m: attingit et no seqtur p: s: illuz s: est p: tent: simpliciter relatione s: i. dicta. l. liberoz. eos seqt: qd et placet dno petro de ancha in. c. canonicu. no est eni verisimile q: ap: s: per m: itredo scdas nuptias mortuo viro cogitauerit de nup. pp. q: possit resulari iceritudo p: s: et scandalu apud bonos et gues **E**t h. dictuz p: ma facie v: satis p: babile. Nam et certo casu p: o h: b: tur matrimoniu seu v: sus matrimonij ex certa ca vt tpe q: dragesimali et alijs tempib: de qbus in. c. capellanuz de ser. et. xxxij. q. iij. non o: s: cu tribus cap: s: sequentibus. Ite ablatay tionis et m: s: ruoso tpe vt in. c. ad el: vo. v. di. multo g: fo: t: pp hunc casuz licite p: h: b: tur matrimoniu. **Q**ueda sunt pene q fundat sup fauore filioz p: mi matrimonij vt q: mulier no nu bat donec reddat rone et i h. casu leges n: s: conecce. s: adhuc hodie durant de qbus in. l. hac edictali et. l. semie et. l. fi. C. de secun. nuptij. l. omnem mat. C. ad tertul. et in aug. de nup. s. fi. et hec pcedunt vt p: dixi vbi no p: tingit turbatio sanguis puta q: ro s: h: b: s: e vetula vel p: m: vir fult abns p: plures meses vt certu est ista no pregnant: fore alit h: n: locum oes pene vt. s. dixi super hoc edite. et q: v: h: bec opinio cois vt iste pene insti: tute filioz fauore no intelligant sublate p: dictu apli vt no. glo. et **B**ar. in. l. liberoz all. et. l. j. C. de secun. nup. imo gl. in. l. decre: to. C. ex q: b: causis infra. irrogat. et q: nulla pena intelligit subla ta. B: ego disputauit tenui oppositu. s. q: ois pena apposta mu lieri traseunt ad scdas nuptias siue. i. tps luctus siue postea v: hodie sublata. Et ita tenui i lectura. c. fi. et pe. de fis nup. mor: p: n: cipalit p: p: ma ronez illius rex. d: dicit q: mulier d: v: tatur ap: s: p: cessione no d: s: sustine iactura legalit infate q: q: d: no v: e: dicat sibi locu in oi pena legalit q: dicta auctoritate no peccat. l. g: cuf. C. de adul. et. xxxij. q. iij. q: peccat. **E**t clarus ponit ibi i: decisa illius cap: s: i: n: auctoritate dicebat q: ad nullas p: n: tiaz siue ifami: d: allegari trasi: ad scdas nuptias v: i: textus s: b: d: cit q: j. annu pot libere et i quecuq: mulier nubet v: i: p: dero dictione. j. que denotat libera facultate in p: h: edo in q: libet p: e anni no g: e q: ex necessitudine p: s: postea s: b: sequenti postea of ferri d: ar. c. i. s: as de resti. spo. Jo. in fac ro gnal q: ponit i. s: illi: .c. du dicit q: no dedignant sacros canones imitari in istis q: q: de ro p: clude d: ad oes penas q: in m: s: imonio videt p: cedi et p: p: s: oes penas oino s: b: moue. **I**te ipator no pot sup mat: rimonio statuere q: non spectat ad iurisdictione sua de or. cog. ma nec penas appone p: q: s: metidet matrimoniu facit q: no. io. an. in. c. statutum de h: e: i. in. vj. marie cu no rollat lucrū qd no antulit sic sumam: ex gl. c. cu s: s: leges de h: e: i. s: i. vj. gl. cap: s: i. de puel lis. xxxv. q. ij. **I**te ex pena legalit pot subseq: facillit fomicato q: mulier no audes p: h: e: ne pena legis afficiat p: h: er pot: fomi catione. nec d: obflare fauor filioz q: e irr: onabilis et h: m: s: imo niu qd e fallu et adeo p: missuz facit de do. p: diuor. resti. c. nup. no m: dico sublatas penas q: s: mulier scurrit ex sc: o et culpa sua puta q: agnouit tutela filioz et postea trasiuit ad scdas nuptias no petio tutore filijs. l. o: s: matri. C. ad tertul. et. l. id e i filijs **S**z illas penas scdo sublata q: s: scurrit mulier ex eo solo q: trasiuit ad scdas nuptias de qbus i. l. j. et i. l. fete et. l. hac edictali et. l. fi. de secun. nup. Et h: v: i: sag humanu et similit placet. **E**t ex p: dictis p: cludo aliu quintu casuz q: v: b: i: c: q: lex disponit p: actū sp: uales apponendo pena q: talis lex non est seruanda nisi s: b: i:

euidens ca modo predicto. fac qd no. Jo. an. in. c. statutum de h: e: tics in. vj. vbi p: cludit no vale statutū p: qd pena iponat mulie ri p: h: e: i: sine cōsensu patris vel frim et h: in p: pposito v: i: et si ipo nit pena tollēdo lucrū lege al: datū vt in p: h: e: i: cu: raptore v: i: puto q: glo. c. cu fm de h: e: i: s: lib. vj. que p: missit p: i: matrimonij nisi cu raptore nisi cu sp: o: sa alterius et in. c. cu ca de raptore non valet lex apponēs pena fundatā sup odio matrimonij q: p: h: i: midat matrimoniu cu raptore et in h: m: o: i: sp: ualibus et appen: dentijs no dedignant sacros canones imitari facit qd no. in. c. raynaldus de testa. **S**ext: casus est qm lex disponit p: acci: dentalia ad actū matrimoniale vt de dote lucrada vel non vt notat in. c. raynaldus de testa. illud tū. c. loge in p: s: uetudine loci qd p: iudicat canonit sic et legi vt. c. fi. de p: s: uic. s: dubius est de. l. i. p: riali q: casu dico aut no p: dicit canonit sic et legi et est suanda facit ad h: qd no. in. c. j. et ij. de do. p: diuor. resti. et q: no dispōit h: casu p: s: e: sup articulo sp: ualē s: sup accōtib: et hys bonis q: s: b: i: cent p: m: p: o viri quo iure. Si d: o p: dicit canonit tūc decisio pene det ex alia qōne cui subiceat ca dos an iudici seculari an eccle: sie de q: qōne p: gl. et doc. in. c. de prudētia de do. p: diuor. resti. glo. j. p: cludit q: aut agit de dote scident q: et ca p: n: cipalis pen debet corā iudice ecclesiastico sup matrimonio et iudex eccle: siasticus de ca cognoscat. Ite mouet ca dos p: n: cipalit vt q: v: i: ro mortuo vxor reperit dote vel viro v: gente ad loquam tūc co gnoscat secularis. Et h: de iure cōi. fatet tū glo. qd de cōsuetu: dine spectat ad ecclesiā et si p: n: cipalit moueret. illa glo. seqt: ibi Jo. an. nisi sit vidua opp: s: a circa dote vite et t: s: bal. in. c. no e de sp: o: sa. Inno. tū in palle. c. de prudētia t: s: v: t: i: q: s: iudice posse cognosce. scdo q: sit mixt: fori. Et h: mibi v: s: placet p. c. j. et ij. palle. c. de prudētia et. o. v: i: a: s: de dote post diuor. resti. q: iura a p: te inuūit iudice ecclesiasticū posse p: ca dos p: n: cipalit cogno scere et audiri et h: p: p: n: i: tiaz cōneriatē q: est int: matrimonij et dote. h: p: m: i: s: s: ad casuz. s. d: m: v: i: d: e: d: u: q: lex et canōes cō cordant. c. qd clericis et qd ibi nota. de foro p: p: e. **S**eptim: casus qm lex circa actū sp: ualē p: s: umit vnu et aliud p: s: umit canō Et t: d: e: d: u: canōe obseruādū v: i: lex h: p: s: umit matrimoniu de cohabitatioe maris et semie. l. in lib: ff. de ritu nupt. canon tū p: s: umit adulteriu nisi alia iteruenirēt vt no. l. c. alit. xxx. q. v. et puto q: s: lex p: dicit epō mulierē. C. de epis et de. e. u. q. no tū canon p: m: i: tuz vt in. c. inter dixit. xxxij. d: standū est canonit et no legi. q: vt. s. dixi i: istis sp: ualib: et de p: d: e: n: tibus spectanda e dispositio canonis et no legis et gnalit dicitū est qd i: spectat: bus ad ecclesiā no valet lex aliqd valde statuē vel p: s: umit euz de illis no possit cognosce de or. cog. ma. q. fi. sint legit. latoz et. c. si iudex laycus. de sentētia exco. in. l. i. et seqt: illud dicitū sede rici qd lex no possit p: s: umit qd ex cer: s: idicis q: s: conuincat de v: s: u: ra seu p: s: umit v: s: u: ra p: d: i: c: s: rōnibus facit qd notat **B**ar. in. c. iura. ff. fo. ma. et. l. ij. ff. de iurisdictione o: iud. q: puto p: c: dere nisi lex ex iusta ca p: s: umit no p: n: cipalit sup actu sp: uali et tēpali ei annexo. Sicut pot saluari dicitū bar. in. l. o: s: populi p: s: umitens p: c: tū certo casu simulatū et ad finē validādū iuramētū super eo oppositū. **E**t c: t: a: u: s: casus est qm tāgit mām p: c: i: et tē v: e: i: in foro ciuili suandus est canō et ad eius obseruantia pot iudex secularis p: p: lli p: iudice de iure iurā. l. j. libro vj. de sen. ex. decernimus. c. hoc et. c. cu sit gnale. et qd ibi no. de fo. p: p: e. et cō suluit d: s: an. vt ipse refert in. c. qd clericis de fo. p: p: e. q: si inua fores bonoz ecclesiasticoz pueniat corā iudice seculari h: e: s: i: o: z vel cog: ca d: s: decidi fm canones q: habet q: ad exonerada cor: sciencia defuncti h: e: s: p: ueniant ex delicto defuncti s: lex tali delicto nihil puenit ad h: e: d: e: d: u: tū hoc paciant vires h: e: d: i: t: is et qd p: c: i: t: tūc no sit p: s: onale et qd agens suū dānt p: s: e: q: t: ur et itereile et dato q: p: defunctū no fuerit lis p: s: t: a: ta in hoc vbi agit de exoneratione p: c: i: e: d: s: p: uari canon de sepul. c. fin. v: i: p: hoc d: s: an. seqtur cōez opinione quā seqtur Inno. rōne diuer sitatis int: ius canonicū et ciuile. Et notat in glo. in palle gata. c. fi. et in. c. in lris de raptore et de v: s: u: ris q: s: i. libro vj. de s: o: i: l: e: g: i: s: .c. j. q. ij. s: ite p: c: o. r: ij. q. ij. eps q: filio. r: vj. q. vj. si ep: s: fac: r: vj. di. b: i: qd e. de v: s: u: ris tua et de pig. c. iij. et gl. x: iij. q. ij. s: i: n: u: a: u: i: q: dicit qd in quocunq: crimine ciuilit pot agi et hoc fm canonis eqtate hoc etiaz sentit sede. consilio. r: ij. q. dicit q: eqtas mouit latoz iure canonico ad statuendū qd h: e: s: q: h: z bona defuncti illicite q: s: ita teneat ad rōne illicite q: s: i: o: z et si illicita no pueniūt ad h: e: d: e: et si h: i: s: no sit p: s: t: e: s: t: cu defuncto. **E**t ego in illo cap: s: o finali tenui nullā d: s: iam in hac forma inter ius canonicū et ciuile. et iura q: ad hoc solent cōiter allegari no p: h: ant oppositū i. c. finali de sepul. vt dicit Inno. no agebat p: h: e: d: e: ex delicto de: s: i: c: i: s: et ex cautioe a sacer dote recepta q: no absoluit exco: icatū nisi caueat de satisfaciendo de appel. qua fronte. s: sane de sen. exco: lca.

excoica. ex tenore et illa cautione egent quoz interest de usuris
 .c. q. na picipit ibi cautione de usuris restituendis sed in om
 nibus illis acqstis. pot' eni sacerdos gualiter stipulari in his q
 ad eius officium expectant vt circa usuras et illicite acqsta vt
 no. Ja. de are. in. l. j. §. ius publicu. ff. de iusti. et iure et do. anto.
 in proemio vt latus tetigi in palle. c. si. ille defunctus fuit ab
 solutus duz ageret in extremis unde esto q' cautionez expse
 non p'stuerit fm iura videt' madaffe de satisfaciendo na cu in
 absolute regratur cordis co'ritio et p'na de directo q' vult
 absolui et hoc perit tacite videt' velle satisfacere sine q' satisfactoe
 absolutio no p'stat' ar. de sen. excō. a nobis. xliij. q. vj. si is. vñ po
 tius ibi agit' ex q' p'ctu ex eo q' in absolute vñ q' p'bi. int' eu
 q' absoluit' et absoluentē et h' sentit Jo. an. in Spe. de. appe. §. in
 qbus v. fz nungd hoc. **C**ōcludo igit' q' lis de iure canonico
 simpliciter no patit' agi p' hēde ex delictis defuncti nisi cautio de
 satisfaciendo sit p'sta sacerdoti. Na talis cautio h' vim no solū
 lig' p'sta. fz et q' p'ctus et actio fiat trāmissoria ad hēde vt not.
 spe. in titulo de interrogatiōib' §. ij. qd si ē Bar. i. l. ij. ff. de
 pua. delict. vel saltē pene ē abso' a sacerdote q' casu vñ q' p'bi
 iter absoluit' et eu q' absoluit' vt. s. dixi. **E**t ad p'dicta bñ fa
 cit palle. c. si. quē pōdera q' ille fuit absoluit'. **I**ux' formā eccle
 sie et legit' de forma p'texta i palle. c. ex tenore et. c. cū desidēt. j.
 de sen. excō. vt dicit ibi glo. et vtrobiq' exprimit' q' absoluit'
 dz iurare pere madaffe ecclesie sic p' p'ns satisfacē h'is quoz in
 terest. Adē sentit in. c. in lris de raptō. Et p' hoc iduco gl. si. in. c.
 a nobis de sen. excō. q' notabiliter dicit q' ex q' aliq' in morte pe
 nituit et p'ctus est q' in se satisfacē. **A**n hēdes pnt' cōpelli
 ad satisfaciendū p' ipso et. et ita dicit intelligēda. c. si. et. c. i. lris. et
 illis casibus agi poterit et de iure civili tñ no agat' ex mero de
 licto defuncti s' pot' ex p'tractu vel q' h' oia p'cedūt i decisio
 rijs et cū lis est iter clericū vel iter laycū et clericū in foro eccle
 siastico vel civili qd si lis ē inter clericū et laycū in foro ecclesia
 stico vel civili. An illis for. de se repetētib' et data validare vtrū
 usq' in foro suo stat' sic iudicans fm canones an fm leges. dicit
 dū ē vt dicit i scdo mēbro q' iō lex ipatorū p'dict' canon. no. cōst'
 p' do. dat' regla q' in obseruatiā legū et p'uetudinū et statutorū
 q' quo ad ordinatiōē iudicij attēdit' loc' vbi iudiciū exercet'
 sic dz intelligi gl. in. c. qd clericis. q' dicit q' si clericus igerit se cor
 rā iudice seculari dz tūc tractari s' lege civile et statutu vniuer
 sale et p' h' q' hoc casu no distinguit' p'ona s' dz terminari s' for
 mā illi' for ad hoc. l. ij. ff. de testamē. l. j. c. de mācipa. liber.
 et. l. ij. quē ad mo. testa. ap. et qd no. gl. xij. di. illō. p' archi. de mā f
 . l. j. c. §. si. tri. p' Anno. et holi. de serij. c. si. p' guilelmū i specu.
 de ser. §. ij. qd pot' de istrn. edifi. §. p'pendiose v. qd de p'suetu
 die de inia. §. q' aut' dz i formari. p' Jo. an. in spe. §. i. di. de cōst'.
 In pncipio p' calde. i disputatiōe que incipit statuto cauet'. **A**bi
 limitare vñ hāc regulā. dicit cal. q' cū cleric' litigat' corā seculari
 cā recipit p'p'tione istantie sic q'libet alia cā ciuili tūc attēdit'
 forus nālis cleric' fm quē cā no recipit p'p'ti. istantie vt. j. c. pe. de
 iudi. et quod ibi cōst' no. glo. in. c. dispēdiōsam de iudi. dicit q'
 si cā usuraria tractet' corā iudice seculari n' certabit' de plano et
 sine strepitu et figura iudicij s' ordine iur. fuato et sic fm p'sue
 tudinē et statutu illius fori ibi tractat' ad hoc in aug. clericus su
 gnata sup. l. ois. c. §. epif. et cleri. et qd ibi no. facit qd no. archi.
 ij. q. vj. nominationes. **Q**uo ad oppōne an sniam dicit ex q'
 agit' in foro seculari fuabil' ius civile et no admittant' oppōnes
 nisi ad istantiā. ill. qd est notādū pp' statuta et infra guarentigie
 q' in istris guarētiat. i. p'fessionat' tollūt facultatē appellādi vt
 et clerico litigāte in foro civili no admittit' recouentio et hoc p'
 cedit' iure cōuentiōis cā. q' ex q' ibi cā tractat' dz ordinari fm
 statuta illi' fori. ad hoc qd no. archi. in palle. c. no ita. vbi dicit
 q' si cā cleric' in recouentioe tractet' corā seculari no poterit ap
 pelli an sniam nisi vbi ius civile p'misit. Et idem dicit de lay
 co recouentio corā ecclesiastico q' poterit appellare quocunq'
 an sniam et dicit q' p'mo casu appellabit' ad iudicē secularē per
 clericū et scdo ad iudicē ecclesiasticū p' laycū qd tñ notabile ad
 hoc caplm si duob' de appel. semp eni appellādū est ad supio
 rē eius a quo appellat' vt in. c. Romana. §. dz de appel. in vj. iū
 cta glo. in v. alio qd est no. **E**t fm p'dicta pot' intelligi gl. in. c.
 deniq. xv. di. de q' dicit q' in cā recouentiois cleric' subicic'
 diffinitionib' pncipū et clericoz dz intelligi quo ad ordinatiōia
 no aut' dz intelligi quo ad decisioē q' sic intellecta no esset vera
 vt subicic' in sequēti mēbro et hoc quoad p'mū mēbrū. fm mē
 brū vj q' lex p'cessit ab inferiorē. Et p'seq'mur p' enumerationē
 casuū. **E**t p'mo excludā nimis dubitabiles et p'mitto q' i p'pa
 torijs fuandū ē id q' s' in primis mēbris dixi i decisioijs vo si
 mul vel int' clericū laycū in foro ecclesiastico vel civili dicendū

vt statū subicic' p' casuz enumerationē ad faciliōē itelligētiā
Quod primus casus est qn statutu specificē disponit de ecclesijs
 seu ecclesiasticis p'onia seu reb' eaz et tūc statutu no valet et in
 fauore ipsaz q' disponit i no sibi subiecc' et iste ē p'pus casus h'
 .c. fm vñ intellectū et p' hoc. c. a nobis de sen. excō. c. j. et. c. vt
 aiaz. §. eo. ti. libro vj. facit. l. ff. de iurisdic. om. iudi. et. l. j. c. de
 sum. tri. vbi et hoc notat bar. et Jo. an. in addi spe. in ti. de cōst'. l.
 pñ. et l'z doctores apte no dicant de reb' p'p'is ipsoz clericoz
 dū glo. ar. hoc colligit quā puto verā quo ad casuz hui' capli.
Nā et sup' rebus p'p'is pnt' cōuentire laycū corā iudice eccle
 siastico sicut sup' rebus ecclesie vt notat' in. c. si clericus laycuz
 de fo. p'p. facit. c. q' de cōst'. in vj. cleric' ei cū bonis p'p'is s' b'
 iurisdictione iudicis ecclesiastici sunt vt in palle. c. si clericus et
 xv. q. j. s'lr et. xv. di. deniq. et vñ casus aptus i. c. p'mo de Im
 muni. ecclesiaz lib. vj. q' loquit' de acqstis p' clericos vt de illis
 non teneat' solūe collicias per statutu laycorum. Facit qd not.
 gl. et Jo. de Imol. in cle. p'nti de censib. et archi. in palle. c. j. Et
 hoc dico indistincte tenendū nisi in re feudali qd qdē p'fert ali
 cui iurisdictionē q' cū agit' reali pot' clericus pueniri corā iudicē
 ce seculari q' tūc p'ona cleric' no attrahit' hoc eni dictū no pla
 cet et vñ exp'sse p' ter. i. c. si. de iudicij vbi p'z. q' nedū cleric' pnci
 palit' nequunt' pueniri corā iudice seculari s' ex rōne cōitat' cau
 se. **N**ā dū cā possessionis tractat' corā seculari clericis agētib'
 no possunt cleric' pueniri corā eodez iudice sup' p'prietate et q'
 q' possit de quo. §. c. loq' iure ecclesie et no in patrimoniali ipi'
 cleric' dū idē vñ dicēdū ad hoc quod in re cleric' palle. c. si cle
 ricus. vbi p'z q' s'p'ctu fori gaudēt eo p'ullegio cleric' in reb' ecc
 lesie. Ad idē. c. q'lit' de iudicij vbi lex p'ius oēs clericū trahit
 a iudice seculari. **A**nde pōdero vbum oē et fac' qd not. archi.
 in. c. vno de cle. p'iu. i. vj. facit aut. nullus et aut. statum'. C. de
 epif. et de. vbi lex p'hibet clericū trahi ad iudicē secularē tā i cā
 criminali q' in civili et ponit penam iudicij. no ob. si dicit' qd no
 agit' siue no trahit' realit' ad iudicē nā si realit' ad iudicē trahit'
 no ipso iure p'dat' cām ad hoc palle. c. si diligēt' de iudi. et qd in
 simili no. Jo. an. in. c. rōna. §. p'benes de fo. p'p. l. vj. Itē si per
 sona est exēpta a iurisdictione iudicis alicui' et res et sequētes
 p'onas videant' exēpte. ff. de cē. l. si. et hāc p'tē t'z curia roma
 na vt refert calde. in. c. q'lit' et in. c. cleric' de iudicij. et iste p'mus
 casus est min' dubitabilis cū statutu est p' libertatē ecclesiast'
 cā q' cal' fm vñ qd q' ius est statutu nullū vt in. c. notauit et i. c.
 graue de sen. excō. et. c. si. de immū. ecclesiaz et in aug. cassa et irr i
 ta. C. de sacro san. eccle. **S**ed hoc casu cū statutu est p' liber
 tatē ecclesiasticā sunt excoicati et incurunt alias penas de qb' i
 iurib' allegat' et iste casus p'cedit vbi vba statuti dirigāt' i vbi
 tos statuētes dū tñ indirecte et in effectū sit p' libertatē ecclesia
 sticā oia q' sunt p' p'ullegia v'lis ecclesie cōcessa siue adeo siue a
 vicario ei' s' papa siue ab iperatore vt no. in. c. j. in palle. c. no
 terint. et refert' Ep. in dicto aug. cassa et bar. in. l. j. §. q' hono
 rānde p' hoc gl. no. in aug. de no alie. §. j. sup' vbo de generat. et
 p' hanc certā teorica segtur q' statutu quo cauet' q' illis q' decli
 nauerunt for' senator' vel p'tatis no reddat' ius ex quo possit i
 pune offendē et sic possit p'cedē opi. cōis qd tale statutu sit p' libe
 tatē ecclesiasticā q' reddit' clericos inuidos ad allegādū pnci
 pium fori si cōueniat' corā eis et iō no valet ad clericos de quo
 p' bar. i. d. §. q' honorāde. Sed valet qd est ex alio capite statu
 tum hoc no extēdat' ad clericos si ex defectu statuti no eni
 vigeat in dubio cū pñ. die no subditos. vt supra dixi. **S**z
 p' istum casum occurrunt aliq' qōnes dubitabiles. **P**rima dicit'
 Statutu q' clericus declinans iurisdictionē p'tatis si ex p'tectō
 nem cōis et pnt' ipune offendē et p'tas de tali iure nullā hēat iu
 risdictionez cognoscēdi. vtrū eni si clericus offendat' et agat' p'
 delinquētē possit eu andire bñ dicit q' no q' isto casu non hēat
 iurisdictionē q' statutu cū sibi negat' et humilis est vt puat' s'
 si statutu no disponēt sup' iurisdictionē no p'ferenda s' sup' iure
 no reddēdo puta q' dicit no reddat' ius tūc q' p'suppono iurif
 dictionē dz ius reddi. no valet q' statutu. pōderāda sunt q' vba
 statutoz q' aut no p'stituerit iurisdictionē aut admittit' et dispo
 nit de pena seu p'cessu p'io casu valet statutu et in istis no et ita
 dicit bar in aug. statum'. C. de epif. et cleri. dñs petrus in p'all.
 repetitioe t'z statutu no valē inquatū no p'stituerit iurisdictionē
 p'tati sup' iure p'fessio illaz clericis declinantib' hui' for' q' est p'
 libertatē ecclesiasticā q' pp' hoc statutu cleric' timebunt offēn
 di et ipune trucidari vt i dicto. §. que honorāde. **A**nde no vñ
 q' a gnāli iurisdictione collata possit decipi h'mōi defensio cler
 icorum q' est de iure publico. l. j. ff. de iusti. et iure. j. di. ius pu
 blicum. nā iniurie vel offēse que ifert' clericis q'libet obuiare
 tenet cum pot' vt no. in. c. q'ite de sen. excō. q' multo fortius per
 Et iij

adfecta habet qz prebet Impedimētū vite ptemplatue unde
 pcludit qz et si testator dixerit si decesseris sine filiis masculis
 ab ipso legitime descendentibus volo qz restitua hēditatē tali si
 institutus intrat monasteriū euaneleat fideicommissum lz qdā p̄ r
 no. i loco p̄allegato lz p̄mū v̄ius r p̄munius r ita p̄soluit bar.
 r per h̄ qd̄ int̄ monasteriū r monachū non d̄ matrimonium
 sp̄iale cū solus abbas dicat vt in. c. qz pp̄ de elec. lz si fideico
 missum relinquat sub p̄ditione supradicta. si p̄xerit r ille ḡuar
 tus monasteriū intrauerit nō tenet ad fideicommissū vt. d. s. lz
 bec p̄nti. appet̄ qz nō est rō iō qz v̄i defecisse cūditio r fideico
 missum lz iō qz talis cōditio r ḡuamen p̄ non adiecto r non
 scripto hētur cū vite ptemplatue p̄let r ita v̄i dicendū ad op
 positū. Item v̄i qz siue aliqd̄ relinq̄tur mulieri sub cōditione si
 nō nubat r si nupserit restitua tali qz tale fideicommissum resti
 tuere nō tenet et si nupserit vt. l. q̄ciēs. ff. de condi. r demoni. iō
 qz cōditio retrahit p̄modū in p̄bendo r iducit viduitatē q̄ ml̄
 to magis in casu n̄ro nō d̄z valē statutū qd̄ ē ipedimētō religio
 nis r vite p̄tēplatiue. ¶ Nec ob. dictū bal. qd̄ hoc casū statutū
 tollit d̄taxat lucrū qz hoc lucz est q̄si debitu; ex dispōne r ex
 h̄ijs infer̄ ad decisionē q̄onis qz si testator reliquit vni filie mil
 le si nupserit r si monasteriū intrauerit reliquit q̄nḡinta qz in i
 gressū religionis d̄z hēre mille p. d. s. lz h̄ p̄nti r dicit do. anto.
 in. c. i p̄ntia de p̄ba. qz absqz dubio h̄z mille p̄ dictū. s. lz h̄ p̄nti
 qz si in quocūqz relicto nuptiaz vel dōz reicit fauore matrimo
 niū ita respectu vite p̄tēplatiue. sic ad p̄positū cū istud statutum
 sit p̄nti religioi abstrahēs idirecte ab i gressū n̄ teneat. ¶ Mā
 r fauore religionis tollit i ḡtudo vt in. c. pe. xix. q̄one vltima
 ¶ Mō ob. qd̄ dictū ē de p̄re hoc nolēte qz illud accidētale nō
 puto ipsū patre face posse hoc tali ḡuamine r p̄ditione adiecta
 qz si nō nupsit nihilominus succedēt p. d. s. sed hoc de p̄nti r ea
 q̄. s. dca. s. r statutū ē regularit̄ absonū a rōne pp̄ religionis in
 gressū vel saltē est p̄ p̄uilegiū collatū monasterio p̄ p̄natores
 p̄ illud all. c. s. hoc d̄ p̄nti. lz intellectū qd̄ ponit d̄ns an. i palle. c.
 i p̄ntia. qz dicit qd̄ illd̄ ē p̄uilegiū mōasterio idultū ex qdā eq̄tate
 r fauore monasterij r ne ē hoc p̄tingat meli⁹ bonū ipediri qd̄
 p̄z qz substitutio alio loco. p̄cesserat hoc fauore monasterij idu
 cere r illud hēat ac si nuptias p̄xisset vel si liberos p̄creasset r
 fm̄ b̄uc̄ intellectū posset dici tale statutū ē p̄ libertatē ecclesiast
 cā cū sit p̄ p̄uilegiū idultū mōasterio p̄ p̄natores. ¶ Scōs cas⁹
 distinctionis ē q̄n̄ statutū iniecerit vinculū post clericatū vl̄ mo
 nachatū r iste casus p̄t̄ subdividi i p̄res duas. ¶ P̄ria q̄n̄ tē
 dit in clericoz p̄iudiciū scōs casus i fauore. P̄rio casu statutū
 nō extēdit ad clericos v̄n̄ si facto clerico scōgenito supuenit
 statutū disponēs vt p̄genit⁹ succedit in hēditatē nō ligaret cle
 ricū fm̄ Jo. an. in regula sine culpa p̄ coll. Idē si hēret p̄suetu
 do qz p̄iogenit⁹ succedēt qz si ali⁹ legitimari fier̄ iā clericō effe
 cto nō p̄iudicat scōgenito nō d̄z em̄ retrahi cū p̄iudicio cleri
 ci vt i. c. q̄uis de rescrip̄. li. vj. sic p̄cedit Jura q̄ dicit qz statu
 ta nō ligāt clericos r. c. q̄ i eccliaz r h̄ r. xvj. di. q̄n̄ qd̄ de re b̄
 ecc. nō alle. Ad hoc. c. fi. no. qd̄ ē i. l. ij. C. q̄ sit lōga si. p̄sue. Sūt
 enī supiores r nō s̄bditi iurisdictione nec h̄nt p̄tēte layc̄ statuen
 di in clericos. xvj. di. deniqz p̄ hoc qd̄ no. bar. in aut. Itē nulla
 cōditas r archl. c. j. de i. mu. eccl. li. vj. vbi dicit qz si ius collectā
 di p̄uenit rē in ecclēsiā trāslatā illā afficit p̄t̄ illa trāsit ad ecclē
 siam sec⁹ si succedit rē nō extēdit ad bona iā acq̄sita p̄t̄ hoc la
 pus dicit i sua q̄oe octava qz statuta in hoc loq̄ntia p̄t̄ ad suc
 cessorē si p̄ueniāt monachātū vel clericatū ligant. ¶ Secus si
 post. nā statuta q̄ excludūt feminas a successione vsqz ad tertiū
 ḡdū cognatoz si forēt monachate eis nō p̄iudicārēt sic in scō
 p̄soluerūt do. an. r do. pe. ¶ Sec⁹ si p̄ueniēt an̄ monachātū
 qd̄ itelligo mō p̄dcō q̄n̄ nullā mētionē faciūt clericoz lz exclu
 dunt feminas a successione vsqz ad tertiū ḡdū. p̄dicta s̄t v̄a in
 q̄ntū statutū iniiciens vinculū an̄ clericatū vel p̄uisio p̄ncipū cle
 rico sit rōnabilis r nō inuitat ad peccatū al̄ nō p̄uarct̄ nec per
 clericū nec p̄ laycū nec si an̄ clericatū nec si post iniecitser v̄icu
 lum. r dicit Jo. an. in. c. fi. de excep. li. vj. qd̄ laycus fact⁹ cleric⁹
 nō possit se tueri exceptione p̄scriptiois q̄ nō p̄t̄ p̄pellī debitor
 ad solvēdū debitū certo tpe lapsus q̄ debitū nō sit petitū qz tal
 p̄scriptio vt male fidei nō d̄z vitare clericū in foro ecclesiastico
 qz hoc nō valebit i foro seculari p̄ dem. c. fi. de excep. qd̄ v̄i p̄
 Bar. in. l. seq̄. s. si v̄i. ff. de vsuca. r. l. fi. quēadmo. fui. amir.
 vbi v̄i velle tale statutū valē r p̄ hoc d̄cō bar. facit qd̄ notant
 doc. in. c. cura de iure pa. r Inno. in. c. qz pleriqz de i. mu. ecclē.
 ¶ Sed p̄ p̄cordantiā h̄az opinionū distinxit in palle. c. qd̄ cle
 ricis qz aut debitor tenebat offerre debitū creditori r fuit i cul
 pa r p̄scriptio ipsum nō iuuabit ar. c. fi. de p̄scrip̄. Aut debitor
 nō tenebat ire ad domū debitoris vt qz erat diueri fori. r tūc

procedat opinio bar. qm̄ in isto casu in nullo reperitur debitor. lz
 totaliter p̄scriptio fuit iducta ex sola negligētia nō petētū. r an
 r q̄n̄ debitor teneat ire ad domū creditoris vel ecouerfo vide
 bonū textū iuncta gl. i. l. Itē illa. ff. de p̄sti. pecu. r qd̄ notat i. c.
 significāte de pigno. bar. i. l. oēs ppli. ff. de iusti. r iure. lz statutū
 nō valēt. Scōs casus subdivisiōis ē q̄n̄ statutū iniecit vinculū
 post clericatū lz ponigit cōmodū r fauorez tūc dicit Jo. p̄ alle
 gationē palle. qd̄ extēdit ad clericos q̄qz statutū sp̄alit̄ loquit̄
 in reb⁹ ecclesiasticis nō p̄ficiāt eis nec valeāt talia statuta nisi ab
 ecclēsia p̄robenf. i. di. lege. Et no. de no. op. nūc. i. c. j. r. c. fi. s̄
 solu. ¶ P̄terea q̄n̄ statutū i genē loq̄t̄ afferens aliqd̄ p̄mo
 dū illud extēdit ad clericos dū tū nō statuat p̄cipiēdo vel petē
 do vel p̄hibēdo vel in agēdis p̄ eos formā dādo. l. j. C. de ma.
 lib. ad h̄. j. de fo. p̄pe. c. dilecti vbi p̄uilegiū anglicis p̄cessū extē
 dit ad clericos sic p̄t̄ itelligi ex palle. c. sic p̄soluit latissime do. io.
 de Imol. i qdā. l. cē seu lite referēs lapū abba. vbi p̄cluit qz sta
 tutū excludēs feminas a successiōe sup̄tite aliq̄ agnato sup̄cer
 tum ḡdū femie excludunt qd̄ p̄siliū ponit lap⁹ all. q. vj. r seg
 tur do. Jo. an. in. c. qd̄ clericis de fo. p̄pe. do. bal. l. cūctos po
 pulos. C. de sū. tri. vbi dicit qz statutū gnāle laycoz icludit cle
 ricos iclusione fauorabilī. ¶ Enī si statutū dicit femia nō succ
 edit sup̄tite masculo icludit̄ in isto b̄nficio clericus r mona
 chus ad hoc palle. c. dilecti r. x. di. si in adiutoriū. ¶ Itē si cle
 ricus h̄z i s̄m̄ guarētigie p̄ me p̄t̄ v̄i b̄nficio statuti circa par
 ratā executionē. sic enī h̄z actionē ciuilē de iure ciuilita h̄z offi
 ciuz iudicis cū sit de iure mūcipali. d̄ns pe. i palle. repe. c. cano
 nū v̄i tenē oppositū p̄ hoc caplm̄ vbi ponit qz statutū laycoz
 fauorabile ē ecclēsijs r ecclēsiasticis p̄sonis nō valet nisi sit ap
 probatū p̄ papā. sed p̄mū dictū placet mihi. r ad hoc qd̄ inq̄rū
 dicit nō valē statutū itelligit̄ inq̄rū specificē disponit de ecclē
 sijs seu clericis tūc enī nō valet ne notet sup̄ioritas in statuenti
 bus. Et hoc apte voluit ex iuris rōe ibi aliqb⁹ si qd̄ motu p̄po
 rē. r hoc p̄cedit q̄n̄ statutū loq̄t̄ gnālit̄. put̄ disponebat h̄ sta
 tutū nec fert p̄modū simplr. ¶ Al̄ q̄n̄ loq̄t̄ p̄cipiēdo verādo
 vel p̄hibēdo q̄bus casib⁹ nō p̄hendit clericos qz v̄i hēre p̄t̄
 tem in clericos vel i ecclēsijs. Et hoc voluit. Secus q̄ si sim
 pliciter fert p̄modū. r ex h̄ colligit̄ diūsitās int̄ statutū p̄ncipis
 r statutū inferioris qz statutū p̄ncipis qd̄ p̄t̄ se hēre ad p̄modū
 r incōmodū lz liget clericos sec⁹ i statuto inferioris vt h̄ nōr. nā
 hoc statutū parū redundat in fauore ecclēsijs vt si ecclēsia li
 tigaret r alienatio facta eēt in laycū r tū nō extēdit ad clericū
 vel ecclēsijs qd̄ ē apte p̄ bar. in palle. l. cūctos ppllos. Idē pu
 to qz si statutū laycoz disponēt specificē de ecclēsijs vel clericis
 Ex q̄ n̄ nō p̄cipiēdo verēdo vel p̄hibēdo vl̄ formā i agēdis p̄
 eos dando qz valet statutū qz poti⁹ cēsetur p̄uilegiū qz statutū
 ex quo simplr ponigit p̄modū v̄n̄ poti⁹ assumit nām p̄uilegiū
 qz statuti ad hoc gl. in v̄. de cetero. in p̄bemlo demētiaz r ibi p̄
 pau. ¶ Quid enī si statutū dicit qz clericus succedat p̄t̄ in
 totū relicta legitima alijs filijs dictū statutū r filia dicit nō valē
 Nec ob. ex quo loq̄t̄ q̄n̄ disponit verādo vel p̄cipiēdo vel cer
 tam formā in agēdis p̄ eos dādo vt erat statutū basilij qd̄ ve
 tabat alienationes rerū ecclēsiasticaz vt. c. b̄n̄ qd̄. xvj. di. v̄n̄
 sup̄t̄ fuit finis h̄ capli. r p̄ istos duos casus dubitat h̄ de bis
 q̄omb⁹ qz statutū mulieri p̄hibēs testari vel bona sua offerre
 sine tali solēnitatē nō valeat. Et dicēdū ē qz sic siue offerat se r
 sua d̄no circa p̄ia r p̄uilegiata. r p̄ p̄uilegiū qd̄ respicit ip̄z deū
 nō p̄t̄ statutū disponē. Et hoc sentit bar. in palle. l. cūctos po
 pulos facit. c. relatū r. c. cū esses de testa. l. j. C. de sacro san. ec.
 sic enī mulier se r sua offerens trāsfert actū sp̄uale sup̄ quo sta
 tutū nō p̄t̄ disponē. Nā ista ē donatio i q̄ ecclēsie s̄t p̄uilegiata
 vt in palle. l. j. ¶ Enī nō valēt statuta p̄ p̄uilegiū r hoc ē no
 tauit bar. i guālī. C. de sacro sanc. ecclē. Scōs ē statutū qz testā
 nō ifinuata p. vj. mēses p̄ hēdē nō valeāt nūqd̄ extēdat ad cle
 ricos bal. in aut. cassa. C. de sacro sanc. dicit qz nō qz cleric⁹ vel
 ē res ecclēsiastica nō ligat̄ tali statuto p̄ rōne assignatā p̄ euz
 que rō mihi plus placet q̄ illa quā ponit bar. i. l. cūctos popu
 los qz dicit talia statuta sup̄ ifinuatiōe statutoz extēdi ad cleri
 cos nisi q̄ntū relinq̄t̄ i p̄iā cam qz h̄c actū nō h̄nt ex p̄uilegio
 sed eis p̄petit̄ de iure cōitāq̄ cuilibet alteri hominū. dico enī nō
 hac rōne extēdi ad clericos testātes qz oēs clerici r ipsoz act⁹
 nō subiciunt̄ statuto laycoz vt h̄ r no. in. c. cūctos de testa. sta
 tutū tū v̄i in tali testō qz in effectu p̄cernit hēdē r ipsū punit d̄
 d̄licto suo r ex h̄ puto qz sit min⁹ piculū qd̄ nō h̄z locū qz qz h̄z
 locū qz nō p̄t̄ p̄cernē testatorē nec hēdē ¶ Tertio casus q̄n̄
 statutū fuit editū p̄ clericatū vel an̄. ius aut̄ agēdi seu obli⁹
 tur ex facto clerici vel q̄si facto cū eo vt ex p̄ctu vel q̄si r tunc
 Bart. in. l. cūctos populos. C. de sum. tri. s̄. dixit in nō. qz ex

quo lex vel statutum non loquitur specialiter de clerico sed generaliter disponit super peccatis delictis vel quasi peccatis vel alijs actibus vel super ordinandis vel decidendis litibus ex quo tale statutum non nutrit peccatum nec disponit specialiter de clerico nec derogat privilegij ecclesiasticis. Nec est irrationabile quod ligat clericum et in istud iudicandum est clericus siue agat in foro civili siue in foro ecclesiastico. De re iudici cum de in integ. resti. c. cum venissent et in. c. iij. d. eo q. mit. i. poss. p. q. dicit p. statuta ut istum guarantigie habeat executionem patet per clericum et p. clerico in foro ecclesiastico et seculari. **¶** Ad quod allegat dicitur hosti. i. summa. de p. sue. s. de veritate ipsius v. s. pone. s. statutum quod voluit testem insinuari extendi ad clericos testates in quantum relinquat in pia causa an debet suari in quocumque foro causa agatur. de hoc remittit ad distinctionem hosti. in summa de testa. s. q. l. v. vni. q. dicit quod statutum dicitur suari putat causa cognoscitur quod foro agatur. p. vult Jo. an. i. addi. p. dicta et do. anto. in palle. c. quod clericus. Ita si habet vel actu ageret cum clericis vel clericis cum alijs habetis tacite videtur presumere legibus fori in quo causa agitur venit pueniri possunt. Statum ipsi subiciuntur ex dispo. legis canonice quod p. foro clericum submittit legibus ex illa regula ex quo ibi agit in illas. l. iudicandus est. **¶** Ideo in eum istum guarantigie habeat executionem per clericum in foro seculari per laycum in foro ecclesiastico executionem per clericum quod v. cessisse ecclesiasticam re layco habendo. Idem putat in restione clericum quod in quantum causa discutitur in foro ecclesiastico iudicabitur in ius canonici cum iquantur in foro seculari tractabitur per iura secularia. Idem si ecclesia legataria agat cum ecclesiasticum p. legatis valebit testem sine insinuatione si insinuat layco a clerico legataria agat per laycum vel petit habere hereditatem a layco non valebit testem non insinuat sic ei per cum v. cessus clericum testem ut ei testem subiciat legibus fori vbi causa agitur. **¶** Et si dicatur quod statuta laycorum ligant actus clericorum. Rndet quod non ligant actus clericorum quos faciunt clericis sed ut alij hostes ut et dicit Bar. hoc non mihi placet per ea q. s. dixi. Sed cum non ligant actus clericorum omnium sed et lege disponere sed canonica quod actus in executione foro seculari subiciuntur ex legibus fori et non ex actu agere. Idem putat in testio layci in quantum habet executionem et agit in foro ecclesiastico quod subiciat legibus ecclesiasticis. non puto quod si laycus insinuat ecclesia decedat legatorum ex testio cum duobus testibus et sine insinuatione poterit petere legata. **¶** Et quo ad aliud non audit ecclesia. hoc allegas in pntiaz quod testem valeat in quantum est insinuat ecclesia et non in quantum ecclesia legata data sit et quod tale legatum venit petendo in foro ecclesie quod pnt verificari in quantum testem sumit ex tota lege ecclesie quod pma insinuat est pma causa ut quod insinuat ecclesia sumat tollit testem subiectum legi seculari tunc quod legata habeant petere per clericum in foro ecclesiastico testamentum illud non iudicaretur in ius canonicum quo ad diuersa legata ut in diuerso iure ecclesie. Idem sed cum si sola exceptio. pro quod fieret exceptio laycorum coram iudice seculari et non ecclesiastico. **¶** Ad hoc quod legitur et nota. i. c. quod regulares de sup. neg. pla. et quod s. dixi hosti. oia putat va. in quantum forus est regularis. **¶** Sed si aliquo accidit ex pacto daret forus seu accumularet non ex originali actu vel actionis geste ut quod clericus agere in foro ecclesiastico ibidem recouneret. tunc credit causa agitur et decidenda per. l. nalis fori et non accit. alis ad hoc. l. q. h. ff. de tutel. nalis enis causa absorbet accit. et ibi regula si ex pacto nudo recouneret laycum coram ecclesiastico non habet exceptiones. sic in foro civili et sic de singulis. Et si clericus recouneret coram seculari idem foret ut legibus ecclesiasticis iudicaretur. **¶** Nec ob. quod no. archi. ij. q. vj. no. tra. q. in actibus ap. op. ab interlocutoria fatendum est quod attendit forus loci iudicis quod ibi non determinat decisionem sed accidentia ad litem seu pparatoria et sic dicitur repandiu esse quod notat. xcvj. di. deniq. in glo. si. **¶** Nec dicta sit formalia do. an. q. ex toto si placent ut facti subiecta. dicitur tamen in alio loco in allegato. c. quod clericus. h. pcedit in ecclesia. Et tunc in quantum tractat in foro seculari decidenda est ius canonicum ut dicitur doc. i. c. j. s. vbi dicitur esse casum per intellectum vni. Et idem aug. clericis et ibidem p. cy. C. de epi. et cle. h. dicitur limitat hosti. q. n. agit reali. Et sic de re. eccle. s. si ager p. sonali ut quod petita erat legatum et hereditas ex tunc dicitur in iudicanda hoc ponit in summa eo. ff. c. j. d. quod si clericus. putat tamen hoc casum in quantum statutum discrepat a lege coram et nali quod in casibus ad pias causas disponit iudicandus est in ius canonicum allegat p. casu. c. cum ees de testa. p. q. putat quod statuta loquentia de insinuationibus vel relicta annullantia. vel quod regunt in testis solennitate vel in peccatis non debent obseruari et in foro civili i. c. ecclesie. na legibus vel statutis non est ecclesia iudicanda quo ad res quod petit ad hoc. c. b. n. qdem xcvj. di. et c. ff. de re. eccle. no. alie. vel no. quod et t. Bal. vt. s. dixi **¶** Idem quod s. l. in quantum potest cadere in pia causa. in contractibus vero in q.

bis nulla est liberalitas ex parte layci ita quod non potest dici dispositum in pia causa tunc idem dicitur quod in sequenti membro dicit quod si qui agit de re p. moniali clericis seu eius oblatione h. simpli. n. placet maxie legibus ut iudicet in lege fori vbi causa ventilat. p. no. eni ex hoc deo legibus maxime absurdum quod idem dicitur vno loco vel foro valebit in alio non. finge enim statuto quod nisi episcopus approbabit possessionem rei infra annum sit dicitur nullus aut presumat filiatum. **¶** Ita in theoria si laycus agit per clericum lapsio anno ad p. tium in foro ecclesiastico non poterit allegari illud statutum dicitur sed iudicabitur valde. Si vero clericus per agat per clericum in foro seculari ad traditionem rei poterit illud statutum allegari et ibi non tenebit dicitur. sedo clau. dicabit. s. l. si cum dies. s. pe. Et quod ibi no. ff. d. arb. et. C. de re. sci. ven. l. j. **¶** Item iudex habet iudicare in p. uetudine litigantium et eorum statuta et non sua ut nota. xij. d. c. illud et per Anno. sup. R. b. ca. de p. uetudine cy. l. l. ij. C. q. fit lon. p. sue. et in. l. ij. C. de costi. pecu. facit. c. ij. de eo quod mit. in poss. p. cludens quod iudex in clericum et laycum dicitur potius iudicare in p. uetudine. et iura layci quod in p. uetudine et iura clericorum quod est mixtum p. ueniedo est in foro seculari subiectum statum illius fori quod hoc non pcedit in decisionibus sed in ordinationibus ut no. in palle. locis vt. s. dixi. Et no. Bal. in dea. aug. **¶** Iudicium est secularis ut faceret sibi ius in ius coram et non municipalem quod non habet esse ligare sic enim delinquendo non fori iudicis secularis sed episcopi ita habendo de fo. p. dilecti et. c. postulat. **¶** Item non pcedit dicitur theoria. quod eni si statutum ponit solennitate actus dicens ne quod ecclesiasticum dicitur iudicare scripto illo statuto vel laycus obmittendo solennitate illam requisitas alias nihil ageret sed p. xit cum ecclesia ar. l. cum lex. ff. de fidei. Et quod notat fed. de. p. lio. l. xvij. Item si quod statutum p. cernit p. sona dices ne p. h. de clericis l. agat in foro seculari certe non. quod voluit ap. calda. i. sua distin. incip. statuto cauet vbi dicit quod si statutum laycorum non admittit solutionis p. bationem p. testes clericos non artat illo statuto l. agat in foro seculari quod non potuit approbando ipsum clericum ac p. id quod notat archi. al. l. y. in. l. ij. p. p. fine. C. q. fit lon. c. sue. **¶** Dominus car. varie locutus est in hoc tertio articulo sed nouissime in. c. ij. de eo quod mit. in poss. p. missa diligenti et matura deliberatione sic breuiter distinguit quod semper in decisionibus tamen in foro ecclesiastico quod in foro seculari p. uabit statutum seu p. uetudinem illius quod idem dicitur. ponit exemplum si laycus petit re a clerico in iudicio ecclesiastico. Et ipse excipit quod p. scriptis sufficit p. scriptio. x. vel xx. annorum. Si autem clericus agit per laycum et laycus excipit de p. scriptioe si sufficit p. bare d. p. scriptioe. x. vel xx. annorum. s. xl. q. t. m. q. dragenaria currit per ecclesiam d. p. scriptio. c. d. q. rta. et p. hoc quod clericus obligantur statum laycorum vel eorum. sed h. regula mihi non v. sufficiens quod eni si statutum p. cernit re subiecta layco dicemur ne quod non possit allegari per clericum ad effectum p. cludendi. p. tium nullus Item quod si p. cernit solennitate actus et c. dicitur ut statum subiecta. **¶** Item illud dicitur calumari potest quod p. scriptio. x. vel xx. annorum est coram clericis quod laycis ut no. Jo. an. i. regula quod ad agendum de reg. iuris in mercu. sed in fauore ecclesie introductum est ab vtroque iure ut p. ea non currat p. scriptio. xl. annorum sic in hoc exemplo non reperit disputat iuris nisi forte intellexisset de ecclesia agere per ecclesiam. **¶** Ego vero in hoc articulo t. m. b. fere putat distingui in. c. quod clericis in lectura quod deo fauente coepi vni dico quod due et diuersae iurisdictiones p. h. in loco non est dicitur quod iudicabitur in. l. loci p. tium de euic. l. si fundus et p. l. y. in. l. ij. C. q. fit lon. c. sue. et Anno. sup. R. b. ca. de p. sue. quod r. de. d. quod s. t. sibi for. **¶** Sed dubium maximum est quod clericus p. h. vel quasi non eni potest dici quod clericus s. t. for. l. aut dicitur seu iudicis secularis nec eorum quod clericus s. t. for. ecclesiasticum unde laycus forum iudicis secularis et clericus s. t. for. epi. sed iur. q. dubium respectu statutorum an iste dicitur iudicabitur in lege civillem an in. l. ecclesiastica cum p. one non subiciant nisi foris suis. Sed hoc casu distinguo quod aut statutum seu p. uetudinem p. cernit actus solennitate adhibenda tpe dicitur. Et tunc siue statutum sit clericum siue layci non valebit dicitur nisi illa solennitas fuerit obseruata. Et hoc ideo quod non potuit subditus p. h. cum non subdito sperta. l. sui superioris. in no. p. ccauit de maio. et obe. c. ij. et ff. de le. p. mo. l. nemo p. t. et d. testa. c. requisisti. et nulla p. cta fuit obligatio cum lex resistit et inhabilitat p. sensu suum ut in. l. cu. l. ff. de fidei. Et no. in. c. cu. cotingat de iure iura. Sic dicitur non potuit ex vna p. te existere sed vltro citroque obligatorum esse dicitur. l. labeo. ff. de v. b. sig. facit. c. ad monet et. c. quod in dubijs de renunc. sic in si. quod in donatione exigitur insinuat si excedit certam quantitate a. l. taxata. certe l. fiat donatio non subdito si non est facta insinuat non valet. l. fauimur. C. de dona. insinuat eni p. tatem donandi ex ca. **¶** Et iuxta hoc statutum iudicabitur inter clericum et laycum in vtroque foro quod si dicitur actus non valet non dicitur ex eorum reddit ad hoc quod no. l. y. in. l. ij. **¶** C. que

.C. q̄ sit lon. s̄ue. d̄z eni iudex attēdē ad statuta ⁊ p̄suetudines litigātū vt. s̄. dixi nec hoc statutū laycoꝝ ligat clericos cuz di- sponit circa subditos suos ad bonū finē vñ si clericus vult si- bi illū obligare ⁊ obseruare oīa sine qb̄ ille obligari fac̄ q̄d i simili notat f̄ede. l. d̄cto p̄silio. lxxvij. vbi d̄z q̄ si statuto caue- tur nobilē nō posse recipere cessionē actōnū ⁊ populārē nō vale- bit cessio facta nobilē p̄ ecclesiā q̄ statutū disponit in casu lici- to ⁊ iter subditos ⁊ nō s̄fraudē nec alio mō libertatē ecclesiā- sticā restringēdo ⁊ ex hoc infero q̄ laycus testādo ⁊ adhibē- oēs solēnitates suas alias testm̄ nō valebit q̄q̄ istiuert clerici nisi hoc faceret p̄ aīa sua. nā in istis d̄sponibz ad pias cās sufficit f̄uare solēnitates iure gen̄. ⁊ ius canonicū p̄ualet iure vt in. c. cū eses ⁊ in. c. relatuꝝ de testamētis ⁊. s̄. plene dixi ⁊ c̄.

Q̄nq̄ statutū cōcludit rē exēplū q̄ res dotalis non possit alienari ⁊ tūc puto q̄ si clericus emat nō valet alienatio q̄ mu- lier inhabilitat̄ ad alienandū vñ ē obligatō nālī nō out vt i dicta. l. cū. l. ⁊. c. de leginō dubiū. c. ij. de maio. ⁊ obedi. nec s̄ statutū d̄ ligare clericos s̄ tñ subditū ⁊ ipedit obligatiōnē outi ex p̄ctu ⁊ sup̄ re sua poterit q̄s̄ statū. l. iur̄ mandata. c. mandati ⁊ de p̄di. appo. c. vep̄. Et q̄d no. bar. in. l. rescripto. ff. de mune. ⁊ hono. **Et** s̄m hāc. l. iudicabil̄ l̄ vtroq̄ foro q̄ si nō valet q̄ nō d̄z ex eo iudicari vt dixi in p̄cedētī art̄. Et in h̄is duob̄ casibus pōt practitari opinio bar. in. d. l. cunctos p̄p̄los. Et in dubio nō vñ p̄cedē opinio istoz doctoꝝ aliud sen- tiētū. Sed forte nō p̄siderauerūt istos casus q̄ arbitoz q̄ alv ter dixissent. **Q̄nq̄** statutū p̄cernit p̄sonā vt q̄ p̄t aliqd̄ facē p̄t p̄ctū p̄fectū vt app̄hēdē possessionē rei ēpte. j. certum t̄ps vel p̄bare p̄ tot testes ⁊ tūc nō ligabit̄ clericus ēt in foro secu- lari. Et iō dico in layco respectu statutū ēp̄alis. nō ei pōt ētneos artare ad aliqd̄ explicādū sed subditū statuenḡ bñ. app̄hēdē ⁊ vbiq̄q̄ litigauerit. q̄d dico verū q̄n̄ est aliqd̄ explicādū per s̄ditū ex iudiciū vt p̄mo exēplo q̄ d̄z iudex ēt ecclesiasticū iudi- care litigantē s̄m. l. iur̄ facit q̄d no. in. l. ij. c. de p̄s̄. p̄. ⁊ statz dicā. **Secus** vñ in sc̄do exēplo ⁊ simili q̄n̄ aliqd̄ ē explicādū p̄ p̄tē in iudicio q̄ tūc nō artat̄ iudex ecclesiasticus iudicare s̄z illā. l. q̄ nō potuit statutū dare modū p̄bandi ⁊ p̄cedēt in iu- dicio ecclesiastico ⁊ iō si statuto laycoꝝ cauet̄ q̄ p̄batio mu- tui nō possit fieri p̄ testes si laycus litigat ⁊ clericū in foro eccle- siastico nō astrigit̄ layc̄ illo statuto ad h̄ q̄d legit̄ ⁊ no. l. c. ij. s̄ arbitri. vj. ⁊ ad hoc q̄d notat̄ gl̄i de. disp̄d̄iosaz de iudi. ⁊ in re- gula possessor. l. vj. ⁊ cū hoc t̄pamēto possit p̄cedē opinio d̄ni calda. Ad p̄dicta faciūt no. p̄ bar. in. l. cunctos p̄p̄los. C. de s̄u. tri. vbi dicit q̄ statutū p̄cernens p̄sonā nō extēdit̄ ad forenses Et si h̄eant bona in loco statuti ēt si statutū idirecte tāgat̄ illa bona exēplū dicit̄ statutū q̄d p̄mogenit̄ succedat certe s̄m eū nō extēdit̄ ad forenses s̄z habeat̄ ibi bona secus si p̄ncipalit̄ cō- cerneret bona vt si dicit̄ statutū q̄ bona d̄fferant̄ ad p̄moge- nitū ad hoc facit. l. j. ff. de tuto. ⁊ cura. da. ab h̄is. ⁊ opt̄e facit q̄d disputata p̄ do. Jaco. de rāpo. quā recitat ⁊ seq̄ Jo. an. i ad di. spe. in. ti. de emp. ⁊ v̄edi. s̄. vlti. in. ij. q̄ in istis terminis. statuto mutinēsi cauet̄ q̄ si aliq̄ res mobil̄ vel imobilis possessa ab aliquo euicā ab eo q̄ nō teneat̄ possessō illā restituē nisi resti- tuto sibi p̄us p̄cio quo ostēdebat se emisse. **Alīc** bononien̄. litigat mutine ⁊ obtinuit s̄iaz p̄ se q̄r̄it̄ nūqd̄ bononien̄. vigozē sta- tutū mutinē. teneat̄ p̄ciū restituē. dicit̄ doc. de terminauit q̄ nō ⁊ h̄ q̄ istud statutū nō ponit̄ vires suas ad ētneos s̄z libilitiget̄ ita ⁊ fortius dico in clerico cū sit ⁊ intelligit̄ ētneus rōne statuenḡ

Ex hoc infero ad nō. ⁊ quotidianā. q̄ cōit̄ vbi sūt iudei vsu- rarij vel xp̄iani exer cētēs dānabile fen̄. ⁊ grauissima p̄uētiō- ne facta cū d̄no ciuitat̄ viget̄ statutū seu p̄p̄missum p̄uētiō- nē eos ē facta vt nō teneat̄ vsurarij restituē pignus ei q̄ se. p̄- bauerūt d̄nz rei pignozate nisi p̄us restituto debito p̄ q̄ rōne ē digno iscio. **Alīqd̄** teneat̄ restituē p̄ciū an̄ restitutionē. Ad p̄dcā videt̄ d̄icēdū q̄ nō q̄ illud statutū nō potuit fieri in p̄iudiciū nō subditoz maxie clericoz. **Nec** pōt dici q̄ statutū p̄cernit res clericū q̄ si erit res clericū nō subicit̄ iurisdictioni laycoꝝ. c. si. de. vi. ⁊ ho. de. ⁊. c. j. de imu. eccle. l. vj. Si layci ētnei ad huc idē cū res fuerit delata ad locū fortune ⁊ s̄ volūtātē d̄ni. Et sic nō pōt dici de iurisdictionē statuenḡ sic dicim̄ de re mobili q̄ nō ē p̄māsurā i loco vt no. i. c. si. j. de fo. p̄e. facit. l. h̄ēs absens. ff. de iudi. **Q̄nq̄** statutū dat modū decidēdī cām ⁊ tūc si p̄fi- git̄ legē iudici. exēplū q̄ iudex i iudicādo teneat̄ seq̄ mercatoꝝ libros. Et tūc i iudicio seculari facit̄ fidē i p̄iudic̄ subditi sed in p̄iudiciū clericū nō q̄ nō pōt ponigē effectū suū ad nō suppositū iurisdictioni. Et p̄ hoc nobilē facit̄ tex. in. c. q̄d clericis de fo- ro p̄e. intelligēdo gnālī nō localit̄ parisijs s̄z aliē senserit gl̄ibi

eni dicit̄ tex. cās clericoz decidēdas. s̄z ius dānonicū ēt si cleri- ci agant ⁊ laycos ⁊ si ēt in foro ciuili vtilat̄ q̄d q̄ nō d̄z. l. alle- gari ⁊ nō subditū fater̄ tñ si clericus vult recipelibū p̄ se q̄ te- neatur recipere ⁊ p̄ se ar. c. cū oli de cenſi ⁊. c. ex eo de reg. iuris libro vj. Sed in foro ecclesiastico iudex nō tenet̄ seq̄ illud sta- tutū ēt ⁊ laycū ibidez litigātē q̄ nō potuit statutū p̄figē legē iu- dici non subiecto. Et hoc casu opinio car. nō. p̄cedit. Sivo sta- tutū nō p̄figit̄. l. iudici s̄z loq̄ gnālī vt q̄ fides adhibeat̄ libris mercatoꝝ tē puto q̄ in vtroq̄ foro h̄eat̄ locū rō statuti ⁊ laycū subiectū q̄ lex ipsius pōt vbiq̄q̄ allegari ⁊ eū s̄z ⁊ clericū nō ex quo nō ē subiect⁹ s̄z si recepit̄ p̄ se d̄z recipere ⁊ se p̄ hoc vñ gl̄. nō bñ dicit̄ in. l. ij. c. de p̄s̄itu. pecu. q̄ dicit̄ q̄ si hoies alicui⁹ p̄- fessionis h̄it̄ aliqd̄ statutū deuians a iure cōi s̄m illud iudicabi- tur si agūt̄ corā ipsoꝝ iudice q̄ h̄ere p̄nt̄ s̄m d̄iſtinctionē. l. fi. c. de iurisdictione. o. iudi. ⁊ no. j̄mo. in. c. cū ab ecclesiarij de offi- ordi. **Secus** si agunt̄ coram alio puta corāz p̄tate ciuitat̄ q̄ ille h̄z iudicare s̄m ius cōe ⁊ nō s̄m ius puatū ipsoꝝ. **Nā** certe gl̄. illa maledicit̄ q̄ iudex h̄z iudicare s̄z. ll. ⁊ statuta litigātū ⁊ nō s̄m p̄p̄na. c. ex litteris ⁊. c. cū. **Ab.** ferrariensis de p̄s̄. ⁊. c. p̄s̄itu- tus d̄ rescript⁹ ⁊. c. dilecto de p̄ben. **Opt̄e** facit̄ tex. in. c. cū oēs de p̄s̄. vbi vñ tex. p̄ illā gl̄. facit̄. l. die sabbati. C. s̄ iudi. vbi p̄nceps in iudicādo h̄z sequi s̄m p̄suetudinē ⁊ statuta litigant̄ vt in dicto. c. ij. de eo q̄ mit. in poss̄. sc̄do reperi postmodū p̄ cy. reprobari illā gl̄. in. d. l. ij. dicit̄ inf̄ hoies eiusdem p̄fessionis ēt vñ statutū corā iudice loci ciuitat̄ q̄ ēt cōcernit̄ decisoria ar. ff. de euic. l. si fund⁹. sed inter alias personas nō valet q̄ ē ius puatū ipsoꝝ de vniuersitate. **Et** forte p̄ hāc rōnē vltimaz possent̄ saḡ eq̄ limitario oīa superi⁹ per me relata vt q̄n̄ q̄d ē ius clericū ⁊ laycū eo casu quo statutū nō vñ ⁊ clericū nō valet ēt i ei⁹ fauorē cū statutū fuerit editū vt ēt lex cōis ipsi subditū litigantib⁹. **Nā** aut̄ vt nō supposit⁹ iurisdictioni vt possit̄ eo ifa- uorez sūi ⁊ subditū ⁊ nō i ei⁹ p̄iudiciū q̄ hoc nūq̄ fuit de mē- te statuenḡ cū lex d̄eat̄ ē cōis vt. iij. di. exit̄ alit̄ lex. nisi ēt̄ mire p̄uilegiatiua p̄ ea q̄ sup̄ dixi. **Ad** p̄dicta facit̄ q̄d no. j̄mo. in. c. fi. vt lite pen. in addi. ⁊ in. c. que in ecclesiarij sup̄ eo quod legitur ⁊ notatur in. l. cunctos populos. C. de summa trini. ⁊ c̄. **Et** sic finis adest̄ presentis repetitionis. **Ab. sic.**

Siquis contra clericū. huic .c. de fo. cō. pe. duplex p̄t anectimā vna triseca ⁊ alia ex triseca ⁊ ē vtraz difficilī. **P̄**ria circa tria dubia p̄ncipr̄ vsat̄ p̄rio q̄ ad modū ⁊ effectū recusatiōis p̄ d̄ponētes ⁊ legatū. sc̄do circa ap-

pellatōnē a delegato f̄cusato **I**nterponēdā. Tertio circa execu- tionē s̄nie late a delegato inferiorē a p̄ncipe. Et vl. duo dubia tā- gūt̄ p̄ gl̄. ⁊ do. s̄z sup̄ trāseūt̄ multū lēte. Ego vō late explicaf̄ conabor̄ māz triseca trāseūdo ad declarationē capli nri ⁊ p̄se- q̄nt̄ alioꝝ iurū m̄storū. **Cū** h̄ ēt gnālī ⁊ absolute dicat̄ cle- ricū p̄ueniēdū ēē solū corā suo ep̄o q̄ ide in mulḡ casib⁹ tā i ciu- li q̄ in criminali corā alio p̄ueniri p̄t vt ex ifra d̄icēdū patebit ⁊ hāc māz docto. nō p̄sequunt̄ h̄ nec alibi in iure ⁊ eodē loco s̄l- s̄z in diuersis locis ipsa maxiaz difficultatē igerit vt i s̄lī d̄ic̄ tex. i. p̄mio grego. **S̄z** deo fauētē i b. c. vbi bñ cadit̄ maxie h̄i- to respectu ad titulū plene i serā tāgēdo ēt māz mōachoz corā q̄ iur̄ p̄ueniendi siue agat̄ ciuili siue criminali ⁊ p̄cessū ⁊ eos s̄d̄dū i iſtitiōis via. aliqd̄ ēt attigā de p̄tate inferioroz p̄latoz ⁊ de loco i quo ius d̄bēt reddē. **Et** breuitat̄ cā obmissa h̄ice cō- tinuatōe aliq̄s̄ p̄factiōib⁹ ⁊ additiōib⁹ ad tex. q̄ mētī fastidiū gnārēt̄ ⁊ p̄ncipr̄ māz d̄iscutiēdā ipedit̄ solēt̄ d̄scēdo ad capli- examinatōnē. Et b. c. sic cōit̄ s̄mar. **Cōrā** ep̄o suo p̄uenien- dus ē cleric⁹ si recusat̄ dabit̄ delegatū p̄tib⁹ nō suspectū. Ego vō alit̄ s̄mo p̄siderata mētē ⁊ p̄ sic **Eps** si recusatōe ⁊ cū p̄- posita ad arbitros uenire nō vult pōt ēt p̄tū nō req̄s̄ito p̄sensu cām p̄ncipalē alicui nō suspecto cōit̄e cui⁹ s̄iaz executioni mā- dabit̄. vel alit̄ s̄m aliū itellecū. **Eps** vt suspect⁹ de cui⁹ suspitōe notorie p̄st̄at̄ p̄t dare delegatū n̄ suspectū cui⁹ s̄iaz poterit̄ p̄ se executioni mā dare. h. d. **Ab. sic.** **P̄**dot̄ duplici⁹ diuidi s̄m- variōs itellec⁹ nā p̄ p̄uidet̄ reo circa d̄legationē fo circa execu- tionē ibi a qb⁹. vel s̄m aliū itellecū ⁊ melius p̄t̄o. p̄uidet̄ q̄n̄ iu- dex vt suspect⁹ recusat̄ a reo sc̄do q̄n̄ delegat⁹ in locū recusa- ti ab actozē ibi aut̄ si hoc actoz. **Alīc** ad collectionē nobilitū cōdescendo. **P̄**rimo no. illā regulā vulgarē q̄ actoz seq̄ forū rei vt in. c. cū sit gnālē ⁊ in. c. si clericus cū cōcordā. ibi allegat̄ J. eo. **Hāc** regulā limitō q̄n̄ de aliq̄ re p̄tēdit̄. secus si agit̄ de exceptionē vt q̄ reus originari⁹ aīq̄ p̄ueniat̄ vult sup̄ ex-

*Implet
exercitū
infans*

*Arroz / q̄
cum q̄*

ceptiōne agere quo casu pot. l. si p̄tendat. ff. de fideiuss. facit. c. j. de iureiurā. hoc enī casu agēdū ē corā iudice corā quo ageret si ipse rē p̄ueniret q̄ attēdi d̄z cāe nālis origo. nō q̄d accidēta liter p̄surgūt. Cā enī nālis vnica absorbet mām accidētalif. l. q̄ bēbat. ff. de tutel. **C**ā. gl. iuncto tex. i p̄allegata. l. si p̄tendat sentit q̄ fideiussor hēat exceptionē vt nō p̄ueniat in totū sed vt fiat diuisio inter alios fideiussores. ff. de fideiuss. et insti. eo. §. si plures no. in. c. ij. eo. n. tñ vnus ex fideiussorib⁹ si vult nō pot̄ ipso bare officiū iudicis vt fiat de illa diuisio et p̄reliq̄ pte iponat su lentū creditori. **C**ā idē allego gl. in. Laurelius. §. certū. ff. d̄ liber. lega. q̄ apte sentit q̄ tur̄ exceptiōe pot̄ agē anq̄ p̄ veniat sp̄lorando officiū iudicis vt silentiū iponat̄ creditori actoris sic in negatoria q̄ dat̄ possessori. vt. l. et si forte. ff. si sibi v̄. et no. in. c. examinata d̄ iudi. et i. c. cū ecclesia surra de cā. pos. et p̄pi. **C** Et hoc puto p̄cedē q̄ molestas de facto vel q̄ verūmū liter timet molestari. l. diffamari. C. de ingenu. ma. et i. c. cō. q̄rente de offi. ordi. iuncto. ti. vt nemo iustus agē cōpellat̄ et de hac mā p̄ bar. in. l. si finita. §. delegatē. ff. de dā. infec. et ad h̄ re duci debēt no. p̄ gl. in. c. si aut̄ de rescrip. et p̄ Inno. in. c. cū dilecti et in. c. dudū. el scdo de elec. et hoc et voluit bar. in. l. si societate. §. arbitroz. ff. p̄ sortio. **C** Et idē v̄ si agat̄ p̄dictiōe. l. dif famari. C. de ingenu. ma. et in. c. q̄rente de offi. ordi. **C** Idem voluit fede. de senf. cō. c. xxxij. in examinatioe testiū sup̄ excep tione q̄ recipiunt ad p̄petuā rei memoriā vt in termis. c. signi ficauit et c. albericus de testi. et examinatio h̄ fiat corā iudice ip sius rei corā quo q̄d ip̄ v̄tilat̄ p̄ncipalis. **C** Bicit lap. alleg. x. reus q̄ iuratur v̄suras solue et neo posse petē a iudice suo ab solutione a iuramēto tū q̄ nil petit tū q̄ originalit̄ ē rē. **C** Et hoc puto v̄z in exceptione p̄prie dca q̄ tñ p̄uenit stimulado stimulo actionis secus puto i exceptione ipropie dca q̄ cōpetit et nō stimulo et hoc rōne publici interestē vt ē vidē in excep tione q̄ opponit̄ p̄ dictū p̄firmādū et p̄ p̄firmatū p̄secrādū h̄ ei exceptio ipropie dca p̄petit anq̄ in iudicio agat̄ et i q̄d quē nō dirigit̄ stimulatō actōis et s̄q̄ ē q̄ actio sit in potētia et deduci possit et appellat̄ h̄ exceptio itentionis q̄ h̄ dicitur nō petat p̄fir mationē vel consecrationē h̄z tñ itentionē vel hēre d̄z ip̄az pe tendi vt no. Inno. l. c. cū dilecti de elec. Scdo h̄z h̄ exceptio i mult̄ v̄ et nām actōis vt no. Inno. i p̄allegat. c. cū dilecti et in .c. sup̄ eo. et c. dudū el scdo eo. ti. h̄ enī exceptio i p̄pe dicta non discutiet corā iudice rei q̄ corā eo ē quorū ē q̄d p̄ncipalis discu tienda. s̄z pot̄ corā iudice ip̄ electi p̄ quē excipit̄. **C** No. h̄o ep̄m solū ordinariū ē totū dyocesis sue p̄cordat. c. j. de offi. or. et c. cū ep̄s et in. vj. de quo. j. lat̄. **C** Aduertēdū tñ q̄ legati de putati p̄ sedē aplicā h̄nt ordinariā i loco vt i. c. ij. de offi. lega. in vj. s̄z ip̄soz p̄tās exordinaria ē et sup̄ iuducta et tāq̄ p̄ iudicialis iurisdictioni ep̄oz restrigenda. iurisdictioni v̄o ep̄oz nālis fauo rabilis et aplicāda. ad h̄ ē tex. cū gl. nōbili in de. ij. de offi. ordi. gl. tñ ibidē dicit q̄ p̄tās legatorū ē exordinaria d̄z exponi. l. ad exor dinariū modū iuducta q̄ ep̄oz p̄tās ordinaria ē vt i p̄allegat. c. ij. de offi. leg. l. vj. **C** No. tertio q̄ appellatioe executoris p̄prie bendit̄ delegat̄ p̄cordat. c. sc̄ificat̄ de rescri. Et et p̄ncipalr̄ cognitor̄ executor̄ i q̄tū exegit̄ ad finē p̄ agēdi et reddēdi vni cuiq̄ q̄d suū ē v̄ et executor dat̄ ad b̄nificia ē delegat̄ vt no. i .c. tibi q̄ de rescrip. in vj. et c. si sup̄ ḡtia de offi. delega. eo. li. Sic d̄z q̄ ius ē executor iusticie vt no. gl. in. l. iusticie. ff. de iusti. et iu. et iusticia eo. §. iuris prudētia p̄prie tñ executor d̄z ille q̄ h̄z exeg s̄ntaz s̄z ab alio lat̄ vt ē tex. no. l. l. executorē. d̄ executi. rei iudi. et facit. c. pastoralis. §. p̄terea de offi. delega. et c. de cetero d̄ re Judi. xxx. q. ij. et si nō cognitio iō puto q̄ in statu vbi v̄ba stri cre itelligunt̄ de iureiurā. c. inra appellatioe executoris nō ve niet delegat̄. **C** No. q̄rto iudice ordinariū ē si ep̄ali p̄fulgeat dignitate posse vt suspect̄ recusari et i totū ab exercitio illi cāe remoueri de quo aliquid s̄tra. **C** No. q̄nto q̄ ep̄o recusato archiep̄s i iurisdictione nō succedit s̄z ip̄ie recusatus dat̄ delegatū vel suat q̄d h̄t̄ i. c. cū sp̄ali de appel. **C** An aut̄ ip̄o negligēte exercē iurisdictionē succedat̄ imēdiate archiep̄s i iurisdictione no. in. c. pastoralis i p̄n. de offi. ordi. et i. c. null̄ de iure pa. ix. q. ij. in s̄ma et i. c. cū. Scim̄ ea. c. et q. et in. c. roma. §. notoria de celi. li. vj. Et plen̄ i. c. j. de supplē. negli. pla. eo. li. et ita si ordinariū re cusat̄ a reo. ip̄e delegat̄ vt. j. subiciā. **C** No. vj. iuncta gl. ij. du plice p̄aticā recusandi q̄n recusat̄ ordinariū. p̄tā ē q̄ si recusa tur a reo ip̄e dat̄ delegatū. Si ab actore dat̄ iudex qui p̄pellat mutuo cōsensu aliq̄e sibi eligē cui ep̄us delegabit vices suas Sed h̄ itellec̄ nō placet ne int̄ actore et reū notet̄ diuersitas p̄ regulā. nō licet actori de re. iur. et de mut. peti. c. j. et ij. Scda p̄rica q̄ p̄ placet ē q̄n iudex ordiariū recusat̄ dare delegatū. Et idē dico si recuset̄ ab actore. Sed si iste delegat̄ subrogat̄ in

locū recusati recuset̄ ab actore tē ne s̄ntū p̄tigat recusatiōne fieri p̄pellunt̄ p̄tes mutuo cōsensu iudicē sibi eligē cū ep̄is ordi narius delegabit cām vltra. Et idē dico si recuset̄ a reo v̄n sen sus ē l̄re q̄ iudice vt suspecto recusato dabit̄ delegat̄. S̄z si iste delegat̄ p̄ter recuset̄ ne i s̄ntū p̄tigat recusatiō p̄pellunt̄ p̄ tes iudicē sibi eligē. Possēt tñ a p̄n. si iudex volet et de p̄tū cō sensu cōi delegatū d̄putare vt i. c. sup̄ q̄nū. §. nos aut̄ de offi. delega. **C** Et ex h̄ et ex tex. no. iudicē ordinariū et delegatū s̄ rogatū posse recusari ab actore h̄ntē cām recusandi subsistētē. **C** Et itelligo q̄ actor recuset̄ iudicē ad eundē nō aditū nisi ex cā sup̄ueniēte de offi. deleg. c. i s̄nuate et in. l. aptissimi. C. d̄ iud. ad hoc gl. in. c. statutū. §. cū aut̄ de rescrip. l. vj. sup̄ v̄bo re cusat̄. **C** No. vij. bonā cautelā ad excludēdā facultatē recu sandi vt d̄t̄ iudex de cōi cōsensu p̄tū nō enī p̄nt partes illū re cusare in quē semel p̄senserūt nisi legitia superueniente cā vt no. Inno. in. c. j. de re iudi. et in aug. offerat̄. C. de liḡ p̄testa. ca nonizata. l. ij. q. ij. et i. l. aptissimi de iudi. et i p̄allegato. c. sup̄ q̄ nū. v̄n dico q̄ h̄ p̄silio ne p̄pellant̄ iudicē eligē fit ad cautelam nō aut̄ de necessitate q̄ sic p̄io delegat̄ sine p̄tū cōsensu ita et scdo et vltēri et suata tñ facultate recusandi. arg. eoꝝ q̄ legū tur et no. in p̄allegato. c. sup̄ q̄nū de offi. delega. **C** No. etiā ordinariū ē suspectū d̄re exeg s̄ntaz sui delegati. **C** Et ex h̄ colligūt q̄d ar. q̄ delegat̄ ab i s̄re iore a p̄ncipe suā s̄ntaz exeg nō potēt s̄z p̄ executiōe adit̄ ordinarius de quo lat̄. j. ex h̄ et ex tex. **C** Secimo no. p̄tūctiq̄ ordinariū sit suspect̄ nō valet p̄textu suspicionis repelli ab actu executiōis. h̄nc ē q̄ executor nō pot̄ vt suspect̄ recusari. j. de appel. c. nouit̄ facit. c. nouit̄. j. e. ti. **C** Et facit̄ h̄ p̄ nōbili opinione in. c. ex pte el. j. de v̄bo. sig. vbi s̄tr̄ dicit iudicē posse v̄dicare iurā p̄prie notone sibi illatā cū h̄ casu pot̄ sit executor q̄ iudex ex q̄t̄ penā a iure ip̄osita et iō nō valet vt suspect̄ recusari. **C** S̄z illud dictū pot̄ dico re stringēdū q̄n certa pena p̄ illo delicto ip̄osita ē a iure sec̄ si pe na esset arbitraria q̄ tē inq̄tū arbitrarē et v̄t̄ iudex et pot̄ set in arbitradō modū excedē. **C** Binc ē q̄ a iudice penā ar bitrate pot̄ appellari vt dicit gl. no. in. c. sup̄ his d̄ accus. l. 3 a pe na iuris appellari nō possit de appel. q̄ nos. et q̄d no. gl. i. c. cupi entes in v̄. p̄ntas de elec. l. vj. Et h̄ac limitationē aliq̄r sentit archi. l. c. q̄ sup̄ eo. li. et i. l. q. v. **C** Idē puto si ex tali delicto cōmissio i p̄sonā ordinariū dicat̄ illū incidisse in certā penā vt nisi h̄ notorie p̄stat nō valeat ille declarare illū incidisse in penā illā q̄ possit falso declarare nec illa eēt s̄nta iuris s̄z hois ad h̄ v̄is bonā gl. in. d. c. cupientes. **C** H̄is nōbili h̄ sic collect̄ venio ad expeditionē i r̄sece mae in q̄ expedis glo. et tacta h̄ per doc. **C** Oppo. p̄. tex. de. c. cum sp̄ali. j. de appel. ibi p̄posita recu satione corā iudice d̄z eligi arbit̄ vt determinet de iusticia vel iniusticia recusatiōis h̄ absolute d̄z q̄ ep̄s recusat̄ dat̄ delega tum. Sed glo. j. sentit hoc p̄tū q̄ illi decretali standū ē q̄ istam it̄p̄tat̄ alr̄ gl. nō declarat et sic v̄t̄ sentire q̄ h̄ decretalis nil no ni hodie iducat vel q̄ sit sublatā pillā. goss. dicit et meli⁹ v̄trāq̄z h̄ere locū in casu suo q̄nq̄ ei nō refer̄ q̄ an sit suspect̄ sed q̄ libet pars hoc fatē vt q̄ suspitiōis cā notoria ē et h̄z locū ista decretalis. v̄n ep̄s stat̄ delegabit cām abiq̄ arbitroz electiōe. q̄nq̄ refer̄ i dubiū de suspitiōe et p̄cedit̄ decretalis cū sp̄ali. **C** Possēt et dici hoc. c. p̄cedē q̄ ep̄s execrans litē malit̄ cō mittere q̄ ad arbitroz electionē deuenire. **C** Et q̄ d̄at̄ in telligim̄ illā cū sp̄ali. cū ep̄s mittit̄ p̄ p̄nitiōne arbitroz cū h̄ dicat̄ tex. l. cū vt suspect̄ fuerit recusat̄ et c. v̄ba enī itelligen da s̄ cū effectū. c. relatū de cle. si res. de pe. dif. j. §. h̄ aut̄. et for te h̄c itellec̄ h̄nt gl. **C** Et ex his colligo v̄nā d̄ntaz it̄er ius canonicū et civile. nā de iure canonico nō ē necesse p̄bare cām suspitiōis s̄z ex sola volūtate recusat̄ tā ordinarius q̄ delegat̄ et suffic̄ q̄ iuret q̄ nō calūniōse recuset̄ vt i. l. aptissimi et q̄d ibi no. p̄ gl. et i. l. cū sp̄ali. C. d̄ iudi. et i aug. si v̄o p̄tigit̄. C. e. v̄n nō ē nece et exprimē cām de iure civili vt no. gl. i. l. q̄ poterat. ff. ad tre. et in. l. Itē si suspectus. ff. de p̄cur. et i. l. aptissimi. C. de iudi. et sentit gl. in. c. ij. regio de appel. in fi. et j. r̄gā. Releuat̄ tñ ordi narius de iure civili alio q̄ nō in totū remouet̄ suspitiōis p̄tex tu s̄z dat̄ sibi ad iudicē. s̄z de iure canonico sec̄ vt h̄ i. d. c. cū sp̄ali. **C** Et ex h̄ colligit̄. scda d̄nta it̄er iura. et h̄ op̄io cōis ē q̄ de iure civili ordinariū regularit̄ in totū nō reuocat̄ s̄z dat̄ ad iunctus vt in. d. aug. si v̄o et no. gl. et bar. p̄ et in. d. l. aptissimi et glo. i. l. j. C. si q̄cūq̄ p̄di. p̄tate h̄z aliq̄ v̄t i. d. l. apertissimi. **C** Secūdo oppo. p̄. tex. et p̄dicta de. d. c. cū sp̄ali. vbi d̄z q̄ iudex recusat̄ d̄ recusatiōis assensu p̄dōe ydonee p̄mittit̄ negotiū vt ad sup̄iore trāsmittit̄ h̄ v̄o simplr̄ d̄z q̄ ab eo ē delegat̄ d̄pu tand̄ sed gl. in. d. c. ij. regis. et aptius in. c. cū sp̄ali. simplr̄ stat̄ p̄io. dicit̄ enī recusatū posse p̄mittē accedēte tñ p̄tū cōsensu. s̄z si maluit

si maluit negotium ad superiore remittere hoc poterit et parti
 bus iuris et sic clausula illa recusantiu p'sensu posita. in. c. cu spali
 li. determinat dicitur p'ma p'te diffinitionis vt. in p'missione reg
 rat. p'sensus p'tiu no aut i remissione ad superiore. sentit tu in pall.
 .c. q' p'sensus p'tiu no regit i p'sona cui fieda e p'missio. s' fuer
 rat ad vbu p'mittat qd apte declarat et sentit ibi Jo. an. i. l. aliis
 ibide dices gl. i. c. p'ueit. vj. q. j. trasit et no appet qd velit. **C** In
 b v' sentire id qd sup'dictu e dicit eni b. c. fore conectu p. d. c.
 cu spali z. c. l. j. eo. ti. vbi d' p'm eu q' si iudex de recusatoris co
 sensu no poterit remitte cam seu delegare ad superiore remittat
C Et hac sniam seq' do. vinc. p'firmat hoc. c. iudex palle. vbi
 p' p'm eu delegatu e p'pari ordinario quo ad p'missionem an p'nu
 tiatione arbitroz. no pot p'mitte sine p'tiu p'sensu It'e delegare
 est ps iurisdictionis. l. iij. in fi. ff. de iur. o. iudi. no. gl. i. c. si a subde
 legato de offi. delega. li. vj. sed postq' e p'nuatiu iudice ordina
 riu ee suspectu p'dit o'e exercitiu ee nisi p'tes co'sentiat. **P**re. ita
 posset led'e recusat' d'ado aliu magis suspectu l'z ad huc cam
 suspitionis pbare no posset ad hac decreta. r'ndet vt. s. q' e cor
 recta vl loq' qn p'tes p'senserut q' deleget secus si b noient p
 tes vel altera p'tiu. **H**anc opinionem co'em vt no exigat per
 tium p'sensus seq' specu. in ti. de recusat. s. fi. v. i. ordinaria aut.
 loq' t'n aliquatulu iricate maxie i delega. nec ex toto exp'mit
 veritate. **H**is anto. in b p'ucto v' p'ius z loq' apte p' tex. i
 .c. iudex de offi. delega. li. vj. vt apte colligit ex dicit ius in. c. ij.
 regris z in. c. cu spali de appel. z forte lapsu ligue vel defectu
 scriptoz vl de receti no viderat illa iura. na sup. d. c. ij. regris q'
 aut recusat' p'posita an p'nuatiu iudex vult p'mitte z
 pot et p'ib' iuris. It'e ea p'posita z pbata an p'nuatiuone. sed
 bui' p'nu t'z in. c. cu spali. q' post recusat' q' pbata no comittit
 iuris p'ib' an recusat'one pbatam qd est .c. iudex palle. Aut
 vult p'mitte p' p'nuatiuone z no p't iuris p'ib' q' desit h'ere ex
 exercitiu iurisdictionis fm eu z hosti. in. d. c. cu spali. q' p'ma ps dis
 iunctiue illi' refert' ad ordinariu vt illa p'p'mittat alicui i que
 p'tes p'senserut. Alia vo ps de remissione ad superiore p'cedit i de
 legato dices no suari in ordinario z ca remittit' ad superiore. s'z
 ipse id' hosti. v' sensisse p'iu in. c. l. z de fo. p'pe. vbi dicit spale est
 in epo pp dignitas excell'ia z fauore p'ncipalis iurisdictionis vt
 possit p'mitte cam recusat'. Alu vo inferiores cas remittunt ad
 superiore suu. neutz mibi placet vt. j. subicis. **H**ec sunt q' i ma
 p'ncipali z effectualit' scripta repio per q' no enucleat' itellect'
 huius. c. nec illi'. c. cu spali. **E**n p'io expediam mam in delega.
 sedo in ordinario. in delegato v'z hodie expeditu q' ad faculta
 te p'mittedi per. c. iudex de offi. deleg. li. vj. Aut eni vult p'mitte
 anq' z eu p'ponat' recusat'. Aut p' p'io casu z si p'mittit i totu
 vlt' p' recusat' vel facta z eu p'missio ipugnari no pot secus si
 aliqd iurisdictionis sibi resignauit te eni d'cedu e vt in sequet'
 mebro. si vo vult p'mitte p' recusat'one p'posita aut fuit sup ea
 p'nuatiu z no pot et de p'tiu p'sensu q' ex te oi mo desit esse iu
 dex. aut an p'nuatiuone z pot de p'sensu p'tiu siue recusat'io sit i
 totu p'posita z pbata sine p'sensu p'tiu no pot vt h' oia pbant i
 d. c. iudex. In ordinario mai' e dubiu vt p'z ex p'dict'. **C**ois t'n
 opinio v' vt sit i optioe sua an p'mittat an remittat cam ad su
 p'iore si t'n eligit p'sensus exigit i p'missioe fieda. **E**go vo sic
 puto distinguendu qm aut p'posita recusat'ioe iudex t'q' lites
 execrans no vult deuenire ad arbitroz electione z pot cas co
 mittere et p'ib' iuris d'imo p'mittat per lone neutri p'ti suspecte.
Consultus t'n agit si p'tiu p'sensu in p'missioe regrat z recusat' ind
 facultate excludat de b puto fore casu b'z vnu itellectu q' no
 b'n p'gruit l're vt in. c. ad b. j. de appel. **H**ic enim in p'n. absolute
 d'z q' a recusat'io deputad' e delegat' nec vlla metio agit de p
 t'iu p'sensu qd clarius liq' ex seq'ntib'. nec exigit' p'sensus qn de
 legatus subrogat' in locu ordinarij recusat'. q' v' q' iudex or
 dinarij possit itez p'mitte. **P**rio g' casu no exigit' nec et sedo
 casu de necessitate s'z cu cautela ne in finitu p'igat recusat'io vt
 supra dixi z p. b. c. sup q'onum de offi. deleg. no eni appet q're
 de necessitate magis exigit' sedo casu q' p'io. **E**t ex hoc apte
 apparet o'ia iter delegatu z ordinariu et asiq' p'nuat' super
 recusat'ioe qm delegat' recusat'ioe p'posita no pot p'mitte cam
 p'ncipale nisi p'tiu p'sensus accedat vt in. d. c. iudex ordinarij vo
 pot ipsi iuris. qd p'z ex eo q' solus vt euitet' ifinitas recusandi
 copellit p'tes ad eligedu iudices facit q' de iure civili no obstan
 te recusat'ioe cognoscit' l'z det' coadiuctus vt in. d. aug. si qn co
 tingerit. **C** d' iudi. multo g' fort' de iure canonico poterit p'mit
 tere vt stati iferi' pbabo. Si ei exercitiu p'mittedi eet sibi iter
 dictu sine p'tiu p'sensu no posset deputare aliquem nec p'pelle par
 tes ad electione iudicu z ex hoc tollit' dictu do. vin. in eo q' di
 cebat p'tiu p'sensu b' itercessisse facit. c. ad bec zc. **A**ut p'mu

tiatu fuit sup recusat'ioe z dubiu tunc e magis arduu pp illaz
 clam z recusatoris assensu posita in. d. c. cu spali. s'z nihilomi
 nus illa opinione no obstate puto ide d'cedu v'z q' possit p'mit
 tere iuris p'ib' salua t'n facultate recusandi z p' b dico fore ca
 su b' fm alia lectu. q' et optie adaptat' l're vt itelligat' qn suspitio
 nis ca erat notoria. notorietas eni facti opat' id qd notorietas
 iuris q' ex snia orit' vt in. c. fi. de coha. cler. z mul. facit qd no. In
 no. in. c. ex pte el. i. de vbo. signi. z in. c. p'terea de dila. facit et cle.
 pastoralis in. s. p'isana z qd ibi no. p' gl. de re iudi. imo aliqn pl'
 opat' notorietas facti q' iuris vt e gl. sing. i. cle. i. de sepul. **I**te
 v'z casu b' fm aliu itellectum q' h' itelligat' qn pus p'mittat su
 per recusat'ioe q' vba vt dixi debet' itelligi cu effectu z nec asr
 p' vba ipatiui modi diceret q' iste recusat'ioe delegare vt p'z ibi
 executor ab ipso d'putet'. z no ob. c. cu spali de quo sumpserit
 fundametu. q' dico q' illa clausula de recusatoris assensu non
 ponit' ibi necessitate sed pot' itstructiue z p'sultiue vt euitet' iu
 d'icis recusandi facultas vt sit sensus q' iudex recusat'ioe p'mit
 tere cam. s'z ne p'igat recusat'io fieri p'gruu e q' regrat' p'tiu co
 sensus ad b allego tex. in filli optimu in. c. sup q'onu in. v. cu aut
 de offi. deleg. vbi dicit' tex. ne auditor datus sup medijs causis
 valeat recusat'ioe statui'. z ibi dicit' gl. no statuendo. q' z sine par
 tium p'sensu pot' delegat' p'missionem face vt in. d. c. sup q'onum
 ver. que vo. si g' v'bz statui'. p'sultiue ibi ponit' z no necessi
 tatiue q' ma no necessitat' multo fort' in casu. d. c. cu spali. vba
 necessitate no iducit' z p' b allegat' iste tex. vbi in p'ia p'missio
 ne nihil d'z de partiu p'sensu sed postmodu euitet' ifinitas recu
 sandi p'sultiue regit'. It'e illa vba de recusat'ioe assensu no p'nt
 itelligi prope q' seq'ret' absurditas. s' q' i recusat'ioe optioe eet
 reu z remotu iudice sine e' culpa distrab'e. It'e iudex deputa
 ret' ad volutate vni' t'n p' l. obseruadu. ff. de iudi. z no. in. c. cu
 R. de offi. delega. z sic iud'ciu claudicaret q' licet vni' qd alteri
 no licet p' regnu l'z. de reg. iur. li. vj. z in. c. j. z. ij. de mu. peti. z i
 .l. cu dies. s. si arbit' ff. de arbi. v'z ego z doctores tenetes p'
 ria sniam ipropriat' illa vba z addit' d'ictes q' et regit' p'sensu
 alteri' parz. s'z si necessitatiue loq'ret' ille tex. absq' dubio fecit
 ser metione de p'sensu vtriusq' partis fac. c. ad audietia de d'cy.
 s'z q' loq' itstructiue fecit metione de recusatoe q' er at p'sup'tio
 z eu ne itez recusat'ioe vt b' z i regula seme l'oe reg. iur. li. vj. l'z
 secus i delegato vt pbat' l. d. c. iudex. i p'missioe eni fieda p'tiu
 exigit' oio p'sensus q' negatio p'ponit' vbo p't. q' casu v'bz illud
 i potat' necitate vt dicit' glo. singl. in regula b'nificiu de re. iur.
 li. vj. **E**t p't ee diuersitas ro iter delegatu z ordinarij q' d
 legat' nil h'z iure p'po s'z iure delegans vt legi' z no. i pall. c.
 .p. z. g. de offi. delega. z i. c. sane e. ti. z l. l. j. fi. de eo cui ma.
 est iuris. delegat' at no itedes p'mitte cam personis suspecte no
 pot p'mitte cam sine p'sensu p'tiu q' non h'z iurisdictione efficacie
 s'z elidabile. imo pl' ibi dicit' gl. no. q' snia lata a iudice suspecto
 posset retractari si p' p'lacione p'uis detegit' suspitio q' papa si
 ite debet' cas sibi p'mitte z ide t'z gl. i. c. q' suspecti. iij. q. v. z b'n
 ibi facit tex. z l. c. accedes el. j. s. vt lit. no p'test. fac qd i sili not.
 glo. in. c. exceptio. iij. q. vj. z Jo. cal. in. c. ij. de or. cogni. z qd
 no. in. c. iudicate de offi. delega. **O**rdinarij vo h'z iurisdictionez
 gnale z l'z pp suspitione no heat exercitiu in ca p'ncipali t'n iur
 dictione h'z vt poterit t'n delegare respectu ordinarij z gnalis
 p'tatis qua h'z i p'mittedo neutri p'ti suspecto maxie de p'tiu p'se
 su nulla poterit z eu oriri suspitio. **F**acit qd. s. dixi b'z inno.
 in. d. c. ex pte de v. sig. vt iudex p'paz iuria possit vlcisci qn ces
 sat ca suspitiois z fac. c. p'posuisti. j. d. appel. vbi p'z q' als suspe
 ctus p't suspitioe no obstate in feco notorio p'ced'e s'z t'n p't t'ce p'ce
 de exeq'no modu vt b' z i. c. qd ad p'sultatione de re iudi. de q'
 curia no cur. aut q' p'nuatum e b' casu remediu recusandi vt b'
 z appelladi si no admittit' recusat'iois exceptio z. c. sup q'onu d
 offi. dele. z p' b tollit' alia obieccio qua faciebat. d. vincen. q' no
 poterat p'mitte q' vteret' iurisdictione q' l'z v'at' no t'n i p'ncipali
 s'z i articulo in quo cessat suspitio. s'z i. c. cu teneamur z qd ibi
 no. de appel. z s'z i. c. ij. de ma. co. interdictu eccl'e. vbi ex quo
 iudex se itromittit' de reuocatioe p' appellacione de eisde q' ite
 deret' i facilioe exitu case appellacionis ex quo no t'agit articulu
 appellacionis. **I**te cessat alia obieccio qua faciebat. d. vincen.
 de. c. iudex. q' p'cedit t'n i delegato. r'one p'dca h'inc e q' de iur
 civili delegatus recusat' ex sola volutate sine cee pbatioe d'u
 mo cesset calumia vt in. l. aptissimi z. l. cu spali. **C** de iudi. s'z or
 dinarij no vt in aut. si vo conigerit. **C** e. ti. z gl. no. i. d. l. aper
 tissimi ad p'dca fac. l. p'tor. ff. de iur. o. iudi. vbi p'tor p'mittit' cas
 sine partiu p'sensu in q' p' aduocationis officiu exercuerat z t'n
 p'ncipali in ca cognoscendo reddid' suspect' vt ibi no. z no. In.
 in. c. v'refragabili de offi. ordi. z archi. z Joan. an. in. c. si p'ta

vnū de offi. deleg. li. vi. facit. c. statū dū. ij. q. vi. r. c. si. de testi.
li. vi. **¶** Itē papa cāz ppriā pmittit vt eūter suspitio vt no. gl.
in. c. cū dilecta de pfr. vtil. vel inuri. r. i. c. cū venissent de iudi.
¶ Preterea si iudex ad quē licet nō posset de cā cognoscere rō
ne suspitiōis pōt tñ delegare vt no. gl. in. c. qrelā de elec. r. ij. q.
vij. §. tua v. li. p̄ p̄ez r. no. gl. in. c. eos de appel. r. spec. in. ti. de
appe. i. §. nūc tractem. **¶** Ex qb̄ oib̄ pbat̄ q̄ legitime r. no.
torie suspect̄ i cā possit p̄mittē r. in p̄mittēdo sit simplex execu
tor: r. euilibet p̄tū ē facultas iri sece recusandi. **¶** Itē iōtūm
ius canonicū deuiat a dispōne iuris ciuili d̄z stricte itelligi cū
enī de iure ciuili ordinari⁹ ex toto recusari nō possit de iure ca
nonico sic nō d̄z restringi facultas p̄mittēdi. **¶** Et p̄ b̄ tollunt̄
motiua doctor̄ r. gl. ij. i. b. c. remanet i conectū r. ē itē p̄tā illd̄
. c. cū spālī. absurdū. n. ē b̄ dicē q̄ b. c. cū spālī sit conectū vt sup
fluū ē. n. p̄ tex. i. p̄hemio vbi dicit̄ refecans supfluū. **¶** Et ex
his eliciunt̄ tres p̄ncipales itellect⁹ ad istuz̄ tex. **¶** Primus vt in
telligat̄ qm̄ iudex litē exēcrās nō vult deuenire ad electionē ar
bitroz̄ tē et p̄mittē pōt. Secundus ē qm̄ suspitiōis cā ē notoria.
Tertius qm̄ ē p̄nūtiatum vel alit̄ p̄stat de suspitiōe p̄ p̄bationes.
nō enī artaret iste tex. ad obligationē faciēdā nisi de suspitiōe
p̄staret notorietate facti vel iuris vt i. c. cū spālī de appel. r. gl.
bet hoz̄ itellectū ē sustētabilis r. ver⁹ i se. **¶** Nec p̄dicit̄ obui
at. c. l̄z de foro p̄pe. vbi recursus hēt ad supiorē existēte suspitiō
nis cā vt ibi nō. l̄z multiplicat̄ soluit̄ ille tex. q̄ b̄ iō q̄ talis erat
p̄suetudo vt ibi nō. i. gl. r. saḡ inuit̄ ibi tex. scdo q̄ ibi fuit̄ appel
latū p̄ recusationē nō admittit̄ iō appellatiōis cā fuit̄ deuoluta
ad supiorē vel itelligit̄ p̄m dispōne b̄. c. cū spālī. **¶** Ex p̄dū
ētis euidentē p̄fundit̄ opinio hosti. in. c. l̄z. dū dicit̄ spālī ē i ep̄o vt
possit̄ p̄mittē tū q̄ ip̄emet̄ h̄m̄ dicit̄ in. c. cū spālī. tū q̄ eadē rō ē
in oib̄ ordinarijs ex q̄ cessat̄ suspitio i articulo p̄missiōis nec p̄
cedit̄ qd̄ ip̄se nō. i. p̄alle. cū vna p̄ alternative itelligit̄ i ordinaro
altera i delegato. q̄ b̄ ē separe caudā a capite. r. vni⁹ auct̄ siue
orationis vnus d̄z ēē sensus vt i. c. maiores de bap. r. qd̄ ibi nō.
¶ Itē aduertēdū q̄ sic i recusatiōis effectu nō diuerfitas iter
ordinariū r. delegatū ita r. i nō ipsā recusationē p̄ponēdi vt pate
bit̄ ex distinctiōe. p̄ponēda quā ex varijs iurib̄ collegi. **¶** Aut
enī conat̄ q̄s recusare p̄siliū gnāle cui p̄est papa vbi ē ass legit
tima p̄gregatū r. nō p̄t̄ vlij. q. iij. cuncta p̄ mūdū r. c. ij. p̄ p̄ncipa
lē. tota enī ecclesia recusari nō p̄t̄. xxij. q. j. loq̄ r. c. pudēda r.
qd̄ ibi legit̄ r. no. in. c. maiores de bap. r. ei⁹ effectu r. sic d̄z itel
legi gl. i. c. j. d̄ iudi. **¶** Aut vult̄ recusare papā r. nō p̄t̄ imo ē in
cā p̄pa p̄mionali poterit̄ absolute iudex ēē ar. ff. de legi. l. p̄i
ceps iudicat̄ de causis fiscalib̄ q̄ eq̄pant̄ p̄mionali b̄. vt in. l.
b̄n̄ a genone. C. de q̄dr. p̄scrip. r. no. gl. in. c. cū venissent de iu
di. r. vide bonā gl. i. c. sigs pecuniā. lxxvij. di. honestius tñ fa
cit̄ si p̄mittit̄ vt no. in. p̄alle. c. cū dilect⁹ r. in. c. cū venissent de iu
di. r. in. c. ex p̄te el. j. de v. sig. Itē si agit̄ p̄ papā de crīe qm̄ in cā
ppriā d̄licti p̄t̄ ēē iudex q̄ in nullo iudicat̄ excepta cā hēsis vel
i crimen ei⁹ sit notoriū vel h̄ue ita q̄ scādalt̄z ecclesia r. i p̄o
in conuigibilib̄. nā tūc p̄sumit̄ hēticus vt leg. r. not. i. c. r. si papa
xl. di. r. c. nemo. r. q. iij. r. p̄ archi. i. c. i. fidei fauorē i. si. de hēti. l.
vj. secus at̄ vbi ista tria nō p̄currāt v̄z enormitas i conuigibilib̄
tūc ei⁹ papa accusari nō p̄t̄ de symonia l̄z largo mō dicat̄ hēsis
vt in. c. q̄rens de symo. r. j. q. j. p̄sbyl̄ r. ij. q. ij. altare de b̄ ē gl.
no. in. c. sigs. lxxvij. di. **¶** Et idē dicit̄ in non recognoscēte su
piorē vt possit̄ ēē iudex in cā p̄pa vt ip̄se nō. i. l. j. C. vt nemo in
sua cā. allegat. l. r. b̄beruis. ff. de hēdi. l. i. vbi ip̄ator iudicat̄
de institutione facta de suo suo allegat gl. in. l. si alit̄. §. belliss
me. ff. q̄ vi aut clā r. in. l. ē recep̄. ff. de iu. o. iud. r. sentit̄ gl. i. c.
gayllariū. xxij. q. iij. i. v. anathematizari. r. formā siue quā pa
pa in cā delicti p̄p̄ij facē d̄z ponit̄ archi. in. d. c. nūc aūt. Et sic in
casib̄ p̄dicit̄ nō ē opus q̄ eligat̄ arbit̄ in articulo suspitiōis cā
nō tñ necessitat̄ ad arbitroz̄ electionē. **¶** Aut recusat̄ synod⁹
p̄ncipalis vel inferior qd̄ fieri p̄t̄ vt no. in. d. c. j. de iudi. p̄ doc. r.
bonus tex. in. d. c. l̄z. de fo. p̄pe. r. i cle. pastoralis. §. p̄fana d̄re
iudi. r. no. gl. i. c. i. singul̄ de sta. re g. r. nō dicit̄ doc. i. d. c. j. de
iudi. q̄ i recusando p̄silio n̄ exigit̄ q̄ oēs d̄ p̄silio sint suspecti l̄z
tota synod⁹ reddit̄ suspecta eo q̄ maiores de synodo sint suspe
cti vt ē caput vt metropolitā. iij. q. v. q̄ suspecti r. i. c. fili⁹ d̄
p̄eur. r. b̄ casu puto eligēdos arbitros i recusatiōis cā ar. p̄all.
. c. cum spālī r. qd̄ no. glo. in. c. si p̄ vnū de offi. deleg. l. vj. q̄ d̄i
cit̄ q̄ etiā cū recusantur ep̄i eligant̄ arbitri. Itē tex. i. d. c. cū spālī
si loquitur absolute in quolibet ordinario. **¶** Aut recusat̄ ar
chieps vel episcopus r. idē per superius dicta. **¶** Idē si recu
satur inferior etiam si iurisdictionē cōpetat sibi iure speciali vt ap
te sentit̄ glo. in. c. cum contingat. j. eo. ti. **¶** Aut recusat̄ dele
gat⁹ r. tūc si plures sint d̄z ti cuius virtute vno amoto iuris

dictio deuoluta ad alios r. cā recusationis proponēda est corā
collega. ad quē in casu iuste suspitiōis deuoluitur iurisdictionē q̄
in hoc casu suus iudex est sicut̄ als cognoscit̄ an sua sit iurisdic
tio r. sic hoc casu nō elligunt̄ arbitri bec probant̄ per tex. r. gl.
in. d. c. si cōtra vnū. Aut sunt dat. plures sine clausula r. idē
dicendum qd̄ in vno vt statū sub itam. Aut est vnicus r. si est
p̄nceps eligantur arbitri. difficile enī esset adire p̄ncipem in re
cusationis articulo vt in. c. scdo requisit⁹ r. qd̄ ibi nō. de appel.
Aut est delegat⁹ inferioris siue delegati siue ordinarij r. nō eli
gantur arbitri r. recusatio proponēda est r. probanda corā de
legante vt probat̄ in. d. c. l̄z. per questionū in. §. vō de offi. de
lega. li. vj. **¶** Itē qm̄ recusat̄ vicarius ep̄i probatio cause sus
pitiōis fieri d̄z coram ep̄o vt in. d. c. si cōtra vnū. l̄z cōtrariū
r. male senserit gl. in. c. si clericus. xj. q. j. **¶** Et p̄dicta vera qm̄
episcopus seu inferior delegatus sunt p̄sentes si vero sunt ab
sentes tūc Immo. r. hosti. in. d. c. cum spālī. dicunt̄ q̄ recusatio
proponetur coram delegato. r. petatur q̄ superfeceat donec
adeat̄ episcopus als poterit̄ appellari. Idem ad litteram po
nit̄ archi. in. d. c. cū spālī sed Jo. an. in. c. si p̄tra vnū dicit̄ hoc di
ctum procedere posse quādo episcopus esset intra d̄pocelz̄ se
cus si esset in loco remoto tūc esset valde iniquum q̄ reus p̄
uocatus recusans officialem siue delegatum ipsius ep̄i tenea
tur adire in loco notabiliter remoto r. idē dicendum in acto
re. non est enī equum vt tenea ur Jus suū differre in tñ tps
r. ideo hoc casu dicendū q̄ in recusatione officialis ep̄i ep̄i eli
gantur arbitri ar. c. cum spālī. cum ip̄se ordinarius habeat p̄tā
tem vt no. Immo. in. c. siua de offi. vica. r. no. glo. in. c. l̄z eo. ti. in
vj. r. in. c. perlectis. r. in recusatione delegati ep̄i vicarius
ar. optimū i. l. si hominem. ff. mā. vbi singulariter probat̄ pro
curatores generalē posse ex causa inhibere spālī ne fiat sibi me
tum p̄ dñm q̄ mandauit. **¶** Et singulariter potest adduci illa
bona lex. q̄ delegatus generalis in partibus potest ex causa p̄
cipere delegato pape spālī vt procedat l̄z causa non existente
ille dicatur eo maior quo ad illā causā. vt in. c. studuisti de offi.
delega. r. est nobile. facit̄ qd̄ not. glo. in. c. capax aptitudinis.
xxvj. q. vj. **¶** Et per illam dicit̄ singularit̄ Bal. in. l. oēs po
puli. ff. de iust. r. Jur. ep̄m posse ex euidenti causa statuere cō
tra ius cōe r. glo. in. p̄alle. c. ip̄a que dicit̄ episcopum ex cau
sa posse minime penitentia inunctā per papā ar. clatorē. xxij.
que. ij. d. l. si hominē. facit̄ qd̄ no. dñi de rota. decis. cclx. vbi
dicunt̄ ep̄m ex magna causa posse dispensare contra conciliū
r. dicunt̄ hoc tenere Joannē de ligna. in. c. at si clerici de iudi.
¶ Que aut̄ sint legitime cause recusatiōis vide plene p̄ Immo.
in. c. cum spālī r. c. postremo de apael. r. c. causam el. i. de iudi.
r. c. accedēs el. ij. vt lit. non contestat. r. c. cum super de offi. de
legati. vbi bona glo. enumerat̄ Jo. an. and. in. c. legitima de
appel. libro. vj. Anum tamen aduertendum quia glo. in. l. q̄
poterat. ff. ad trebel. r. in. l. Item si suspectus. ff. de proci. dicit̄
q̄ delegatus recusatur etiā siue causa r. dicunt̄ aliqui illas non
esse veras quia causa legitima est probanda vt per iura p̄dū
dicta. **¶** Ego vō dico vt. s̄. illas procedere de iure ciuili r. hāc
d̄iam inter ius canonicum r. ciuile ponit̄ glo. in. d. l. Item su
spectus. r. diuerso respectu vtrāq̄ consideratio bona fuit̄ cuz
ius ciuile forte considerauit̄ periculosum esse coram suspecto
iudice litigare. l. apertissimi. C. de iudi. l. Exp̄imē causas quā
doq̄ non expedit̄ ne incidat̄ i maiores inimicitias vt propter
eorū turpitudines vel aliud ar. l. quia poterat. r. iud. cuz p̄e
iudicium est q̄ legatus remoueat̄ cuz ex facili causa hoc cō
tingat̄ vt no. in. c. cum si. de offi. delega. Sed ius canonicum
cū sepe fraudulēt̄ r. causa dilatādi negotiorū talis recusatio
fiat r. vt debet̄ honor iudici d̄ferat̄. r. d. c. cū spālī r. c. vt de
bitus honor eo. tū. cum si. **¶** Similis diuerfitas est inter ius
canonicū r. ciuile diuersa cōsideratione p̄habita vt hēt̄ in
. c. ij. de arbi. in. vj. r. tūc ibi ē diuersa iō r. non est p̄prie p̄ietas
inter ista duo iura nec proprie reperiri potest propter diuersi
tatem rōnum de quo per Jo. an. in regula peccatum de reg.
iuris in. vj. in mercuri. **¶** Illud tamen est in hac materia qd̄
ponit̄ Jo. an. in. c. pia de excep. li. vj. vbi dicit̄ ad arbitros non
habendum recursus nisi in casibus expressis in iure ideo si nō
opponatur alia exceptio coram iudice q̄ recusationis non eli
gantur arbitri sed debet̄ adiri iudex superior r. hoc dicendū
vel tenendum quicquid dixerit Immo. in. c. cum super de offi.
delega. nam cum isti dicantur arbitri iuris vt in. c. ab arbitris
de offi. delegati. lib. vj. non debent̄ assumi nisi ipsum ius dans
eis iurisdictionem exp̄mat. Illud tamen videtur sentire idē
Joannes andre. in glo. sua in. c. statum in p̄ncipio de reser. p.
l. vj. vbi dicit̄ q̄ existente contentione inter iudicem r. partem
an locus

an locus ubi facta est commissio sit insignis an no ut ibi possit pi
 toz copia haberi q possit ee arbitri z tñ ille casus no e i iure ex
 pressus z olo in similibus assumunt arbitri vt. l. no possunt. ff.
 de legi. 7. l. falds de costi. pe. 7. c. cu dilecta de cofirma. vti. vel
 inuti. 7. c. traslato. Et ex predictis possunt elici multe conclusões
 Prima est q p principis delegat suspitionis post cam corā eo le
 gitime proposita nequeat citra ptuū consensuū cāz sibi delega
 tam alteri demandare ordinarius pot. dz tamen cam comittē
 psonē neurri pti suspecte. ¶ Ordinarius recusatus et partius
 non requisito cōsensu. cam no suspecto comittere pot lz super
 recusatōne pbata fuerit pronuntiatū. secus tñ in delegato. qui
 suprascripto casu iurisdictionē et partius. intercedente consen
 su demādere nō pot. ¶ Papa vl alius pnceps superiorē nō
 recognoscens ptertu suspitōis recusari nō pot. Idēz in cōcilio
 gnālī secus in puinciali vel alio inferiori. ¶ Ex quo infero cor
 relatiū papā posse cognoscere de cā ppta et si criminaliter aga
 tur nec ab alio inuitus iudicari valeat nisi agat de heresi vera
 non psumpta. ¶ Lz in recusatōis articulo propositē cōtra
 epm assumendi sint arbitri fm iuris formaz secus tñ in ipius
 officialis recusatōne epō in loco nobilitate remoto nō existēte.
 ¶ Suspitionis cā contra epī delegatum opposita coram ipō
 epō z nō corā eius vicario est pbanda nisi epō in remotis exi
 stat. Et cum hoc infero conelariūz. Quis in recusatōne de
 legati inferioris a principe assumptio arbitrorum locus regula
 riter nō exillit in recusatōne pposita corā vnum. i pluribus de
 legatis arbitri nō assumuntur sed corā colleg. est pbanda. si illo
 remoto ad eos deuoluūt iurisdictionē z per hoc sit expedita pta
 glo cuz sua mā. ¶ Expediēdo consequenter secundam glo.
 Quero supra est conclusum epm recusari alteri ptiibus inui
 tis cam principale comittere q si cōtingat a tali delegato recu
 sato. in locū recusati appellare. ad quē appellabit. gl. pot. duas
 opiniones. tercio oppo. z nō soluit. ¶ Prio dicit glo. appellari
 ad papā quia ad ordinariūz recusatū obstat suspitōe appe
 landū nō est ad metropolitanū. qa obmisso medio appellādū
 nō est de appel. c. dilecti. ¶ Secundo dicit glo. satis appellan
 dum ad epz recusatū nō ut ipē de per se de cā cognoscat lz alte
 ri psonē nō suspecte comittat. ¶ Tercio opponit de. c. placuit
 ij. q. vi. ubi nō appellatur de iudicibus dat in locū epī ad epz
 sed ad conciliū z ad hoc cōtrariū glo. non rñdet. ¶ Alinc. ho
 sti z spe. in ti. de appel. in §. nunc tractemus in si. pte colu. vidē
 tur dicere ad archiepū appellandum quia cum epō recusat
 sit remotum est mediū z sic non obstat. c. cū dilecti ad allega.
 p doc. de offi. delega. li. vi. z idem. tan. 7. pby. qui dicunt appel
 landū ad superiorē. nō ad epm qui eam delegauit z idem vide
 tur sentire hic. Jo. and. qui redarguit glo. que dicit ad epm ap
 pelari ut comittat quia posset comittere magis suspecto q prio
 z non liceret tercio appellare. ¶ Item si comitteret duobus
 qui ferrent contrarias snias in optione epī alteraz probare de
 re iu. c. si. ex q magnū p iudiciūz generat ipi recusatō. ¶ Alij
 ut vltamōtani vt refert Jo. de ligna. distinguūt q aut recusa
 to ordinario pronuntiat super recusatōe quia ex hoc finita est
 iurisdictionē nō poterit amplius ad eum appellari sed ad superio
 rem qz non facit gradū ut. c. iudex de offi. deleg. li. vi. si non est
 pronuntiatū sed proposita recusatōe statz delegauit qz adhuc
 remanet iudex saltē ut deleget poterit appellari. ¶ Hec opi
 nio non placet Jo. de ligna. quia lz pro nunc. super recusatōe
 extinguit in delegato ipō iure iurisdictionē non tamē in ordina
 rio imo ipa fama remanet post pronuntiationē. ¶ Itē satis p
 nuntiare vñ. ex quo delegat p recusatōnem qz tacite dicere
 se videtur suspectus remanet ergo Jo. de ligna. cū glo. qz quā
 uis ordinarius recusetur nō deficit ee iudex. ¶ Opinio vltra
 mō. placet do. anto. z dicit eā sibi placuisse lz vltamōtanos nō
 vidisset z ad motiua Jo. de ligna. sic rñdet q lz pronuntiatō iu
 risdictionē ordinarij non extinguit illā tñ inutilem reddit quo
 ad illum articulū vnde fit inutilis quo ad cognitōne z quo ad
 factū delegandū z illa inutilis nō facit gradum. Sed quando
 nōdum pronuntiauit sed proposita recusatōe delegauit nondū
 detecta ē inutilitas iurisdictionis adhuc remanet iudex iurisdic
 tionis appellare. ergo ad eum debet. forte enim nunc valet
 dicere an sit suspectus quod ante nō uoluit sed incōtinenti
 delegationis actum elegit. iō propter hoc qz dubium saltē ē
 an sit cōpetens iudex debeat adiri. ¶ Nec ob. fm. cum qz de
 legando tacite videat pronuntiare se fore suspectū quia hoc ē
 falsum. potuit eni hoc velle comittere litē execrans super hoc
 an sit suspectus. ¶ Bo. cardinalis sequit conclusionē Jo. de
 ligna. qz post pronuntiatā recusatōne pot comittere. ¶ Et hāc
 opinioez qz ad delegantē sit appellandū arbitror absolute fo

re veraz per ea que super glo. plene dixi. Nam sicut respectu
 commissiois fiende in pta instantia nō euanescit iurisdictionē recu
 sati adeo qz eo ptermisso nequeat ptes adire superiorē ut hic
 aperte pbatur z in multis alijs inductis sup pma glo. eodem
 mō nō dicunt ipm posse obmittere in cā appellationis. Nam
 sicut actor hñs ordinariū legitime suspectum ipz adit nō ut ipē
 de per se cognoscat sed cam deleget ita z appellans debet ad
 eum appellare non ut cognoscat sed ut appellationis cam alte
 ri deleget. sicut eni non iudicatur suspectus in comittendo cāz
 in pta instantia ita nō dz iudicari suspectus in commissioe cāe
 appellationis z p hoc nō violat littera que habet a delegato ap
 pellationis ad ipz delegantem ut i. c. super questionū de offi.
 delega. que apte violat tenendo contrariam sniam z pro hac
 opi. facit iste tex. in eo qz recusat delegatus subrogatus in lo
 cum recusati adit ipē epus recusat. z nō superior. z si ille est
 legitime suspectus deputet aliū. Multo fortius si appellat a ta
 li delegato. dz appellari ad ipm delegantē cum hoc casu agat
 de iniquitate iudicis delegati vel qz forte maliciose epus eum
 deputauit z nihilominus admittit. Eni alius deputet. Et appel
 latio z recusatō in multis equiparant ut i. c. super eo. j. de ap
 pel. Itē facit iste tex. ex alio in eo v3 qz deputet delegatū ad cō
 pellendum ptes ut eligent sibi iudicē cuius sniam executioni
 mādet z sic vbiunqz cessat suspitō dz ipē adiri ut alius depu
 tet. ¶ Ad. c. placuit de quo glo. opposuit pot respōderi dupli
 citer pmo qz illi nō erant delegati epī. sed a iure dant in locuz
 epī. vel secundo z melius ibi adent vicini epī p vñam appella
 tionis quia forte nō erat ibi metropolitanus vt ibi dicit glo. vñ
 ab ipis nō appellat ad epm qz ipius superiorē sunt quo ad ar
 ticuluz appellationis z p hoc facit pars illius. c. ibi de iudic.
 suorū epozuz conquesti sunt zc. Et sic non loqz in cā recusatō
 nis. ¶ Non obstat tex. ibi ex eo qz requit consensum epī itelle
 ctione aliorū epozum qz supplendū est maxie vt ibi suplet. gl.
 vel forte requirit ibi cōsensus epī qz ibi non sunt. p pte iudicē
 appellationis vñ voluit papa qz in defectū metropolitani assue
 rentur vicini de ptiū consensu. ¶ Ex p dicitur facilliter potest re
 pōderi ad motiua in contrariū formata. Et prio ad opi. hosti. z
 sequaciū qz mediū hic sit sublatū. p recusatōne quia vt hic p3
 z in. c. ad bec z in. c. cū spālī de appel. non est sublatū recusatō.
 nisi quo ad facultatē comittendi ex gnālī z ordinaria potestate
 als iurisdictionē quā bz. vnde sicut in instantia pncipali habet
 potestatem comittendi. z facit mediū ut in iuribus pāl. z in. l.
 ptoz. ff. de iurisdic. om. iud. z alijs pluribus deductis. s. super gl.
 z sic z in instantia appellationis z multo fortius cum ipē cam
 delegauit ut succedat. allegat regulaz disponētē quia appellā
 dum est ad delegantem. Et p hoc respōsum est ad. c. si is cui
 subdelegatus erat mortuus vel excōicatus iō ex toto mediūz
 erat sublatū. in. c. pia. de excep. li. vi. qz delegatō est in iurisdictionē
 ne vt. l. iij. ff. de iur. om. iud. qd non pot facere excōicatus ut.
 in. c. ad approbandū de iud. cuz tales acti legitimi sunt ipis in
 terdicti. d. c. pia i. c. si a subdelegato. dicebat iurisdictionē sub
 delegati spirasse p mortem pmi delegantis vñ nō debebat ad
 eum appellare nec ut cognosceret nec ut comitteret Sed etiā
 in cāu nostro cuz tñ sit exclusus respectu cognoscēdi. ¶ Nō
 obstat motiua Jo. an. dum dicit qz postmodū posset comittere
 magis suspecto qz primo z nō liceret secūdo appellare ut in. c.
 sicut de appel. 7. c. ne liceat tercio appellare in rubro z i nigro
 Aut eni intelligit qz nō possit appellari a commissioe si contin
 geret qz super secunda appellatione comitteret z nō procedit
 qz si comitter suspecto z nō admitteret exceptio posset appella
 ri in. c. super qonum §. filij de offi. deleg. nec procedit illud qz
 nō lz tercio appellare. illud eni h3 locum respectu eiusdem ar
 ticulū non respectu diuersorum. ut no. de appell. directe. z in. c.
 ex pte z in. c. ex pte z in cle. pta. de sen. z re iud. est aut hic arti
 culus diuersus a pcedentibus. Itē hec rō qz posset comittere
 magis suspecto militat in commissioe super pta instantia. Et tñ
 ea nō obstante comittit. z si ille recusat adit ipē ut alium depu
 tet. pterea hec rō Jo. and. fūdit cessabit si comittat de cōsen
 su ptiū sicut ad cautellā obseruat hic cum recusat. Aut in
 telligit Jo. and. qz non possit appellari a snia lata super pncipali
 z forte haberet lenentiā iniquam a iudice suspecto. nec ab in
 tio possz suspitionē pbare quia forte occulta z sic puto voluisse
 Jo. an. Et ad hoc rñdeo qz ius hoc nō p umit in instantia pnci
 palī quod patet ex eo qz nō admittit suspitionē nisi legitime p
 betur vt in. c. cū speciali de appel. z in. c. secūdo requis eodē n.
 ¶ Ad secūda rationē eius respōdet qz non erit in potestate
 recusati approbare quā sniam volet cū non habeat iurisdictionē
 exerciciū super pncipali. sed habeat approbationē alteri comit

tere sicut facit in eā appellacionis. ¶ Sed circa hoc oritur dubium
per doc. nō tacitū. Certum est enī q̄ sine p̄tium consensu neq̄
delegatus cām cōmittere super recusacione p̄posita ut in d. c.
Juder. ¶ P̄ hoc q̄ delegatus de p̄tium consensu comisit nō in
totū nūquid debeat appellari ad ip̄m seu ad p̄mū delegantē
p̄supposita veritate illius opiniōis q̄ a delegato ordinarij ap
pelleat ad ip̄m ordinariū et non ad superiorē mediātū. ¶ Du
bium facit q̄d no. in d. cle. sepe de ver. signi. ppe. si. in gl. in ver.
partibus q̄ est notabilis et q̄d no. doc. in c. nō nulli de rescrip.
Ista ei est noua commissio vñ l3 cōsenserit respectu p̄ie cōmissio
nis non tñ sequitur q̄ teneat consentire respectu alterius. renun
tians tñ iuri suo respectu vnius articuli iudicialis nō vñ renū
tiare respectu alterius ut no. in iuribus p̄eall. Sed hoc non
obstante contrariū puto verū q̄ adhuc non est detecta inuti
litas iurisdictionis p̄ solā p̄positionē cū debeat eā legitime p̄
bari vñ l3 fateant q̄ nō possit cōmittere si p̄tes volunt ante p̄
discutere articulū recusacionis tñ ante q̄ p̄discutatur nō l3 ap
pellare obmissio medio q̄ mediū non est adhuc p̄orsus subla
tum quare appellabit ad ip̄m salte3 ad illū effectū ut impediā
tur executio sine ne transeat in rē iudicatā et ut cā remittatur
ad superiorē si cōsisterit cām esse legitimam. ¶ Sed circa p̄e
dicta posset dubitari an a delegato ep̄i recusati possit appellari
ad ip̄m ep̄iscopū tñ et poterit appellari ad suū vicā. quia ex p̄
sona ip̄ius ep̄i vicarius redditur suspectus ut in c. insinuante
de offi. deleg. facit. c. accedens. el. ut lit. non con. Sed tenen
do opiniōē cōtrariā q̄ indistincte sit appellandū ad ep̄s dele
gantē remanet difficultas q̄onīs que ēt viget q̄n ep̄s delega
uit oī recusatōe cessante. et q̄onē hāc nō tractat doc. alibi q̄ hic
¶ Et p̄io videtur q̄ non p. c. studuisti de offi. deleg. ubi patet
q̄ de cā sp̄at̄ delegato commissā p̄ papam delegatus ḡnālis se
impedire nō potest inq̄tum ad illā cām delegatus censet mi
nor ip̄o delegato ut ibi et p. c. pastoralis. §. p̄terea de offi. ordi.
ubi p3 q̄ excoīcatus per delegatum. et eo defuncto per alium
q̄ per romanū pontificē absolui nō p̄t. Ad idē facit q̄ vica
rius p̄t in totum p̄ ep̄m et sine cā reuocari vt no. glo. i. de. et si
p̄ncipalis de rescrip. fact. q̄d no. i. de si. de procura. vnde font.
p̄t quo ad vnā cām reuocari. hinc dicit Inno. i. c. romana. §.
eo. si ep̄m posse p̄hibere suo officiali ne iudicet p. l. iudicijs
ff. de iud. sed committendo cām vni in sp̄e videt̄ derogare iur
isdictioni vicarij quo ad illā sp̄em ergo. c. cum. ad. et q̄d ibi
no. de p̄si. et p̄eall. studuisti. et de accu. fac. ad petitionē. ¶ In
contrariū facit q̄ ep̄s et vicarius idē faciunt consistoriū. et in eū
transfer̄ cārum cognitio ut in d. c. romana. e. ti. li. vi. et de offi.
vic. c. l3. e. si. vñ licet videatur sibi sublata potestas respectu in
stantie p̄ncipalis non tñ respectu instantie appellacionis q̄ talē
potestātē non trāstulit i aliu. nec specificē sibi retinuit. ¶ Nec
obstat studuisti. d. c. pastoralis. quia delegat̄ pape cū papa nō
cōstituunt vltra tribunal vñ merito de appellacione interposi
ta ad papā non potest se introumittere legatus et p̄ hac p̄e op
time fac. l. hominē. ff. mād. ad. iducendo illā. put. s. iduxi. ¶ In
hoc dubio puto p̄babit̄ posse satis eque distingui q̄ aut ep̄s
est p̄s. et tunc d3 ad eum appellari et d3 p̄s q̄n est in diocesi
vel loco p̄p̄nquo ad hoc vide bonū tex. in c. si contra vnum
de offi. deleg. li. vi. et q̄d ibi d3 q̄ si recusatur ep̄i delegatus d3
recusatio p̄bari corā ip̄o ep̄o non tamē p̄t negari quin uocet̄
quedā superioritas in cognitiōe ap̄pellatōis cū sit a minori iudi
ce ad maiorē puocandū. ut in c. ij. de appell. li. vi. hic ē q̄ a vica
rii non appellatur ad ip̄m ep̄m vnde cū vicarius quo ad illā
cām non sit maior delegato nō p̄t ab eo ad illum appellari.
Aut ep̄us est absens et tunc poterit appellat̄ ad ipsum vica
rium ar. d. l. si hominē et eoz que no. Jo. ar. in d. c. si vnum. nō
obstat p̄io mēbro q̄ ep̄i et vicarij idē est p̄sistōiū et tribunal. q̄
hoc p̄cedit in his in quibus vicarius h3 iurisdictionē nō autē
in oibus vt p3 ex his que legunt̄ et no. in p̄eall. c. l3. et hoc vñ
detur mihi verissimū l3 archy. in c. ij. de p̄suetudie li. viteneat
indistincte appellari posse ad vicariū p̄ illa iura que hoc nō p̄
bāt. ¶ Et ex p̄dictis elicio duas cōclusiones p̄ia que ē septi
ma in ordine talis est. Et delegato iudicis ordinarij recusa
ti appellat̄ ad ip̄m ordinariū recusatum nō ut cām discutat l3
ut alteri discutendā et finiendā cōmittat. Idē in legato recusa
to si non in totū. l. de p̄tium consensu causam delegat. Et dele
gato ep̄iscopī recusati ad ip̄ius ep̄i vicariū appellari non potest
ip̄o p̄ntē secus si in remotis existat. Et per hec sunt expedire
glo. cū mā sua. ¶ P̄io pro expeditione glo. p̄. q̄m tertiam
expeditū in vltio no. Oppono cōtra ter. in eo q̄ dicit suam
latam a delegato ep̄i mādandā executioni p̄ ep̄m. videtur enī
q̄ nō sit necesse ad actū executionis adiri ordinariū. et l3 q̄ ip̄e

delegat̄ valeat suā suam exequi q̄m ex cōmissione eāe abso
lute facta oia que ad cām consequuntur vident̄ esse commissā.
de offi. delega. p̄terea. c. suspiciōis et c. p̄ndentia et c. ex lite
ris vbi bonus tex. ¶ Hic ponit glo. opy. Quidā enī dicunt p̄
hanc decretalē et p. l. a diuo pio. ff. de re iud. delegatum ab ipe
riore a p̄ncipe non posse suā suam executioni mādare. ¶ Se
cundo ponit suā inherēdo cōtrario p̄iura ibidē allegata nec
obstat. d. decreta. nec p̄alla. l. a diuo pio. q̄ l3 dicat ordinarij
exequi p̄ hoc non negat quin et hoc possit delegatus et hoc di
cit Jo. tenere. ij. q. vi. quisq̄. ¶ Secundā opiniōē ponit glo.
et distinguit an sit p̄s ordinarij an sit absens. et tūc exequat̄
delegatus. idē dicit de officiali. als p̄nitiosus esset hoc obser
uare indistincte. q̄ legatus non exequit̄ tenuit Inno. in c. innotuit
de arbi. et multi sequunt̄ hoc iter quos est hosti. p. d. l. a diuo
pio. vbi dicit bar. q̄ interlocutoriā exequit̄ sed diffinitiuam non.
¶ P̄tina opy. seḡt spec. i. ti. p̄io in si. de sen. exco. §. ij. ¶ Sed
Inno. in c. cū ab ecclesiarij de offi. ord. et per hoc habuit a Jo.
xi. q. i. puenit. dicit q̄ delegatus exequit̄ suā suam per iurisdictionē
nem quā h3 p̄eam quā nō habet nō idēz cum habeat delega
t̄ ab ordinario potestātē excoīcandi et interdici. C. de
iud. l. p̄perandū. §. si n̄ aut reus. de offi. deleg. ex litteris et c. si
gnificante. poterit sic p̄cedendo exequi. Sed ad illa iura potest
dici fm̄ Inno. ibidē q̄ illam iurisdictionē et potestatem habuit
ad tuendā iurisdictionē nō ad exequendā. ip̄e tñ Inno. tenet
ibi q̄d p̄dixit ut possit exequi p̄ iurisdictionē quā h3. per iurisdictionē
quam nō h3 non p̄t actualit̄ mittere in possessionem
ff. ad municip. l. et que et de iur. om. iud. in bōa. ¶ Hanc reci
tat spec. in ti. de sen. exco. §. nunc dicendū. in p̄. idem Inno. in
c. dilecti de verb. sig. i. p̄ possit exequi et mittēdo i possessio
nem cū non solū delegatus p̄ncipis sed inferioris et a p̄ncipe
possit i possessionē mittere ex p̄lo decreto et ex secūdo decre.
allegat. c. ij. de dol. et cōmū. et c. cū venissent de eo q̄ mittitur
in possessionē. c. i. sed hanc opy. recitat spec. in d. §. nunc dicen
dum in p̄. ¶ Jo. cald. tenet glo. hic que exequit̄ maxie q̄n ipe
rior delegat̄ als finita legatōe vel delegatione oportet papā
adiri. ¶ Jo. de ligna. et gl. cū temp̄nito Inno. ¶ Bar. in d.
l. a diuo pio ut. §. dixit tenet q̄ non possit exequi diffinitiuā quia
eius expirat potestas lata sine de offi. dele. c. in litteris et c. quō
et q̄n iud. l. i. si ut p̄ponas. hinc ē q̄ non p̄t cognoscere de nulli
tate sue sine ut ibi. d. anto. distinguit. q̄ aut querit̄ an inferior de
legat̄ a p̄ncipe possit pronuntiare exequēdo et mittēdo et di
cendū est q̄ sic et hoc est dictū spec. in d. §. nunc dicendū. p̄ hoc
q̄d no. in. l. iij. in p̄. ff. de dam. insec. et de hoc dico casum esse
fm̄ vnā lecturā glo. si. in. l. vltia. ff. de offi. eius cui man. est iur
isdic. ¶ Sed q̄rit̄ an possit exequi actualit̄ dicit q̄ p̄t p̄ iurisdictionē
quā h3 ideo poterit exequi interdicendo. vel excoīcādo
maxie in absentia iudicis ordinarij ad hoc allegat q̄d no. Inno.
in c. si. de offi. deleg. et in hoc seḡt opy. Inno. in d. c. cū ab eccle
siarij. Aut querit̄ nunq̄d possit exequi actualit̄ mittēdo et di
stinguit ut si exp̄sse est delegata executio et poterit actualit̄ mit
tere et hoc sentit spec. i. p̄eall. loco vbi cōsultit q̄ actualit̄ ex
p̄esse cōmittat sicut v3 cōmittit talem cām et eius executionē
Si vō non est specificē commissā executio nō poterit exequi quia
nō h3 hanc potestātē q̄ in ḡnerali cōmissione nō veniunt ea q̄
sunt mixti. v̄erū vt dicit spec. i. loco p̄dicto. ¶ o. cardinalis dicit
q̄ cū opy. glo. cōlter transeunt canoniste sed a lam op̄i dicit ve
riore et melius iure fulciri p. d. l. a diuo pio. et hāc decretalem
hec sunt que in mā p̄ncipaliter scripta rep̄to. ¶ Ego vero la
tius distinguendo mān sic distinguo. Aut querit̄ nunquid
vicarius ep̄i possit suā suam mandare executioni. aut de infe
rioribus hūiibus iurisdictionem a lege vel cōsuetudine. Aut
de delegato inferioris. p̄io cāu dico q̄ p̄t q̄cqd hic glo. faciat
dubitādo q̄n vicarij h3 ordi. ad ea q̄ sunt mixti imperij ut co
muniter no. et p̄ncipalit̄ p̄ Inno. in c. sunt de offi. vica. et l. c. l3
eo. ti. li. vi. et in c. plectis. xxv. di. et in c. romana de offi. ordi. li. vi.
et facit et ibi tex. ubi p3 q̄ de iure vicarius ne dum alios sub
ditos sed ip̄os suffraganeos excoīcare p̄t licet p̄ honestate3
sit sibi interdicit̄ regularit̄ potestas suffraganeoz vt ibi no.
glo. Et excoīcatio est mixti imperij vt no. Inno. in c. transmis
sam de elec. et hec in vicario p̄ncipali q̄ facit idem consistoriū cū
ep̄o vnde ab ip̄is appellat̄ ad ep̄m ut no. i. de. et si p̄ncipalis de
rescrip. Et p̄ Inno. in d. c. romana. Et de his ei dicendum ut
in delegatis. Secūdo vero casu p̄ncipali. si de inferioribus p̄
latis seu iudicibus hosti. in c. cū contingat de for. com. dicit q̄
per fideiussores et pignora talis p̄ quem lata est iura poterit
choīceri. in l. i. de sancti. an. §. i. ff. de dāno ioc. l. iij. ff. de ven
tre in spi. l. i. §. qd ergo. uel ordinarij loci exequet̄ suam ar
bitri

lis et in c. irrefragabili. de offi. ordi. et glo. in c. i. de sup. negli. pre-
la. li. vi. et hosti. ibi et i. luma de offi. ordi. §. quid. pertinet sub. §.
sunt autem verbi. debet. p. sul. et idem Jo. mo. in. d. c. i. Non obstat tex. i.
pall. c. i. de suppl. negli. pla. vbi archiepiscopus non succedit in iuris-
dictione episcopi ob sua demerita excoicatio quia sicut cum aliud i.
negligentia q. in excommunicatione q. negligens in iurisdictione
ne et sic nisi si ad proximum devoluitur et inducit hosti. littera
preall. c. q. dicit q. ex culpa episcopi non devoluitur iurisdictione ad
archiepiscopum non dicit negligens. Et si concludit hosti. in. d. c.
i. q. si episcopus tertio monitus non procedit vel prima vice denegavit
ex parte metropolitanus cognosceret allegat. de offi. ordi. simul. de
sup. negli. pla. c. i. Et Consulto tunc q. archiepiscopus subditus re-
mittat ad suffraganeum statuens sibi competentem terminum quo
subdito iustitiam faciat quo elapso si id non fecerit diffamat alle-
gat de offi. ordi. quanto in fi. et c. ad repimendam et c. irrefra-
gabilis. §. excessus. Hanc eandem sententiam visus est sentire
Jo. cald. in. c. nullus de iure patro. all. c. cu. scimus. Et contra-
riam sententiam fovet archy. in. d. c. i. de suppl. negli. prela. li. vi.
quia q. archiepiscopus in negligentibus suppleat non est iure cau-
tum allegat no. per Innocentium in. c. q. diversitatem de concess. p.
ben. vbi dicit q. hec pena devolutionis de vno ad alium non de-
bet imponi nisi in casibus in iure expressis al. ix. q. ij. nullus et
. c. conquestus et de offi. ordi. duo simul et c. pastoralis. ij. resp. d.
so. xv. q. ij. amputato. et c. si decet. Et idem fran. vercel. nisi i ca-
sibus sicut eum. primus in absolutioe ab excommunicatione de
offi. ordi. ad impimendam. in correctione criminum. de censu. ro-
mana. §. notorie li. vi. vtroq. enim casu mora affert periculum
in illa sic specialitas rationis. Et hac sententia q. non succedat videtur
sentire Innocentium in. d. c. romana. et si dicat q. per hoc etiam rema-
nebant impunita crimina. qd. no. desen. excoi. ut fame. respon-
det q. archiepiscopus cogit eum ut procedat et pronunciet quod potest
ratione peccati negligentie. lxxvij. di. quorundam. xij. di. de his i.
fi. et quod no. Innocentius et hosti. de cle. non res. d. c. ex tue. no. obstat
decre. vltima de censu. li. vi. quia non de correctione simpliciter
sed de visitatione loquitur sicut eum. Et hanc opy. recitanda
videtur tenere idem Jo. and. licet expresse non declarer inten-
tionem suam sed clarius et expressius ipsam sentit in. c. nullus de
iur. pa. et in. c. pastoralis de offi. ordi. et in. d. c. nullus. Et sic con-
tra hanc sententiam videtur militare. c. duo simul in fi. in verbi. si
quid. sed dico q. non obstat quia ar. a contrario ibi non sumit
quia succedat archiepiscopo negligente sed bene sumit q. cle-
ricus volens respondere coram archiepiscopo patriarcha succedit ar-
chiepiscopo in iurisdictione quod tamen fallum est q. iudicium i. in
uita redditur ideo non sumitur ibi ar. a contrario sensu ut ibi
in glo. et clarius Innocentius. Et secundo videtur obstat. c. q. to i. fi.
de offi. ordi. vbi patet q. abbate negligente episcopus succedit in cor-
rectione monachorum sed contrarium videtur aliquantulum urge-
re. attamen dico q. illud loquitur in inferioribus episcopo naz
plati inferiores habent iurisdictionem a iure coi. ingitum sunt
vigiles et solliciti in iurisdictione exercenda alias iurisdictione
ne ad episcopum pertinet qui est ordinarius totius diocesis ut probat in
. d. c. q. to et de iud. c. ceterum ibi no. idem in d. nis feudorum er-
ga vasallos vel quatenus intelligitur de archiepiscopo respectu episcopi
procedit in crimine notorio na. illud delictum de quo ibi no. po-
terat non est notorium ut ibi notat Jo. and. quo cau. potest ar-
chiepiscopus procedere ad punitionem ut in preall. §. notorie
Non obstat. c. i. de suppl. negli. prela. li. vi. quia ibi disponitur
contra factum contingens ibi enim episcopus excoicatur suos
suffraganeos et postea facit edictum q. omnes subditi suffraganeo-
rum suorum haberent recursum ad eum quod quidem edictum
papa ibi renocat quia non devoluitur iurisdictione ad metropo-
litanum et si proprijs culpis excoicatur de teneretur suira-
ganeis quia hoc. lo. reperitur iure cautum. per hoc tamen non vi-
detur tex. sentire ibi ut pro negligentia fiat devolutio imo poti-
us inuit oppositum ex idempnitate rationis ut nunquam transfera-
tur nisi in casibus a iure expressis et sic concordat cu. d. c. pasto-
ralis. Et tunc hec devolutio sit pena non est infligenda nisi
in casibus in iure expressis de pen. di. i. pene et no. in. c. fi. de iur.
pano. Et ideo potest non absurde in hac materia distingui ut ne-
gligente caplo vel superiore non succedit regulariter alius nisi pa-
pa. Sed negligente inferiore succedit episcopus primum probatur
in. c. pastoralis de offi. ordi. vbi dicit q. si episcopus sit subiectus iure
metropolitico archiepiscopo atq. in subditos ipsius episcopi nullam habet
iurisdictionem exceptis quibusdam casibus unde pondero
verbum. nullam et c. Et sic regula traditur negativae. Non
est ergo ordinarius diocesis episcopi sed tamen ipse episcopi nec i. sub-
ditis vendicit sibi iurisdictionem exceptis quibusdam casibus

seu articulis iure expressis ut ibi cum ergo iste articulus negli-
gentie nullibi sit expressus siue a iure comprehensus ut ibi ipse
succedat stabimus regule ibi tradite et hec regula confirmat
preall. c. duo sil. vbi dicitur q. princeps et patriarche nil iuris pre-
ceteris hnt nisi ingitum et sicut canones concedunt et consue-
tudo contulit ab antiquo ad idem. c. venerabilibus de sen. ex.
li. vi. i. pn. vbi cauetur q. etiam in snia excommunicationis no. de
uoluitur causa subditorum episcopi ad archiepiscopum nisi per appella-
tionem licet possit subditus episcopi conqueri appellatione ces-
sante. nec obstat predictis. c. romana et c. cum scimus. q. po-
tunt casus speciales ut in eis patet. Et idem in similibus est dice-
dum. Secus autem in inferioribus respectu episcopum quia ut su-
pra dixi episcopus est ordinarius totius diocesis in. c. i. de offi. ordi.
et c. cum episcopus eo. ti. li. vi. Et de pinguiorum iurisdictionem hz
episcopus respectu subditorum sui suffraganei ut no. in. d. c. pa-
storalis per glo. et doc. et in. c. cum ab ecclesiarum eo. ti. in glo.
ultima que est notabilis in ma. et facit quod dicam in sequenti.
Et ex predictis elicitur. xi. conclusio. Episcopo pro suis excessibus
excoicato vel iurisdictionem exercere negligente eius iurisdictione
regulariter ad metropolitanum non devoluitur q. q.
in casu negligentie ad iustitiam ministrandam eundem compelli
valeat. In platis non episcopo inferioribus quo ad ipse episcopus
secus est censendum et ex hoc infero Conclariam pinguiorum
suis habent episcopi in subditis suorum subditorum q. archiepiscopi in
subditis suorum suffraganeorum. Et secundo principaliter
quero. tex. hic simpliciter dicit episcopum a eodem in causa mo-
uenda contra clericum ecclesie collegiate vel contra monachum
alicuius monasterij non exempti an debeat adiri episcopus seu
prepositus vel abbas sed glo. in. c. q. to. de offi. ordi. refert tene-
re bug. q. si agatur in figura iudicij solus episcopus debet cognoscere
de causa clerici secus si agatur sicut regulam claustralem. et
loquitur de monachis all. xi. q. i. de persona et v. di. patri pe. l.
ij. et de emenda. ppin. l. vna. Sed glo. ibi et in. c. cum ab eccle-
siarum ut in aug. de defensoribus civi. §. ij. colla. ij. et c. decer-
nimus de iudi. et c. de iur. om. iud. l. fi. facit. c. cu. in ecclesijs. de
ma. et obe. et c. sicut de symo. in quibus iuribus patet abbatibus seu
superiorem posse monachos excoicari. Et idem videtur
tenere L. an. vic. ran. et goff. cum glo. in. c. de persona et c. expe-
rientie. xi. q. i. illud videtur sentire glo. in. c. i. xvij. q. ij. que dicit
q. si ordine iuris agitur contra monachum coram episcopo agen-
dum est secus si in forma iuris. ut de appel. reprehensibilis. Et In-
no. vero recitando in preallegato. c. q. to distinguit q. in his q.
spectant ad regulam abbas precedit episcopum. cu. in eis ma-
gis debeat monachus obedire abbati q. episcopo. Idem no.
glo. in. c. qui resistit. xi. q. ij. et vij. di. que contra et xxvij. q. i. de
uoluit et de pact. de. fi. in glo. non q. tamen sicut Innocentius et Jo. an.
si monachus peccaret monachus ad revocandum euz et pu-
niendum intervenit sicut eum fueret eiciendus eiciet etiaz quia
excoicatio superiorum confirmavit ecclesia videtur abba-
tem dedisse potestatem faciendi ea que iure continentur. Si vero
accidat in iudicio tunc procedendum sub episcopo quia minor episcopo
causas criminales non agit. xvij. q. ij. monasteria Si vero aga-
tur civiliter tunc questio non procedit in monacho cum nihil
habeat. xij. q. i. volo et c. non dicatis. sed si abbas habet cle-
ricos seculares sub se et in alijs monasterijs a suo monasterio
divisis tunc poterit cas eorum civiles audire cum sit ordinarius
eorum et hoc si actor vult querimoniam apud abbatem depoe-
re non enim cogitur quis eos convenire sub abbate immo
potest ipos convenire sub episcopo et alijs ordinarijs is poterit ex-
cipere de foro. l. q. primo sunt conveniendi sub abbate sicut i. alijs
qui eligunt ab vniuersitatibus no. Innocentius in. d. c. cu. ecclesiarum. et fac-
preallegata. l. fi. c. de iurisd. om. iud. Et idem quod supra dixi
cum est de abbatibus tenent in plebanis et alijs prelatibus clerico-
rum collegiarum ecclesiarum. Et Colec. in. d. c. q. to refert quos-
dam tenere abbatem posse punire et corrigere monachum suum
etiam in figura iudicij dummodo non agat ad depositionem or-
dinis et hoc casu si. l. cu. agitur ad depositionem ab ordine in-
telligunt iura allegata per Innocentium. mouentur ipsi per. c. nullam
xvij. q. ij. vbi dicitur tex. q. tota dispositio monasterij spe-
ctat ad abbatem. ad idem. c. habens ea. ca. et que. vbi patet q.
abbas hz plenariam potestatem in monacho. Et Item de
iure coi. prelatibus qui preficitur per electionem hz iurisdictione
nem in eos quibus preficitur ut in. d. c. cum ecclesiarum. Et sic
ipse colector dicitur tunc ut minus et sentire cum opinione
Innocentii. quia infirmi iudices non possunt cognoscere nisi de pu-
nis et in duobus annis punire. c. cum preda i. l. fi. q. vi. anter lo-
cis et remittit ad plura no. in Spe. de iurisd. om. iud. Et hanc
questionem

questionem quo ad monachos respectu abbatis reperio plene factum per Jo. de ligna. in cle. ne in agro. de statu. regu. ubi format hec talia. monachus in separata monasterij homicidium comisit et extra separatam adulterij modo suus abbas habita informatione vult inquirere pro eum. deinde procedere ad canonicam punitionem vel absolutionem per sententiam iuxta nocentiam vel Innocentiam ipsius monachi. ab alia parte venit episcopus in cuius dyocesi situm est monasterium uol. nisi idem facere et procedere asseres predicta ad se pertinere non ad abbatem. abbate contrarium asserente et dicente ad se et non ad episcopum pertinere. Queritur quid iuris et proprie quid ibi hanc questionem opinio nemque multum large et concludit quod ad abbatem spectet allegat de appel. ad nostram de sta. mo. ubi dicitur quod visitatores capituli generalis suos delinquentes pabbatem corrigi faciunt et inungi penitentiam salutarem. Juxta sancti benedicti regulam et apostolica instituta. de appel. c. reprehensibilis in fi. xliij. q. iij. conpianitur. ad hoc quod no. archi. in. c. uraninarum de consi. li. vi. et in. c. vno de maio. et obe. ubi dicitur quod isti inferiores prelati hnt iurisdictionem ordinariam. unde excommunicare possunt. Item probat hoc Jo. de ligna. per causas speciales per quos pater expresse abbatem posse punire monachos suos et pro adducit. c. sicut ex litteraz de symo. ubi inuit quod prior et fratres Cartusenses de homicidio per eorum fratrem comisso. Sed adducit. c. moniales de purga cano. ubi moniales de libidine in suo capitulo corriguntur. Tertio inducit. c. significasti. de homi. ubi abbas sancte trinitatis eius laurentio suo regulari canonico requisito de homicidio per eum comisso querit a propria concilio salutem non enim fm quod possit abbas significare ipsi ubi diligenter inquisisset de eo saltem eius eodem canonico qui prius est requisitus. iij. q. i. in primis. Quarto inducit. c. suscepimus de homici. ubi abbas sancti benedicti de suis duobus monachis inquit qui comiserunt homicidium illorum et erant monachi in magna culpa. quare ut vterque de dictis monachis debeat expiare peccatum suum ad arbitrium abbatis mandatur ibi per papam et abbas punit eos. si enim punitio et Imposito penitentia ad episcopum pertinerent remitterentur per papam ad episcopum non ad abbatem arg. de dec. c. ad audientiam et de transla. pla. c. inter corporalia. vers. sed neque et vers. sicut. et sic videtur quod abbas potest inquirere contra monachum ex quo punit et inquit de homicidio quod iter grauiora et horribiliora committitur. de tempo. or. q. iij. de accu. c. inquisitionis in propriam et i. dist. in. mior. Item monachi debent puniri et corrigi per abbatem quod eos corrigere iuxta beati benedicti regulam et apostolica instituta et hec verba habentur in preallegato. c. ea que de statu. monacho. sic punit fm regulam. quod probat per regulam cum in regula beati benedicti caveatur et tractetur de penitentia in iungenda pro grauioribus culpis ut in rubrica qualis debet esse abbas in secunda diuisione. c. videamus cu. xx. c. de causis monachorum ubi admonet decanos et in. xliij. de exco. culparum. xxv. grauioribus culpis et. xvliij. de his que sepius correat emendare noluerunt. ubi ponit expulsionem a monasterio. Item facit in rubrica de prepositis monasterij que punitio fit in corrigibili de iudicij. c. cum non ab homie. de his et similibus capitulis et regula beati benedicti facit mentionem hostiensis de regularibus capitulo si. Inducit etiam Johannes de lignano de religiosis. §. quibus et §. si qui vero de puniti. gis. ubi punitur ibi de criminibus que sapiunt furtum vel rapinam ut pater ibi et constat quod furtum et rapina de grauioribus et maioribus sunt. de iudicij. cu. non ab homie. et. xxv. di. §. nunc autem. aut punit ergo abbas non solum minora crimina sed et maiora fm regulam. Sed cum deficit regula in qua pena non tenetur de homicidio. et in multis alijs de quibus non facit mentionem expresse habet eos punire fm apostolica instituta ut in preallegato. c. ea que. et sic possunt abbates imponere monachis suis pro criminibus penas iuris. Et a predictis excipit vnus casum in quo non punit abbas. videlicet cum criminaliter agitur contra monachum de crimine degradationem requirere quia coram abbate non ageretur sed coram episcopo cum inferior episcopo degradare non possit siue sit verbalis siue actualis ipsa degradatio de quo de penis. degradatio. li. vi. quod pbat. qui non potest ordinare non potest iudicare de pro. nullus. nec debet cognoscere regulariter ex quo iudicare non potest

ut in. c. euz super. de causa possessio. et proprietate et. l. de qua re. ff. de iudi. et dicit regulariter quia exequuntur casus nominati in preallegato. c. cum super. Et quod de tali causa criminaliter mota non possit iudicare inferior episcopo inducit notata per hostien. et Inno. in. c. transmissam de electione et per dictum. c. eosdem de offi. ordi. q. to in casu illo potest intelligi. c. monasteria. xvij. q. ij. allegatum per pro contrario. Et unde ex predictis concludit quod abbas debet cognoscere de crimine sui monachi cum proceditur contra eum. inquirendo et denudando quod intelligit verum nisi esset talis casus in quo fieret degradatio etiam si ageretur per viam inquisitionis ut est heresis de qua habetur in. c. ad abolendam. quo casu pertinet ad episcopum qualitercumque agatur etiam si sit exceptus ut idem ibi. credit in salario litterarum pape et in alijs casibus in quibus degradatio qualitercumque agatur ut ad solum episcopum spectet cognitio. Si vero agatur ciuilit vel querimonia non habet locum quod fm eum coram quo agi debeat cum monachus simplex claustralis non possit ciuilit conueniri cum proprio non habeat xij. q. i. non dicatis et sic volo et. x. q. i. de persona et no. Innoc. et Hosti. in preallegato. c. q. to. Imputet quod sibi qui eum contra agit et putat hoc verum etiam si interuenit iuramentum contractui predicto cum monachus iurare non possit sine licentia abbatis de iura. cal. c. i. in fi. et in regula beati benedicti ubi suadetur ei quod non iuret in rubrica. que sit iussa bonorum operum. nec etiam habet executorie proprie voluntatis de elec. c. quorundam et. c. si religiosus de sta. religio. li. vi. et ita pro non Jurato habeatur. x. di. videt. et. c. de legi. non dubium et. c. quod autem de iur. patro. Nec obstat. c. euz. c. laycus de for. cōpe. li. vi. ubi habetur quod ratione Juramenti conueniendus est quis coram iudice ecclesiastico cum abbas satis sit ecclesiasticus huiusmodi qui excommunicare potest de offi. ordi. cum ecclesiarum et. c. q. to et de symo. si vi. tuis et de maio et obe. c. euz. Si autem conueniatur de facto ratione dicti contractus conueniatur coram abbate allegat no. de offi. ordi. q. to. et de accusa. ex pte. Et hoc putat verum quod non possit agere contra monachum claustrale nisi sit in studio cum abbatis licentia quod tunc potest agere et defendere et omnia sine quibus in studio bono modo esse non potest ut no. de accusa. ex parte et l. c. ut periculosa ne clerici. vel mo. li. vi. et potest vsque ad probabilem sententiam monasterium obligare super mutuo ut no. xij. q. i. non dicatis et in preallegato. c. cum periculosa per archi. et tunc si agatur contra monachum quis potest agere et defendere ut supra dictum est conuenitur coram abbate fm eum per iura superius allegata. Si autem conueniatur monasterium in quo casu potest ut supra dictum est monasterium obligare non coram episcopo agitur cum abbas habeat monasterium defendere de rescrip. c. edoceri cum ibi no. quia non potest esse abbas pars et iudex. iij. q. iij. nulla. Si autem monachus prior vel administrator conuenitur nomine sui beneficii super contractu aliquo cum eo inito quia agere et defendere potest nomine sui beneficii de iudicij. cum deputati. no. doc. in. c. edoceri de rescrip. et de ressi. spol. causa olim el primo. credit Jo. de ligna. quod conueniri debeat coram abbate per glosas in preallegato. c. q. to. cum generaliter de monacho contrahente loquatur et per alias rationes supra positas et nullus alius contrahitur quod dictus administrator. Et predicta omnia de conectione criminum facienda per abbatem et conuentione fienda coram abbate et ciuilibus questionibus dicit vera. et etiam monachus contra hit vel resideat in alia diocesi quod ubi est monasterium. quia monachus vbi ceteris fuerit semper est in iurisdictione abbatis que vice del super caput suum posuit. xvij. q. iij. facimus de elec. si religiosus li. vi. et monachus fictione iuris semper est in claustrum ut no. Innocen. et abb. de sen. excom. euz. illorum et archi. ne cle. vel mo. ut periculosa. ut probatur in. d. decre. cum illorum ubi si duo monachi diuersorum monasteriorum se percussent pertinet ad vtrumque abbatem absolutio et ita datur iurisdictione extra claustrum quia non potest fieri quod an bo monachis essent in proprijs monasterijs. probatur etiam eo. si. c. cano. nico. ubi prior hospitaliorum absoluit fratres suos qui multa habent claustra et ita extra claustrum vbi ceteris iurisdictionem habet abbas in suos monachos. Dicit tamen quod si locus in quo monachus resideat et praxit est remotus ab abbate ita tamen quod non comode per actorem adiri possit quod poterit conueniri coram episcopo nec obstat exceptio quod primo conueniendus sit

coram abbate & sic probat. nam monialis propter absentiam ab
barisse quia mortua est agit nomine proprio restitutorio. Infra
de rescrip. cum dilecta in fi. quod non facit abbatissa ut no. de
senten. excom. parochianos. facit quod no. glo. in .c. non dicat
xij. q. i. que dicit monachus posse agere de iniuria sibi illata si
abbas est absens nec reliquit procuratorem. ergo in casu no
stro propter absentiam abbatis convenietur monachus coram
dyocelano. Item filiulfa agit & defendit absente patre. ff. de
iud. l. si longius. §. si filiulfa. & no. in .d. decretali. cum dilecta
Ita incommoditas mutat alicuius sepulturae de sepul. .c. is qui
si. vlt. etia religioso dat electionem sepulture cum ad monaste
rium suum comodo portari non potest quis uelle vel nolle no
habeat in .c. religiosi a contrario de sepul. l. vlt. ad hoc. quod no.
in .c. cum ex litteris. de in integ. resti. in glo. pe. ubi ponunt ver.
nam facit conclusio. parum distantia longa viarum prorogat in
dicias onus aufert impedimentum cogit adire foruz conseruat
ius dominorum. & sic distantia cogit adire foruz ubi alias no
adiretur & sic allegatur ibi dicta. l. si longius. vnde dicit qd si
predictus monachus distat ab abbate ut supra dicitur est habe
bit electionem actor ut ipsum conveniat coram abbate vel co
ram episcopo & sic fm eum debet intelligi & saluari opinio.
Inno. & host. & allega. no. in predicta decre. qto. alias aut si sit
prope debet recurrere ad abbatem ar. de rescrip. statum l. vlt.
& per rationes & iura super allegata. propter vero abbat ne
gligentiam non est dubium cum in ea apparuerit quoniam p
tineat ad epm ut in decre. qto. de offi. ordi. in fi. & in .c. graui
cum ibi no. & per no. per archi. in .c. vno de maiestate & obe
dientia. lib. vi. in ver. homines. Item in notorijs ibi est
cum statim abbatel non corrigunt de cens. romana. §. notoria
quia possunt dici merito negligentel quod intelligit in notorio
facti permanentis vel interpellati. de choa. clericoruz super eo.
de viu. conti. non autem in notorio facti transiens. Item
appellatur ubi ad eum de appel. romana. §. l. l. vi. & ad ius de
priu. l. vlt. qd videtur ob stare in eo qd inuit qd etia exempti de
linquentes extra locum exemptum vel contrabentes possunt
conueniri coram episcopo loci. respondet Jobanes de lignano
q loquitur quando prelati inferiores sunt negligentel vel i no
torijs. vel ubi agitur accusando vel in casu ubi degradari non
debent & super essent omnia superiora per illud. c. coniecta. vlt
fm eum loquitur qd ratione exemptionis non defenderentur
quoniam punirentur per ordinarium si delinquant vel contra
bant extra domicilium. Sed non negat quin possint defendi p
anteriora iura coram eo que papa reuocare non intendit. de
elec. ecclesiaz el. ij. Vel melius ad illud. c. dici potest q lo
quitur de his exemptis qui cessante exemptione sunt in mediate
sub ordinario loci ut patet in principio illius textus ibi suam in
ipsis iurisdictionem pro ut ius exigit exercere. & sic loquitur de
principalibus prelati ecclesiarum exemptarum qui cessante
exemptione conuenirentur ratione delicti contractus vel alia
ratione coram ordinario loci. xvi. q. i. abbatel. & vndecima que
stione prima. de p. cum si vero. aut loquitur in monachis q om
ni suo priuilegio cessante discuti & puniri debent per suum ab
batem ut supra dictum est nec priuilegium debet eis esse dam
nosum argumento de priuilegijs. in hif. Sed qua forma se
quetur abbas vel commissarius suus inquirendo contra mo
nachum suum de crimine. sequetur ne formam iuris ut in .c. q
liter & quando. §. debet de accusationibus. & ut vocetur ad vi
dendum iurare testes de testi. In nomine dñi. vel procedet p
statuta regularia ubi proceditur simpliciter. & de plao siñ stre
pitu & figura iudicij fm quam formam non tradunt capitula
de quibus in dicto. §. debet. nec vocatur ad videndum iurare
testes quia cu de ordie iudiciario nec admittitur appellatio de
appel. c. ad nostram & .c. reprehensibilis & .c. cum special. §. fi.
nec alia subtilitas iuris seruatur sed proceditur fm obseruan
tias regulares & diuersas obseruantias religiosoruz & de ista
forma habetur per Cardinalem & Jobanem de Imola. de
religiosis domibus. c. l. l. vi. in fi. magne glose. qua ergo forma
de istis sequetur abbas Jobanes de ligna. in prealle. loco dicit
q potest sequi suam formam per decretalem sepe. alias de sta
tut regularium ea que in principio. Sed tutius est ei proce
dere fm secundam. quia si iuxta primam procederet haberet
dicto monacho prouidere in expensis aduocatorum & i. alijs
sumptibus cum proprium non habeat. de accusationibus. ex p

te & .c. pe. §. si. quis in alio casu loquatur quia se & sua dedica
uit. C. d. sacro. san. ec. an. i. gressu & an. si qua canonizata. xviij.
q. vlt. si p. & de pba. in presentia. & nisi faceret sibi expensas p
uaret eum defensione sua que excommunicato & etia dyabolo
si esset in iudicio denegari non debet de concep. cuz inter. & xl.
q. iij. eorum. Quare tutius fm eum vt procedatur fm se
cundam. et si procedit fm eam non ministrabit sibi expensas
quia nec eas facturus est nec admittere ad eas. argumento
predictorum. c. ad nostram & .c. reprehensibilis & .c. cum spe
ciali. Item dicit q persona ecclesiastica per abbatem potest
redire ad secundam procedendo fm regularia instituta. & pro
pre inter abbatem & monachos esse no potest. ff. de iudi. l. l. l.
nulla. q. ei sui. c. vno. & qd iterum abbas de sui monachi salute
qrit ille. debet humiliter obedire ut i preallegata decreta. repre
hensibilis. nam siue plectendo siue ignoscendo hoc solum be
ne agitur ut vita hominis corrigatur. xxiij. q. v. prodest. q vna
actione suspensa transeat ad alias de ca. pol. & propi. pastora
lis. de testibus significarunt. no. hoc in spe. in titulo de inq. §.
vlt. vers. Itz pone & in vers. sed nunqd. Nec obstat de po
stu. prela. c. l. l. vlt. de elec. ut quis duas & .c. ab eo. eo. t. & libro
ubi vna via electa non potest reuocari nec redire ad aliam cuz
damno alterius hic sine damno monachi. quia facilius pro
cedetur p secundam q per primam ut supra probatum est. hoc Joba.
de ligna. i preallegata ele. ne in agro. Et hec dicta pro exar
minabo reducendo ipsa ad aliquos articulos. non enim tangi
tur de alijs prelati inferioribus ut preposito plebano & simi
libus. Inno. in .c. abbe. de offi. ord. & Jobanes and. & hosti. p.
eum concludunt tales prelatos in subditos suos tantum habe
re leue iurisdictionem. & non grauem. Et grauem vocant
depositiones clericorum etiam in minoribus allegant no. de
elec. transmissam. xv. q. vij. episcopus. Item de suspensione
perpetua vel multum diuturna allegant de excessi. prela. c. l.
Item de minore beneficiato & diuisione eiusdem. c. sint
naq. & vide bonam glo. in cle. ne in agro de sta. regu. ides de
dispensatione de eo qui fur. or. rec. c. ij. & quod ibi no. Inno. &
de. fil. presbyte. c. fi. Item de au. toritate interponenda alie
tioni rei ecclesie. xij. q. ij. sine exceptione & .c. abbatibus & .c. pla
cuit. & generaliter omnia que expediunt prelati soli sine capitu
lo de bis que. fi. a prela. nouit & .c. qto. Item iurisdictione i mo
nasterio de offi. archy. c. fi. Item matrimonialis causa de ex
cessi. prela. accedentibus. item datio diuissarioruz de offi. archi.
significasti. item cause criminales graues de procur. querelam
Itz omnia que sunt episcopalis ordinis de quib. de elec.
q sicut & .c. transmissam. l. xvij. di. quis. Item dicunt q ta
lis iurisdictione non extenditur ad notabiles personas ubi ut in
ipso nutriunt. vnde archi. soluz hz iurisdictionem quo ad pa
rochiales ecclesias & minores titulos. Item tales prelati infe
riores no possunt propter no residentiam priuare clericis titu
lis suis nec propter aliam causam ut disputauit Jacob. bono
nien. ut refert Jobanes andr. in .c. fi. de offi. archipresby. & hec
confirmat Bo. anto. i. c. cum contingat de so. compe. Ebi plus
dicit q vbi cunq. agitur in figura iudicij nisi aliud det consue
tudo iste prelati inferiores non habent potestatem allegat. xl.
q. i. de persona. & habet contra vniuerso. & hec sicut opio Jaco.
boni. ut recitat Jobanes andr. i preallegato. c. fi. de offi. archi
pres. & cum illa opi. transit. ibi. Jobanes andr. Dicit tñ do.
anto. in preallega. c. cum contingat. istos prelatos inferiores ha
bere iurisdictionem in illos qui eos elegerunt & dirigunt. tunc
iurisdictione plus ad personas certas in loco q ad locum in tm.
& recipiunt isti potestatem excommunicandi & habet iurisdictione
nem modicam non proprie cognitionales & sic debet intelligi
fm eum de offi. ord. cum ab ecclesiarum. & quod ibi notat pu
tat etiam q subiectos interuenientes in ecclesia in titulos possent
pro eoruz culpis & negligentijs non contentiose sed correctio
naliter priuare ad tempus emolumentis ecclesie in distributo
nibus & alijs. totaliter autem ab ecclesia remouendo putat q
non possent ut supra dictum est fm Inno. hosti. & Jobane an.
nisi forte fm eum habeant potestates instituendi de consuetudi
ne quia & consequenter habent potestates destituendi pro cul
pis & negligentijs si tamen non sunt. s. curam instituti. de cap
pel. mo. c. l. l. vi. Quinimo etiam si sunt. s. curam instituti facit
glo. fm eum in preallegato. c. i. super verbo ipi. a contrario sen
tu. q si isti superiores habent ecclesias. pleo iure. & si habeat po
testatem instituendi de consuetudine. q possent tales destitue
nec

nec obstat tex. in eo qd dicit consuetudine vel statuto. quia posset intelligi fm eum quando consuetudo uel statutum disposit ut tales superiores possunt desistere hos presbyteros in situ ad curam cum tamen illi superiores nec de consuetudine nec aliter habent potestatem instituendi et hoc fm eum videtur sentire glo. ibi in verbo consuetudine. relinquit tamen hoc sub dubio dicendo cogita hoc dictum mihi non placet ut. j. sub iiaz. **P**au. de liaz. in cle. ne in agro in §. ceterum de sta. regu. dicit prelatum conuentualem habere iurisdictionem fori penitentialis ratione collegij et personarum ipsi allegat de offi. ord. quanto. de maio. et obed. cum in ecclesijs. **I**tem dicit qd talis prelatum non habet iurisdictionem fori contentiosum in parochianos sed penitentialis tamen sic intelligit quod legitur et no. de offi. ordi. eum ab ecclesiarum. **S**o. meus do. cardinalis in preallegato. c. cum ab ecclesiarum dicit qd in loco nullus circa episcopum h3 iurisdictionem ordinariam de iure comuni. ipse ei solus habet iurisdictionem ordinariam de iure. c. si in ciuitate et dyocesi de offi. ordi. c. isti vero prelati inferiores qui preficiuntur collegio habent ordinariam illorum de collegio. c. de iur. om. iud. l. fi. **E**x his inferit qd si prelatum inferior episcopo habet ordinariam in sua parochia vel in certa parte dyocesis hoc est de iure speciali pro hoc adducit no. per archi. l. q. i. §. his auctoritatibus. et paul. in. d. cle. ne in agro. et hoc dicit qd plebanus in parochianos supplebanatus null3 h3 iurisdictionem fori contentiosum. oportet illud intelligere de iure communi allegat. c. ij. cum ibi no. de excessi. prela. unde non dicitur habere territorium quod sapiat iurisdictionem. ff. de iur. om. iud. l. fi. de consti. c. ij. li. vi. sed parochiam ut in preallegato. c. c. 3. ecclesiarum. **Q**uod prima fronte videtur obuiare predictis qd si illud. c. intelligitur de iurisdictione fori contentiosum oportet illud intelligere quatenus de parochianis dicit de iure speciali et ratione consuetudinis. d. c. cum contingat. **E**t predicta procedunt fm eum de iurisdictione in loco. sed quo ad iurisdictionem in personas dicit qd prelatum collegij h3 ordinariam fori contentiosum in illos de collegio et sic potest iter eos cognoscere de causis civilibus et licet hoc non videatur in usu esse tamen de iure fm eum ar. d. l. fi. c. de iur. om. iud. **I**tem potest in singulos de collegio ferre inias censure alle. c. cum in ecclesijs de maio. et obe. cum ibi no. **E**t hec sunt que in hac materia scripta reperio ex quibus non dilucidatur hec materia et magna ex varietate opinionum videtur resultare contrarietas. **I**ta Inno. hosli. et Johannes andr. in preallegato. c. quanto. dicit qd isti inferiores prelati nequeunt cognoscere de causis criminalibus. **I**tem qd etiam in civilibus potius est in optioe actoris. **J**ohannes de lignano tenet qd etiam de crimine cognoscere possunt dummodo de positione non exposcunt et qd data commoditate debeat primo conueniri coram suis prelati. etiam si de litteris et contractibus alias ibi initis vel commissis loquitur tantum de abbatibus non autem de alijs prelati secularibus. **I**bi Inno. hosli. et Johannes andr. ut. §. dixi dicunt hos inferiores habere iurisdictionem tantum in leuibus. **E**t hac opinionem videtur amplecti do. anto. ut. §. dixi qui etiam addidit qd iurisdictionem quam habent pequeunt cognitionaliter et sic in figura iudicij exercere sed conectionaliter tantum. **S**o. cardinalis sentit qd in tribus habent iurisdictionem etiam cognitionaliter. **P**au. sentit qd habent iurisdictionem fori penitentialis tantum. **Q**uid ergo dicendum in tanta varietate. **E**t primo ponas de iurisdictione istorum inferiorum. quod mihi videtur. secundo allegam circa potestatem istorum aliquas questiones pulcras et quotidianas. **E**t primo distinguam assumendo aliqua dicta doctorum in. c. cum contingat de for. cor. pe. qd aut queritur an isti prelati inferiores habeant de iure territorium stricte. ita qd habeant iurisdictionem in ibidem delinquentes vel contrahentes et residentes et dicendum est qd non sed solus episcopus est ordinarius in tota dyocesi ita qd dyocesis est sibi territorium in spiritualibus ut patet in. c. l. de offi. ordi. et melius in. c. cum episcopus eo. t. li. vi. et in. c. cum contingat. l. eo. t. et. c. si quis cum clerico et. c. person. xi. q. i. **E**t quid sit territorium et unde dicatur dicitur in. l. pupillus. §. territorium. ff. de verbo. sign. et vide glo. in. c. ij. de consti. li. vi. de territorio et dyocesi vide tex. cum glosa in verbo dyocesis de elec. i. cle. ne roman. **Q**uod queritur nunquid isti inferiores habeant territorium fori penitentialis ita qd habeant iurisdictionem penite. in omnes ibidem habitantes. et dico qd habent iurisdictionem in per-

sonas illorum de collegio ut. §. dixi. fm. pau. et facit. c. cum ab ecclesiarum. de offi. ordi. et. xvi. q. i. c. i. et. §. pe. et. vlt. de offi. archi. pre. habet etiam territorium si habent parochiam distinctam vnam habent curam omnium de parochia ut. in. d. c. cum ab ecclesiarum. xij. q. i. c. i. tale enim territorium non habent nisi inferiores ut separatim ab episcopo. quasi faciant caput imo concurrunt in exercicio cum episcopo et habentur isti sub episcopo et locus est preoccupationis si concurrunt ad curam prefertur episcopus ut superior. ut in. c. ij. de offi. archiepiscopi. et qd ibi notatur et de peniten. c. omnes et per glo. in. c. ij. eodem titulo libro. vi. **E**t aduertendum qd istud territorium fori penitentialis non per omnia comparatur territorio fori contentiosum quoniam forensis delinquens in loco seu territorio vnius iudicis sortitur forum illius quo ad contentiosam iurisdictionem ut. c. i. de rapt. et. ij. questi. vi. c. primo et. c. finali. §. eodem. **I**n penitentiali vero non sortitur quis forum alterius sacerdotis ut notat glo. singularis in. c. pro. xvi. questione. i. et notatur de rapt. c. i. **E**t est ratio fm Joh. de ligna. quare ratione contemptiosus subicitur quia offendit iudicem et bonum publicum ideo pena contemptiosa que propter hunc finem imponitur. punis Sed penitentia imponitur propter offensam Dei et anime. pro pie. ergo illi soli subicitur quem habet supra se scilicet iudicem loco dei et qui iudex est sue anime. **I**tem quia iura parochialia non concernunt principaliter locum sed personas propter locum. secus in iurisdictione contentiosa ad predicta facit. c. super eo. de parochijs et. l. pupillus. §. territorium. ff. de verbo. signi. **H**anc rationem Joh. de ligna. de li. d. an. lap. de castro in. c. i. de rapt. quia aliquando iniungitur peccatori penitentia manifesta de penitentijs. c. i. et sic ad exemplum aliorum delinquentium fuerat imponenda in loco delicti. **S**ed licet iste damnet hanc rationem. ratio tamen est bona. quia principalis causa est purgatio anime. **I**tem quidam assignant aliam rationem ne contingat per partes confiteri. nam de alibi commissis qd non est dicendum ut no. glo. in. c. non tibi dico de peni. di. l. de quo per hostiensem de peni. et remis. §. an peccata. hec ratio indifferenter non procedit quia non in eo qui alibi fuit ex toto confessus et nunc in eadem delinquit. **H**ic lapsus assignat hanc rationem quia interest sui iudicis peccata sui peccatoris cognoscat proverbi. xxvij. c. et notatur de pe. et re. omnes. et. c. secundo eo. t. li. vi. et hec rationes sunt bone et notande. **E**t licet. §. dixi hic inferiores nec maiores non habent iurisdictionem forensem in eorum parochia delinquentium si sunt extranei habent tamen iurisdictionem in ibidem comorantes h3 non habeant sibi perpetuum domicilium ut sunt scholares mercenarij et similes quorum parochialis est ille in cuius parochia inhabitant ut est glo. singularis in clementina prima de priuile. i. verbo parochialis. facit qd notatur in. c. omnes de peni. et remis. ad hoc in simili glosa singularis in. l. ij. c. vbi de cri. agi oportet. que dicit ibi quem posse conueniri vbi comoratur et versatur licet ibi domicilium non habeat fac. l. quisquis. c. si iter pe. et. l. ij. vbi senatores vel cla. et qd no. Inno. in. c. ex parte. i. de for. compe. et. c. quod clericis. **E**t quidam sunt habentes territorium penitentialis tamen et eorum dignitas sonat in nomine prelationis ut sunt iste inferiores prelati habentes certas parochias et tales in tota parochia habent curam. **D**e abbatibus vero et alijs religiosi prelati dicendum erit ut legitur et no. in. c. i. de capel. mo. et. c. pe. eo. t. et per glo. in. cle. ne in agro de sta. regu. ubi no. an per se possunt religiosi exercere curas si habent populum et ibi et per doc. an valeat consuetudo preallegatum. c. i. disponens et tenui in. d. c. i. de capel. mo. qd sic. **I**tem habent iurisdictionem in illos qui eos elegerunt et dirigunt tunc iurisdictione plus ad personas certas in loco qd ad locum. unde non vendicant sibi iurisdictionem in ibi delinquentes vel licet habitates vel contrahentes sed tantum in personas illorum de collegio. **E**t in istis ego distingo inter abbates et alios prelatos seculares ut prepositos plebanos et similes ut abbas habeat iurisdictionem super suos monachos vtriusq. delinquant contrahant vel non resideant tan in civilibus qd in criminalibus tam conectionaliter qd in figura iudicij dummodo non agatur ad depositionem et qd primo conueniendi sunt coram eorum abbatibus qd eorum episcopo. nec obstat fori exceptio dummodo comode possint adiri ipsorum abbates. **E**t pro his faciunt. §. adducta per Joh. de ligna. et maxime. c. abbates et. c. nul-

la. xvij. q. ij. r. c. si religiosus de testa r. c. sicut. de symo. r. c. cum i
ecclesijs de malo. r. obe. r. c. in singulis r. c. ea que de sta. reg. r.
.c. qto de offi. ord. r. c. l. r. ij. viij. di. nam si habent iurisdictiones
in monachos ut. s. patet in preallegatis iuribus r. latius in ipso
ru regula ad superiora qua approbata non apparet ratio qua
re illam nequeant exercere in figura iudicij seu ordo iudicari
sed non ampliet iurisdictionem sed potius fuit institutum in fa
uorem publicum ut ne in auertentia ex iudicis iniquitate leda
tur r. opprimatur de proba. quoniam contra. Et maxime
probari videtur in prealle. c. ea que ubi dicitur qd debent puni
re s3 statuta regularia r. apostolica r. qd primo conueniendi sunt
coram abbatibus facit prealle. c. qto r. c. si religiosus. ubi dicit
tur qd vice dei supra caput eorum posuerunt monachi abbatē
r. eius imperio subiciuntur in prealleg. c. abbates r. c. itaque r.
.c. in singulis r. c. in singularis de sta. reg. ubi pto. habet re
cursum ad abbatem pro correctione monachorum unde velle r.
nolle monachi dependet ex voluntate abbatis vt in iuribus.
superius allegatis. prelati vō secularis habent iurisdictionem
in personas illorum qd eos elegerunt. s. in illos de collegio. Et
hanc iurisdictionem habent tam in civilibus etiam in figura
iudicij ar. l. fi. C. de iur. om. iud. r. eorum que no. Inno. in. c.
cum ab ecclesiarum. de offi. ordi. r. facit. c. l. xv. q. iij. r. de iud.
decernimus. r. in vsibus secularibus puto procedere dictum
Inno. in preallega. c. qto. qd ipsorum subditi possunt conueniri
coram episcopo vel ipsorum prelati immediate ita qd sit in optō
ne actoris coram quo ipos conuenire velit arg. preallega. l. fi.
r. eorum que no. Inno. in prealleg. c. cum ab ecclesiarum. nam
sicut hi qui sunt alicui pfectioni licite r. approbate faciunt col
legium r. possunt conueniri in civilibus coram ipsorum rectore
r. coram ordinario loci Ita r. hi clerici possunt conueniri co
ram eorum prelato r. coram episcopo. Et in criminalibus tñ
non poterunt conueniri coram eorum prelato ar. d. l. fi. r. xi. q.
l. de persona r. c. cum contingat. j. eodē. c. ij. cum similibus. Et
hoc verum nisi aliud habeat consuetudo que dat iurisdictionem
v. q. ij. conquestus r. prealleg. c. cum contingat r. de pre
scrip. auditis r. c. cum olim. r. in istis intelligo dictum Inno. in
preallegato. c. qto. Et de his predictis colligitur vna dis
ferentia inter iurisdictionem competentem abbatibus r. alijs
prelatis secularibus inferioribus r. hanc arbitror diuersitas
tis rationem quia magis sunt subiecti monachi abbatibus
q3 secularis clerici suis prelatis inferioribus. monachi eni3 po
suerunt vice dei sup eoz caput principaliter abbatem r. nō epis
copum ut in. c. si religiosus de elec. li. vi. cum similibus r. eoz
uelle r. nolle descēder a voluntate abbatis ut in iuribus preal
legatis unde non sunt subiecti abbatibus respectu nudi exer
citijs iurisdictionis sed clerici secularis sūt subiecti principaliter
episcopo r. e. ogrosūt ordines r. beneficia loco r. e. soluenda
ne carēt anima r. corpore. xij. q. i. cui posito r. quod no. Inno.
r. Jo. de ligna. in. c. ceterum. s. de iudi r. c. significasti. j. eo. tit.
Inferioribus vero prelatis sunt subiecti respectu nudi exer
citijs iurisdictionis r. ideo dicunt comuniter iura. clericos inq
rēdos. per ipsorum episcopum. ar. xi. q. i. quasi per totum r. i. c.
l. r. ij. s. eo. n. c. postulasti. j. eo. ti. c. cum contingat r. c. si diligen
ti. r. de hereticis excommunicatiōe in fi. xv. di. perlectis. Et
de monachis dicunt illos puniendos comuniter per abbates
vt in iuribus superius allegatis facit quod no. xi. q. qui resistit
Puto tamen ut. s. recitauit s3m doc. qd isti prelati inferiores
secularis poterunt conditionaliter pro negligentijs r. culpis
modice punire ex quo habent iurisdictionem in personas il
lorum ar. optimum in. c. ex literis de consuetu. r. quod no. in
.c. cū accessissent eo. titulo. Quidam plati habentes sub se
subiectos ratione sicuti tantū r. cōstat eos nō habere territorij
r. tales non habent iurisdictionem etiā in personas illorum qui
ipsi seruisit nisi aliter illam sibi uendicarent aliquo iure specia
li ut probatur in. c. cum contingat. j. eo. ti. Quidam sunt ha
bentes territorium penitentialē non contentiosum nec in aliq
prelacione stricto sumpto vocabulo ut sunt curati r. tales non
habent potestatem in foro contentioso ut. s. dixi unde non ha
bent potestatem seu iurisdictionem aliquam in civili vel. crimi
nali. Et in autēz possit excoicare multe sunt opinionēs nam
lauren. ut refert Johan. andr. in. c. si sacerdos de offi. ordi. di
xit indistincte. presbyteros excoicare nō posse. hosti. ibi tenet cō
trarium intelligit tamen de curato r. remittit ad summam de
scriten. s. qui possit excoicare sub. s. nedum autem r. in eo. s.

verli. tu. teneas videtur hoc limitare r. restringere i notorij
r. sic intelligit. c. nemo. ij. q. i. r. xi. q. i. experientie r. c. sacerdoti
bus. abb. dicit has opinionēs posse reduci ad concordia3 r. sic
hoc seruat consue. possunt etiam causa cognita allegat. c. duo
de offi. ord. r. de arbi. dilecti. alias hoc non poterunt sine cau
se cognitione sed generaliter sicut in preallega. c. si sacerdos
Et dicit ibi pe. qd non possunt excommunicare personā
certam. archi. in. c. romana de senten. exco. li. vi. r. c. ij. de con
sili. eo. l. tenet sacerdotem curatum posse excommunicare idem
sentit glo. in preallega. c. romana. r. in prealleg. c. nemo opinio
nem obseruat. Et Bo. anto. in. c. cum contingat. j. eo. sic dicit
qd isti curati recipiunt quandam latam iurisdictionem i subie
ctos. que plus atrahitur in materiam fori penitentialis q3 con
tentiosi quia possunt generalem promulgare excommunicatio
nem ad corrigendas animas subiectorum alle. preallega. c. si
sacerdos. Bo. cardinalis sequitur ibi primam opinionē quia
nemo potest excommunicare nisi sit iudex ecclesiasticus. allegat
de sentē. exco. c. ij. li. vi. ubi tex. requirit verbum iudex. Impro
pie tamen s3m eum potest curatus excommunicare. s. a comu
nitione remouēdo non per modum precepti sed consilij r. sic
potest procedere quod dicit hosti. tenet ibi r. hanc opinionem
sequor quia certum est pars iurisdictionis de verborum. sign.
querenti de offi. delega. ex literis. ubi bene probatur ideo nul
lus potest excommunicare nisi iurisdictionē habeat. Et oia
illa contraria allega. si bene ponderentur loquūt de habem
te iurisdictionem quod. probat littera in prealleg. c. si sacerdos
ibi: ubi iudicium ordine etiam r. ibi perierit iustitia excommuni
care auctores. r. sic patet qd loquitur ille tex. de curato alias ha
bente iurisdictionem de iure speciali r. etiam loquitur. c. cum
ecclesiaz. eo. ti. ut patet ex pn. ibi ab ecclesiarum prelatis etiam.
r. sic non loquitur de simplici curato. Et hanc opinionem
sentit ipse de officio. archi. c. i. circa principium r. videtur casus
pro hac opinione de offi. archi. actionis. de consue. cum dilect.
r. l. si de interpretatione ff. de leg. r. tenet Buil. de monte
laudino in tractatu s3o. de sacris r. Jo. andr. in. c. neq. ij. q. l.
Et licet archi. remāeat ibi in priorū sententia s3m alia3 opinio.
supra defensam puto maiorem indistincte siue feratur in spē
siue in genere quia excommunicatio est fori contentiosi qualis
cunq3 feratur cum penam inferat ut in prealle. ca. querenti de
verbo. sig. r. c. pia de excep. li. vi. imo nulla pena videtur eccle
sia maior reperire. xxij. q. ij. corpiuntur r. fac. c. sacro. j. de
sen. exco. pena non est imponenda nisi per iudices ut in. s. hoc
xxij. q. ij. r. no. in. c. pono. de vot. Curati autem non habēt
iurisdictionem fori contentiosi sed tantum penitentialis ad hoc
.c. dile. vtriusq3 de peni. r. rem. r. de offi. ord. c. l. r. c. cum episco
pus eo. ti. li. vi. sed alij habentes iurisdictionem ecclesiasticam
siue ordinariam siue delegatā excommunicare possūt. Pro
hoc. c. si quem de sen. excom. ubi dicit de excommunicato a iudice
suo nec distinguit qualis fuerit iudex r. ideo sufficit qd nulli
iudici ecclesiastico est hoc interdictum cum sit iurisdictionis r.
per hoc. c. sim de simo. r. c. cum in ecclesijs de ma. r. obe. r. c.
cum ab ecclesiarum r. c. si sacerdos r. ij. q. i. nemo. nec obstat
predictis. v. q. ij. iustus r. xi. q. ij. debet ubi videtur probari so
lum. episcopum posse excommunicare r. qd excommunicatio est
iurisdicō temporālis ad idem. xxij. q. ij. corpiuntur. nam
quod est excommunicatio que fertur cum solemnitate qd siue
de secunda procedit quod supra dicitur anathema r. fertur
cum solemnitate que exprimitur in. d. c. debet. r. hanc sol. epis
copus cum numero. xij. sacerdotum cum ecclesiastico cantu
profert ut ibi dicitur r. de hac intelliguntur iura in contrarijs
allega. Et hoc tenet glo. in preallegato. c. cum ab ecclesiaz
r. hostien. in summa eodē titulo. s. quot sunt species in fine
r. hodie cōter seruat illa solēntia. r. p. h. nō apparet qd maioris
roboris sit illa excommunicatio lata cū3 predicta solemnitate q3
illa que fertur absq3 tali solemnitate nisi qd magis videt agra
uari excommunicatus seruata predicta solemnitate quo ad ab
solutionem obtinendam. quia debet absolui cum eadem solē
nitate ut in. c. cum aliquis. xi. q. ij. r. quo ad opinionem homi
num. Et ex predictis inferitur qd abbas r. alij prelati inferio
res episcopo cum habeant iurisdictionem in illos de collegio
ut supra dixi possunt bene illos excommunicare ut probatur in
iuribus superius allegatis r. no. glo. in preallega. c. nemo r. in
.c. cum ab ecclesiarum. r. facit quod no. in. c. experientia. xi. q. i.
r. c. singulis de for. compe. Quidam sunt qui appellantur
archipresbyteri

archipresbyteri rurales ut in c. fi. de offi. archipresbyteri. et isti in titulis suis qualem iurisdictionem habent prosequitur Jo. andr. post Jac. bononi. in preallegato. c. fi. vbi dicit q. in figura iudicij nullus cognoscit nec potest corrigendo privare quem titulis suis nec propter non residentiam sed omnia debent referre episcopo. **De archidiacono** vo ecclesie cathedralis qualem iurisdictionem habeat dicit q. eius iurisdictione plus ex iure speciali q. iure comuni dicitur. de iure vero comuni solum habet ea que habentur in c. ad hoc. §. in quadam de offi. archi. unde dicit ibi Joban. an. q. ea que dicuntur in illo §. de iure comuni ad archidiaconum pertinere q. non habet circa illa auctoritatem aliquam probare. in alijs vero nisi intentionem suam fundet de consuetudine videtur aduersarius absolvens ar. c. ut nostrum. r. c. fi. **Et predicis expeditis** restat subicere aliquas questiones ad maiorem dilucidationem predictorum. **Et primo** quero an isti prelati inferiores habentes iurisdictionem in personis collegiatorum ipsi habeant potestatem destituendi quem a beneficio suo. do. anto. ut. s. reitavit neq. q. si ad eos spectat institutio etiam de consuetudine q. poterunt etiam destituere quod non puto verum ut statim subiciam. Joban. an. post Jac. bon. sentit contrariuz in preallegato. c. fi. de offi. archipresbyteri. vbi dicit nullum citra episcopum posse privare quem suo beneficio propter non residentiam. **Ego** hunc articulum disputavi publice in quadam questione duo clerici carentes insignis r. c. vbi late prosequor. sed q. tum ad propositum sic distinguo. q. aut ad istos non pertinet institutio et minime competet destitutio quia cui competit institutio de iure comuni regulariter competit et destitutio de here. cum episcopi multo in fi. et ibi etiam per doctores. Quod ad istos pertinet institutio et tunc advertendum quo iure quali modo eis competat. aut enim competit eis de iure comuni et fm illa opinionem beneficiorum fundatorum in ecclesijs collegiatis spectaret ad prelatum et suuz collegium de quo no. in c. ecclesia. vulturna. de elec. et in c. postulasti de concele. preben. et tunc puto q. destitutio pertinebit ad eisdem quia cui competit institutio de iure comuni et destitutio facienda pp. malam administrationem secus si propter aliud crimen quia de crimine clerici non cognoscunt aliqui citra episcopum ut. s. plene dixi et facti. c. iustus in fi. xvi. q. ij. et quod no. Anno. i. c. in lateranensi de preben. **Aut** competit de iure speciali et aut beneficium spectat ad eos pleno iure et poterunt etiam destituere et sic intelligo ar. in contrarium q. tex. in preallegato. c. vno de capel. mona. li. vi. ad hoc preallegato. c. in lateranensi. r. c. cum et plantare de privileg. et intellige q. poterunt removere ex causa et cum cause cognitionem fm Anno. in preallegato. c. in lateranensi. vbi dicit q. casus vel citationem criminalem huius sacerdotis non audient isti inferiores h. forte propter malam administrationem liceat eis removere allegat in argumentu. d. c. in lateranensi. et ibi dicit pericula sacerdotum per episcopum puniuntur quod est notandum. **Aut** etiam spectat ad tales quia concessa est eis in proprios usus ut solet concedi religiosis propter ipsam paupertatem ut in c. consultationis de dona. r. c. pastoralis de privileg. cum simi. et tunc plene distinguendum est quod no. Anno. i. d. c. in lateranensi. et plenius per Joban. an. et alios doctos. in c. de monachis eodem titulo. **Aut** spectat institutio vel confirmatio ad illos alio iure. et tunc aut ex consuetudine vel prescriptioe et non competit destitutio nec possunt consentire cessioi et hoc q. prescriptio e. odiosa de prescrip. vigilanti. unde prescriptio i. vno non extenditur ad reliquum ut in c. cum contingat et quod ibi no. de decym. et hoc vltimum dicitur ponit pau. in cle. vna de reuocata. et ponit doc. in preallegato. c. cum excommunicatio **Aut** spectat ad eos ex privilegio et aut fuit concessa institutio vel confirmatio cum dictione restrictiva vel taxativa vel cum dictione tantum vel similibus et puto q. non transeat destitutio quia constat de mente concedentis et ad hoc quod no. glo. xvi. q. ij. in summa et no. in c. pastoralis de dona. et nemo cogitur de suo beneficium facere. x. q. ij. precare. nec est recedendum a verbis ex quo aliter non constat de mente. l. non aliter. ff. de lega. li. r. c. fi. de verbo. signi. et quod no. Jo. co. propterea. **Et** aut fuit concessa institutio et simpliciter et tunc intelligitur concessa etiam destitutio et per consequens etiam potestas recipiendi reassignationem et hoc vltimum ponit pau. in cle. vna de regul. facti. c. abbas. xvij. q. ij. et de here. cum ex iniuncto in fi. quod est bene notandum. et benefacit. c. pastoralis de dona. et glo. ibi. et in c.

institus. xvi. q. ij. et vides probaria contrario in c. i. de capel. mona. li. vi. vbi tunc destitutio denegatur inferiori quando institutio est facta per episcopum et per hoc quia institutio et destitutio quo ad damnum sunt conexi. ut in c. cum ex iniuncto. et ibi p. glo. vlti. ideo concessa confirmatione vel institutione simpliciter videtur concessa etiam destitutio ar. c. translato de consili. et de decymis. ex parte et. xvi. q. ij. vlti. **Quod** tamen limito ut. s. dixi post Anno. quando intendit per privationem propter non residentiam secus si propter crimen. **Alterius** q. ratur. In quo loco tales inferiores prelati debent cum in figura iudicij cognoscunt locare sedes suas et loqui in casibus in quibus iudicialiter procedere valeant siue habeant iurisdictionem iure communi speciali. Anno. in c. cum contingat. Jo. co. duas refert opiniones quidam enim dicunt q. vbiunq. poterunt cognoscere sicut arbiter et diffinire causas eorum qui sue iurisdictionis sunt sed non possunt eas mandare executioni arg. c. de iurisd. om. iud. l. fi. **Alij** vero dicunt q. non possunt exercere iurisdictionem nisi in loco vbi consuetudo vel privilegium eis dat iurisdictionem vel in locis vbi morantur. do. anto. in c. cum contingat distinguit. q. quidam sunt non habentes iurisdictionem sed solam coactionem ut sunt qui rone potestatis domestiche vendicant sibi coactionem de illis non est habenda consideratio loci sed procedit ille ubi te iuenero ibi te iudicabo. l. ij. §. dies. ff. quis ord. in bo. posse. l. a procedente. c. de dilat. bene facti. c. prola. autem. xxij. q. ij. **Quidam** sunt habentes iurisdictionem in homines absq. territorio et isti deberent sedere in loco vbi habitant addicere ideo archidiaconi et similes in loco archidiaconatus. **Quidam** habent iurisdictionem cum territorio et sic illa potestas episcopi vbiunq. poterit excommunicare iuxta illud vbi te iuenero ibi te iudicabo. unde putat sacerdotem curatum confessionem parochiani ubilibet audire posse. si sapit naturam contentiose tunc illam exercet in loco principali ubi datur iurisdictione allegat no. in c. q. to. de offi. ordi. in nouella. vbi hoc videtur tenere doc. et idem videtur sentire hosti. in c. ea que de sta. regu. si tamen infra terminos territorij i quo habent iurisdictionem locarent sedem non peccarent s. cum equus tamen q. in loco specifico et prebeminu. vbi datur iurisdictione locent sedem. **Ubi** autem prelati habent loca particularia in diversis dyocesis debent locare sedem in principali placura non in loco particulari nisi hoc faceret de consensu diocetani in loco cuius locat sedes allegat no. per doc. in preallegato. c. q. to. dicit vera nisi aliud consuetudo vel privilegium disponat quia tunc in loco ubi maiores consueverunt salua honestate. ff. de iust. et iur. l. preter hoc sunt vba. do. anto. in preallegato. c. cum contingat que ex toto non placet. **Unde** respectu contentiose iurisdictionis sic breviter puto distinguendum. q. aut non habent territorium sed tamen iurisdictionem in partes ut abbates prepositi archidiaconi et similes et puto q. poterunt cognoscere vbi voluerint salua tamen honestate et ubi maiorum suorum fuit mos cognoscere sicut dicimus in arbitris ut in l. si cum dice. §. si arbiter. ff. de arbi. et de dona. feud. respectu vasallorum ut no. glo. in preallegato libro seu. i. titulo de prohibi. seu. alie. ut no. in c. ceterum de iudi. nam ex quo eis conceditur iurisdictione in territorio alterius per subiectam conceditur illius exercitium ar. in iuribus preallegatis et in capitulo preterea et in capitulo prudentiam de offi. de lega. r. l. ad legatum et l. ad rem mobilem. ff. de procu. r. l. cui iurisdictione concessa est. ff. de iur. om. iud. nec cognoscendo extra locum prelatore dicuntur violare territorium episcopi cum ipsorum loca ut monasterium prepositura et similia non sunt sibi territoria in Anno territorij est episcopi ex quo non sunt exempti. **Unde** ex quo possunt cognoscere in monasterio vel ecclesijs suis poterunt cognoscere etiam extra cum cognoscendo et diffiniendo in illis locis cognoscunt et determinant in alterius territorio. cum ut. s. dixi iurisdictione istorum committit personas non loca nec apparet ratio vrgens quare magis possunt cognoscere in illis locis q. extra. optime facti in c. cum illorum. §. si vero claustralis de sen. excom. et q. ibi no. lateor tamen q. honestus esset q. cognoscerent in proprijs locis q. extra. **Si** vero habent iurisdictionem cum territorio alio iure speciali et tunc debent cognoscere infra territorium nec debent violare territorium alterius et hoc casu cessat ratio per h. allegata nisi locarent ibi sedem cum consensu illius cuius est territorium ut. c. nouiter de offi. lega. r. c. ut litigatores de

off. ord. li. vi. 7. vi. q. iij. scriptum. 7. puto q. hoc casu possent lo-
 care sedem in qualibet parte proprii territorij. salua tamē ho-
 nestate ecclesiastica ut p. alleg. l. p. tor. ul. l. pe. ff. de iusti. 7. iure
 7. videtur ar. in. c. cū per episcopum de off. ord. li. vi. **R**e-
 spectu vero iurisdictionis penitentialis dico q. aut loquimur
 de confessore perpetuo seu ordinario quales sunt mendicantes
 de quibus in cle. dudum de sepul. 7. hoc casu omnia peccata
 vbiq. comissa audiunt etiam si extra territorium comissa
 fuerūt quia illa que in foro anime exercentur voluntarie iuris-
 dictionis sunt commissa non possūt absoluerē exc. ut in p. re-
 allegata cle. dudum. §. statuimus. ver. ex. ciuitas. **E**t loqui-
 mur de confessore proprio 7. ordinario 7. talis a quocunq. pec-
 cato ad eum spectante commisso intra vel extra territorium
 absoluerē possūt et ex territorium. ratio est quia que sunt fori
 penitentialis exercentur sub silentio. vnde illius territorium
 nō leditur ad hoc quod no. in. c. nouiter de off. le. 7. optie facit
 .l. ij. ff. de off. pro consu. ubi patet q. ea que sunt iurisdictionis
 voluntarie possunt exerceri extra territorium lz nō sunt fori pe-
 nitentialis 7. multo ergo fortius si sunt fori penitentialis vbi ces-
 sat omnis strepitus de peni. 7. re. c. omnes. **E**t hoc etiam
 voluit ber. et Jo. de lig. post eum in. d. cle. dudum. hic etiā aze-
 ctur an exempti incidentes in excoicationis sententiam a ca-
 none latam possēt absolui ab episcopo loci vel a suis prelati-
 inferioribus episcopo quam quidē. q. expediui plene in qōne
 predicta quam alias disputauit ideo vide ibi. **E**x predictis
 possent elici multe conclusiones 7. principaliter octo. In ordine
 precedentū occurrit triadecia q. talis ē. **P**relati inferiores
 episcopo etiam habentes collegium. licet in personas illorum
 de collegio iurisdictionem de iure comuni sibi vendicent terri-
 torium tamen fori contentiosi non habent sed tota dyocesis ē
 episcopi 7. territorium. Ex qua inferitur conelarium q. delin-
 quens vel contrahens in monasterio abbatis vel in ecclesia al-
 terius prelati ipsius prelati forum non solum sed dimittitur epo-
 loci etiam si alicuius seruitij ratione eidem prelato subesse dicat.
Quartadecia con. delinquēs in alteri parochia seu territo-
 rio quo ad forum penitentie illi non subicitur etiam si delictū
 cadat in notoriū. **X**v. conclusio abbas in monachos ciuili-
 ter sibi subiectos et in figura iudicij iurisdictionem exercere
 potest adeo q. loci incomoditate nō repugnante eo p. m. sso

etiam loci episcopo non sunt prius contentendi nisi sint talia
 crimina que depositionē exposcant. **X**vi. conclusio secularis
 prelati citra episcopum de criminibus suorum clericorum et
 si depositiones non exposcant cognoscere iudicialiter non po-
 terunt si ciuilitate etiam cognoscunt in eos iurisdictionem exer-
 cere possunt eis pretermisissis coram loci ordinario conueniri
 poterunt. **E**t ex duabus his proximis conclusionibus in-
 fertur conelarium q. latorem iurisdictionem vendicant sibi ab-
 bates in personis monachorum q. seculares prelati in eorum
 subditos. q. delicti vel scilicet rōne secularis. clericus non sul-
 iudicis foriatur forum. religiosus tamen coram suo abbate si
 differenter conueniendus est nisi nimis longa distantia aliud
 suadeat. ergo. concludo iurisdictionem fori penitentialis dum-
 taxat obtinentes excommunicationem in parochianos suos p.
 ferre nequeunt. In habentibus vero contentiosam iurisdictionem
 etiam si episcopo inferiores existant aliud est seruandum.
Ex qua inferitur conelarium excommunicationē esse fori cō-
 tentiosi 7. etiam actiue competere alijs prelati citra episcopum
Xvij. conclusio inferiores prelati institutionem beneficiorū
 de iure cōmuni vel priuilegio speciali supra indulto obtinentes
 clericos in eisdem institutos propter sinistram administratio-
 nem seu non residentiam destituere nequeunt nec eorum resig-
 nationē recipere. Secus si ex prescriptōe seu consuetudine
 eis instituendi ius competat vnum beneficium pleno iure eidē
 sic subiectum. **X**vij. conclusio iurisdictionem contentiosam
 dumtaxat in personas obtinentes eam in tota dyocesi etiam ex-
 tra loca propria exercere possunt secus si habent iurisdictionē
 territorio limitatam. Iurisdictiones vero penitentiales extra
 territorium dicere possunt. **L**aus Deo.

Repetitiones excellentissimi do. Abba. siculi super. c. Ecclesie
 lancte Marie. 7. c. Si quis contra clericum. nouiter ad lucez
 progressē feliciter explicunt. Impresse Venetijs p. Bernar-
 dinū de Tridino de monte serrato. Anno salutis. M. cccc.
 lxxxij. Die. iij. february.

Registrum A B Terni sunt.

Ham 15, 601

Modus locacionis reze ecc^{ie}

Quia reze ecc^{ie} in perpetuum e prohibita ut e rex et i doc
m. c. ad audientia d re. eccle. no. al. et et luellano seu emphyteosis
ppria ut m. c. nulli eo. ti. Et licet locaciones poterant fieri usqz
ad nouem ole. i. et i glo. de re. eccle. no. al. Tame hodie p
firmationem paulina no debet fieri ultra tempus nisi in casibz a
iure expressis ut in d. paulina et g^oue ec^o alise h^ot s^z ab. m. c.
impresensa de probati. Modz e ut fiat g^oessio z luellano detemo
cum pacto d renouado de tempore i tempore pducans duobz liberis at
obz oneribz z cabellis Danijs z decimis cu renouatione anguis
casz fuerint et insolui alio q no possit per copesano ut speculatio
unqz annj copeset cu sequens uberitate. S^z nulla facta dimunoe
no obstante quis cau fuerit et insolui sua tempestate g^ondua
magisqz et pte singlis annis fur solutio iuratoz tali tpe.
S^z pena expressa z specialis i p^oterea in bonoz z fiat p^oterea q^oratie
z cu iuram^o d obsequendis oibz z singlz z oia firma z p^oterea h^o tam
de iure q de facto renouat ex. p^oterea soli mali d met^oca z omny
legum seu statutoz auxilio.

